

Papeški svet
za pospeševanje nove evangelizacije

PRAVILNIK ZA KATEHEZO
DIRETTORIO PER LA CATECHESI

Cerkveni dokumenti
167

CERKVENI DOKUMENTI 167

Papeški svet za pospeševanje
nove evangelizacije
PRAVILNIK ZA KATEHEZO

Papeški svet
za pospeševanje nove evangelizacije

PRAVILNIK ZA KATEHEZO
DIRETTORIO PER LA CATECHESI

Družina
Ljubljana
2021

CERKVENI DOKUMENTI 167

Papeški svet za pospeševanje nove evangelizacije
PRAVILNIK ZA KATEHEZO

Izvirnik

Pontificio consiglio per la promozione della nuova evangelizzazione
DIRETTORIO PER LA CATECHESI

© Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 2020

© Družina d. o. o. 2021

Glavni urednik: Rafko Valenčič
Prevod: Alojzij Slavko Snoj, Magda Burger
Redakcija: Marjan Turnšek, Rafko Valenčič
Uvodna beseda: Marjan Turnšek
Lektorirala: Simona Jeretina
Grafična priprava: Družina d. o. o., Jurij Korenjak
Zanjo: Tone Rode
Naklada: 1.500 izvodov
Cena 16,50 EUR

Več informacij o knjigah založbe Družina dobite na www.druzina.si

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

27-472(062.13)

PRAVILNIK za katehezo = Direttorio per la catechesi / [pripravil] Papeški svet za pospeševanje nove evangelizacije ; [prevod Alojzij Slavko Snoj, Magda Burger ; spremna beseda Marijan Turnšek]. - Ljubljana : Družina, 2021. - (Cerkveni dokumenti ; 167)

Prevod dela: Direttorio per la catechesi
ISBN 978-961-04-0812-3
COBISS.SI-ID 56617219

PRAVILNIK ZA KATEHEZO ZA NAŠ ČAS

Kateheza je dogajanje, ki spremlja Cerkev ves čas njene obstoja – katehizirati je začel že Jezus. Pred nami je nov *Pravilnik za katehezo (Direttorio per la catechesi)*, ki ga je pripravil *Papeški svet za pospeševanje nove evangelizacije*, kar že nakazuje njegovo glavno »novost«. Dokument je obširen ne le zaradi vsebine, marveč tudi zaradi širokega in sistematičnega pogleda na katehiziranje v sodobni kulturi. Zgrajen je iz treh delov, ki so namenjeni identiteti kateheze, procesu kateheze in katehezi v krajevnih Cerkvah. Vsi deli s po štirimi poglavji izpostavljajo obliko kateheze, ki naj bo evangelizacijska, procesna, dinamična in naj odgovarja današnjemu človeku.

Umestitev Pravidnika za katehezo znotraj dokumentov Cerkve

Msgr. Fisichella v predstavitvi poudarja, da je dokument logična posledica razvoja evangelizacije v Cerkvi (5), kar je razvidno iz primerjanja s prejšnjimi smernicami. Prvi *Splošni katehetski pravilnik* (1971; v slovenskem prevodu sta ga izdala Medškofijski katehetski svet in Zadruga katoliških duhovnikov leta 1972) temelji na smernicah II. vatikanskega koncila. Gre za »osnovna teološko-pastoralna navodila, kako usmerjati in usklajevati pastoralno delo pri oznanjevanju Besede; v njem teoretični vidik prevladuje nad praktičnim« (3). Apostolska spodbuda *O evangelizaciji* (1975; v slovenščini je bil dokument izdan leta 1976 in ponatisnjen leta 2006) ga dopolni s spoznanji sinode leta 1974, ob tridesetletnici II. vatikanskega koncila (1992; v slovenščini 1995) pa izide *Katekizem Katoliške cerkve*. Posledično nastane leta 1997 *Splošni pravilnik za katehezo* (1998; Cerkveni dokumenti 75), ki ga urednik zbirke dr. Rafko Valenčič pospremi z be-

sedami: »Po svoji zasnovi je *Pravilnik* takšen, da je katehetu izziv za njegovo iskanje, razmišljanje in dopolnjevanje« (6), kar je Cerkev na Slovenskem prineslo prenovljene priročnike za osnovnošolsko katehezo, katehezo odraslih in priročnik za katehumenat. Nov *Pravilnik za katehezo* pa izhaja iz sinode za evangelizacijo (2012) in z njo povezane apostolske spodbude papeža Frančiška *Vesetje evangelija* (2013; v slovenščini CD 140, 2013). V slednji papež Frančišek poudari, da je »evangelizacija naloga Cerkve. Ta nosilka evangelizacije pa je veliko več kakor organska in hierarhična institucija; je predvsem ljudstvo na svojem romanju k Bogu« (111). V duhu te papeževe vizije lahko mirno zatrdimo, da je novi *Pravilnik za katehezo* pastoralni dokument, namenjen vsem organizmom Cerkve, ne le katehetom v ožjem pomenu.

Nekateri sveži poudarki dokumenta

Kateheza je osredinjena na Božje razodetje v Jezusu Kristusu in pomaga posredovati živo izkušnjo občestva Cerkve z njim v vsakdanje življenje. Zato je sveža osnovna teza novega *Pravilnika*: kateheza je v temelju evangelizacijska. Kateheza je del evangelizacijskega procesa, ki je seveda sam po sebi mnogo širši. Kateheza se dogaja na vseh pastoralnih področjih. Dokument ozavešča papeževo ugotovitev, da smo »na novo odkrili, da ima tudi v katehezi bistveno vlogo prvo oznanilo ali *kerigma*« (VE 164). Prvo oznanilo ni le prvo v vrsti, temveč je prvo po svoji kakovosti. Je temeljno oznanilo Božjega razodetja v Jezusu Kristusu, Odrašeniku in Rešitelju; to oznanilo se vedno znova ponavlja in na novo ubesedi (tč. 57–59). Če je nekoč kateheza poglobljala osnovno oznanilo, ga mora sedaj zaradi spremenjenih razmer vsebovati.

Katehumenatski model (tč. 56), ki ga poudarja dokument, posebej izpostavlja rast v veri, ki je marsikje zelo šibka. »Vzgoja in kateheza sta v službi te rasti« (VE 163). Zato je kateheza nujno povezana s poučevanjem vsebine vere, liturgijo, življenjem v občestvu in krščansko življenjsko držo. Čas, v katerem živimo, zahteva, da je kateheza misijonarsko naravnana:

kateheza je nujno uresničevanje misijonarskega pričevanja. Element takšne kateheze je usmiljenje. Božje usmiljenje se je razodelo v življenju in poslanstvu Jezusa Kristusa, zato je živeto usmiljenje že avtentična kateheza (tč. 51), v katero so usmerjeni katehiziranci (tč. 52). Iz usmiljenja rasteta težnja po razumevanju in spodbuda k dialogu, odprtosti do vseh. Kateheza v sodobni kulturi naj išče svoje naslovljence znotraj različnih socialno-kulturnih kontekstov, različnih starostnih skupin. Ni več privilegiran način za otroke, marveč je namenjena ljudem vseh starosti in stanovskih ter poklicnih usmeritev: kateheza zajema območje znanosti, digitalne kulture, (poklicne) etike, ekoloških vprašanj ... Korenini v prednostni odločitvi za uboge in v skrbi za tujce (VIII. pogl.).

Tretje in četrto poglavje prinašata smernice za izobraževanje katehetov. Dokument govori o različnih odgovornostih za katehezo: o odgovornosti škofa, duhovnika (župnika), diakona, redovnika/redovnice in laika. Vsak katehet je slišal Božji klic in mu sledil, zato je njegova naloga biti priča žive tradicije v hoji za Kristusom. Vsak katehet je Božja priča, mistagog, ki uvaja v skrivnost razodetja, je spremljevalec in vzgojitelj (tč. 110–113). Pred kateheta dokument postavlja ideal, ki ni nič manj kot jasen klic k svetosti (tč. 83).

Metodološki poudarki v katehezi, ki jih dokument prinaša, so izpostavljeni v VII. poglavju: raznolikost kateheze, osebna izkušnja, osebna izkušnja Božjega delovanja, narativna metoda, jezik umetnosti, digitalizacija, občestvo, prostor, v katerem poteka kateheza (tč. 221–223).

Glede odgovornosti za izvajanje kateheze in izdelavo katekizmov dokument poudari subsidiarnost Svetega sedeža, škofovskih konferenc in posameznih škofij, kar v sedanjem času omogoča nujno večjo pluralnost pripomočkov, ker so tudi situacije zelo raznovrstne (XI. in XII. poglavje).

Ko beremo *Pravilnik za katehezo*, se snovalci *Slovenskega katehetskega načrta* (SKN 2018) veselimo delovanja Svetega

Duha. Prizadevanje za uvedbo katehumenatskega modela in dvostebnosti kateheze v njem, kar je predvidel že pastoralni dokument *Pridite in pogledjte* (tč. 116.118), je z novim *Pravilnikom za katehezo* dobilo svojo dodatno verodostojnost. Klic k nujnosti vseživljenjskega izobraževanja v veri in spremljanja ljudi pri njihovi rasti v veri ter razumevanje kateheze v njenem širšem pomenu – in ne le v ozkosti osnovnošolske župnijske kateheze – sta s tem dokumentom dobila tudi spodbudo vesoljne Cerkve. *Pravilnik* predvideva tudi iskanje novih poti za katehezo odraslih vseh obdobjev odraslosti in ne le v obliki srečanj s starši katehizirancev. Z veseljem ugotavljamo, da smo za pastoralno dejavnost v Cerkvi na Slovenskem z novim *Pravilnikom za katehezo* dobili potrdilo za dobro izhodišče naših dosedanjih prizadevanj in tudi izziv za neutrudno izpolnjevanje svojega katehetskega delovanja ne glede na to, v katero skupino katehetov oziroma pastoralnih delavcev sodimo.

V Slovenskem katehetskem uradu z velikim optimizmom zremo na nadaljnjo pot naše kateheze, ki bo sedaj lahko koreninila tudi v humusu novega *Pravilnika za katehezo* ter tako črpala tudi iz skupne korenine vesoljne Cerkve. S hvaležnostjo vsem, ki ste sodelovali pri slovenskem prevodu, in z molitvijo za blagoslov pri katehetskem poslanstvu izročamo ta prevod novega *Pravilnika za katehezo* v roke vam, kateheti, katehisti in katehistinje v Cerkvi na Slovenskem.

V imenu Slovenskega katehetskega urada (SKU)
+ Marjan Turnšek,
mariborski nadškof v pokoju,
predsednik SKU

PREDSTAVITEV

V zadnjih desetletjih je smernice za katehezo nakazovala apostolska spodbuda *O katezezi v našem času*. To besedilo ne povzema le poti, ki je bila opravljena s prenovo II. vaticanskega koncila, ampak predstavlja tudi povzetek prispevka številnih škofov z vsega sveta, zbranih na sinodi leta 1977. Če uporabimo besede omenjenega dokumenta, kateheza »zasleduje dvojen namen: začetno vero hoče privedi do zrelosti in s poglobljenim ter načrtnejšim poznanjem osebe in blagovesti našega Gospoda Jezusa Kristusa oblikovati pravega Kristusovega učenca«. ¹ Zahtevna naloga, ki ne dopušča preveč togega določanja posameznih stopenj katehetskega procesa. Kljub svoji zahtevnosti ostaja namen nespremenjen, še posebej v kulturnem ozračju zadnjih desetletij. Ob tem se sklicuje na besede Janeza Pavla II, da kateheza »z Božjo pomočjo razvija še začetno vero, da vodi k polnosti, in vsak dan hrani krščansko vero vernikov vseh starosti. Dejansko gre za to, da bi na ravni spoznanja in v življenju raslo seme vere, ki ga je Sveti Duh vsejal s prvim oznanilom in ga učinkovito posređoval s krstom.« ² Tako je kateheza povezana z zanesljivim izročilom, ki je označevalo zgodovino krščanstva od njegovih začetkov. Ostaja posebna vzgojna dejavnost Cerkve, ki si ob spoštovanju raznih življenjskih obdobij vernikov prizadeva evangelij Jezusa Kristusa aktualizirati, da bi bil v oporo za dosledno pričevanje.

Ta *Pravilnik za katehezo* stopa v razgibano sosledje z dvema predhodnima. Papež sv. Pavel VI. je 18. marca 1971 odobril *Splošni katehetski pravilnik*, ki ga je pripravila Kongregacija za duhovščino z namenom posređovati prvo ureditev

¹ Janez Pavel II., Posinodalna apostolska spodbuda *O katezezi v našem času – Catechesi tradendae* (16. 10. 1979), Cerkveni dokumenti 5, Ljubljana 1980, 19.

² Prav tam, 20.

poučevanja, kakor je naročil II. vatikanski koncil (prim. Š 44). Ob tem ne smemo pozabiti, da je sv. Pavel VI. ves koncilski nauk pojmoval kot »véliki katekizem modernih časov«,³ Že v odloku *O pastirski službi škofov v Cerkvi* so bila dana natančna in daljnosežna pojasnila glede kateheze. Koncilski očetje so rekli: »Krščanski nauk naj /škofje/ razlagajo na način, ki je prilagojen sodobnim potrebam in ustreza težavam in vprašanjem, ki najbolj mučijo in tarejo ljudi. /.../ Pri oznanjevanju krščanskega nauka morajo uporabljati različna sredstva, ki so v našem času na voljo, predvsem pridigo in katehezo, ki imata vedno prvo mesto. /.../ Zato naj pazijo, da se bo katehetski pouk marljivo in skrbno podajal tako otrokom kot doraščajočim, mladini in tudi odraslim; pri tem se je treba držati primernega načrta in metode, ki ustreza ne le tvari ni (vsebini), ampak tudi značaju, sposobnostim in starosti ter življenjskim razmeram poslušalcev; dalje naj se ta pouk naslanja na Sveto pismo, izročilo, bogoslužje, na učiteljstvo in življenje Cerkve. Skrbijo naj tudi za to, da bodo kateheti za svojo službo primerno usposobljeni, tako da bodo temeljito poznali nauk Cerkve ter se tudi teoretično in praktično naučili psiholoških zakonov in pedagoških ved. Prizadevajo naj si tudi, da se spet obnovi ali bolje prilagodi pouk odraslih katehumenov« (Š 13–14).

Kakor vidimo, ta nauk vsebuje odločilna merila za stalno prenavo kateheze, ki ne more ostati neka dejavnost, iztrgana iz zgodovinskega in kulturnega konteksta, v katerem se uresničuje. Vidno znamenje navedenega je dejstvo, da je bil kot uresničitev prvega sklepa 7. junija 1973 ustanovljen Mednarodni svet za katehezo, skupina, s pomočjo katere so različni strokovnjaki z vsega sveta pomagali pristojnemu dikasteriju spoznati zahteve posameznih Cerkva, da bi kateheza vedno bolj ustrezala cerkvenim, kulturnim in zgodovinskim okoliščinam.

³ Pavel VI., *Govor članom splošnega zasedanja Italijanske škofovske konference* (23. 6. 1966), v: *Insegnamenti di Paolo VI*, IV (1967).

Ob trideseti obletnici koncila, 11. oktobra 1992, je sv. Janez Pavel II. objavil *Katekizem Katoliške cerkve*. Po njegovih besedah »ta Katekizem noče spodriniti krajevnih katekizmov. /.../ Katekizem je določen za to, da opogumi in podpre sestavljanje novih krajevnih katekizmov, ki upoštevajo različne razmere in kulture.«⁴ Posledično je 15. avgusta 1997 zagledal luč sveta *Splošni pravilnik za katehezo*, nato pa delo, ki ga imamo sedaj v rokah. V luči prenovljenega izvajanja katehumenata je obsežno in raznoliko katehetsko področje dobilo dodaten pozitiven izziv izvesti nove študije, ki bi pomagale bolje razumeti pedagoško in formativno katehezo. Številne škofovske konference so v skladu z zaznanimi zahtevami oblikovale nove itinerarije kateheze za razna življenjska obdobja. Zaznali smo dodatno prenovno katehezo od otrok do odraslih, od mladih do družin.

V veliko čast nam je, hkrati pa čutimo veliko odgovornost, da predstavimo Cerkvi nov *Pravilnik za katehezo*, ki ga je 23. marca 2020 odobril papež Frančišek. Gre za novo obdobje v razgibani prenovi kateheze. Katehetski študij in stalno prizadevanje mnogih škofovskih konferenc sta omogočila, da smo dosegli zelo pomembne cilje za življenje Cerkve in za dozorevanje vernikov, ki terjajo novo načrtovanje.

Kratek zgodovinski pregled pokaže, da sta dosedanja pravilnika sledila izidu nekaterih pomembnih dokumentov cerkvenega učiteljstva. Prvi se je nanašal na koncilski nauk, drugi na *Katekizem Katoliške cerkve*, sedanji pa na sinodo o novi evangelizaciji za posredovanje krščanske vere in apostolsko spodbudo *Veselje evangelija – Evangelii gaudium* papeža Frančiška (2013). Vsem trem so skupni cilji in naloge kateheze, medtem ko vsakega označuje spremenjen zgodovinski kontekst in posodobljenje cerkvenega učiteljstva. Med izdajo prvega in drugega pravilnika je preteklo šestindvajset let, med izdajo drugega in tretjega pa triindvajset let.

⁴ Janez Pavel II., Apostolska konstitucija *Zaklad vere – Fidei depositum* (11. 10. 1992), 4, v: *Katekizem Katoliške cerkve* (1993), Ljubljana 1993, 14.

Po mnenju nekaterih časovno zaporedje kaže zahtevo zgodovinske razgibanosti, s katero se soočamo. Bolj poglobljen pogled v kulturno ozračje pa more odkriti nova vprašanja, s katerimi je Cerkev poklicana živeti. Gre predvsem za dvoje. Najprej za pojav digitalne kulture, ki ga spremlja globalizacija kulture. Obe sta tako povezani med seboj, da se medsebojno določata in povzročata korenito spreminjanje človeškega bivanja. Zdi se, da je zahteva po oblikovanju, ki posveča pozornost posamezniku, pogosto v senci vsiljivih globalnih vzorcev. Ne smemo podcenjevati nevarnosti skušnjave, da bi se prilagodili oblikam mednarodne homologacije, predvsem v povezavi z oblikovanjem življenja po veri. Vero namreč posredujemo z medosebnim srečanjem in jo krepimo v skupnosti. Potreba, da bi vero izražali z liturgično molitvijo in o njej pričevali z močjo ljubezni, nam nalaga, da znamo preseči razdrobljenost ponudb in tako obnoviti temeljno enost krščanske osebe. Ta najde svoj temelj v Božji besedi, ki jo posreduje Cerkev z živim izročilom, v sebi pa zna združiti staro in novo (prim. Mt 13,52), navzoče v rodovih vernikov, razkropljenih po vsem svetu.

Cerkev je imela v desetletjih po II. vatikanskem koncilu večkrat priložnost, da se vrne k premišljevanju o velikem poslanstvu, ki ji ga je zaupal Kristus. Dva dokumenta še posebej pokazeta to evangelizacijsko zahtevo: apostolska spodbuda *O evangelizaciji današnjega sveta* sv. Pavla VI. in apostolska spodbuda *Veselje evangelija* papeža Frančiška. Obe nakazujejo pot, ki ne more najti opravičila, da se ne bi zavzemala za vsakdanja prizadevanja vernikov za evangelizacijo. »Cerkev je tukaj zato, da evangelizira,«⁵ je močno poudaril sv. Pavel VI., papež Frančišek pa je z enako jasnostjo podčrtal: »Jaz sem poslanstvo.«⁶ Ni izgovorov, ki bi mogli odvrniti pogled od odgovornosti vsakega vernika in celotne Cerkve. Tesna vez

⁵ Pavel VI., Apostolska spodbuda *O evangelizaciji današnjega sveta - Evangelii nuntiandi* (8. 12. 1975), Ljubljana 1976, 14; ponatis, Slovenski katehetski urad, Ljubljana 2006.

⁶ Papež Frančišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija - Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 273.

med evangelizacijo in katehezo je posebnost tega pravilnika. Njegov namen je predložiti pot, ki tesno združuje oznanilo kerigme in njeno dozorevanje.

Merilo, ki je spodbudilo premišljevanje in pisanje tega pravilnika, je utemeljeno z besedami papeža Frančiška: »Na novo smo odkrili, da ima tudi v katehezi bistveno vlogo prvo oznanilo ali kerigma. To mora sestavljati središče evangelizacijske dejavnosti in vsakega prizadevanja za cerkveno pre-novo. /.../ To oznanilo imenujemo ‚prvo‘, pa ne zato, ker je na začetku in ga potem pozabimo ali nadomestimo z drugimi vsebinami, ki ga presegajo. ‚Prvo‘ je v kvalitetnem smislu, ker je poglobljeno oznanilo, ki ga moramo vedno znova na različne načine slišati na novo in ga vedno znova oznanjati v eni ali drugi obliki v teku kateheze na vseh njenih stopnjah in v vseh trenutkih. /.../

Ne smemo misliti, da se kerigma v katehezi pozneje opusti v prid domnevemu ‚solidnemu‘ oblikovanju. Ni ničesar trdnjšega, globljega, varnejšega, bolj strnjenegega in modrejšega kakor to oznanilo. Celotno krščansko oblikovanje je v prvi vrsti poglobljanje kerigme, ki jo vedno bolj in bolje osvajamo in ki nikoli ne preneha osvetljevati katehetskega delovanja ter pomaga, da ustrezno dojamemo vsako vprašanje, ki ga obravnavamo v katehezi. To oznanilo ustreza hrepenjenju po neskončnem, ki živi v vsakem človeškem srcu.«⁷ Prvenstvo kerigme nas nagiba, da predlagamo kerigmatično katehezo, kar pa ne odvzame pomembnosti ne mistagogiji ne pričevanju ljubezni. Le pozunanjeno gledanje bi lahko vodilo k mišljenju, da je prvo oznanilo nekakšna pogovorna metoda za prepričevanje sogovornika. Oznanilo evangelija je pričevanje o srečanju, ki omogoča, da imamo oči uprte v Jezusa Kristusa, Božjega Sina, učlovečenega v človeški zgodovini, da bi dopolnil razodetje Očetove odrešenjske ljubezni. Izhajajoč iz tega srca vere se *lex credendi* preoblikuje v *lex orandi*. Skupaj uresničita življenjski slog vernika kot

⁷ Prav tam, 164–165.

pričevanje ljubezni, ki oznanilo napravi verodostojno. Vsak se namreč čuti vključenega v proces uresničevanja samega sebe, ki vodi k dajanju zadnjega in dokončnega odgovora na vprašanje o smislu.

Trije deli *Pravilnika za katehezo* torej prikažejo katehet-sko pot pod prvenstvom evangelizacije. Škofje, ki so prvi naslovljenci tega dokumenta, bodo imeli skupaj s škofovskimi konferencami, komisijami za katehezo ter številnimi kateheti in katehistinjami priložnost preveriti sistematičnost dokumenta, ki je namensko zgrajen tako, da poudari končni cilj kateheze – živo srečanje z Gospodom, ki preoblikuje življenje. Proces kateheze je orisan z vidika bivanjskih okoliščin različnih kategorij ljudi. Veliko prostora je namenjenega temu, kar je nujno za obnovitev njihovega poslanstva v krščanski skupnosti.

Papeški svet za pospeševanje nove evangelizacije, ki je od 16. januarja 2013 z objavo apostolskega pisma v obliki *motu propria Fides per doctrinam* pristojen za katehezo, se zaveda, da je *Pravilnik za katehezo* sredstvo, ki ga je mogoče izboljšati. Ne domišlja si, da je popoln, ker je po svoji naravi namenjen delnim Cerkvam, in sicer tako, da se bodo čutille izzvane in podprte pri pripravi lastnih pravilnikov. V sestavljanje pravilnika so bili vključeni različni strokovnjaki, kar je znamenje veseljnosti Cerkve. Poleg tega je bil pravilnik na različnih redakcijskih stopnjah poslan v presojo škofom, duhovnikom in katehetom. V zahtevno delo, za katerega si želimo, da bi bil dober prispevek današnjemu času, so bili vključeni moške in žene. Vsem naštetim se preprosto zahvaljujemo in izrekamo priznanje za veliko delo, ki so ga opravili strokovno, z ljubeznijo in zastonj.

Po zgolj srečnem naključju je bil *Pravilnik za katehezo* odobren na dan bogoslužnega spomina sv. Turibija iz Mogroveja (1538–1606), svetnika, ki morda ni tako znan, pa je vendar dal močan zagon evangelizaciji in katehezi. Ta laik in odličen pravnik, rojen v plemiški družini na Majorcki, je

študiral na univerzah Valladolida in Salamanka, kjer je tudi poučeval in sledil nauku sv. Ambroža. Kot predsednik sodišča v Granadi je bil posvečen v škofa in papež Gregor XIII. ga je poslal v Limo v Peruju. Svoje škofovsko poslanstvo je razumel kot poslanstvo evangelizatorja in kateheta. Rad je ponavljal, kakor je rekel Tertulijan: »Kristus je resnica, ne navada.« To je poudarjal predvsem ob soočenju z osvajalci (*conquistadores*), ki so zatirali Indijance v imenu kulturne večvrednosti, in z duhovniki, ki niso imeli poguma, da bi branili usodo najbolj ubogih. Neutrudni misijonar je prehodil območja svoje Cerkve, išoč predvsem domorodce, da bi jim oznanil Božjo besedo s preprosto in njim razumljivo govoricco. V petindvajsetih letih škofovanja je pripravil škofijske in pokrajinske sinode ter postal katehet tako, da je v španskem jeziku in v jezikih *quéchua* ter *aymara* pripravil prve katekizme za domorodce v Južni Ameriki. Njegovo evangelizacijsko delo je obrodilo nenadejane sadove, ko je na tisoče domorodcev, ki so Kristusa srečali po škofovi ljubezni, sprejelo vero. Prav on je bil tisti, ki je podelil zakrament svete birme dvema svetnikoma perujske krajevne Cerkve: Martinu di Porresu in Rozi iz Lime. Sv. Janez Pavel II. ga je leta 1983 razglasil za zavetnika latinskoameriških škofij. Tako je novi *Pravilnik za katehezo* postavljen v varstvo tega velikega kateheta.

Papež Frančišek je zapisal, da »Sveti Duh širi svetost v vsem narodu, zvestem Bogu. /.../ Vesel sem svetosti potrpežljivega Božjega ljudstva: staršev, ki s tolikšno ljubeznijo vzgajajo svoje otroke, mož in žena, ki z delom skrbijo za kruh svoji družini, bolnikov, ostarelih redovnic, ki se ne nehajo smejati. V teh vsakodnevnih dejanjih vidim svetost vojskujoče se Cerkve. To je pogosto svetost »za sosednjimi vrati«, svetost tistih, ki živijo v naši bližini in so odsev Božje bližine. /.../ Vsi smo poklicani biti sveti, ko ljubimo in ko vsak dan pričujemo z vsakdanjimi opravili tam, kjer smo. Ali si posvečen ali posvečena oseba? Bodi svet tako, da z veseljem živiš svojo podaritev. Ali si poročen, poročena? Bodi svet tako, da ljubiš in skrbiš za svojo ženo ali moža, kakor je storil Kristus za Cerkev. Ali si delavec? Bodi svet tako, da pošteno in

strokovno opravljáš svoje delo v službi bratom. Si oče, mati, dedek ali babica? Bodi svet tako, da potrpežljivo učiš otroke hoditi za Jezusom. Ali imaš oblast? Bodi svet tako, da si prizadevaš za skupno blaginjo ter postavljaš ob stran osebne koristi.«⁸ Svetost je tista ključna beseda, ki jo moremo uporabiti ob predstavljanju novega *Pravilnika za katehezo*. Svetost je značilnost življenjskega načrta, h kateremu so poklicani tudi kateheti, da bi mu sledili zvesto in stanovitno. Cerkev na vseh koncih sveta lahko izpostavi zgled katehetov, katehistov in katehistinj, ki so dosegli svetost in celo mučeništvo, ko so vsak dan izpolnjevali svoje poslanstvo. Njihovo pričevanje je rodovitno in nam še danes omogoča misel, da more vsak od nas požrtvovalno slediti pustolovski katehetski poti, ki je včasih tiha, naporna in nehvaležna.

*V Vatikanu, 23. marca 2020, na bogoslužni spomin sv.
Turibija iz Mogroveja*

*+ Salvatore FISICHELLA,
naslovni nadškof Voghenze,
predsednik*

*+ José Octavio RUIZ ARENAS,
upokojeni nadškof Villavicencia,
tajnik*

⁸ Papež Francišek, Apostolska spodbuda *Veselite in radujte se - Exultate et gaudete* (19. 3. 2018), CD 156, Ljubljana 2018, 6–7, 14.

UVOD

1. Kateheza v polnem pomenu besede spada v najboljše proces prenove, ki ga je Cerkev poklicana uresničevati, da bi ostala zvesta naročilu Jezusa Kristusa: vedno in povsod oznanjati njegov evangelij (prim. Mt 28,19). Kateheza že po svoji naravi sodeluje pri evangelizacijskem prizadevanju z namenom, da bi podpirala nenehno zorenje v veri. Življenje iz vere je osnovna bivanjska značilnost Kristusovih učencev. Kateheza je naravnana na liturgijo in dobrodelnost, da bi izpričevala prvotno enost novega življenja, ki izvira iz krsta.

2. Z upoštevanjem te prenove je papež Frančišek v apostolski spodbudi *Veselje evangelija* nakazal nekatere posebne značilnosti kateheze, ki jo bolj neposredno povezujejo z oznanjevanjem evangelija v sedanjem svetu.

Kerigmatična kateheza,⁹ ki sega v samo srce vere in doume bistvo krščanskega sporočila, razodeva delovanje Svetega Duha, ki posreduje odrešitveno Božjo ljubezen v Jezusu Kristusu in se ne neha podarjati vsakemu človeku, da bi dosegel polnost življenja. Razni izrazi *kerigme*, ki so nujno odprti procesom poglobljanja, so bivanjska vrata, odprta za skrivnost.

Kateheza kot mistagoško uvajanje¹⁰ vernika uvaja v živo izkušnjo krščanske skupnosti, pravi kraj življenja vere. Taka vzgojno-izobraževalna izkušnja je postopna in razgibana, bogata z znamenji in izrazjem, naklonjena vključevanju vseh razsežnosti človeka. Vse to neposredno vodi k znanemu spoznanju, dobro zakoreninjenemu v katehetskem razglabljanju in v cerkveni pastoralni namreč h *katehumenatski usmerjenosti kateheze*, ki postaja vedno bolj nujna.

⁹ Prim. Papež Frančišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija – Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 164–165.

¹⁰ Prim. prav tam, 166.

3. V luči teh potez, ki označujejo katehezo v misijonarskem pogledu, znova vidimo tudi namen katehetskega procesa. Dosedanje razumevanje vzgojnih dejavnikov, ki so oblikovali posameznika, zahteva notranje združenje s Kristusom. O tem združenju je govorilo že cerkveno učiteljstvo v preteklosti, saj je v njem videlo končni cilj katehetske dejavnosti. Katehetska dejavnost pa ni nakazana samo kot vrednota, temveč se uresničuje znotraj procesa spremljanja.¹¹ Zapleten proces ponotranjenja evangelija namreč zajema celotno osebo v njeni edinstveni izkušnji življenja. Le kateheza, ki si prizadeva, da bi vsak dal svoj izvirni *odgovor vere*, se more osrediniti na nakazani cilj. To je vzgib, zaradi katerega ta *Pravilnik* znova poudarja, kako pomembno je, da kateheza spremlja dozorevanje *verske miselnosti* v procesu *preoblikovanja*, ki je v bistvu duhovna dejavnost. To je izvirna in nujna *inkulturacija vere*.

4. S ponovnim branjem narave in cilja kateheze nam *Pravilnik* ponuja nekatere vidike, ki so v zadnjih desetletjih sad razločevanja v Cerkvi in so navzoči v celotnem dokumentu, tako da oblikujejo njegovo nosilno zasnovo.

Poudarjeno je odločno *zaupanje v Svetega Duha*, ki je navzoč in deluje v Cerkvi, v svetu in v srcih ljudi. Zaupanje v Svetega Duha zaznamuje katehetsko prizadevanje z veseljem, vedrino in odgovornostjo.

Vera se rodi *iz ljubezni, ki želi vedno bolj poznati Gospoda Jezusa*, živega v Cerkvi, zato uvajati vernike v krščansko življenje pomeni uvesti jih v živo srečanje z njim.

Cerkev, skrivnost občestva, poživlja Sveti Duh in ji daje rodovitnost novega življenja. S tem pogledom vere je znova poudarjena *vloga krščanskega občestva* kot naravnega prostora rojevanja in dozorevanja krščanskega življenja.

Proces evangelizacije in v njem kateheze je predvsem *duhovna dejavnost*, iz katere se rojeva zahteva, da so kateheti pravi »evangelizatorji z duhom«¹² in zvesti sodelavci pastirjev.

¹¹ Prim. prav tam, 169–173.

¹² Prim. prav tam, 259–283.

Priznava se temeljna vloga krščencev. Po svojem dostojanstvu Božjih otrok so verniki *dejavni nosilci* katehetske ponudbe, ne trpni prejemniki ali naslovljenci neke usluge. Zato so poklicani, da postanejo verodostojni učenci – misijonarji.

Živeti skrivnost vere znotraj odnosa z Gospodom vpliva na oznanjevanje evangelija. Zahteva namreč *preseganje vsakega nasprotja med vsebino in metodo*, med vero in življenjem.

5. Merilo, ki je vodilo sestavljanje *Pravilnika za katehezo*, je bila želja po poglobljanju vloge kateheze ob gonilni sili – evangelizaciji. Teološka prenova v prvi polovici preteklega stoletja je pokazala potrebo po misijonarskem razumevanju kateheze. II. vatikanski koncil in cerkveno učiteljstvo, ki mu je sledilo, sta sprejela in znova razumela bistveno vez med evangelizacijo in katehezo ter jo občasno prilagodila zgodovinskim zahtevam. Zato želi Cerkev, ki je »po svoji naravi misijonarska« (M 2), z zaupanjem uresničevati to novo stopnjo evangelizacije, h kateri jo kliče Sveti Duh. Ta zahteva oblikovanje nove govorice, s katero se posreduje vera. V času, ko se spreminjajo oblike posredovanja vere, si Cerkev prizadeva razvozlati nekatera znamenja časov, s katerimi ji Gospod nakazuje pot, ki naj ji sledi. Med mnogimi znamenji lahko razpoznamo naslednja: središče oznanjevanja sta vernik in njegova življenjska izkušnja; pomembno vlogo odnosov in ljubezni; zanimanje za tisto, kar prinaša resničen pomen; ponovno odkritje lepote in tega, kar dviga duha. V naštetem in v drugih gibanjih sodobne kulture Cerkev prepoznava priložnosti za srečanje in oznanilo novosti vere. To je temelj za njeno *misijonarsko preobrazbo*, ki podpira *pastoralno spreobrnjenje*.

6. Kakor je *Splošni pravilnik za katehezo* (1997) nadaljevanje *Splošnega katehetskega pravilnika* (1971), tako je tudi sedanji *Pravilnik za katehezo* razgibano nadaljevanje in razvoj predhodnih dokumentov. Ne smemo pozabiti, da je Cerkev v zadnjih dveh desetletjih doživela nekatere pomembne dogodke, ki so kljub različnim poudarkom postali pomembni

za njeno pot ter za poglobljeno razumevanje skrivnosti vere in evangelizacije.

Vredno se je spomniti predvsem na rodovitno papeževanje sv. Janeza Pavla II., ki je s svojo apostolsko spodbudo *O katehezi v našem času* (1979) dal resnično novo spodbudo. Benedikt XVI. je večkrat poudaril pomen kateheze v procesu nove evangelizacije in z apostolskim pismom *Fides per doctrinam* (2013) podal konkretne spodbude za uresničenje te naloge. Papež Frančišek je nato želel z apostolsko spodbudo *Veselje evangelija* (2013) znova poudariti neločljivo vez med evangelizacijo in katehezo v luči kulture srečanja.

Prenovo kateheze so zaznamovali tudi drugi veliki dogodki. Med njimi ne smemo pozabiti velikega jubilejnega leta 2000, leta vere (2012–2013), svetega leta usmiljenja (2015–2016) in novejših škofovskih sinod o nekaterih pomembnih vsebinah za življenje Cerkev. Posebej izpostavimo naslednje: *Božja beseda v življenju in poslanstvu Cerkev* (2008), *Nova evangelizacija za posredovanje krščanske vere* (2012), *Poklicanost in poslanstvo družine v Cerkvah in v sedanjem svetu* (2015) in *Mladi, vera in poklicno razločevanje* (2018). Omeniti moramo še *Katekizem Katoliške cerkve in Kompendij* (2005) – preprosti in neposredni orodji za poznavanje vere.

7. Pravilnik za katehezo na nov način uredi svojo vsebino. Pri tem so sestavljavci želeli upoštevati različna in legitimna cerkvena spoznanja. *Prvi del (Kateheza v evangelizacijskem poslanstvu Cerkev)* utemeljuje celoten proces. Božje razodetje in njegovo posredovanje v Cerkvah odpirata premišljevanje o procesu evangelizacije v sedanjem svetu, s sprejemanjem izziva misijonarskega spreobrnjenja, ki vpliva na katehezo (*I. poglavje*). Njen oris prikazuje naravo, namen, naloge in vire (*II. poglavje*). Katehet – predstavljeni so njegova identiteta (*III. poglavje*) ter vzgoja in izobraževanje (*IV. poglavje*) – prikazuje in udejanja katehezo kot služenje Cerkev. V tem prvem delu je treba poleg posodobitve temeljnih vprašanj, na katera smo že opozorili, podčrtati poglavje o vzgoji in izobraževanju, ki združuje pomembne vidike v smeri prenove kateheze.

8. V *drugem delu (Proces kateheze)* vstopimo v vsebino katehetskega procesa. Predstavljena je predvsem temeljna paradigma, ki kaže, da je Božja pedagogika v zgodovini odrešenja tista, ki navdihuje pedagogiko Cerkve in katehezo kot vzgojno dejavnost (*V. poglavje*). V luči tega vzorca so teološka merila za oznanilo evangeljskega sporočila na novo razvrščena, hkrati pa bolj ustrezajo zahtevam sodobne kulture. Poleg tega je predstavljen teološko-katehetski pomen *Katekizma Katoliške cerkve (VI. poglavje)*. *VII. poglavje* predstavlja nekatera vprašanja in napotke glede metode v katehezi, med drugim tudi glede govornice. Drugi del se zaključi s predstavitvijo kateheze z različnimi naslovniki (*VIII. poglavje*). Čeprav v zavesti, da so kulturni pogoji v svetu zelo različni in da so zato potrebne raziskave na krajevni ravni, so sestavljavci vendar hoteli podati analizo splošnih lastnosti te obširne snovi z upoštevanjem rezultatov sinod o družini in o mladih. *Pravilnik* na koncu povabi krajevne Cerkve, naj se posvečajo katehezi oseb s posebnimi potrebami, migranti, priseljenci in zaporniki.

9. *Tretji del (Kateheza v delnih Cerkvah)* pokaže, kako se poslanstvo Božje besede utelesi v dejanskem cerkvenem življenju. Delne Cerkve v vsej svoji razčlenjenosti uresničujejo nalogo oznanjevanja evangelija v različnih okoljih, v katera so zakoreninjene (*IX. poglavje*). V tem delu je priznana posebnost vzhodnih Cerkva, ki imajo svoje katehetsko izročilo. Vsaka krščanska skupnost je poklicana, da se sooči z zapletenostjo sodobnega sveta, v katerem se prepletajo različne prvine (*X. poglavje*). Različne geografske resničnosti, verske razmere in kulturna naravnost oblikujejo temeljne značilnosti našega časa, čeprav niso neposredno povezane s katehezo. V ta čas je postavljena Cerkev s svojim katehetskim služenjem, zato so navedene resničnosti neodtujljivi objekt razločevanja. Opozoriti je treba na digitalno kulturo in na nekatera vprašanja bioetike, ki so vsebina obširnih razprav našega časa. *XI. poglavje* se s svojo vsebino ponovno nanaša na dejavnost krajevnih Cerkva in kaže na naravo ter teolo-

ška merila inkulturacije vere, kar se izraža tudi z vabilom k ponovnemu sestavljanju krajevnih katekizmov.

10. Novi *Pravilnik za katehezo* daje temeljna teološko-pastoralna načela in nekatere splošne smernice, ki so pomembne za izvajanje kateheze v našem času. Seveda so njihovo izvajanje in delovna pojasnila zaveza za delne Cerkve, ki so poklicane, da predelajo skupna načela in jih vgradijo v svoj krajevni kontekst. *Pravilnik* je torej le orodje za sestavljanje narodnega ali krajevnega pravilnika, ki naj ga objavi pristojna oblast, in sicer tako, da splošna pojasnila prevede v govorico cerkvenih občestev. *Pravilnik* je zato na voljo škofom, škofovskim konferencam, pastoralnim in akademskim službam, ki so vključene v katehezo in evangelizacijo. Kateheti bodo tako mogli najti oporo in izziv v svojem vsakdanjem poslanstvu za dozorevanje v veri svojih bratov.

Prvi del

KATEHEZA V EVANGELIZACIJSKEM POSŁANSTVU CERKVE

Prvo poglavje

RAZODETJE IN NJEGOVO POSREDOVANJE

1. Jezus Kristus razodeva Očeta in je razodetje Očeta

Razodetje Božjega previdnostnega načrta

11. Vse, kar Cerkev je, in vse, kar Cerkev dela, ima svoj zadnji temelj v dejstvu, da je Bog v svoji dobroti in modrosti hotel razodeti skrivnost svoje volje tako, da se je osebno razodel ljudem. Sv. Pavel opiše to skrivnost s temi besedami: Bog nas je v Kristusu izvolil »pred stvarjenjem sveta /.../, da bi bili pred njegovim obličjem sveti in brezmadežni. V ljubezni nas je vnaprej določil, naj bomo po Jezusu Kristusu njegovi posinovljeni otroci« (Ef 1,4-5). Od začetka stvarjenja ni Bog nikoli nehal sporočati človeku tega načrta odrešenja in mu kazati znamenja svoje ljubezni; tudi »če človek more pozabiti na Boga ali ga odkloniti, pa Bog ne neha klicati vsakega človeka, naj ga išče, da bo živel in našel srečo«. ¹³

12. Bog razodene in uresniči svoj načrt na nov in dokončen način v osebi Sina, ki ga je poslal v našem mesu, »da bi ljudje po Kristusu, učlovečeni Besedi, imeli v Svetem Duhu dostop do Očeta in bi postali deležni Božje narave« (BR 2). Razodetje je pobuda Božje ljubezni in je usmerjeno k občestvu: »V tem razodetju nevidni Bog (prim. Kol 1,15; 1 Tim 1,17) iz preobilja svoje ljubezni nagovarja ljudi kakor prijaja-

¹³ Katekizem Katoliške cerkve - Catechismo della Chiesa cattolica (1993), Ljubljana 1993, 30.

telje (prim. 2 Mz 33,11; Jn 15,14-15) in občuje z njimi (prim. Bar 3,38), da bi jih povabil in sprejel v svoje občestvo« (BR 2). Potem se načrt razodetja »uresničuje z dejanji in besedami, ki so med seboj v notranji zvezi: dela, ki jih Bog izvršuje v zgodovini odrešenja, nam razkrivajo in spričujejo nauk in vsebino, ki sta z besedami izražena, besede pa oznanjajo Božja dela in osvetljujejo v teh delih vsebovano skrivnost« (BR 2). Bivajoč kot človek med ljudmi Jezus ne razodeva samo Božje skrivnosti, marveč dovrši delo odrešenja. Saj »kdor Kristusa vidi, vidi tudi Očeta (prim. Jn 14,9). On je tisti, ki z vso svojo navzočnostjo in nastopanjem, z besedo in dejanji, z znamenji in čudeži, predvsem pa s svojo smrtjo in s poveljanim vstajenjem od mrtvih in končno s poslanim Duhom resnice dopolnjuje in dovršuje razodetje ter z Božjim pričevanjem potrjuje: Bog je z nami, da bi nas rešil iz temine greha in smrti ter nas obudil k večnemu življenju« (BR 4).

13. Bog je razodel svojo ljubezen in iz globine Božjega načrta izvira novost krščanskega oznanila, »da lahko vsem narodom povemo: ‚Prikazal se je. Osebnost. Zdaj je pot do nje ga odprta.‘«¹⁴ Prav zato, ker odkriva novo življenje – življenje brez greha, življenje otrok, življenje v obilju, večno življenje –, je to oznanilo lepo: »odpuščanje grehov, pravičnost, posvečenje, odrešenje, posinovljenje Božjih otrok, dediščina nebes, sorodnost z Božjim Sinom. Katera novica je lepša od te? Bog na zemlji in človek v nebesih!«¹⁵

14. Krščansko oznanilo sporoča Božji načrt, ki je:

- skrivnost ljubezni: ljudje, ki jih Bog ljubi, so poklicani, da bi mu odgovorili tako, da bi postali znamenje ljubezni za brate;
- razodetje globoke resnice o Bogu kot Trojici in poklicanost človeka k sinovskemu življenju v Kristusu, ki je vir njegovega dostojanstva;

¹⁴ Benedikt XVI., Posinodalna apostolska spodbuda *Gospodova beseda – Verbum Domini* (30. 9. 2010), CD 131, Ljubljana 2011, 92.

¹⁵ Janez Zlatousti, *In Mattheum*, homilija 1, 2: PG 57, 15.

- dar odrešenja vsem ljudem po velikonočni skrivnosti Jezusa Kristusa, dar milosti in Božjega usmiljenja, ki vključuje osvoboditev od zla, od greha in od smrti;
- dokončni klic k združitvi razkropljenega človeštva v Cerkev; s tem se že danes uresničujeta občestvo z Bogom in bratska edinost med ljudmi, ki pa se bo dopolnila ob koncu časov.

Jezus oznanja evangelij odrešenja

15. Na začetku svojega poslanstva Jezus oznanja prihod Božjega kraljestva, ki ga spremljajo znamenja; »razglaša, da je poslan oznanjat ubogim veselo sporočilo (prim. Lk 4,18). S svojim življenjem razodeva in potrjuje, da je Božje kraljestvo namenjeno vsem ljudem«,¹⁶ začevši z najbolj ubogimi in grešniki, zahteva pa tudi spreobrnjenja (prim. Mr 1,15). Oznanja in uvaja v razumevanje, da je Božje kraljestvo za vsakega človeka. Jezus Kristus je s svojim življenjem polnost razodetja: je najodličnejši izraz Božjega usmiljenja in istočasno klic k ljubezni, ki je prisoten v človekovem srcu. »Kristus nam razodeva, da je Bog ljubezen' (1 Jn 4,8), hkrati pa nas uči, da je temeljni zakon človeške popolnosti in zato tudi preobrazbe sveta nova zapoved ljubezni« (CS 38). Stopiti v občestvo z njim in mu slediti podeljuje človeškemu življenju polnost in resnico: »Kdor koli hodi za Kristusom, popolnim človekom, postane tudi sam bolj človek« (CS 41).

16. Gospod je po svoji smrti in vstajenju poslal Svetega Duha, da bi dopolnil delo odrešenja, učencem pa je naročil, naj nadaljujejo njegovo poslanstvo v svetu. Glagoli o evangelizaciji, globoko povezani med seboj, izhajajo iz misijonarskega naročila Vstalega: »oznanite« (Mr 16,15); »naredite vse narode za moje učence, krščujte jih /.../ in učite jih« (Mt 28,19-20); »in boste moje priče« (Apd 1,8); »to delajte v moj spomin« (Lk 22,19); »da se ljubite med seboj« (Jn 15,12). Na ta način se izrazijo koraki procesa oznanjevanja, znotraj katerega so te-

¹⁶ Splošni pravilnik za katehezo (1997,163).

sno povezani prepoznavanje Božjega delovanja v vsakem človekovem srcu, primat Svetega Duha in človekova temeljna razpoložljivost. Evangelizacija je torej »bogata, mnogovrstna in dinamična resničnost«¹⁷ in v svoj razvoj vključuje razne možnosti: pričevanje in oznanilo, besedo in zakrament, notranjo spremembo in družbeno preobrazbo. Vsa ta dejanja se dopolnjujejo in medsebojno bogatijo. Cerkev nadaljuje uresničevanje te naloge z neizmerno raznolikostjo izkušenj oznanjevanja, ki jih nenehno poživlja Sveti Duh.

2. Vera v Jezusa Kristusa: odgovor Bogu, ki se razodeva

17. Vsak človek, ki ga žene vznemirjenost njegovega srca, z iskrenim iskanjem smisla lastnega bivanja v Kristusu dosepe do polnega razumevanja samega sebe; v domačnosti z njim zazna, da hodi po stezah resnice. V Božji besedi sta videni človekova odnosnostna narava in človekova sinovska poklicanost k usklajenosti s Kristusom: »Zakaj k sebi si nas ustvaril in nemirno je naše srce, dokler ne počije v tebi.«¹⁸ Ko se Bog dotakne človeka in ga pokliče, mu človek odgovori v poslušnosti vere ter s popolno privolitvijo razuma in volje v svobodi sprejme »evangelij o Božji milosti« (Apd 20,24). Tako človek »najde to, kar je vedno iskal, in vse to prejme v obilju. Vera odgovarja na to ‚pričakovanje‘, večkrat nezavedno in vedno omejeno, da spozna resnico o Bogu, o človeku in o prihodnosti, ki ga čaka.«¹⁹

18. Krščanska vera je predvsem sprejetje Božje ljubezni, ki se je razodela v Jezusu Kristusu, iskrena pripadnost njegovi osebi in svobodna odločitev za hojo po njegovi poti. Ta dá Jezusu Kristusu vsebuje dve razsežnosti: zaupno izročitev Bogu (*fides qua*) in ljubečo privolitev vsemu temu, kar je

¹⁷ Pavel VI., Posinodalna apostolska spodbuda *O evangelizaciji – Evangelii nuntiandi* (8. 12. 1975), Ljubljana 1976, 17.

¹⁸ Avrelij Avguštin, *Izpovedi*, Celje 1984, 1, 1, 1.

¹⁹ *Splošni katehetski pravilnik* (SKP, 1997, CD 75), 55.

on razodel (*fides quae*). Kajti »sveti Janez je pomen osebnega odnosa do Jezusa za našo vero izrazil z različno rabo glagola *verovati*. Skupaj z izrazom ‚verovati, da‘ je resnično to, kar Jezus pove (prim. Jn 14,10; 20,31), Janez uporablja tudi ‚verovati Jezusu‘ in ‚verovati v Jezusa‘. ‚Jezusu verjamemo‘, če sprejmemo njegovo besedo in njegovo pričevanje, ker je verodostojen (prim. Jn 6,30). ‚Verujemo v Jezusa‘, če ga osebno sprejmemo v svoje življenje in se mu izročimo, zaupamo vanj, se ga oklenemo v ljubezni in hodimo za njim po njegovih stopinjah (prim. Jn 2,11; 6,47; 12,44)«,²⁰ po razgibani poti, ki traja vse življenje. *Verovati* se torej nanaša na dvojno sprejetje: »na osebo in na resnico; na resnico prek zaupanja v osebo, ki to resnico zatrjuje«,²¹ in na osebo, ker je sama izpričana resnica. Je sprejetje srca, razuma in delovanja.

19. Vera je Božji dar in nadnaravna krepost, ki se more poroditi v notranjosti kot sad milosti in kot svobodni odgovor Svetemu Duhu, ki nagiblje srce k spreobrnjenju in ga obrača k Bogu, ko mu da »lahkoto, da resnici pritrdi in jo z vero sprejme« (BR 5). Človek, ki ga vodi vera, pride do spoznanja in okušanja Boga kot ljubezni (prim. 1 Jn 4,7-17). Vera kot osebni sprejem Božjega daru ni nerazumna ali slepa. »Luč razuma in luč vere prihajata obe od Boga, /.../ zato si ne moreta nasprotovati.«²² Vera in razum se namreč dopolnjujeta med seboj: medtem ko razum ne dovoli veri, da pade v fideizem ali fundamentalizem, »samo vera omogoča, da prodremo v skrivnost, in jo pomaga skladno umevati«.²³

20. Z delovanjem Svetega Duha vera vključuje temeljno bivanjsko preobrazbo, *metánoio*, ki »se kaže na vseh ravneh kristjanovega bivanja: v njegovem notranjem življenju

²⁰ Papež Frančišek, Okrožnica *Luč vere – Lumen fidei* (29. 6. 2013), CD 138, Ljubljana 2013, 18; prim. Tomaž Akvinski, *Summa theologiae*, II-II, q. 2, a. 2.

²¹ *Katekizem Katoliške Cerkve – Catechismo della Chiesa cattolica* (1993), Ljubljana 1993, 177.

²² Janez Pavel II., Okrožnica *Vera in razum – Fides et ratio* (14. 9. 1998), CD 80, Ljubljana 1999, 43.

²³ Prav tam, 13.

češčenja in sprejemanja Božje volje; v /njegovi dejavni/ udeležbi pri poslanstvu Cerkve; v zakonskem in družinskem življenju; v poklicnem življenju; v ekonomskih in socialnih dejavnostih«. ²⁴ Ko sprejme dar vere, »se vernik spremeni v novo stvarjenje. Vernik prejme novo bit, novo bit kot Božji otrok.« ²⁵

21. Vera je vsekakor osebno dejanje, in vendar ni samo-svoja in zasebna izbira; ima odnosni in občestveni značaj. Kristjan se rodi iz materinskega naročja Cerkve; njegova vera je sodelovanje pri veri Cerkve, ki je vedno pred osebno vero. Človekovo izpovedovanje osebne vere je namreč odgovor na živ spomin nekega predhodnega dogodka v Cerkvi. Zato se vera Kristusovega učenca prižiga, nosi in izroča samo v občestvu vere Cerkve, kjer se krstni »jaz verujem« združuje z »mi verujemo« celotne Cerkve. ²⁶ Vsak vernik se torej pridružuje skupnosti učencev in vero Cerkve naredi za svojo. S Cerkvijo, Božjim ljudstvom na poti skozi zgodovino in vesoljnim zakramentom odrešenja, je deležen njenega poslanstva.

3. Posredovanje razodetja v veri Cerkve

22. Razodetje je za vse človeštvo: »/Bog/ hoče, da bi se vsi ljudje rešili in prišli do spoznanja resnice« (1 Tim 2,4). Zaradi te vesoljne odrešenjske volje je Bog »v svoji največji dobrotljivosti uredil tako, da tisto, kar je razodel v zveličanje vseh narodov, ostane za vedno neokrnjeno in prihaja do vseh rodov« (BR 7). Zato je Jezus Kristus ustanovil Cerkev na temelju apostolov. Cerkev uresničuje v zgodovini isto poslanstvo, kot ga je Jezus prejel od Očeta. Cerkev je neločljiva s *poslanstvom Sina* (prim. M 3) in *poslanstvom Svetega Duha* (prim. M 4), ker tvorita en sam načrt odrešenja.

²⁴ SPK (1997) 55.

²⁵ Papež Frančišek, Okrožnica *Luč vere – Lumen fidei* (29. 6. 2013), CD 138, Ljubljana 2013, 19.

²⁶ Prim. *Katekizem Katoliške cerkve – Catechismo della Chiesa cattolica* (1993), Ljubljana 1993, 166–167.

23. Sveti Duh, resnični akter celotnega poslanstva Cerkev, deluje bodisi v Cerkvi bodisi v tistih, ki jih mora ta doseči in ki jo na neki način tudi dosegajo, ker Bog deluje v srcu vsakega človeka. Sveti Duh še naprej napravlja Cerkev rodovitno, saj živi od Božje besede in jo nenehno spodbuja k poglobljanju doumevanja evangelija, ko jo vabi in podpira v prizadevanju za evangelizacijo sveta. Isti Duh seje seme Besede znotraj človeštva, spodbuja željo in delovanje dobrega, pripravlja sprejem evangelija in podeljuje vero, da bi ljudje po pričevanju Cerkve mogli spoznati navzočnost in ljubeznivo sporočilo Boga. Cerkev s pokorščino in hvaležnostjo sprejema to skrivnostno delovanje Duha; deluje kot njegovo živo in voljno orodje, da bi ljudi uvedla v vso resnico (prim. Jn 16,13), in se sama bogati v srečanju s tistimi, ki jim podarja evangelij.

24. Apostoli, zvesti božanskemu poslanstvu, so s pričevanjem in dejanji, ustnim pridiganjem, ustanovami in spisi, navdihnjenimi od Svetega Duha, izročili, kar so prejeli. »Da bi se pa evangelij v Cerkvi ohranjal za vedno neokrnjen in živ, so apostoli zapustili kot naslednike škofo in jim izročili ‚svoje učiteljsko mesto‘« (BR 7). »To apostolsko izročilo v Cerkvi ob podpori Svetega Duha napreduje. Raste namreč razumevanje izročene stvari in besed po premišljevanju (*ex contemplatione*) in preučevanju vernikov, ki to premišlujejo v svojem srcu (prim. Lk 2,19.51), po notranjem uvidevanju duhovnih stvarnosti, kakršnega dobivajo iz izkustva, in po oznanjevanju« (BR 8).

25. Posredovanje evangelija po Gospodovem naročilu je bilo uresničeno na dva načina: »z živim posredovanjem Božje besede (ki jo preprosto imenujemo tudi izročilo), in s Svetim pismom, ki je bilo zapisano oznanilo o odrešenju«. ²⁷ Zato se izročilo in Sveto pismo tesno povezujeta in prežemata ter imata isti izvir, razodetje Jezusa Kristusa. Združita se v en

²⁷ *Katekizem Katoliške cerkve, Kompendij – Catechismo della Chiesa cattolica, Compendio* (2005), Ljubljana 2006, 13.

tok, v življenje vere Cerkve, in sta soudeležena pri istem cilju, to se pravi, da celotna skrivnost Jezusa Kristusa živi in deluje v Cerkvi.

26. Izročilo ni najprej povzetek nauka, marveč življenje vere, ki se prenavlja vsak dan. Izročilo raste, »ko se z leti krepi, s časom razvija in s starostjo pogloblja«. ²⁸ Cerkveno učiteljstvo, podprto s Svetim Duhom in obdarjeno s karizmo resnice, opravlja svoje poslanstvo tako, da verodostojno razlaga Božjo besedo, ki ji služi. Učiteljstvo zato izpolnjuje poslanstvo varovanja celotnega razodetja, Božje besede, vsebovane v izročilu in v Svetem pismu, in svojega stalnega posredovanja. Živo učiteljstvo razodetje zvesto razlaga in mu je podvrženo (prim. BR 10).

27. »Skratka, po delovanju Svetega Duha in pod vodstvom učiteljstva posreduje Cerkev vsem rodovom, kar je bilo razodeto v Kristusu. Cerkev živi iz prepričanja, da njen Gospod, ki je govoril v preteklosti, tudi danes nenehno sporoča vsakemu svojo besedo po živem izročilu Cerkve in po Svetem pismu. Kajti Božja beseda se nam daje po Svetem pismu kot navdihnjeno pričevanje, ki z živim izročilom Cerkve sestavlja najvišje vodilo vere« ²⁹ in pogloblitni vir evangelizacije. K Božji besedi so usmerjeni vsi drugi viri.

Razodetje in evangelizacija

28. Cerkev, vesoljni zakrament odrešenja, v pokorščini navdihom Svetega Duha in v poslušanju razodetja posreduje in podpira odgovor vere; »s svojim naukom, z življenjem in bogočastjem trajno nadaljuje in vsem rodovom izročča naprej vse, kar sama jè, vse, kar veruje« (BR 8). Zato naročilo za evangelizacijo vseh ljudi vzpostavlja njeno bistveno poslanstvo. »Naloga evangelizirati je zares milost in poklicanost,

²⁸ Vincencij Lerinski, *Commonitorium primum*, 23, 9; CCL 64, 178 (PL 50, 668).

²⁹ Benedikt XVI., Posinodalna apostolska spodbuda *Gospodova beseda - Verbum Domini* (30. 9. 2010), CD 131, Ljubljana 2011, 18.

lastna Cerкви, njena najgloblja identiteta. Cerkev je tukaj za to, da evangelizira.«³⁰ Vendar pa v svojem poslanstvu »začne Cerkev s tem, da evangelizira sama sebe. Kot občestvu verujočih, občestvu živetega in oznanjevanega upanja, občestvu bratske ljubezni je za Cerkev nujno potrebno, da stalno posluša, kaj mora verovati, kaj so razlogi njenega upanja, kakšna je nova zapoved ljubezni. /.../ Cerkvi sami je vedno potrebna evangelizacija, če hoče ostati sveža, goreča in močna za oznanjevanje evangelija.«³¹

29. Evangelizirati ne pomeni najprej prinašati nauk; temveč pomeni najprej ponavzočenje in oznanjevanje Jezusa Kristusa. Poslanstvo Cerkve, ki evangelizira, najbolje izrazi načrt razodetja; Božji Sin se namreč utelesi, stopi v zgodovino in postane človek med ljudmi. Evangelizacija namreč napravlja resnično trajno navzočnost Kristusa, tako da morejo tisti, ki se približajo Cerkvi, v njej najti pot za »rešitev svojega življenja« (prim. Mt 16,25) in se odpreti novemu obzorju.

30. Zadnji cilj evangelizacije je izpolnitev človeškega življenja. Pri predstavitvi tega nauka je krščanski Zahod uporabil pojem *odrešenje*, medtem ko je krščanski Vzhod raje govoril o *pobožanstvenju*. Zakaj je Bog postal človek? »Da bi nas odrešil,« ponavlja Zahod.³² »Da bi človek postal Bog,« izjavlja Vzhod.³³ Oba izraza se v resnici dopolnjujeta: Bog je postal človek; da bi človek res postal človek kot On, ki ga je hotel in ustvaril; človek, čigar podoba je Sin; človek, ki je odrešen od zla in smrti, da bi bil deležen iste Božje narave. Verniki morejo že tukaj in sedaj doživljati odrešenje, ki bo našlo svojo polnost v vstajenju.

³⁰ Pavel VI., Posinodalna apostolska spodbuda *O evangelizaciji – Evangelii nuntiandi* (8. 12. 1975), Ljubljana 1976, 14.

³¹ Prav tam, 15.

³² Prim. npr. Anzelm iz Aoste, *Cur Deus homo*, 2, 18 : PL 158, 425: »Bog je postal človek, da bi odrešil človeka.«

³³ Prim. npr. Gregorij iz Nise, *Oratio catechetica*, 37: *Gregorii Nysseni Opera* 3/4, 97–98 (PG 45, 97): »Bog se je v svojem razodetju pridružil umrljivi naravi, da bi človeštvo bilo skupaj z njim pobožanstveno z udeležbo pri božanstvu.«

Proces evangelizacije

31. Evangelizacija je proces Cerkve, ki ga navdihuje in podpira Sveti Duh ter v katerem je evangelij oznanjan in se širi po vsem svetu. V procesu evangelizacije Cerkev:³⁴

- spodbujena z *ljubeznijo* prežema in preoblikuje ves časnini red, s tem da prevzema kulture in vanje prinaša evangelij z namenom, da bi jih prenovila od znotraj;
- pričuje o novosti življenja kristjanov, da bi bili tisti, ki jih srečajo, izzvani z vprašanjem o smislu bivanja ter o razlogih njihovega bratstva in upanja; s tem se približa vsem z držo solidarnosti, podelitvijo in dialogom;
- izrecno razglašča evangelij s *prvim oznanilom* in vabi k *spreobrnjenju*;
- uvaja v vero in krščansko življenje s *katehumenatskim itinerarijem* (kateheza, zakramenti, pričevanje o ljubezni, bratska izkušnja) tiste, ki se spreobrnejo k Jezusu Kristusu, ali tiste, ki znova stopijo na pot za njim, tako da prve pridruži in druge znova privede h krščanski skupnosti;
- z nenehno vzgojo vere, obhajanjem zakramentov in udejanjanjem ljubezni v vernikih krepki dar občestva in vzbujata poslanstvo tako, da vse Kristusove učence vabi k oznanjevanju evangelija v svetu z dejanji in besedami.

32. Evangelizacija obsega razne stopnje in obdobja, ki se po potrebi ponavljajo, da bi z ustrezno evangeljsko hrano hranili duhovno rast vsakega človeka ali skupnosti. Naj se upošteva, da to niso le obdobja, ki si sledijo, ampak tudi razsežnosti procesa.

33. *Misijonarska dejavnost* je prvo obdobje evangelizacije.

a) *Pričevanje*³⁵ vzbujata odprtost srca, sposobnost za dialog in vzajemnost odnosov, pripravljenost za priznavanje znamenj dobrega in Božje navzočnosti v osebah, s katerimi se

³⁴ Prim. SPK 48.

³⁵ Prim. Pavel VI., Posinodalna apostolska spodbuda *O evangelizaciji – Evangelii nuntiandi* (8. 12. 1975), Ljubljana 1976, 21.

srečujemo. Bog namreč prihaja iz istega človekovega srca, kot mu želi posredovati evangelij: On pride vedno prvi. Priznavanje prvenstva milosti je v evangelizaciji temeljno od prvega trenutka. Jezusovi učenci si zato življenje delijo z vsemi in izpričujejo, tudi brez besed, veselje evangelija, ki prebujajo vprašanja. Pričevanje, ki se izraža tudi kot spoštljiv pogovor, v primernem trenutku postane oznanilo.

b) Prebuditi zanimanje za vero s pomočjo *prvega oznanila* je cilj, ki ga skušata doseči *prebujanje čuta za vero* in *prvo spreobrnjenje*. Prvo oznanilo je posredovanje, ki se ga more poslužiti Sveti Duh, da bi se dotaknil src ljudi: iskalcev Boga, nevernih, ravnodušnih, članov drugih verstev, ljudi s površnim ali izkrivljenim poznavanjem krščanske vere, kristjanov z oslajeno vero ali oddaljenih od Cerkve. Prebujeno zanimanje, ko odločitev še ni trdna, ustvarja razpoloženje za sprejem vere. »Prvi nagib je tisti, ko je prvo oznanilo porodilo v srcu neverujočega, indiferentnega ali člana druge vere zanimanje za evangelij, ni pa še trdne odločitve. Ta prvi vzgib človekovega duha naproti veri, ki je že sad milosti, nosi več imen: nagnjenje k veri, priprava na evangelij, nagnjenje k verovanju, versko iskanje. Cerkev imenuje tiste, ki kažejo to skrb, *simpatizerji*.«³⁶

c) Čas raziskovanja in dozorevanja³⁷ je potreben, da se more prvo zanimanje za evangelij preoblikovati v zavestno izbiro. Krščanska skupnost, ki spremlja delovanje Svetega Duha, sprejme prošnjo tistega, ki išče Gospoda. S pomočjo posebej določenih spremljevalcev, ki človeka spremljajo in mu razlagajo kerigmo, uresničuje prvo obliko evangelizacije in razločevanja. To obdobje, ki se v katehumenatski poti imenuje tudi *predkatehumenat*,³⁸ je pomembno za sprejetje oznanila ter za *odgovor* in začetno *spreobrnjenje*. To namreč že nosi s seboj željo po oddaljitvi od greha in hoji po sledi Kristusovih stopinj.

³⁶ SPK 56a; prim. tudi *Uvajanje odraslih v krščanstvo* (UOK 12), Ljubljana 1978 in 111.

³⁷ Prim. SPK 56b.

³⁸ Prim. UOK 7.9–13

34. *Začetna katehetska dejavnost je v službi izpovedi vere.* V tistih, ki so že srečali Jezusa Kristusa, raste želja, da bi ga poznali še bolj intimno, in evangelij je njihova prva izbira. Znotraj krščanskega občestva kateheza z bogoslužnimi obredi, deli ljubezni in izkušnjo bratstva »uvaja v poznanje vere in v začetno krščansko življenje, ko pospešuje duhovno pot, ki sproži ‚postopno spremembo miselnosti in navad‘ (M 13), odpovedi in boje, pa tudi radosti, ki jih Bog deli brez mere«. ³⁹ Učenec Jezusa Kristusa je tako pripravljen, da izpove vero takrat, ko je po prejemu zakramentov uvajanja vcepljen v Kristusa. To obdobje je podobno tistemu obdobju *katehumenata*, ki ga poznamo kot čas očiščenja in *razsvetljenja*. ⁴⁰

35. *Pastoralna dejavnost hrani vero krščenih in jim pomaga pri trajnem procesu spreobračanja krščanskega življenja.* V Cerkvi »skuša krščenec, ki ga vedno poživlja Sveti Duh in ga hranijo zakramenti, molitev in dejavna ljubezen, ob podpori mnogovrstnih oblik trajne vzgoje za vero usvojiti Kristusovo željo: ‚Bodite torej popolni, kot je popoln vaš nebeški Oče‘« (Mt 5,48). ⁴¹ V tem temelji klic k svetosti, ki je potrebna za vstop v večno življenje. To obdobje ustreza času *mistagogije katehumenatskega itinerarija*. ⁴²

36. Da bi evangeljsko sporočilo doseglo vse, se med procesom evangelizacije uresničuje *služba Božje besede*. Ta služba ali služenje Besede (Apd 6,4) posreduje razodetje: Bog, ki govori »po ljudeh na človeški način« (BR 12), se poslužuje besede Cerkve. Po njej Sveti Duh doseže vse človeštvo; on je tisti, »po katerem odmeva živi glas evangelija v Cerkvi in po njej v svetu« (BR 8).

37. Ker »ni prave evangelizacije, če ni oznanila o imenu, nauku, življenju, obljubah, kraljestvu in skrivnosti Jezusa

³⁹ SPK 56c.

⁴⁰ Prim. UOK 7.14–36.

⁴¹ SPK 56d.

⁴² Prim. UOK 7.37–40.

iz Nazareta kot Božjega Sina«,⁴³ je Cerkev želela Božjo besedo širiti med nevernimi in poglobljati njeno razumevanje med vernimi. Da bi to svoje poslanstvo uresničila v različnih prostorih in življenjskih okoliščinah, se je od apostolske dobe naprej posluževala mnogih *načinov*. Med njimi so posebej poudarjeni:

- prvo oznanilo;
- razne vrste kateheze;
- homilija in pridiganje;
- molitveno branje, tudi v obliki *lectio divina*;
- ljudska pobožnost;
- biblični apostolat;
- poučevanje teologije;
- šolski verski pouk;
- študiji in srečanja, ki vzpostavljajo razmerje med Božjo besedo in sodobno kulturo tudi znotraj medverskega in medkulturnega soočanja.

4. Evangelizacija v sedanjem svetu

Novo obdobje evangelizacije

38. Cerkev je v »novem obdobju oznanjevanja« in tudi v tej menjavi časov Gospod še naprej dela vse novo (prim. Raz 21,5). Naš čas je kompleksen, poln globokih sprememb, v tradicionalnih Cerkvah pa se je pogosto dogajalo, da sta se izkušnja vere in izkušnja Cerkve ločevali. Pot Cerkve je zaznamovana s težavami in zahtevami po duhovnih, moralnih in pastoralnih spremembah. Kljub temu pa Sveti Duh še vedno v človeku prebujajo žejo po Bogu ter v Cerkvi novo gorečnost, nove načine in nove izraze za oznanjevanje vesele novice Jezusa Kristusa.

⁴³ Pavel VI., Posinodalna apostolska spodbuda *O evangelizaciji – Evangelii nuntiandi* (8. 12. 1975), Ljubljana 1976, 22.

39. Sveti Duh je gonilna sila evangelizacijske Cerkve. Zato se klic k *novi evangelizaciji*⁴⁴ ne nanaša na časovno razsežnost, temveč poziva k razpoložljivosti za sprejem prenoviteljske dejavnosti Duha Vstalega v vseh trenutkih evangelizacijskega procesa. Z izzivi, ki jih sodobni čas postavlja pred Cerkev, se v prvi vrsti lahko soočimo z dinamičnostjo prenove. Na enak način moremo znotraj te dinamičnosti ohranjati zaupanje v Svetega Duha: »Ali ni večje svobode, kakor če se damo nositi Svetemu Duhu in se odreči svojemu preračunavanju in nadziranju ter dovoliti, da nas on razsvetljuje in vodi, nas usmerja in pelje, kamor hoče. On dobro ve, kaj je potrebno za vsak čas in vsak trenutek.«⁴⁵

40. Na poseben način se duhovnost nove evangelizacije danes uresničuje v *pastoralnem spreobrnjenju*. To Cerkev izziva naj se uresniči v *izhodu* s pomočjo dinamike, ki preveva vse razodetje in prehaja v *stanje nenehnega misijonskega poslanstva*.⁴⁶ Slednje vodi v resnično *prenovo struktur* in cerkvenih dejavnosti z namenom, da bi te iste strukture postale bolj misijonarske. Tako bodo sposobne pogumno in ustvarjalno poživljati tako kulturni in verski prostor kot osebni pogled vsakega človeka. Krščeni, ki je »misijonarski učenec«,⁴⁷ je dejavni subjekt tega poslanstva Cerkve.

41. To novo obdobje evangelizacije se nanaša na vse življenje Cerkve in se uresničuje predvsem na treh področjih.

⁴⁴ Prim. Pavel VI., Posinodalna apostolska spodbuda *O evangelizaciji - Evangelii nuntianti* (8. 12. 1975), Ljubljana 1976, 2; Janez Pavel II., *Homilija med sveto mašo v svetišču Santa Croce* (9. 6. 1979); Janez Pavel II., Posinodalna apostolska spodbuda *O krščanskih laikih - Christifideles laici* (30. 12. 1988), Ljubljana 1989, 34; Papeški svet za pospeševanje nove evangelizacije, *Enchiridion della nuova evangelizzazione. Testi del Magistero pontificio e conciliare 1939-2012* (2012); Papež Frančišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija - Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 14-18.

⁴⁵ Papež Frančišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija - Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 280.

⁴⁶ Prim. prav tam, 20-33.

⁴⁷ Prav tam, 120.

a) V prvi vrsti gre za področje *redne pastorale*, ki se ureničuje znotraj »krščanske skupnosti z ustreznimi in trdnimi cerkvenimi ustanovami (strukturami), gorečimi v veri in v življenju, ki izžarevajo v svoje okolje pričevanje evangelija in se čutijo zavezane vesoljnemu poslanstvu«. ⁴⁸ »V to področje so vključeni tudi verniki, ki ohranjajo globoko in iskreno katoliško vero, jo izražajo na različne načine, čeprav se ne udeležujejo pogosto bogoslužja. Ta pastoralna se usmerja ob rasti vernikov, tako da vedno bolje in z vsem svojim življenjem odgovarjajo na Božjo ljubezen.« ⁴⁹

b) Na drugem mestu je področje »*krščenih oseb, ki ne živijo krstnih zahtev, ne pripadajo s srcem Cerкви in ne doživljajo več tolažbe vere*«. ⁵⁰ V tej skupini so mnogi, ki so zaključili pot uvajanja v krščanstvo in so že bili člani katehetskih skupin ali so bili deležni verske vzgoje v šoli. Zanje »Cerkev poleg dosedanjih pastoralnih metod, ki so vedno pomembne, poskuša uporabljati nove metode in oblikuje tudi novo govorico, primerno različnim kulturam sveta, in resnico Kristusa z držo dialoga in prijateljstva«. ⁵¹

c) Na tretjem mestu so tisti, ki »*ki ne poznajo Jezusa Kristusa ali so ga vedno zavračali*. Mnogi od njih na skrivaj iščejo Boga, spodbuja jih domotožje po njegovem obrazu, tudi v deželah starega krščanskega izročila. Vsi imajo pravico prejeti evangelij. Kristjani imajo dolžnost, da ga označijo in ne izključujejo nikogar, ne kakor tisti, ki nalaga novo obveznost, ampak kot tisti, ki podeljuje veselje, kaže na lepo obzorje in ponuja zaželeno gostijo. Cerkev ne raste

⁴⁸ Janez Pavel II., Okrožnica *Odrešenikovo poslanstvo - Redemptoris missio* (7. 12. 1990), CD 46, Ljubljana 1991, 33.

⁴⁹ Papež Frančišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija - Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 14.

⁵⁰ Prav tam.

⁵¹ Papež Benedikt XVI., Homilija pri sveti maši ob zaključku 13. splošnega zasedanja redne škofovske sinode (28. 10. 2012). http://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/it/homilies/2012/documents/hf_ben-xvi_hom_20121028_conclusion-sinodo.html.

s prozelitizmom, ampak ‚s privlačnostjo‘.⁵² Ta spontan misijonarski zagon dobi svojo oporo v pravi in primerni *pastorali prvega oznanila*. Ta je sposobna prevzeti pobude in na jasen način posredovati veselo novico vere, ki na konkreten način pokaže usmiljenje, ki je srce evangelija, in daje prednost tistemu, ki se spreobrne v občestvo Cerkve.

Evangelizacija kultur in inkulturacija vere

42. Da bi bila lahko v službi razodetja, je Cerkev poklicana na zgodovino gledati z Božjimi očmi in v njej prepoznati delovanje Svetega Duha, ki veje, kjer hoče (prim. Jn 3,8), ter »vzbuja sredi občih človeških izkušenj kljub njihovim mnogovrstnim nasprotjem znamenja svoje navzočnosti, ki pomaga Kristusovim učencem globlje umevati oznanilo, katerega prinašalci so«.⁵³ Tako je mogoče, da Cerkev prepoznava *znamenja časov* (prim. CS 4) v srcu vsakega človeka in znotraj vsake kulture, v vsem, kar je resnično človeško in mu omogoča rast. »Četudi je Cerkev dejavna in budno kritična pri razpoznavanju pravih znamenj ‚Božje navzočnosti ali Božjih namenov‘« (CS 11), priznava, »da ni samo dajala, ampak tudi ‚prejela iz zgodovine in razvoja človeškega rodu‘ (CS 44).«⁵⁴

43. Evangelizirati ne pomeni zasegati ozemlja, temveč spodbuditi *duhovne procese* v življenju ljudi, vse dokler se vera v človeku ne zakorenini in postane zanj pomembna. Evangelizacija kulture si prizadeva, da bi prišla v njeno srce, tja, kjer se porajajo nove vsebine in nove paradigme. Na ta način bi z evangelijsko lučjo razsvetlila najgloblje jedro vsakega posameznika in družbe. »Nujno potrebno je evangelizi-

⁵² Papež Frančišek, Apostolska spodbuda Veselje evangelija – Evangelii gaudium (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 14; prim. tudi Benedikt XVI., Homilija pri sveti maši za odprtje 5. splošne konference latinskoameriških in karibskih škofov (13. 5. 2007). [Http://www.vatican.va/content/benedict-xvi/it/homilies/2007/documents/hf_ben-xvi_hom_20070513_conference-brazil.html](http://www.vatican.va/content/benedict-xvi/it/homilies/2007/documents/hf_ben-xvi_hom_20070513_conference-brazil.html).

⁵³ Janez Pavel II., Apostolsko pismo *Ob začetku novega tisočletja – Novo millennio ineute* (6. 1. 2001), CD 91, Ljubljana 2001, 56.

⁵⁴ Prav tam.

rati kulture, da bi inkulturirali evangelij. V deželah s katoliškim izročilom bo zato treba spremljati, negovati in krepiti že obstoječe bogastvo. V deželah z drugimi verskimi izročili ali globoko segajočim razkristjanjevanjem bo treba pospeševati nove oblike evangeliziranja kulture, tudi če zahtevajo zelo dolgoročno načrtovanje.«⁵⁵

44. Odnos med evangelijem in kulturo Cerkev od nekdaj postavlja pred izziv. Njena naloga je, da zvesto ohranja zaklad vere, obenem pa »je treba ta zanesljivi in nespremenljivi nauk, kateremu se mora dajati zvesta pritrditev, poglobljati in razlagati po zahtevah naših časov«.⁵⁶ V sedanjih razmerah, ki jih zaznamuje velik razkorak med vero in kulturo, moramo v evangelizacijo vključiti nove kategorije in novo govornico, s čimer bo poudarjena njena misijonarska razsežnost.

45. Vsaka kultura vsebuje svojo posebnost, danes se s pomočjo pojava *globalizacije* mnogi kulturni izrazi razširjajo povsod. Globalizacijo spodbujajo komunikacijska sredstva in preseljevanje ljudi. »Družbene preobrazbe, ki smo jim priča v zadnjih desetletjih, imajo zapletene vzroke, ki poganjajo svoje korenine v oddaljenem času in so močno preobrazili dožemanje našega sveta. Pomislimo na ogromen napredek znanosti in tehnike, na povečanje možnosti življenja in obsega svoboščin posameznika, na globoke spremembe na področju gospodarstva, na proces mešanja narodnosti in kultur, ki ga povzročajo množični pojavi preseljevanja, na naraščajočo soodvisnost med narodi.«⁵⁷

46. Kljub mnogim novim možnostim, ki se kažejo v našem globalnem svetu, ne moremo prezreti dvoumnos-

⁵⁵ Papež Francišek, Apostolska spodbuda *Vesetje evangelija - Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 69.

⁵⁶ Janez XXIII., *Nagovor ob odprtju II. vatikanskega koncila* (11. 10. 1962).

⁵⁷ Benedikt XVI., Apostolsko pismo [ob ustanovitvi Papeškega sveta za pospeševanje nove evangelizacije] *Ubicumque et semper* (21. 9. 2010). http://www.vatican.va/content/benedict-xvi/it/apost_letters/documents/hf_ben-xvi_apl_20100921_ubicumque-et-semper.html.

ti in pogostih težav, ki spremljajo te preobrazbe. Skupaj s skrb vzbujajočo *družbeno neenakostjo*, ki se velikokrat izrazi v vznemirjajočih svetovnih napetostih, prihaja tudi do temeljnih sprememb *bistvenega pogleda* na človekovo izkustvo. »V prevladujoči kulturi zavzema prvo mesto tisto, kar je zunanje, neposredno, vidno, hitro, površno in začasno.«⁵⁸ V današnji družbi zavzemata osrednje mesto *znanost* in *tehnika*, kot da bi mogli odgovoriti na globlja vprašanja. Nekateri vzgojni procesi so oblikovani tako, da obljublajo prav to, kar škoduje celostni vzgoji, ki daje prednost izvirnim hrepenenjem človeške duše. V teku je prava *antropološka revolucija*, ki posledično vpliva tudi na versko izkušnjo in iskreno postavlja pod vprašaj občestvo Cerkve.

47. V oblikovanju takega kulturnega okolja ne moremo zanikati vloge, ki jo imajo *javni komunikacijski mediji*, saj so na novo zaznamovali temeljne smernice človeškega razvoja in tako segli onkraj ciljev, ki se neposredno nanašajo na njihovo komunikacijsko delovanje. »Nove tehnologije ne le spreminjajo način komuniciranja, marveč tudi izvajajo obširno kulturno preobrazbo. Gre za razvijanje novega načina učenja in mišljenja s še neznanimi možnostmi za vzpostavljanje odnosov in graditev občestva.«⁵⁹ Preobrazba se dotika področij človekove identitete in svobode, pa tudi kognitivnih sposobnosti in učnega sistema; nedvomno se dotika človekovih odnosov in, končno, spreminja tudi pristop do verske izkušnje. Za Cerkev je torej »revolucija sredstev obveščanja in sporočanja velik in vznemirljiv izziv, ki zahteva sveže moči in novo domišljijo, da bi drugim posredovali lepoto Boga.«⁶⁰

⁵⁸ Papež Frančišek, *Apostolska spodbuda Veselje evangelija – Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 62.

⁵⁹ Benedikt XVI., *Govor udeležencem plenarnega zbora Papeškega sveta za družbeno obveščanje* (28. 2. 2011).

⁶⁰ Papež Frančišek, *Poslanica za 48. svetovni dan sredstev družbenega obveščanja* (24. 1. 2014), CD – Nova serija 21, Ljubljana 2013.

Kateheza v službi nove evangelizacije

48. V kontekstu prenovljenega evangeljskega oznanjevanja v današnjih spremenjenih kulturnih okoliščinah si Cerkev prizadeva, da bi imelo vsako njeno delovanje evangeljski in misijonarski značaj. Ker »misijonarska dejavnost, še danes predstavlja *največji izziv* za Cerkev«,⁶¹ mora biti tudi kateheza v službi nove evangelizacije ter mora biti v svojem bistvu pozorna in usmerjena na človeka, da se bo odprl za osebno srečanje s Kristusom. V različnih cerkvenih resničnostih in z uporabo različne govorice so nakazani nekateri *poudarki* kateheze, pričevanje občestvenega čuta, v katerem je mogoče prepoznati Gospodovo delovanje.

Kateheza v »misijonarskem izhodu«

49. Enkratno poslanstvo, ki ga je vstali Jezus zaupal svoji Cerkvi, slednja izvaja na različne načine glede na osebe in kraje, kjer deluje. *Missio ad gentes* je paradigma pastoralne dejavnosti Cerkve. Obrača se k »narodom, skupinam ljudi, družbeno-kulturnim okoliščinam, v katerih Kristus in njegov evangelij nista poznana ali v katerih ni dovolj zrelih krščanskih skupnosti, da bi mogle v svojem okolju utelešati vero in jo oznanjati drugim skupinam«. ⁶² Cerkev je tudi danes poklicana k uresničevanju te paradigme, da jo po vsem svetu izvršuje v duhu trajnega poslanstva in preoblikuje pod vidikom misijonarskega delovanja.

50. V tej obnovljeni zavesti svojega poslanstva vidi Cerkev katehezo kot svojo dejavnost v duhu *misijonarskega izhoda*. Zato bo iskala opomnike resnice, ki so že prisotni v različnih človeških dejavnostih, v zaupanju, da je Bog v svojem skrivnostnem delovanju že prisoten v srcu človeka in ga spremlja, še preden ga isti človek sreča v evangeliju. V tem smislu se

⁶¹ Papež Frančišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija - Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 15.

⁶² Janez Pavel II., Okrožnica *Odrešenikovo poslanstvo - Redemptoris missio* (7. 12. 1990), CD 46, Ljubljana 1991, 33.

bo Cerkev mogla približati ljudem današnjega sveta in jih bo spremljala tam, kjer so. Kateheza vzgaja za poslanstvo, spremlja kristjane v dozorevanju njihove vere in jih ozavešča o njihovi poklicanosti v *misijonarsko učenčevstvo*, da se bodo dejavno vključili v ozanjevanje evangelija in na ta način naredili Božje kraljestvo vidno v današnjem svetu: »Zaupnost Cerkve z Gospodom je potujoča zaupnost in občestvo se bistveno izoblikuje kot misijonarsko občestvo.«⁶³

Kateheza v znamenju usmiljenja

51. Povzetek krščanske vere najdemo v usmiljenju, ki se je razodelo v Jezusu iz Nazareta. Usmiljenje, središče razodetja Jezusa Kristusa, razodeva tudi skrivnost Svete Trojice. Sveta Trojica je ideal evangeljskega življenja, resničen kriterij za presojanje kredibilnosti vere, temeljna zasnova življenja Cerkve. Cerkev je poklicana k oznanjevanju svoje temeljne resničnosti, ki je Kristusova ljubezen. Vedno bolj razumemo, da ni verskega oznanila, če slednje ne vsebuje znamenja Božjega usmiljenja. Življenje usmiljenja je že verodostojna kateheza; je dejavna kateheza, zgovorno pričevanje za verne in neverne, izraz povezanosti med izpovedjo vere in pričevanjem življenja: »Nova evangelizacija ne more uporabljati drugega jezika kakor govorico usmiljenja, v kateri so dejanja pred besedami.«⁶⁴

52. Katehezo lahko pojmujeemo kot uresničevanje duhovnega dela usmiljenja – »nevedne učiti«. Katehetska dejavnost vsebuje tudi dajanje možnosti za premagovanje širše nevednosti, ki človeku preprečuje, da bi našel svojo identiteto in poklicanost. V dokumentu *De catechizandis rudibus (O katehiziranju nevednih)*, ki je prvi krščanski spis o katehetski

⁶³ Papež Frančišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija – Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 23; prim. tudi Janez Pavel II., Posinodalna apostolska spodbuda *O krščanskih laikih – Christifideles laici* (30. 12. 1988), 32.

⁶⁴ Papež Frančišek, *Govor udeležencem plenarnega zбора Papeškega sveta za pospeševanje nove evangelizacije* (14. 10. 2012).

pedagogiki, sv. Avguštin poudarja, da je kateheza »priložnost za delo usmiljenja«, če »z Božjo besedo nasičuje razum tistega, ki je je lačen«. ⁶⁵ Za tega svetega škofa celotna katehetska dejavnost temelji na usmiljenju, ki ga je Bog v Kristusu izkazal človeški bedi. Če je usmiljenje središče razodetja, bo ostalo tudi kot pogoj za oznanjevanje in pedagoški slog. Kateheza vzgaja, da bi postali »usmiljeni kot Oče« (Lk 6,36), tako s spodbujanjem znanja in izvrševanja duhovnih in telesnih *del usmiljenja* kot tudi v prizadevanju za iskanje novih načinov delovanja, ki bodo ustrezali sedanjim razmeram.

Kateheza kot »delavnica« dialoga

53. V šoli čudovitega *dialoga odrešenja*, ki je razodetje, se Cerkev vedno bolj dojema kot tista, ki je poklicana k dialogu z ljudmi svojega časa. »Cerkev mora stopiti v dialog s svetom, v katerem ugotovi, da živi. Cerkev postaja beseda; Cerkev postaja sporočilo; Cerkev postaja pogovor.« ⁶⁶ Ta poklicanost korenini v skrivnosti Boga, ki v Jezusu vstopa v osebni odnos s človekom. Iz tega dialoga prevzema svojo obliko in značilnosti. Dialog je svobodna in zastonjska pobuda, ki vsebuje dejanja ljubezni in ni sorazmeren z zaslugami sogovornikov, ne zavezuje, ne razlikuje, temveč postopno raste. ⁶⁷ V našem času je ta dialog – z družbo, kulturo in znanostjo, z vsakim vernikom – še posebej dragocen prispevek k miru. ⁶⁸

54. V obdobju nove evangelizacije Cerkev želi, da bi tudi kateheza uporabljala dialoški slog, saj bo tako lažje uporabljala Sinov obraz, ki začne pogovor z vsakim človekom podobno kot s Samarijanko ob vodnjaku in ga nežno vodi k odkritju žive vode (prim. Jn 4,5-42). V tem smislu bo kateheza Cerkve prava »dialoška delavnica«, saj se bo v globini

⁶⁵ Avrelij Avguštin, *De catechizandis rudibus*, 1. 14, 22: CCL 46, 146 (PL 40, 327).

⁶⁶ Pavel VI., Okrožnica *Svojo Cerkev – Ecclesiam suam* (6. 8. 1964), Ljubljana 1965, 67.

⁶⁷ Prim. prav tam, 73–79.

⁶⁸ Prim. Papež Francšek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija – Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 238–258.

vsakega človeka srečala z njegovo živostjo in celovitostjo, z njegovimi željami in iskanji, omejitvami ter včasih z družbenimi in kulturnimi napakami današnjega sveta. Tudi za katehezo velja, »da prevzame pastoralni dialog brez kakršnih koli pogojev, naj ne trži lastne krščanske identitete, marveč naj želi doseči srce drugega, drugih, drugačnih od nas, in tam sejati evangelij«. ⁶⁹

⁶⁹ Papež Frančišek, *Nagovor udeležencem Mednarodnega kongresa pastoralne velikih mest - Discorso ai partecipanti al Congresso internazionale della pastorale delle grandi città* (27. 11. 2014). [Http://www.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2014/november/documents/papa-francesco_20141127_pastorale-grandi-citta.html](http://www.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2014/november/documents/papa-francesco_20141127_pastorale-grandi-citta.html).

Drugo poglavje

IDENTITETA KATEHEZE

1. Narava kateheze

55. Katehetska dejavnost ima cerkvenostno naravo, ki izvira iz Gospodovega misijonarskega poslanstva (prim. Mt 28,19-20) in je namenjena, kot to že nakazuje njeno ime,⁷⁰ da omogoča odmev oznanila velike noči v srcu vsakega človeka, da človeku preoblikuje njegovo življenje. Celovita in resnična dejavnost v službi Božje besede spremlja, vzgaja in oblikuje v veri in za vero, uvaja v obhajanje skrivnosti, osvetljuje in razlaga življenje in človeško zgodovino. Skladno s temi značilnostmi kateheza izraža bogastvo svojega bistva in svoj posebni prispevek, ki ga daje misijonski pastoriali Cerkve.

56. Kateheza je kot privilegirano obdobje znotraj evangelizacijskega procesa običajno namenjena tistim ljudem, ki so že bili deležni prvega oznanila; v njihovi notranjosti spodbuja procese uvajanja, rasti in zorenja v veri. Pri tem je smiselno razločevati med *predevangelizacijo*, *prvim oznanilom*, *katehezo in trajno formacijo*, hkrati pa v sedanjih razmerah teh razlik ne moremo več označevati. Po eni strani tisti, ki danes prosi za milost zakramentov ali jo je že prejel, pogosto nima izrecne izkušnje vere ali ne pozna v globini njene moči in žara; po drugi strani pa formalno oznanilo, ki je omejeno zgolj na opis verskih pojmov, ne omogoča razumevanja vere. Vera daje življenju zaradi človekovega srečanja z Gospodom Jezusom novo, širše obzorje.

⁷⁰ Grški glagol *katehéo* [*katehein*] pomeni odmevati; narediti, da odmeva.

Tesno razmerje med kerigmo in katehezo

57. Potreba, na katero mora Cerkev v sedanjem času odgovoriti, postavlja v ospredje nujnost kateheze, ki jo bomo mogli na verodostojen način imenovati *kerigmatična*. To je kateheza, ki bo »poglabljanje kerigme, ki jo vedno bolj in bolje usvajamo«. ⁷¹ Kateheze ne moremo vedno ločevati od prvega oznanila. Kateheza je poklicana, da postane oznanjevalka vere in ne sme naloge, da pomaga človeku pri odkrivanju lepote evangelija, predati nobeni drugi dejavnosti Cerkve. Pomembno je, da prav po katehezi vsak človek odkrije vrednoto verovanja. Na ta način se kateheza ne omeji samo na to, da bi bila prisotna le v nekem določenem trenutku rasti v veri, temveč prispeva tudi k oblikovanju vere, omogoča odkrivanje njene veličine in verodostojnosti. Oznanila ne moremo preprosto imeti le za prvo stopnjo vere, katehezo pa za njegovo predstopnjo, saj gre za bistveni del vsake kateheze.

58. Kerigma »je ogenj Svetega Duha, ki se podarja v podobi jezikov in nam daje, da verujemo v Jezusa Kristusa, ki nam s svojo smrtjo in vstajenjem razodeva in prinaša neskončno Očetovo usmiljenje«; ⁷² je vzporedno *dejanje oznanila* in njegova *vsebina*, ki evangelij prebuja in postavlja v sedanjost. ⁷³ V *kerigmi* je dejavni subjekt Gospod Jezus, ki se razodeva v pričevanju oznanjevalca; življenje pričevalca, ki je izkusil odrešenje, se dotakne poslušalca in ga gane. V Novi zavezi je veliko oblik *kerigme*, ki so v skladu z mnogimi razumevanji odrešenja, kar v različnih kulturah in ljudeh najde svoj odmev na mnogo načinov. Podobno mora Cerkev posebiti

⁷¹ Papež Frančišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija – Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 165.

⁷² Prav tam, 164.

⁷³ Grška beseda *euangelion* pomeni dobro poročilo, veselo oznanilo. Za besedo evangelij prim. Benedikt XVI., *Premišljevanje med 1. splošnim zasedanjem škofovske sinode* (8. 10. 2012): »Evangelij pomeni: Bog je prekinil svoj molk, Bog je govoril, Bog je. To dejstvo je kot tako odrešenje: Bog nas pozna, Bog nas ljubi, stopil je v zgodovino. Jezus je njegova Beseda, Bog z nami, Bog ki nam kaže, da nas ljubi, ki trpi z nami vse do smrti in vstane /od mrtvih/. Prav to je evangelij, Bog je govoril, ni več veliki neznanec, ampak je razodel samega sebe, in to je odrešenje.«

kerigmo za potrebe ljudi svojega časa, da po ustih katehistov (prim. Rim 10,8-10), iz polnosti njihovega srca (prim. Mt 12,34), znotraj izmenjave poslušanja in govorjenja (prim. Lk 24,13-35) zadonijo verodostojno *oznanilo*, življenjska *izpoved vere* in novi kristološki *slavospevi*, da bi vsak slišal veselo novice: »Jezus Kristus te ljubi in je daroval svoje življenje, da bi te odrešil. Zdaj vsak dan živi ob tebi, da bi te razveselil, krepil in osvobodil.«⁷⁴

59. Iz središčnosti *kerigme* v oznanilu izhajajo tudi poudarki kateheze: »/I/zražati mora odrešilno Božjo ljubezen, ki je pred vsako moralno in versko dolžnostjo; ne sme vsiljevati resnice in se mora sklicevati na svobodo; biti mora vesela, spodbudna in živa ter podajati skladno celoto, v kateri pridiga ni zožena na nekaj naukov včasih bolj filozofske kakor evangelijske narave.«⁷⁵ Elementi *kerigme*, ki najdejo v katehezi svoj odmev in ovrednotenje, so: značaj ponudbe, pripovedna, čustvena in bivanjska kakovost, razsežnost pričevanja vere, sposobnost odnosov, odrešenjska zaznamovanost. Vse, kar Cerkev, ki je poklicana, da na novo odkrije evangelij, ki ga oznanja, resnično izziva, je: novo *oznanjevanje evangelija* kliče Cerkev, da na nov način in skupaj s svojimi sogovorniki *prisluhne* istemu evangeliju.

60. Ker ima »*kerigma* neizbežno družbeno vsebino«,⁷⁶ je nujno pojasniti socialno razsežnost evangelizacije na način, da bi lahko razumeli njeno odprtost celotnemu življenju. To pomeni, da se učinkovitost kateheze ne kaže samo v vidnem oznanilu pashalne Gospodove skrivnosti, temveč tudi v novem pogledu na življenje, na človeka, pravičnost, družbeno življenje, celotno veselje; učinkovitost kateheze vsebuje jasna znamenja. Zato luč, s katero evangelij osvetljuje celotno družbo, ni drugi korak po kronološkem redu, ki bi se razli-

⁷⁴ Papež Francišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija - Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 164.

⁷⁵ Prav tam, 65.

⁷⁶ Prav tam, 177.

koval od oznanila vere. Kateheza je oznanilo vere, ki ne more drugače, kot da se, četudi samo v kali, dotika vseh razsežnosti človeškega življenja.

Katehumenat, vir navdiha za katehezo

61. Zahteva, da »ne smemo predpostavljati, da naši sogovorniki poznajo popolno ozadje tega, kar govorimo, ali da morejo naš govor povezati z bistvenim jedrom evangelija«,⁷⁷ je razlog tako za potrditvev *kerigmatične* narave kateheze kakor za upoštevanje njenega katehumenatskega navdiha. Katehumenat je starodavna cerkvena praksa, ki jo je II. vatikanski koncil obnovil (prim. B 65–66; Š 14; M 14) in namenil nekrščenskim spreobrnjencem. Ima torej izrecno misijonarsko usmeritev ter je oblikovana kot celosten, postopen proces uvajanja v vero in krščansko življenje. Prav zaradi svojega misijonarskega značaja more katehumenat navdihovati katehezo za tiste katehizirance, ki bogastva krsta še ne okušajo v polnosti, čeprav so ga že bili deležni. V tem smislu govorimo o *katehumenatskem navdihu kateheze* ali o *pokrstnem katehumenatu* ali o *katehezi uvajanja v krščansko življenje*.⁷⁸ Seveda ta pogled ne pozablja, da so krščeni »že člani Cerkve in so po krstu že postali Božji otroci. Njihovo spreobrnjenje zato temelji v že prejetem krstu, morajo le razviti moči, ki so v njem.«⁷⁹

62. Glede na subjekte lahko govorimo o treh katehumenatskih ponudbah:

- *katehumenatu v ožjem pomenu*, ki je namenjen nekrščeniim: mladim, odraslim in otrokom v šolskem obdobju ter mladostnikom;
- *katehumenatu v analognem pomenu*, ki je namenjen krščeniim, ki še niso prejeli vseh zakramentov uvajanja;

⁷⁷ Prav tam, 34.

⁷⁸ Prim. *Katekizem Katoliške Cerkve – Catechismo della Chiesa cattolica* (1993), Ljubljana 1993, 1231, in 5. splošna konferenca latinskoameriških in karibskih škofov, *Documento di Aparecida* (30. 5. 2007), 286–288.

⁷⁹ UOK 295.

- *katehezi s katehumenatskim pridihom*, ki je namenjena tistim, ki so zakramente uvajanja že prejeli, niso pa še dovolj evangelizirani ali katehizirani, ali pa tistim, ki želijo ponovno stopiti na pot vere.

63. Prenova katehumenata, kot jo je predvidel II. vati­kan­ski koncil, se je uresničila z objavo novega obrednika *Uvaja­nje odraslih v krščanstvo*. Katehumenat, »pristna šola uva­janja v celotno krščansko življenje« (M 14), je strukturiran proces, ki vsebuje štiri stopnje oz. obdobja in se zaključi s spremljanjem katehumenta k pristnemu srečanju s Kristu­sovo skrivnostjo v življenju občestva. Zato je katehumenat pojmovan kot *značilen prostor* uvajanja, kateheze in mista­gogije. Obredi prehoda⁸⁰ med posameznimi stopnjami naka­zujejo postopnost formalne poti katehumenta:

- *predkatehumenat* daje prostor prvi evangelizaciji v smislu neposrednega spreobrnjenja; poudarjena je *ke­ri­gma* prvega oznanila;
- *katehumenat* v pravem pomenu besede je namenjen celostni katehezi; vstop v to stopnjo označuje *obred sprejema*, v katerega je mogoče umestiti obred »izročitve evangelija«;⁸¹
- obdobje *očiščevanja in razsvetljenja*, ki omogoča inten­zivno pripravo na prejem zakramentov uvajanja; v to stopnjo katehumen vstopi z obredom *sprejema* ali *vpisa imena*, ki predvideva »obred izročitve veroizpovedi« in »obred izročitve Gospodove molitve«;⁸²
- pri *obhajanju zakramentov uvajanja* pri velikonočni vi­giliji nastopi doba *mistagogije*, ki je zaznamovana z ve-

⁸⁰ UOK 6: »To so tri stopnje, koraki ali prehodi, ki so glavni, najpomembnejši mej­niki uvajanja. Vsaka od teh stopenj pozna svojske bogoslužne obrede: prva – *spre­jem v katehumenat*, druga – *vpis imena*, tretja – *obhajanje zakramentov*.«

⁸¹ V tem času so predvidena bogoslužja Božje besede, molitve nad katehumeni (eksorcizmi), blagoslovi in drugi obredi. Prim. UOK 68–132.

⁸² Skupaj z omenjenimi izročitvami v tem obdobju katehumen doživi spokorne shode (skrutinije) in druge obrede, ki ga neposredno pripravljajo na obhajanje zakramentov. Prim. UOK 133–207.

dno globljo izkušnjo skrivnosti vere in vključitev v življenje občestva.⁸³

64. Ko govorimo o *katehumenatsko navdihnjeni katehezi*, to ne pomeni slepega ponavljanja katehumenata, temveč izraz vsebuje način in naboj oblike, s katero odgovarjamo na potrebo »*mistagoške prenove*, ki bi po sodbi posameznih vzgojnih enot mogla imeti zelo različne oblike«. ⁸⁴ Katehumenat ima sonaravni misijonarski prizvok, ki se je znotraj kateheze začel izgubljeni. Temeljne elemente katehumenata, ki naj jih po temeljitem razločevanju s pogumom in ustvarjalnostjo na novo prevzamemo, ovrednotimo in aktualiziramo, predlagamo, da bi si zares prizadevali za pravo inkulturacijo. Ti elementi so:

a) *pashalni značaj*: v katehumenatu je vse usmerjeno v obhajanje skrivnosti Kristusovega življenja, trpljenja, smrti in vstajenja. Na bistven in bivanjsko usmerjen način kateheza posreduje temelj vere. Vsakega človeka postavlja v stik z Vstalim in mu pomaga, da bi na novo dojel in živel svoje najbolj intenzivne trenutke življenja kot trenutke pashalne poti;

b) *uwajalni značaj*: katehumenat uvaja v vero, saj katehume mene vodi k odkrivanju Kristusove skrivnosti in skrivnosti Cerkve. Kateheza uvaja v vse razsežnosti krščanskega življenja in vsakemu pomaga, da bi znotraj občestva začel dajati svoj osebni odgovor Bogu, ki ga je iskal;

c) *bogoslužni, obredni in simbolni značaj*: katehumenat je prepoln simbolov, obredov in bogoslužij, ki nagovarjajo čute in čustva. Kateheza more prav po milosti »uporabe zgovornih simbolov« in po »prenovljenem ovrednotenju bogoslužnih znamenj«⁸⁵ odgovoriti na potrebo današnjega človeka, ki sprejema kot zanj značilne le tiste izkušnje, ki se ga dotaknejo v njegovi telesnosti in čustvenosti;

⁸³ Prim. UOK 208-239.

⁸⁴ Papež Frančišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija - Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 166.

⁸⁵ Prav tam.

č) *občestveni značaj*: katehumenat je proces, ki se uresničuje znotraj konkretnega občestva, ki že doživlja skupnosti kot Božji dar in se torej zaveda svoje odgovornosti za označilo vere. Kateheza, ki jo navdihuje katehumenatski model, povezuje prispevek različnih karizem in služb (katehisti, liturgični in karitativni sodelavci, voditelji različnih skupin v Cerkvi, ki svojo službo opravljajo skupaj s posvečenimi ...) in tako prebujajo zavest, da je v veri prebujeno telo, celotno občestvo;

d) *značaj stalnega spreobračanja in pričevanja*: v svoji celovitosti je katehumenat mišljen kot pot spreobrnjenja in postopnega očiščevanja. Ta pot je obogatena z obredi, ki označujejo prevzemanje novega načina življenja in mišljenja. Kateheza se zaveda, da ni spreobrnjenje nikoli v polnosti zaključeno, temveč traja vse življenje; vzgaja v zavesti, da smo vsi grešniki, ki so jim grehi odpuščeni, in poudarja bogastvo Cerkve, ko predpostavlja spokorne itinerarije, ki spodbujajo spreobrnjenje srca in mišljenja v smeri novega načina življenja, ki ga lahko vidijo tudi ljudje izven občestva;

e) *nadaljevalni značaj vzgojne izkušnje*:⁸⁶ katehumenat je dinamičen proces, sestavljen iz obdobj, ki si postopno medsebojno sledijo. Ta razvojni značaj je v sozvočju z življenjem človeka, ki raste in dozoreva znotraj časa. Cerkev izraža svojo materinsko pozornost do svojih otrok tako, da jih potrpežljivo spremlja in spoštljivo upošteva njihov čas zorenja.

65. Kateheza v *kerigmatičnem* in misijonarskem smislu zahteva upoštevanje pedagogike uvajanja, ki se navdihuje pri katehumenatskem modelu kateheze in s pastoralno modrostjo odgovarja na raznolikost razmer. Z drugimi besedami: glede na razmere v različnih Cerkvah govorimo o *katehezi uvajanja v krščansko življenje*. To pomeni pedagoški itinerarij, ponujen krščanskim občestvom, ki vodi vernika k osebni srečanju z Jezusom Kristusom s pomočjo Božje besede, liturgičnimi in karitativnimi dejanji. Predlagani itinerarij vključuje vse razsežnosti človeške osebe zato, da bi ta

⁸⁶ Prav tam, 166. Prim. tudi UOK 4–6.

rasla tako v razumevanju vere kot tudi v pričevanju novega življenja v svetu.

2. Kateheza v procesu evangelizacije

Prvo oznanilo in kateheza

66. S prvim oznanilom Cerkev oznanja evangelij in prebujaja spreobrnjenje. V redni pastoralni praksi je to temeljni del procesa evangelizacije. V poslanstvu *ad gentes* se omenjeni proces uresničuje v obdobju *predkatehumenata*. V sedanjem trenutku nove evangelizacije pa raje uporabljamo, kot smo že izrazili, besedno zvezo *kerigmatična kateheza*.

67. V kontekstu poslanstva *ad gentes* razumemo prvo oznanilo predvsem v kronološkem smislu. Dejansko je res, da je »od binkoštnega jutra naprej temeljni program, ki ga je Cerkev prejela od svojega ustanovitelja: odkrivati Jezusa Kristusa in njegov evangelij tistim, ki ju ne poznajo«. Cerkev uresničuje prvo oznanilo »z obsežno in raznovrstno dejavnostjo, ki ji pravimo včasih ‚*predevangelizacija*‘, ki pa je, po pravici rečeno, že evangelizacija, čeprav v svojem začetku in še ne na popolni stopnji«. ⁸⁷ Kateheza torej začetno stopnjo razvija in vodi do polnosti. Tako se prvo oznanilo in kateheza, čeprav različna, dopolnjujeta.

68. V mnogih cerkvenih kontekstih ima prvo oznanilo še en pomen. »To oznanilo imenujemo ‚prvo‘, pa ne zato, ker je na začetku in ga potem pozabimo ali nadomestimo z drugimi vsebinami, ki ga presegajo. ‚Prvo‘ je v kakovostnem smislu, ker je *poglavitno* oznanilo, ki ga moramo vedno znova na različne načine slišati na novo in ga vedno znova oznanjati v eni ali drugi obliki med katehezo na vseh njenih stopnjah in v vseh trenutkih.« ⁸⁸ Prvo oznanilo, ki je naloga vsakega kristjana, temelji na besedi »pojdit« (Mr 16,15; Mt 28,19), ki

⁸⁷ Pavel VI., Posinodalna apostolska spodbuda *O evangelizaciji – Evangelii nuntiandi* (8. 12. 1975), Ljubljana 1976, 51.

⁸⁸ Papež Frančišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija – Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 164.

jo je Jezus rekel svojim učencem in označuje: izhod, pohiteti, spremljati in na ta način postati pravi učenci, misijonarji. Naloge torej ne moremo omejiti samo na posredovanje nekega sporočila, temveč je predvsem sodelovanje življenja, ki prihaja od Boga, in posredovanje veselja, ker smo srečali Gospoda. »Na začetku kristjanovega bitja ni neka etična odločitev ali velika ideja, ampak srečanje z nekim dogodkom, z neko Osebo, ki daje njegovemu življenju novo obzorje in s tem njegovo odločilno usmeritev.«⁸⁹

Kateheza uvajanja v krščanstvo

69. Kateheza uvajanja v krščanstvo povezuje tako *misijonarsko* dejavnost, ki kliče k veri, kot tudi *pastoralno* dejavnost, ki prvo neprestano hrani. Kateheza je sestavni del uvajanja v krščanstvo in je tesno povezana z zakramenti uvajanja, posebej s krstom. »Člen v verigi, ki povezuje katehezo s krstom, je izpoved vere, ta pa je hkrati notranja prvina tega zakramenta in predmet kateheze.«⁹⁰ »Poslanstvo krščevanja, torej zakramentalno poslanstvo, je vključeno v poslanstvo evangeliziranja«,⁹¹ zato ne moremo ločevati zakramentalnega poslanstva od evangelizacijskega procesa. Obredna pot uvajanja v krščanstvo je z doktrino dopolnjena oblika, ki se ne le uresničuje v Cerkvi, temveč jo tudi gradi. V obdobju uvajanja v krščanstvo se torej proces ne omeji na izpovedovanje, temveč se udejanja evangelij.

70. Zakramenti uvajanja sestavljajo celoto, saj »polagajo temelje krščanskega življenja: krst vernike prerodi, birma jih okrepi in v evharistiji se hranijo«. ⁹² Poudariti moramo, da »prejmemo krst in birmo v povezavi z evharistijo. To dejstvo

⁸⁹ Benedikt XVI., Okrožnica *Bog je ljubezen - Deus caritas est* (25. 12. 2005), CD 112, Ljubljana 2006, 1.

⁹⁰ SPK 66.

⁹¹ *Katekizem katoliške Cerkve - Catechismo della Chiesa cattolica* (1993), Ljubljana 1993, 1122.

⁹² *Katekizem Katoliške cerkve, Compendij - Catechismo della Chiesa cattolica, Compendio* (2005), Ljubljana 2006, 251.

vključuje prizadevanja, da bi v pastoralni praksi bolj poudarjali enovito razumevanje poteka uvajanja v krščanstvu.«⁹³ Primerno je torej, da se ovrednoti in upošteva teološki zakramentalni red – krst, birma, evharistija –, da bi mogli preveriti, »katera praksa bi mogla učinkovito pomagati vernikom, da bi postavili v središče evharistijo kot stvarnost, h kateri je usmerjeno celotno uvajanje.«⁹⁴ Zaželeno je, da tam, kjer se uvajajo ti poskusi, ne prihaja do posameznih primerov, temveč gre za sadove razločevanja celotne škofovske konference, ki potrdi izbiro na celotnem področju, ki ga upravlja.

71. Kateheza uvajanja v krščanstvo je *temeljno, bistveno, organsko, sistematično in celotno oblikovanje vere*:

a) *temeljno in bistveno*, kolikor začetno poglobljanje *kerigme* pojasnjuje temeljne skrivnosti vere in evangeljske vrednote. »Kateheza postavlja temelje kristjanove duhovne zgradbe, daje hrano koreninam njegove vere, ko ga *pripravlja* na prejem krepke hrane v vsakdanjem življenju krščanske skupnosti«;⁹⁵

b) *organsko*, kolikor je kateheza dosledna in urejena; *sistematična*, kar pomeni, da ni površna in priložnostna. Izvajanje kateheze v smislu organičnosti in sistematičnosti krščanske skrivnosti se razlikuje od drugih metod oznanjevanja Božje Besede;

c) *celotno*, saj učenje kateheze zajema vse sestavine krščanskega življenja. Kateheza postopno pospešuje ponotranjenje in povezovanje teh sestavin ter tako spodbuja preoblikovanje starega človeka in oblikuje krščansko miselnost.

72. Te značilnosti kateheze uvajanja so vzorčno izražene v *povzetku vere*, kot ga srečamo že v Svetem pismu (kot trojnost vere, upanja in ljubezni) in potem v izročilu (izpovedana vera, obhajana vera, živeta vera in moljena vera). Ti povzetki

⁹³ Benedikt XVI., Posinodalna apostolska spodbuda *Evharistija, zakrament ljubezni - Sacramentum caritatis* (22. 2. 2007), CD 115, Ljubljana 2007, 17.

⁹⁴ Prav tam, 18.

⁹⁵ SPK 67.

so način za skladnost razumevanja življenja in zgodovine, saj ne izražajo zanimivih teoloških stališč, ki so sicer vedno le delna, temveč izražajo vero Cerkve.

Kateheza in trajno oblikovanje za krščansko življenje

73. Kateheza je v službi dajanja odgovorov na vprašanje vernika, s čimer ga usposablja za krščansko življenje v duhu stalnega spreobračanja. V bistvu gre za pospeševanje ponotranjenja krščanskega sporočila s pomočjo tistega katehetskega dinamizma, ki more v svoj proces vključevati poslušanje, razločevanje in očiščevanje. Katehetska dejavnost se ne omeji na posameznika, temveč je njen naslovnik celotno krščansko občestvo. Na ta način kateheza podpira misijonsko razsežnost evangelizacije. Kateheza spodbuja poučevanje posameznikov in skupnosti znotraj socialnega in kulturnega okolja. S poučevanjem pomaga pri krščanskem razumevanju zgodovine in spodbuja družbeno zavzetost kristjanov.

74. Kateheza, ki je v službi trajne verske vzgoje, je tudi v odnosu do raznih razsežnosti krščanskega življenja.

a) *Kateheza in Sveto pismo*: Sveto pismo je bistvenega pomena za poglobljanje verskega življenja; njegovo središčno mesto v katehezi omogoča posredovanje zgodovine odrešenja in »spoznavanje predstav, dogodkov in temeljnih točk svetega besedila«⁹⁶ na vitalen način.

b) *Kateheza, liturgija in zakramenti*: kateheza je usmerjena v obhajanje liturgije. Nujna je kateheza, ki pripravlja na prejem zakramentov, kot tudi mistagoška kateheza, ki poudarja razumevanje in globljo izkušnjo liturgije.

c) *Kateheza, dobrodelnost in pričevanje*: s tem ko kateheza odmeva evangelij, umešča dobrodelnost. Dobrodelnost tako

⁹⁶ Benedikt XVI., Posinodalna apostolska spodbuda *Gospodova beseda – Verbum Domini* (30. 9. 2010), CD 131, Ljubljana 2011, 74. Ovrednotiti je treba vse pobude, ki Sveto pismo postavljajo v pastoralno prvenstvo, kot je nedelja Božje besede. Prim. Papež Frančišek, Apostolsko pismo *Aperuit illis – Tedaj jim je odprl um* (30. 9. 2019)

postaja dopolnjujoč del katehetskega oznanila. Dobrodelnost ni le zunanje znamenje sprejetja evangelija, temveč je tudi prednostna pot, ki vodi k evangeliju: »Ker je vsak, ki ljubi, iz Boga rojen in Boga pozna« (1 Jn 4,7).

3. Namen kateheze

75. V središču vsakega katehetskega procesa je živo srečanje s Kristusom. »V tem smislu je končni namen kateheze ne le, da pride kdo v stik z Jezusom Kristusom, temveč tudi v občestvo, da, celo do globoke domačnosti z njim. On more namreč edini človeka privedi k Očetovi ljubezni v Duhu in dati delež v življenju Svete Trojice.«⁹⁷ Občestvo s Kristusom je središče krščanskega življenja in posledično središče vsega katehetskega delovanja. Kateheza si prizadeva, da bi oblikovala osebe, ki bodo vedno bolj poznale Jezusa Kristusa in njegov evangelij osvobajajočega odrešenja ter živele v globokem odnosu z njim, izbirale njegov življenjski slog in njegovo čutenje (prim. Flp 2,5). Prizadevajo si, da bi v tistem trenutku človeške zgodovine, v katerem živijo, uresničile Kristusovo poslanstvo oziroma oznanilo Božjega kraljestva.

76. Srečanje s Kristusom zajame človeka v celoti: srce, razum in čute. Ne dotika se le razuma, temveč tudi telesa in predvsem srca. Kateheza, ki v tem smislu pomaga ponotranjiti vero, nenadomestljivo prispeva k srečanju s Kristusom. To pa ne pomeni, da je samozadostna in uresničevanju tega namena. Sodelovati mora tudi z drugimi razsežnostmi življenja: v bogoslužno-zakramentalni izkušnji, v čustvenih odnosih, v skupnostnem življenju in v službi bratom in sestram, kjer prihaja do nečesa bistvenega, kar omogoča *rojstvo novega človeka* (prim. Ef 4,24) in duhovno *spreobrnjenje* posameznika (prim. Rim 12,2).

⁹⁷ Janez Pavel II., Posinodalna apostolska spodbuda *O katehezi v našem času – Catechesi tradendae* (16. 10. 1979), CD 5, Ljubljana 1980, 5.

77. Kateheza omogoča dozorevanje začetnega spreobrnjenja in kristjanom pomaga pri njihovem osmišljanju lastnega obstoja tako, da vzgaja *versko miselnost* v skladu z evangelijem.⁹⁸ Tako bodo postopno začeli čutiti, misliti in delovati kot Kristus. Na poti, na kateri na odločilen način sodeluje tudi subjekt kateheze s svojimi osebnimi značilnostmi, je sposobnost sprejetja evangelija sorazmerna bivanjskim razmeram in stopnji rasti posameznika.⁹⁹ Poudariti je treba, da je »*kateheza odraslih poglavitna oblika kateheze*, če je namenjena osebam, ki so sposobne resnično odgovornega pristanka; vse druge kateheze – nič manj potrebne – so na katehezo odraslih nekako naravnane«. ¹⁰⁰

78. Občestvo s Kristusom vsebuje izpoved vere v enega Boga: Očeta, Sina, Svetega Duha. »Izpoved vere pri krstu je na poseben način trinitarična. Cerkev krščuje ‚V imenu Očeta in Sina in Svetega Duha‘, (Mt 28,19) v imenu troedinega Boga, kateremu kristjan zaupa svoje življenje. /.../ Pomembno je, da zna kateheza dobro povezati izpoved kristološke vere, da je ‚Jezus Gospod‘, z izpovedjo trinitarične vere ‚Verujem v Očeta in Sina in Svetega Duha‘, ker gre le za dva načina izražanja iste krščanske vere. Tisti, ki se pri *prvem oznanilu* spreobrne k Jezusu Kristusu in ga prizna za Gospoda, začenja proces, ki s pomočjo kateheze nujno vodi k izrecni izpovedi Svete Trojice.«¹⁰¹ Izpoved vere je gotovo osebno dejanje vsakega posameznika, svojo dopolnitev pa najde le, če je narejena v Cerkvi.

⁹⁸ Pavel VI., Posinodalna apostolska spodbuda *O evangelizaciji – Evangelii nuntiandi* (8. 12. 1975), Ljubljana 1976, 44: namen kateheze je, da »oblikuje navade krščanskega življenja«.

⁹⁹ Glede procesa osebnega sprejemanja vere prim. točko 396 tega *Pravilnika*.

¹⁰⁰ SPK 59; prim. tudi Kongregacija za duhovščino, *Splošni katehetski pravilnik* (11. 4. 1971), Ljubljana 1972, 20; Janez Pavel II., Posinodalna apostolska spodbuda *O katehezi v našem času – Catechesi tradendae* (16. 10. 1979), CD 5, Ljubljana 1980, 43.

¹⁰¹ SPK 82.

4. Naloge kateheze

79. Za doseg svojega namena mora kateheza izpolniti določene naloge, ki so med seboj povezane in se navdihujejo pri načinu, ki ga je uporabil Jezus pri vzgoji svojih učencev: omogočal jim je *spoznavanje* skrivnosti Kraljestva, učil jih je *moliti*, predlagal jim je *evangeljske drže*, uvajal jih je v *življenje občestva* z njim in med seboj ter v *poslanstvo*. Ta Jezusova pedagogika je oblikovala življenje prve krščanske skupnosti: »Bili so stanovitni v *nauku* apostolov in v *občestvu*, v *lomljenju kruha* in v *molitvah*« (Apd 2,42). Vera terja, da je spoznana, obhajana, živeta in izražena v molitvi. Da bi oblikovali celovito krščansko življenje, izpolnjuje kateheza naslednje naloge: uvaja v obhajanje skrivnosti, oblikuje življenje v Kristusu, uči moliti in uvaja v občestveno življenje.

Voditi k spoznavanju vere

80. Naloga kateheze je, da spodbuja poznavanje in poglobljanje krščanskega sporočila. Na ta način pomaga pri spoznavanju resnic krščanske vere, uvaja v poznavanje Svetega pisma in živo izročilo Cerkve, podpira poznavanje *veroizpovedi (simbol vere)* in dosledno oblikovanje nauka, na katerega se je mogoče v življenju sklicevati. Pomembno je, da ne zmanjšujemo pomena spoznavne dimenzije vere in da to spoznavanje vere vključujemo v vzgojni proces zorenja v krščanstvu. Kateheza, ki bi nasprotovala vsebini in izkušnji vere, bi bila neuspešna. Brez izkušnje vere bi bili oropani resničnega srečanja z Bogom in brati; brez vsebine pa bi vera ne dozorevala, niti ne bi mogli razumeti pomena Cerkve, niti živeti pravega srečanja in soočenja z drugimi.

Uvajati v obhajanje skrivnosti

81. Kateheza ima poleg tega, da poudarja poznavanje Kristusove skrivnosti, tudi nalogo, da pomaga razumeti in izkušati obhajanje liturgije. Glede na to nalogo kateheza pomaga razumeti pomembnost liturgije znotraj življenja Cerkve,

uvaja v poznavanje zakramentov in zakramentalno življenje, posebej v zakrament evharistije, ki je vir in višek življenja in poslanstva Cerkve. Zakramenti, ki jih obhajamo znotraj liturgije, so posebno sredstvo, ki omogoča celovito komunikacijo z Njim, ki ga Cerkev oznanja.

82. Kateheza poleg tega vzgaja za drže, ki jih liturgična opravila v Cerkvi zahtevajo: veselje ob praznovanju, smisel za skupnost, pozorno poslušanje Božje besede, zaupna molitev, slavljenje in zahvaljevanje, čut za simbolno govorico in govorico znamenj. Z zavestnim in dejavnim sodelovanjem pri liturgičnih opravilih kateheza vzgaja za razumevanje cerkvenega leta, ki je pravi učitelj vere. Vzgaja tudi v razumevanju pomena nedelje, ki je Gospodov dan in dan krščanskega občestva. Kateheza pomaga tudi pri ovrednotiti izraze vere znotraj ljudskih pobožnosti.

Oblikovati za življenje v Kristusu

83. Kateheza ima tudi nalogo, da v srcu vsakega kristjana prebuja živ klic v novo življenje, ki je skladno z dostojanstvom Božjih otrok in ga je prejel pri krstu, v življenje z Vstalim, ki se izraža z obhajanjem zakramentov. Ta naloga nakazuje vzvišeni poziv k svetosti (prim. C 40)¹⁰² in k odgovoru v obliki sinovske življenjske drže, ki more vsako življenjsko situacijo obrniti na pot resnice in sreče, ki je Kristus. V tem smislu kateheza vzgaja za hojo za Gospodom, opisano v *blagrih* (Mt 5,1-12), ki razodevajo njegovo osebno življenje. »Jezus je zelo preprosto razložil, kaj pomeni biti svet. To je storil, ko nam je zapustil blagre (prim. Mt 5,3-12; Lk 6,20-23). Blagri so kristjanova osebna izkaznica.«¹⁰³

84. V enaki meri ima kateheza nalogo, da vzgoja za življenje po evangeliju vsebuje tudi vzgojo za moralno oblikova-

¹⁰² Za klic k svetosti v sedanjem svetu prim. Papež Frančišek, *Apostolska spodbuda Veselite in radujte se - Gaudete et exultate* (19. 3. 2018), CD 156, Ljubljana 2018.

¹⁰³ Prav tam, 63.

nje vesti, da bi tako vsak vernik vedno mogel slišati Očetovo voljo, jo razločevati s pomočjo Svetega Duha in v soglasju s Kristusovo postavo (prim. Gal 6,2), da bi se izognil zlu in delal dobro, izraženo v delih ljubezni. Pomembno je torej, da se naučimo, kako iz zapovedi ljubezni, ki je skrita v *dekalogu* (2 Mz 20,1-17; 5 Mz 5,6-21), ter iz človeških in krščanskih vrednot razbrati namige za svoje krščansko delovanje na vseh življenjskih področjih. Kateheza nam pomaga, da ne bomo pozabili, da je Gospod prišel zato, da bi nam podaril življenje v obilju (prim. Jn 10,10). Tako nam kaže dobro, h kateremu je vredno stremeti, in ideal življenja, modrosti, izpolnitve, rodovitnosti«, da bi vernike napravila za »vesele glasnike, ki predlagajo zadovoljive rešitve, in varuhe dobrote in lepote, ki sijeta v življenju, ki je zvesto evangeliju«. ¹⁰⁴

85. Upoštevati je treba, da se odgovor na skupni krščanski poklic uresničuje z utelešenjem, saj ima vsak Božji otrok v meri svoje svobode ob poslušanju Boga in odkrivanju osebne karizme lastno odgovornost, da odkrije svojo vlogo v odrešenjskem načrtu. Kateheza torej gradi moralno vzgojo na *temelju poklicanosti*, saj na življenje gleda predvsem kot na prvo in temeljno poklicanost. Vsaka oblika kateheze si prizadeva, da bi poudarila vrednoto krščanske poklicanosti. Na ta način spremlja razločevanje za specifično poklicanost in pomaga pri krepitvi lastnega življenjskega stanu posameznika. Katehetska dejavnost je odgovorna za to, da pokaže vero, ki je preoblikovana v življenje ljubezni, kot jo je živel Kristus. To je vera, ki je pripravljena na prihod Božjega kraljestva v svetu in na upanje v izpolnitev obljube večne blaženosti.

Učiti moliti

86. Molitev je v prvi vrsti Božji dar. V vsakem kristjanu »Duh posreduje za nas z neizrekljivimi vzdihmi« (Rim 8,26).

¹⁰⁴ Papež Frančišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija - Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 168.

Naloga kateheze je, da vzgaja za molitev in z molitvijo ter tako razvija kontemplativno dimenzijo krščanske izkušnje. Nujno je, da vzgajamo za molitev z *Jesusom Kristusom in kot je molil on*: »Učiti se moliti z Jezusom pomeni moliti z istimi čustvi, s katerimi se je on obračal na Očeta: češčenje, hvalnica, zahvala, sinovsko zaupanje, vdana prošnja, občudovanje njegove slave. Ta čustva odsevajo v očenašu, molitvi, ki jo je Jezus naučil učence in ki je vzor vsake krščanske molitve. /.../ Ko je kateheza prežeta z ozračjem molitve, učna doba vsega krščanskega življenja dosega svojo globino.«¹⁰⁵

87. Ta naloga zajema učenje tako osebne molitve kot liturgične molitve in molitve občestva, začenši pri *stalnih oblikah molitve*: slavljenju in češčenju, prošnji molitvi, priprošnji, zahvaljevanju in hvaljenju.¹⁰⁶ Za doseg teh ciljev so nam na voljo nekatere ustaljene poti: molitveno branje Svetega pisma, posebej s pomočjo molitvenega bogoslužja in metode *lectio divina*; molitev srca, ki jo imenujemo tudi *Jesusova molitev*,¹⁰⁷ češčenje blažene Device Marije s pobožnimi vajami, kakršne so na primer rožni venec, priprošnje, procesije itd.

Vpeljevati v občestveno življenje

88. Vero izpovedujemo, obhajamo, izražamo in živimo predvsem v občestvu: »Občestvena razsežnost ni samo ‚okvir‘ ali ‚oris‘, marveč je sestavni del krščanskega življenja, pričevanja in evangelizacije.«¹⁰⁸ Vero izražamo na klasičen način: *Idem velle atque idem nolle* (Želeti in zavračati isto

¹⁰⁵ SPK 85.

¹⁰⁶ Prim. *Katekizem katoliške Cerkve – Catechismo della Chiesa cattolica* (1993), Ljubljana 1993, 2626–2649.

¹⁰⁷ Prav tam, 435: »Vzhodna molitev srca, ki se imenuje ‚Jesusova molitev‘, se glasi: ‚Gospod Jezus Kristus, Božji Sin, usmili se mene grešnika.‘« Obrazec, ki je izgovorjen z usti, postopoma prevzame razum in nato stopi v srce ter ga preobrazi v *razumno srce*, ki združuje notranjega človeka v celoto.

¹⁰⁸ Papež Frančišek, *Splošna audienca* (15. 1. 2014).

stvar). »Tako so stari opredeljevali pravo vsebino ljubezni: postati podoben drug drugemu, kar vodi k skupnosti volje in mišljenja.«¹⁰⁹ To je mogoče, če gojimo *občestveno duhovnost*. Ta prepoznava odsev Svete Trojice na obličju brata, ki ga v duhu temeljne enosti mističnega Kristusovega telesa čuti kot del sebe. Tako sodeleži pri njegovem veselju in trpljenju ter zazna njegove želje; podari mu pravo in globoko prijateljstvo. V bližnjem videti predvsem dobro in ga sprejeti kot Božji dar pomaža zavračati sebična teženja, ki spodbujajo tekmovalnost, karierizem, nezaupljivost in ljubosumnje.

89. Kateheza ima s pogledom na vzgojo za občestvenost nalogo, da razvija čut *pripadnosti* Cerkvi; da vzgaja čut za *občestvo* Cerkve, spodbujajoč sprejemanje cerkvenega učiteljstva, občestva s pastirji Cerkve, bratski dialog; da oblikuje čut za *soodgovornost*, ki ga verniki kot dejavni člani Cerkve izražajo v graditvi občestva in kot misijonarji.

5. Viri kateheze

90. Viri, iz katerih kateheza črpa svojo dejavnost, so si v medsebojni soodvisnosti: en kaže na drugega in vsi so usmerjeni k Božji besedi, ki jo izražajo. Kateheza poudarja enega ali drugega glede na vsebino in naslovnike. Vse pa se dogaja enakovredno in brez kakršnih koli enostranskih poudarkov (na primer, da bi izvajali samo biblično ali samo liturgično ali samo izkustveno katehezo). Med viri ima Svetopismo seveda očitno prednost zaradi svojega značilnega odnosa z Božjo besedo. Vire lahko na neki način vidimo tudi kot *poti* kateheze.

Božja beseda v Svetem pismu in v svetem izročilu

91. Kateheza dobiva svoje sporočilo iz Božje besede, ki je njen glavni vir. Zato je bistveno, »da razodeta beseda v glo-

¹⁰⁹ Benedikt XVI., Okrožnica *Bog je ljubezen – Deus caritas est* (25. 12. 2005), CD 112, Ljubljana 2006, 17.

bini napravi rodovitno katehezo in vsa prizadevanja za predajanje vere naprej». ¹¹⁰ Sveto pismo, navdihnjeno od Boga, v globini doseže človeškega duha bolj kot katera koli druga beseda. Božja beseda pa se ne izčrpa v Svetem pismu, saj je živa, delujoča, učinkovita (prim. Iz 55,10-11; Heb 4,12-13) resničnost. Bog govori in njegova Beseda se razodeva v stvarstvu (prim. 1 Mz 1,3sl.; Ps 33,6,9; Mdr 9,1) in v zgodovini. V zadnjem času pa »nam je spregovoril po Sinu« (Heb 1,2). Edini Božji Sin je dokončna Božja beseda, ki je bila v začetku pri Bogu, je bila Bog, je počelo stvarjenja (prim. Jn 1,1 sl.) in se je učlovečila (prim. Jn 1,14), bila rojena iz žene (prim. Gal 4,4) v moči Svetega Duha (prim. Lk 1,35), da bi živela med svojimi (prim. Jn 1,14). Ob vrnitvi k Očetu (prim. Apd 1,9) je s seboj prinesla celotno stvarstvo, ki je odrešeno v Njem in Zanj (prim. Kol 1,18-20).

92. Cerkev živi svoje poslanstvo v pričakovanju Gospodovega eshatološkega razodetja. »To čakanje ni nikoli brez volje, temveč ga nosi vnema misijonarskega oznanjevanja, ki vsakega človeka zdravi in rešuje: vstali Jezus nam tudi danes govori: ‚Pojdite po vsem svetu in oznanite evangelij vsemu stvarstvu‘ (Mr 16,15).« ¹¹¹ »Vera je namreč iz oznanjevanja, oznanjevanje pa je po Kristusovi besedi« (Rim 10,17). Sveti Duh sam poučuje s pomočjo pridige in kateheze, pripravlja srečanje z Božjo besedo, ki je živa in učinkovita (prim. Heb 4,12). Znotraj izročila imajo misli in zapisi cerkvenih očetov pomembno mesto. Če so izrazi izkustva znotraj Cerkve del preteklosti in trajne dinamičnosti, ki se razteza od časov prvega oznanjevanje do danes, ¹¹² je primerno, da dobijo živ-

¹¹⁰ Papež Frančišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija - Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 175.

¹¹¹ Benedikt XVI., Posinodalna apostolska spodbuda *Gospodova beseda - Verbum Domini* (30. 9. 2010), CD 131, Ljubljana 2011, 121.

¹¹² Prim. Benedikt XVI., *Govor udeležencem plenarnega zbora Papeškega sveta za pospeševanje nove evangelizacije* (30. 5. 2011). http://www.vatican.va/content/benedict-xvi/it/speeches/2011/may/documents/hf_ben-xvi_spe_20110530_nuova-evangelizzazione.html.

ljenjepisi in dela cerkvenih očetov primerno mesto tudi v vsebinah kateheze.

Cerkveno učiteljstvo

93. Kristus je dal apostolom in njihovim naslednikom trajno poslanstvo oznanjevanja evangelija do konca sveta in jim obljubil pomoč Svetega Duha (prim. Mt 28,20; Mr 16,15; Jn 20,21-22; Apd 1,8). Sveti Duh jih bo naredil za učitelje človeštva, ki bodo po ustnem izročilu (tradiciji) in zapisih (Svetem pismu) posredovali Božjo besedo o odrešenju. Učiteljstvo ohranja, razlaga in posreduje zaklad vere oziroma vsebino razodetja. V bistvu ima vse Božje ljudstvo poslanstvo, da varuje in oznanja zaklad vere, saj je naloga celotne Cerkve, da oznanja evangelij vsem narodom. Zbor škofov ima oblast, da v imenu Jezusa Kristusa uradno in verodostojno uči o odrešenjskem poslanstvu. Rimski papež in škofje v občestvu z njim so torej subjekt cerkvenega učiteljstva. Imajo prvenstveno odgovornost za poučevanje Božjega ljudstva o vsebinah vere in krščanski morali ter za posredovanje oznanila vsemu svetu (prim. C 25).

94. Odrešenjska resnica ostaja sama v sebi vedno ista in nespremenljiva. Kljub temu je Cerkev v teku časa vedno globlje spoznavala zaklad razodetja. V poglobljanju in skladnem razvoju je torej razvidna stalnica Božje besede. Učiteljstvo služi Besedi in Božjemu ljudstvu s tem, da spominja na Kristusove odrešenjske resnice, jih razlaga in umešča pred izzive različnih časov in razmer tako, da ustvarja most med Svetim pismom in izročilom. Učiteljstvo je institucija, ki jo je gotovo želel Kristus, in sestavni del Cerkve. Sveto pismo, izročilo in učiteljstvo tvorijo enost in en brez drugega ne morejo obstajati. Skupaj in vsak na svoj način učinkovito prispevajo k odrešenju človeka (prim. BR 10). Kateheza je za učiteljstvo posrednica njegovega izražanja.

Liturgija

95. Liturgija je eden izmed bistvenih in nepogrešljivih virov kateheze v Cerkvi ne le zato, ker lahko kateheza iz liturgije črpa vsebine, govorico, kretnje in izraze vere, ampak predvsem zato, ker vsi ti viri vzajemno pripadajo enemu samemu dejanju vere. Liturgija in kateheza imata vsaka svoje posebnosti, a si v luči izročila Cerkve ne nasprotujeta. Sta sestavni del krščanskega življenja in življenja Cerkve, saj si obe prizadevata za izkustvo Božje ljubezni. Starodavni princip *lex credendi lex orandi* nas spominja, da je liturgija sestavni del izročila.

96. Liturgija je »prednostni kraj za katehezo Božjega ljudstva«. ¹¹³ Tega ne razumemo v smislu, da mora liturgija izgubiti svoj bogoslužni značaj in postati kateheza ali da bi kateheza postala nepotrebna. Obe morata ohraniti svoje posebnosti, velja pa priznati, da je liturgija vrhunec in vir krščanskega življenja. Kateheza se začne ob prvem učinkovitem srečanju katehiziranca z občestvom, ki obhaja sveto skrivnost. Z drugimi besedami bi lahko rekli, da je kateheza v polnosti dopolnjena, ko se katehiziranec udeleži liturgičnega življenja znotraj občestva. Kateheze torej ne moremo sprejemati le kot pripravo na zakramente, temveč mora biti vključena v izkustveni odnos znotraj liturgije. »Kateheza je /notranje/ povezana z vsakim liturgičnim in zakramentalnim dogajanjem, saj ravno v zakramentih in predvsem v eharistiji Jezus Kristus deluje iz svoje polnosti za preobrazbo ljudi.« ¹¹⁴ Zato sta liturgija in kateheza neločljivi in se med seboj poživljata /hranita/.

97. Vzgojna pot kristjana je imela vedno izkušenski značaj, kar je izpričano v *mistagoških katehezah* cerkvenih očetov, nikoli pa ni zanemarjala razumevanja vere. Odločilno je

¹¹³ *Katekizem Katoliške cerkve – Catechismo della Chiesa cattolica* (1993), Ljubljana 1993, 1074.

¹¹⁴ Janez Pavel II., Posinodalna apostolska spodbuda *O katehezi v našem času – Catechesi tradendae* (16. 10. 1979), CD 5, Ljubljana 1980, 23.

bilo živo in prepričljivo srečanje s Kristusom, o katerem so govorili verodostojni pričevalci. Zato je tisti, ki uvaja v skrivnost, istočasno tudi pričevalec. Srečanje izvira iz obhajanja evharistije in v njem najde svoj vrhunec, v katehezi pa se utrdi.

98. Zahtevanost mistagoške poti izhaja iz temeljnega sistema krščanskega izkustva, ki je sestavljeno iz treh temeljnih elementov:¹¹⁵

a) razlaganja obredov v luči odrešenjskih dogodkov v soglasju z izročilom Cerkve, kar pomeni nenehno branje skrivnosti Jezusovega življenja, posebej njegove velikonočne skrivnosti, v odnosu do celotne starozavezne zgodbe;

b) uvajanja v pomen liturgičnih znamenj, vse dokler mistagoška kateheza v vernikih ne prebudi občutka za jezik znamenj in dejanj, ki skupaj z besedo sestavljajo obred;

c) predstavitve pomena obredov v odnosu do celotnega kristjanovega življenja, da bi tako pokazali povezavo med liturgijo in misijonarsko odgovornostjo vernikov. Na ta način bo zrasla zavest, da se življenje vernikov preoblikuje prav po obhajanju skrivnosti.

Mistagoška razsežnost kateheze se ne omejuje le na poglabljanje v obdobju uvajanja v krščanstvo *po* prejemu zakramentov, temveč se razširja tudi na razlago nedeljskih in prazničnih bogoslužij, saj z njimi Cerkev hrani katehumene in krščene otroke, še preden morejo ti prejeti evharistijo ali preden prisostvujejo organski in sistematični katehezi.

Pričevanje svetnikov in mučencev

99. Že od prvih stoletij so bila življenje Device Mariji ter življenja drugih svetnikov in mučencev učinkovit del vsebine kateheze – vse od spisov *acta martyrum alle passiones* do poslikav cerkva, ikon ter pripovedi zgledov za otroke in nepismene. Opis svetnikov in mučencev, ki so živeli in umrli za Gospoda, so bili verodostojni *sequentiae sancti Evangelii*,

¹¹⁵ Benedikt XVI., Posinodalna apostolska spodbuda *Evharistija, zakrament ljubezni – Sacramentum caritatis* (22. 2. 2007), CD 115, Ljubljana 2007, 64.

evangeljski odlomki, ki so lahko oznanjali Kristusa ter prebujali in ohranjali vero vanj.

100. Cerkev imenuje mučence slavni učitelji vere, ki so s svojim trdom in trpljenjem v poslanstvu omogočili prvo širitev in ubeseditev vere. Cerkev ima v mučencih seme življenja: *Semen est sanguis Christianorum*.¹¹⁶ To pa ne velja samo za obdobje prve Cerkve, temveč za vso njeno zgodovino do današnjega časa. Prav 20. stoletje, ki ga imenujemo tudi *stoletje mučencev*, je stoletje polno pričevalcev, ki so živeli evangelij vse do najvišje stopnje preizkušnje ljubezni. Njihovo pričevanje zasluži zvesto omenjanje v pridigah ter v katehezi, saj omogoča rast Kristusovih učencev. Marijina prikazovanja, ki jih je Cerkev priznala, življenja in spisi svetnikov in mučencev v vseh kulturah in narodih so pristni vir za katehezo.

Teologija

101. Božje razodetje, ki presega spoznavno sposobnost človeka, ne nasprotuje človeškemu razumu, temveč vanj prodira in ga dviguje. Zvesto iskanje razumskosti vere oziroma teologija je tako neizpodbitna zahteva Cerkve. »Teološko delo Cerkve služi najprej oznanjevanju vere in katehezi.«¹¹⁷ Teološko delo s kritično razumnostjo svojega uma prodira v vsebino vere, jo pogloblja in sistematizira. Kristusa pa ne raziskujemo samo z razumom in sistematičnim razmišljanjem, temveč je, kolikor je živa resnica in »Božja modrost« (1 Kor, 1,24), razsvetljena navzočnost. Teologija more zaradi svojega modrostnega pristopa vključevati različne vidike vere. Poleg tega daje »svoj prispevek, da bi vera postala priobčljiva in bi jo razum tistih, ki še ne poznajo Kristusa, mogel iskati in najti«.¹¹⁸ Teološka znanost daje katehezi in katehetski de-

¹¹⁶ Tertulijan, *Apologeticum*, 50, 13: CCL 1, 171 (PL 1, 603).

¹¹⁷ Janez Pavel II., Okrožnica *Vera in razum – Fides et ratio* (14. 9. 1998), CD 80, Ljubljana 1999, 99.

¹¹⁸ Kongregacija za nauk vere, *Navodilo Dar resnice – Donum veritatis* (24. 5. 1990), 7. http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_con_cfaith_doc_19900524_theologian-vocation_it.html.

javnosti splošen pogled različnih strokovnih ved: osnovnega bogoslovja, biblične, dogmatične, moralne, duhovne teologije, na prav poseben način pa katehetike, pastoralne teologije, teologije oznanjevanja, teologije vzgoje in komunikacije.

Krščanska kultura

102. Krščanska kultura se rojeva iz zavestne osredotočenosti na Jezusa Kristusa in njegov evangelij, ki spreminja življenje ljudi. Ko je počasi prodirala v različne kulture, jih je prevzela, od znotraj očistila in preoblikovala tako, da je postal evangeljski življenjski slog njihov bistveni del. Na ta način je ustvarila novo in pristno krščansko kulturo, ki je skozi stoletja rodila prave mojstrovine znotraj vseh vej znanosti. Krščanska kultura je bila nosilka in prenašalka evangeljskega oznanila in je v obdobju zgodovinskih sprememb, ki so jih velikokrat zaznamovali ideološki in kulturni konflikti, mogla ohraniti evangeljske vrednote, kot so na primer: enkratnost človeške osebe, enakost med moškim in žensko, življenje kot vrednota, svoboda kot pogoj za človeško življenje, potreba po »zavračati hudo in izbirati dobro« (Iz 7,15), pomembnost sočutja in solidarnosti, pomembnost odpuščenja in usmiljenja, nujnost odprtosti za presežno.

103. Kljub temu da je bila družba prepojena s krščanstvom, je v preteklih stoletjih prišlo do kulturne krize, ki je sad vse močnejšega sekularizma. Ta je s seboj prinesel napačen koncept avtonomije. V družbi so tako sprejeta samo tista merila, ki temeljijo na socialnem soglasju ali subjektivnih mnenjih in so pogosto v nasprotju z naravno etiko. Ta »prelom med kulturo in evangelijem je brez dvoma drama naše dobe«. ¹¹⁹ Vidna je torej jasna zahteva po obnovitvi razumevanja o zedinjajoči krščanski kulturi, ¹²⁰ ki omogoča evangeli-

¹¹⁹ Pavel VI., Posinodalna apostolska spodbuda *O evangelizaciji - Evangelii nuntiandi* (8. 12. 1975), Ljubljana 1976, 20.

¹²⁰ Prim. Janez Pavel II., Okrožnica *Vera in razum - Fides et ratio* (14. 9. 1998), CD 80, Ljubljana 1999, 85.

ju, da odseva energijo prave človečnosti, miru, pravičnosti in kulture srečanja. Ta energija, ki je temelj krščanske kulture, napravlja vero bolj razumljivo in zaželeno.

104. Krščanska kultura je imela odločilno vlogo pri ohranjanju prvotnih kultur in pri graditvi mednarodne kulture. Bila je sposobna z novim duhom razložiti velike pridobitve grške filozofije in rimskega prava ter jih narediti za bogastvo celotnega človeštva. Poleg tega je umestila pojmovanje dobrega, pravičnega, resničnega in lepega ter prebudila ustvarjanje umetniških del – literarnih in znanstvenih besedil, glasbenih stvaritev, mojstrov in v arhitekturi in slikarstvu. Ta dela bodo za vse čase pričala o vplivu krščanske vere ter gradila znanstveno, moralno in estetsko bogastvo.

105. To bogastvo velike zgodovinske in umetniške vrednosti je vir, ki navdihuje in oplaja katehezo, kolikor z močjo ustvarjalne lepote posreduje krščanski pogled na svet. Kateheza bo znala uporabiti krščansko kulturno bogastvo za svoje prizadevanje, da »ohrani v človeku sposobnost za tisto kontemplacijo in tisto občudovanje, ki vodita do modrosti« (CS 56). V tem razdrobljenem času bo znala oblikovati pogled na »celovitost človeške osebnosti, ki jo odlikujejo predvsem vrednote razuma, volje, vesti in bratstva, ki temeljijo v Bogu Stvarniku in so v Kristusu čudovito ozdravljene in dvignjene« (CS 61). Veliko krščansko kulturno bogastvo, kot so ga predstavili njegovi avtorji, more učinkovito posredovati med osrednjimi elementi evangeljskega oznanila.

Lepota

106. Nedvomno prestavlja Sveto pismo Boga kot vir vsega sijaja in lepote. Stara zaveza predstavlja stvarstvo, s človekom na čelu, kot nekaj lepega in dobrega, ne toliko v smislu reda in harmonije kot v smislu zastojnosti, osvobodjene vsake funkcionalnosti. Stvarstvo je samo po sebi vredno strmenja in občudovanja. V nas prebuja čudenje, zanos, ganjenost in strast. Kolikor so človeška dela povezana

s Stvarnikom, so kot prečudovit Salomonov tempelj (prim. 1 Kr 1–8) vredna občudovanja.

107. Vsa lepota v Novi zavezi je usmerjena v Jezusa Kristusa, ki razodeva Boga in je »odsvit njegovega veličastva in odtis njegovega obstoja« (Heb 1,3). Njegov evangelij osuplja, saj je lepa, dobra, vesela, upanja polna novica. Jezus je »poln milosti in resnice« (Jn 1,14), nase je prevzel vse človeštvo, v prilikah je pripovedoval o lepoti Božjega delovanja. V odnosu z ljudmi je uporabljal *lepe besede*, ki so v globinah duš dobivale svoj zdravilni odmev: »Odpuščeni so ti grehi« (Mr 2,5); »Tudi jaz te ne obsojam« (Jn 8,11); »Bog je /namreč/ svet tako vzljubil« (Jn 3,16); »Pridite k meni vsi, ki ste utrujeni in obteženi, in jaz vam bom dal počitek« (Mt 11,28). Delal je *lepa (dobra) dela*: ozdravljajal je, osvobajal je, človeštvo je spremljal in ozdravljajal rane. Ko je trpel zaradi krute smrtne obsodbe kot tisti, ki »ni imel podobe ne lepote« (Iz 53,2), je bil prepoznani kot »najlepši med človeškimi sinovi« (Ps 45,3). Tako je očiščeno človeštvo privedel v Očetovo veselje, tja, kjer je sam: »v nebesih na desno veličastja« (Heb 1,3). Na ta način je razodel vso preobražujočo moč svoje pashalne poti.

108. Cerkev potrjuje, da mora oznanilo Vstalega, ki želi doseči človeško srce, odsevati dobroto, resnico in lepoto. V tem smislu je nujno, da mora »vsaka kateheza posvetiti posebno pozornost ‚*poti lepote*‘ (*via pulchritudinis*)«. ¹²¹ V vsaki lepoti moremo najti stezo, ki nam pomaga na poti k Bogu, toda merilo njene avtentičnosti ni samo estetskost. Razlikovati moramo med pravo lepoto in navidezno lepim, ki je v sebi v resnici prazno ali celo škodljivo, kot prepovedan sad v raji (prim. 1 Jz 3,6). Merila najdemo v pavlinski spodbudi: »Vse, kar je resnično, kar je vzvišeno, kar je pravično, kar je

¹²¹ Papež Frančišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija – Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 167. Prim. Papeški svet za kulturo, *Pot lepote, Pot evangelizacije in dialoga – La Via pulchritudinis, Cammino privilegiato di evangelizzazione e di dialogo* (27.–28. 3. 2006). https://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/cultr/documents/rc_pc_cultr_doc_20060327_plenary-assembly_final-document_it.html.

čisto, kar je ljubeznivo, kar je častno, kar je količkaj krepostno in hvalevredno, vse to imejte v mislih« (Fil 4,8).

109. Lepota je vedno neločljivo prežeta z dobroto in resnico. Zato kontemplacija lepote v človeku vedno prebudi čustva veselja, ugodja, nežnosti, polnosti, čustev, ki ga odpirajo za transcendentno. Evangelizacijska pot je *pot lepote*; vsaka oblika lepote je torej vir kateheze. Kateheza konkretno prikazuje neskončno lepoto, ki je v Bogu, ko kaže na prvenstvo milosti, ki je posebej izražena v preblaženi Devici Mariji; ko daje zgled življenja svetnikov, ki so resnični pričevalci lepote vere; ko povzdiguje lepoto in skrivnost stvarstva; ko odkriva in ceni neverjetno in neskončno bogastvo liturgije in umetnosti v Cerkvi; ko ceni največje dosežke umetnosti današnjega časa. Lepota Boga se izraža tudi po človekovem delu (prim. B 122) in katehizirance vodi k daru *lepote*, ki ga je Bog uresničil v svojem Sinu.

Tretje poglavje

KATEHET

1. Identiteta in poklic kateheta

110. »V zgradbi Kristusovega skrivnostnega telesa obstoji različnost udov in opravil. En Duh je, ki v korist Cerkve svoje raznovrstne darove razdeljuje v skladu s svojim bogastvom in s potrebami služb« (C 7). V moči krsta in birme so kristjani včlenjeni v Kristusa in sodeležijo pri njegovi učiteljski, pastirski in kraljevski službi (prim. C 3; LA 2); so pričevalci evangelija z besedo in krščanskim življenjem. Nekateri pa so lahko tudi poklicani, »da s škofom in duhovniki sodelujejo pri opravljanju službe besede«. ¹²² Skupaj z drugimi službami in poslanstvi, s katerimi Cerkev uresničuje svoje evangelizacijsko poslanstvo, ima »katehetska služba« ¹²³ posebno, za rast vere nepogrešljivo mesto. Katehetsko poslanstvo uvaja v vero in skupaj z liturgičnim poslanstvom rojeva v Cerkvi Božje otroke. Poseben poklic kateheta izvira iz splošne poklicanosti Božjega ljudstva, ki je poklicano, da je v službi Božjega odrešenjskega načrta v korist človeštva.

111. Celotno krščansko občestvo je odgovorno za katehezo, vsak v skladu s svojim posebnim mestom, ki ga ima v Cerkvi: posvečeni, redovniki, laiki. »Po njih in njihovih različnih vlogah katehetska služba prepričljivo pričuje o Besedi in Cerkvi. Če ne bi bilo katere od teh oblik navzočnosti, bi kate-

¹²² *Zakonik cerkvenega prava - Codex iuris canonici* (1983), Ljubljana 1983, kan. 759.

¹²³ Janez Pavel II., Posinodalna apostolska spodbuda *O katehezi v našem času - Catechesi tradendae* (16. 10. 1979), CD 5, Ljubljana 1980, 13. Slovenski prevod uporablja izraz »katehetska dejavnost«.

heza izgubila del svojega bogastva in svoje pomembnosti.«¹²⁴ Katehet je član občestva in njegov izraz. Svoje poslanstvo živi znotraj občestva, ki je prvi subjekt spremljanja rasti v veri.

112. Katehet je kristjan, ki je v veri sprejel poseben Božji klic. V njegovi moči je sposoben posredovati vero in uvajati v krščansko življenje. Vzroki, zakaj je nekdo poklican v službo Božje besede, so lahko zelo različni. Njihov skupni imenovalec pa je, da so posredniki, po katerih Bog po Cerkvi kliče v svojo službo. V moči tega klica je katehet sodelžen pri poslanstvu Jezusa Kristusa, ki je učence uvajal v svoj sinovski odnos z Očetom. Pravi protagonist vsake avtentične kateheze je Sveti Duh. Ta v moči globokega odnosa, ki ga goji katehet s Kristusom, človeškemu naporu znotraj katehetskega delovanja daje učinkovitost. Katehetska dejavnost se uresničuje v Cerkvi; katehet je pričevalec živega izročila in posrednik, ki usmerja včlenjevanje novih Kristusovih učencev v telo Cerkve.

113. V moči vere in krstnega maziljenja, v skladu s Kristusovim naukom in kot zvest izvrševalec delovanja Svetega Duha je katehet:

a) *pričevalec vere in ohranjevalec spomina na Boga*: ker je okusil dobroto in resničnost evangelija v svojem osebnem srečanju z Jezusom, katehet ohranja, hrani in pričuje za novo življenje, ki ga živi, ter postaja tudi znamenje za druge. Vera vsebuje spomin na dogajanje med Bogom in ljudmi. Ohranjanje spomina, prebujanje spomina pri drugih in uporaba tega istega spomina v oznanjevanju predstavljajo poseben katehetov poklic. Pričevanje z življenjem pa je za verodostojnost poslanstva nujno. Katehet sicer prepoznava lastno krhkost, še več, Božje usmiljenje, vendar še vedno ostaja znamenje upanja za brate;¹²⁵

¹²⁴ SPK 219.

¹²⁵ Prim. Papež Frančišek, *Homilija pri sveti maši na katehetski dan v letu vere* (29. 9. 2013). http://www.vatican.va/content/francesco/it/homilies/2013/documents/papa-francesco_20130929_giornata-catechisti.html.

b) *učitelj in mistagog*, ki uvaja v Božjo skrivnost, razodeto v Kristusovi pashi. Kot učitelj ima katehet dvojno nalogo: da posreduje vsebino vere in da uvaja v skrivnost te iste vere. Katehet je poklican, da v svoji odprtosti za človeka in njegovi končni poklicanosti posreduje poznavanje Jezusa Kristusa. Istočasno uvaja v različne razsežnosti krščanskega življenja, prebujajoč skrivnosti odrešenja, ki jih vsebuje bogastvo vere in ki se uresničujejo v Cerкви;

c) *spremljevalec in vzgojitelj* teh, ki mu jih zaupa Cerkev. Katehet je strokovnjak v *umetnosti spremljanja*,¹²⁶ ima vzgojne kompetence, zna poslušati in vstopati v dinamiko človekovega zorenja; postaja potrpežljiv prijatelj na poti, ki ima čut za postopnost v nežnem delovanju Svetega Duha. Znotraj procesa oblikovanja pomaga bratom v zorenju njihovega krščanskega življenja in njihove poti proti Bogu. Katehet, strokovnjak v človečnosti, pozna človekovo veselje in upanje, njegovo žalost in tesnobo (prim. CS 1) ter vse povezuje z Jezusovim evangelijem.

2. Škof, prvi katehet

114. »Škof je prvi oznanjevalec evangelija z besedami in pričevanjem življenja.«¹²⁷ Kot prvi odgovoren za katehezo v svoji škofiji ima temeljno nalogo, da skupaj s pridiganjem spodbuja katehezo in predlaga njene različne oblike, ki so v skladu z oblikami, kot jih predlaga Sveti sedež. Poleg dragocenege sodelovanja z različnimi škofijskimi uradi si škof pomaga s strokovnjaki s področja teologije, katehetike in drugih znanosti, pa tudi s središči za oblikovanje in proučevanje kateheze. Prizadevanje za opravljanje katehetske dejavnosti škofa vabi k:

¹²⁶ Prim. Papež Frančišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija – Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 169–173: oblikovalni proces ali *osebno spremljanje procesov rasti* olajša dozorevanje dejanja vere in ponotrnenje krščanskih kreposti.

¹²⁷ Janez Pavel II., Posinodalna apostolska spodbuda *Pastirji črede – Pastores gregis* (16. 10. 2003), 26. Prim. SPK 222.

a) prizadevanju za katehezo, tako da se neposredno trudi za oznanjevanje evangelija in celovito skrb za bogastvo vere;

b) zagotavljanju inkulturacije vere v svoji škofiji, tako da daje prednost učinkoviti katehezi;

c) izdelavi celostnega katehetskega načrta, ki bo odgovarjal potrebam Božjega ljudstva in bo v skladu tako s škofijskimi pastoralnimi načrti kot z načrti škofovske konference;

d) prebujanju in ohranjanju prave »ljubezni do kateheze, ljubezni, ki si v primerni in učinkoviti organizaciji privzame določeno podobo in v delo vključi osebe, sredstva in pripomočke, pa tudi potrebna finančna sredstva«;¹²⁸

e) skrbi, da bodo »kateheti za svojo službo primerno usposobljeni, tako da bodo temeljito poznali nauk Cerkve in se tudi teoretično in praktično naučili pravil, ki so lastna pedagoškimi vedam« (Š 14);¹²⁹

f) pozornemu bdenju nad kvaliteto besedil in pripomočkov za katehezo.

Škof naj začuti dolžnost, da povabi v močnih časih cerkvenega leta, še posebej v postu, Božje ljudstvo v svojo stolnico in tam zanje pripravi katehezo.

3. Duhovnik pri katezezi

115. Duhovnik je kot prvi škofov sodelavec in po svojem poslanstvu *vzgojitelja v veri* (prim. D 6) odgovoren, da prebujaja, usklajuje in vodi katehetske dejavnosti znotraj njemu zaupanega občestva.¹³⁰ »Sklicevanje na učiteljstvo škofa v edinem škofijskem duhovniškem zboru in pokorščina smernicam, ki jih glede kateheze vsak pastir in škofovske konfe-

¹²⁸ Janez Pavel II., Posinodalna apostolska spodbuda *O katezezi v našem času – Catechesi tradendae* (16. 10. 1979), CD 5, Ljubljana 1980, 63; prim. tudi *Zakonik cerkvenega prava – Codex iuris canonici* (CIC 1983), Ljubljana 1983, kan. 775, § 1; *Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium (CCEO)*, kan. 623, § 1.

¹²⁹ Prim. tudi *Zakonik cerkvenega prava – Codex iuris canonici* (1983), Ljubljana 1983, kan. 780.

¹³⁰ Prim. Kongregacija za duhovščino, *Direktorij za službo in življenje duhovnikov – Direttorio per il ministero e la vita dei presbiteri* (11. 2. 2013), CD 139, Ljubljana 2012, 65. Prim. SPK 224.

rence izdajo za dobro vernikov, so za duhovnika prvine, ki jih je treba poudarjati v katehetski dejavnosti.«¹³¹ Duhovniki razločujejo in spodbujajo poklic ter službo katehetov.

116. Župnik je znotraj svoje župnije prvi katehet. Kot župnik in duhovnik nasploh ima v katehezi nalogo, da:

a) se strokovno in velikodušno posveča katehezi vernikov, ki so zaupani njegovi pastoralni skrbi; da izrabi vsako možnost, ki mu jo nudi življenje v župniji in njene družbenokulturne razmere, za oznanjevanje evangelija;

b) skrbi za povezavo med katehezo, liturgijo in dobrodelnostjo, tako da posebej ovrednoti nedeljo kot Gospodov dan in dan župnijskega občestva;

c) v občestvu prebujajo čut odgovornosti za katehezo in razločevanje posebne poklicanosti, tako da izraža hvaležnost ter spodbujajo katehetsko službo;

d) katehezi da njeno mesto in jo vključi v pastoralni načrt župnije ter njeno izvrševanje zaupa katehistom, s katerimi sodeluje; primerno je, da se izvedejo določene raziskave, načrtovanje, izbira primernih pripomočkov in ovrednotenje kateheze;

e) zagotovi povezavo med katehezo, župnijskim občestvom in škofijskim pastoralnim načrtom ter se izogiba vsakršni obliki subjektivnega izvajanja svete službe;

f) kot katehet skrbi za oblikovanje katehistov in tej nalogi posveti največjo možno skrb; da katehiste spremlja na njihovi poti zorenja v veri ter ovrednoti skupino katehistov kot skupnost znotraj skupnosti in ji da potrebno soodgovornost za pristno oblikovanje.

4. Diakon pri katehezi

117. Diakonska služba Božje besede je ob diakonski liturgični in dobrodelni službi tista, ki jo živijo diakoni, da znotraj občestva ponavzočujejo Kristusa, ki je postal služab-

¹³¹ Janez Pavel II., Govor udeležencem srečanja: *Naloga duhovnikov pri katehezi v Evropi* (8. 5. 2003), 3.

nik zaradi ljubezni (prim. Lk 22,27; Fil 2,5-11). Poleg tega, da imajo dovoljenje za pridiganje (homilijo), so poklicani tudi k temu, da so »prizadevno pozorni do kateheze. V različnih obdobjih krščanskega bivanja morajo izžarevati gorečnost in skrbnost. Tako bodo vernikom pomagali, da bodo vero v Kristusa spoznali, jo s prejetjem zakramentov utrjevali in izražali v osebni, družinski, poklicni in družbeni življenju.«¹³² Diakoni naj bodo vključeni v škofijske in župnijske katehetske načrte, predvsem na področju dejavnosti, ki so povezane s prvim oznanilom. Diakoni so prav tako poklicani, da »morajo prenesti Božjo besedo na svoje poklicno področje, pa naj bo z jasno besedo ali le s svojo navzočnostjo na krajih, kjer se oblikuje javno mnenje ali se uporabljajo npravne norme (kot npr. socialne službe, službe, ki se zavzemajo za pravice družin, življenja itd.).«¹³³

118. V nekaterih okoljih je kateheza diaconov posebno dragocena: pri življenju dobrotelnosti in v družini. Delo diaconov lahko poteka med zaporniki, bolnimi, ostarelimi, mladimi prestopniki, priseljenci itd. Diakoni imajo nalogo, da v župnijsko katehetsko dejavnost vključijo tiste, ki so v stiski, tako da spodbudijo vse vernike k vzgoji za dobrotelnost. Stalni diakoni, ki živijo v zakonu, so po svojem posebnem življenjskem stanu posebej poklicani, da so verodostojni pričevalci lepote tega zakramenta. S podporo svojih žena in otrok se vključijo v katehezo družin in spremljanje v vseh tistih okoliščinah, ki zahtevajo posebno pozornost in tankočutnost.

5. Posvečene osebe v službi kateheze

119. Kateheza je prednostno področje delovanja posvečenih. V zgodovini Cerkve so bile prav posvečene osebe najbolj predane katehetski službi. Cerkev posvečene osebe na pose-

¹³² Kongregacija za katoliško vzgojo – Kongregacija za duhovščino, *Pravilnik v službi in življenju stalnih diaconov – Directorio per il ministero e la vita dei diaconi permanenti* (22. 2. 1998), v: *Stalni diakoni*, CD 106, Ljubljana 2004, 25.

¹³³ Prav tam, 26.

ben način vabi h katehetski dejavnosti, saj njihovega enkratnega in posebnega prispevka laiki ali duhovniki ne morejo nadomestiti. »Prva naloga posvečenega življenja je narediti vidna čudovita dela, ki jih Bog izvršuje v krhki človeškosti poklicanih oseb. O teh čudovitih delih bolj kot z besedami pričujejo z zgovorno govorico spremenjenega življenja, ki je sposobno presenetiti svet.«¹³⁴ Prva kateheza, znotraj katere se postavljajo določena vprašanja, je prav posvečeno življenje. Posvečeni namreč radikalno živijo življenje po evangeliju in so zato polnomočni pričevalci tistega življenja, ki ga daje Kristus.

120. Posebnosti posamezne karizme, ki ji posvečeni pripadajo, dobijo svojo vrednost, ko posvečeni prevzamejo naloge znotraj kateheze. »Ko redovniki /posvečene osebe/ prevzamejo katehetsko nalogo, ustanovne karizme ne ostanejo ob strani. Lastni značaj kateheze ohranjajo nedotaknjen, karizme različnih redovniških skupnosti pa dajejo tej skupni nalogi posebne poudarke, med njimi večkrat velike verske, socialne in pedagoške globine. Zgodovina kateheze dokazuje vitalnost, ki so jo te karizme vnašale v vzgojno dejavnost Cerkve.«¹³⁵ To velja predvsem za karizme, ki so katehezo prepojile s svojim idealom življenja. Njihovo služenje še vedno krepi Cerkev in ta z upanjem pričakuje njihovo prenovljeno zavzetost za katehetsko služenje.

6. Katehisti laiki

121. Laiki zaradi svoje vključenosti v svet dajejo katehezi dragocen prispevek: to, da živijo kot Kristusovi učenci, je eden izmed načinov oznanjevanja evangelija. Verni laiki živijo enako življenje kot vsi drugi ljudje, hkrati pa z duhom evangelija prežamejo svoje lastno življenje. Evangelizacija »dobiva svojevrsten pečat in posebno učinkovitost iz tega,

¹³⁴ Janez Pavel II., Posinodalna apostolska spodbuda *Posvečeno življenje - Vita consecrata* (25. 3. 1996), CD 65, Ljubljana 1996, 20.

¹³⁵ SPK 229. Grška beseda *hárísma* pomeni milostni dar osebi v službi drugim.

ker poteka v navadnih razmerah sveta« (C 35). Ko laiki pričujejo za evangelij v različnih stvarnostih, imajo možnost, da na krščanski način »prevajajo« življenjske dogodke, da govorijo o Kristusu in krščanskih vrednotah, znajo razumno opredeliti svoje izbire. Taka kateheza, ki ji lahko rečemo priložnostna, je velikega pomena, saj je neposredno povezana s pričevanjem življenja.

122. Klic v katehetsko službo izvira iz zakramenta krsta in je okrepljen z birmo. Po teh zakramentih laik deleži Kristusovo duhovniško, preroško in kraljevsko službo. Poleg skupne poklicanosti pa nekateri verniki čutijo poseben Božji klic, da sprejmejo znotraj krščanskega občestva poslanstvo v strukturirani obliki kateheze. Osebni Jezusov klic in odnos z njim sta resnični gonilni sili katehetovega dela: »Iz tega ljubečega poznanja Kristusa izvira hrepenenje, da bi ga oznanjali, da bi ‚evangelizirali‘ in še druge vodili k pritrditvi vere v Jezusa Kristusa.«¹³⁶ Cerkev ta Božji klic prebuja in razločuje ter podeljuje katehetsko poslanstvo.

123. »Če se človek čuti poklicanega za kateheta in prejme od Cerkve poslanstvo za to nalogo, lahko to prebudi v njem različne stopnje predanosti, odvisno od posameznika. Včasih lahko katehet sodeluje v katehezi le nekaj časa, morda tudi le priložnostno, vendar gre vedno za službo in dragoceno sodelovanje. Zaradi pomena kateheze pa je primerno, da je v škofiji določeno število redovnikov in laikov stalno in velikodušno predanih katehezi: v občestvu z duhovniki in s škofom dajejo tej škofijski službi cerkvenostno podobo, ki ji je lastna.«¹³⁷

¹³⁶ *Katekizem Katoliške cerkve – Catechismo della Chiesa cattolica* (1993), Ljubljana 1993, 429.

¹³⁷ SPK 131.

Starši, dejavni subjekti kateheze

124. »Za krščanske starše ima njihova vzgojna naloga, ki temelji na njihovem sodelovanju pri stvariteljskem Božjem delu, nov in poseben izvir v zakramentu zakona, ki jih posvečuje za res krščansko vzgojo otrok.«¹³⁸ O lepoti krščanske vere verni starši neposredno pričujejo s svojim vsakodnevnim življenjem. »Da bi mogle biti družine vedno bolj dejavni subjekti družinske pastorale, je potrebno ‚oznanjevalno in katehetsko prizadevanje, ki je usmerjeno v notranjost družine‘ in jim v tem smislu nudi orientacijo.«¹³⁹ V tem primeru je večji izziv, da pari, očetje in matere, ki so dejavni subjekti kateheze, presežejo miselnost delegiranosti, po kateri je vera privilegij specialistov verske vzgoje. Ta miselnost je včasih prisotna tudi v samem občestvu, zato je težko organizirati katehezo, ki bi bila posebej primerna za družine in bi izhajala iz družin. »Cerkev je poklicana, da z ustreznim pastoralnim delovanjem sodeluje pri tem, da lahko starši izpolnijo svojo vzgojno nalogo«¹⁴⁰ in postanejo prvi kateheti svojim otrokom.

Botri in botre, sodelavci staršev

125. V procesu uvajanja v krščansko življenje nas Cerkev vabi, da na novo ovrednotimo identiteto in poslanstvo *botra in botre*, ki sta dana v podporo staršem pri njuni vzgoji. Naloga botra je, da katehumentu »prijateljsko kaže, kako se živi evangelij v osebnem in družbenem življenju, mu pomaga v dvomih in težavah, biti mu mora v pričevanje in najbedi nad rastjo njegovega krščanskega življenja.«¹⁴¹ Zavedati se moramo, da pri izbiri botrov pogosto ni v ospredju vera, temveč druge družinske in družbene navade. To pa je

¹³⁸ Janez Pavel II., Apostolska spodbuda *O družini – Familiaris consortio* (22. 11. 1981), CD 16, Ljubljana 1982, 38.

¹³⁹ Papež Francišek, Posinodalna apostolska spodbuda *Radost ljubezni – Amoris laetitia* (19. 3. 2016), CD 152, Ljubljana 2016, 200.

¹⁴⁰ Prav tam, 85.

¹⁴¹ UOK 43.

nemalo pripomoglo k razvrednotenju njihove vzgojne vloge. V luči odgovornosti, ki jo botrstvo prinaša, naj krščanska skupnost v duhu razločevanja in ustvarjalnosti pripraviti katehezo za botre in jim s tem pomaga, da bodo na novo odkrili dar vere in pripadnost Cerkvi. Mnogi, ki so izbrani za botre, začutijo izziv, da prebudijo krstno vero ter obnovijo svojo versko in pričevarjsko pot. Morebitna zavrnitev botrstva mora biti posledično opravljena z veliko mero pastoralne pozornosti. V primerih, ko ni izpolnjenih objektivnih pogojev, da bi določena oseba mogla izpolnjevati nalogo botra, je dobro, da se predhodno opravi pogovor o izbiri. V soglasju z družinami in po razločevanju pastirjev je mogoče najti primerne botre med pastoralnimi delavci (katehisti, vzgojitelji, animatorji), ki pričujejo za vero in Cerkev.

Služba dedkov in babic pri posredovanju vere

126. Skupaj s starši imajo predvsem v nekaterih kulturah tudi dedki in babice posebno vlogo pri posredovanju vere najmlajšim.¹⁴² Sveto pismo navaja vero dedkov in babic kot pričevarjsko za vnuke (prim. 2 Tim 1,5). »Cerkev je do dedkov in babic vedno gojila posebno pozornost, priznavajoč jim veliko bogastvo s človeškega in družbenega, kakor tudi z verskega in duhovnega vidika.«¹⁴³ Ko se soočamo s krizo družine, postajajo babice in dedki pomembna opora, saj so pogosto bolj zakoreninjani v krščanstvu in imajo več izkušenj. Mnogi svojim dedkom in babicam dolgujejo zahvalo za svoje krščansko življenje. Prispevek babic in dedkov je v katehezi pomemben, ker imajo zanjo več časa, pa tudi zato, ker morejo s svojo čustveno močjo opogumljati mlajše generacije. Velikokrat je odločilnega pomena za rast vere prav njihova modrost. Njihova prošnja in hvalna molitev podpirata občestvo, ki dela in se bori v svojem življenju.

¹⁴² Prim. Papež Frančišek, *Splošna avdienca* (4. in 11. 3. 2015).

¹⁴³ Benedikt XVI., *Govor udeležencem plenarnega zbora Papeškega sveta za družino* (5. 4. 2008).

Velik prispevek žena pri katehezi

127. V družini in krščanskem občestvu imajo žene dragoceno vlogo, saj se darujejo kot žene, matere, katehistinje, uradnice in strokovnjakinje. Marijo imajo za »zgod tiste materinske ljubezni, s katero morajo biti prežeti vsi, ki pri apostolskem poslanstvu Cerkve sodelujejo za preroditev ljudi« (C 65). Jezus je s svojimi besedami in dejanji učil, da moramo ženi priznati njeno vrednost. Hotel je, da so ga žene spremljale kot učenke (prim. Mr 15,40-41), Mariji Magdaleni in drugim pa je podaril veselo nalogo, da so ponesle apostolom oznanilo njegovega vstajenja (prim. Mt, 28,9-10; Mr 16,9-10; Lk 24,8-9; Jn 20,18). Prvo občestvo Cerkve je prav tako čutilo potrebo, da posnema Jezusovo učenje, in je kot dragocen dar sprejelo delo žena znotraj evangelizacije (prim. Lk 8,1-3; Jn 4,28-29).

128. Krščanske skupnosti nenehno poživlja genij ženske, zato moramo njihov prispevek v pastoralnem delovanju sprejeti kot bistven in nujen. Kateheza je eno izmed področij, ki omogoča priznavanje pomembnega prispevka katehistinj, ki z veliko požrtvovalnostjo, zavzetostjo in strokovnostjo opravljajo to službo. V svojem življenju utelešajo materinstvo, tudi v težkih trenutkih pričujejo o nežnosti in požrtvovalnosti Cerkve. Z veliko rahločutnostjo so sposobne dojeti Jezusov zgled: služiti z majhnimi in velikimi dejanji je drža človeka, ki je do konca razumel Božjo ljubezen do človeka in ne more drugače, kot da jo preda svojemu bližnjemu ter skrbi za osebe in predmete v svetu.

129. Ko izpostavljamo in cenimo pomembnost čutenja žena v katehezi, ne pomeni, da postavljamo v ozadje pomembnost prisotnosti *mož*. Nasprotno, v luči antropoloških sprememb je ta prisotnost nedvoumno potrebna. Za zdravo človeško in duhovno rast se ne moremo izogniti potrebnosti tako ene kot druge navzočnosti, navzočnosti moškega in ženske. Krščanska skupnost zna torej ceniti navzočnost katehistinj, katerih število je za katehezo zelo pomembno, ceni pa tudi navzočnost katehistov; zlasti v skupinah mladost-

nikov so nenadomestljivi. Še posebej je cenjena navzočnost mladih katehistov, ki v katehezo vnašajo njim lastno navdušenje, ustvarjalnost in upanje. Prav oni so poklicani, da začutijo svojo odgovornost za posredovanje vere.

Četrto poglavje

OBLIKOVANJE KATEHETOV

1. Narava in namen oblikovanja katehetov

130. V vsej zgodovini ni Cerkev nikoli zanemarjala vzgoje in izobraževanja katehetov.¹⁴⁴ V začetku krščanstva je oblikovanje katehetov potekalo predvsem na izkustvenem področju, saj je bilo osredotočeno na njihovo osebno srečanje z Jezusom Kristusom, ki so ga verodostojno oznanjali in zanj pričevali z življenjem. Pričevanje je postajalo znamenje usposabljanja znotraj celotnega vzgojno-izobraževalnega procesa, ki je postopno uvajal v skrivnost vere Cerkve. Predvsem v času, kot ga živimo sedaj, pa je pomembno, da se zavedamo hitrih družbenih sprememb in pluralnosti kulture ter izzivov, ki jih te razmere prinašajo s seboj. Iz tega izhaja, da je oblikovanju katehetov treba nameniti posebno pozornost, saj je kakovost pastoralnih ponudb nujno vezana na osebe, ki jih izvajajo. Glede na celovitost in zahteve časa, v katerem živimo, je nujno, da delne Cerkve posvetijo dovolj moči in ustrezna sredstva prav oblikovanju katehetov.

131. *Oblikovanje* je trajen proces, ki pod vodstvom Svetega Duha in v življenju krščanske skupnosti kristjanu pomaga, da prevzame *svojo vlogo*. To pomeni, da v sebi prebudi svojo prvinsko identiteto, ki je Božje otroštvo, v globoki občestveni povezanosti z brati. Oblikovanje preoblikuje človeka, da eksistenčno ponotranji evangeljsko sporočilo zato, da bo postalo luč ter usmeritev za njegovo življenje in poslanstvo.

¹⁴⁴ Op. prev. izraz *formazione* prevajamo glede na vsebino z besedami: oblikovanje, vzgoja, izobraževanje.

Gre za proces, ki se dogaja v intimnosti kateheta, se v globini dotika njegove svobode in ga ne moremo omejiti zgolj na učenje, moralna dejanja ali pridobitev novejših pastoralnih veščin. Oblikovanje, ki uporablja tudi človeške sposobnosti, je v prvi vrsti delo modrosti in odpiranja Božjemu Duhu. V hvaležnosti do razpoložljivosti ljudi in materinske zavzetosti občestva oblikovanje priliči kristjane Jezusu Kristusu, saj v njihova srca vtisne Jezusovo obličje (prim. Gal 4,19) – obličje njega, ki ga je poslal Oče, da bi ubogim oznanil blagovest odrešenja (prim. Lk 4,18).

132. Vzgoja in izobraževanje katehetov imata namen ozavestiti, da so kot kristjani pravi *misijonarski učenci*. To pomeni, da so dejavni subjekti evangelizacije in v Cerkvi tako usposobljeni, da *posredujejo* evangelij, *spremljajo* in *vzgajajo* v veri. Vzgoja in izobraževanje katehetom pomagata, da razvijejo tiste kompetence, ki jih potrebujejo za posredovanje vere in spremljanje rasti v veri svojih bratov. Kristocentrični cilj kateheze usmerja vso vzgojo in izobraževanje katehetov ter jih poziva, da bodo znali z navdušenjem evangelizirati in dajati znotraj zgodovine odrešenja osrednje mesto Jezusu Kristusu.

2. Krščanska skupnost kot prednostni kraj oblikovanja

133. »Krščanska skupnost je vir, kraj in cilj kateheze. Vedno se iz krščanske skupnosti poraja oznanjevanje evangelija, ki kliče ljudi, da se spreobrnejo in sledijo Kristusu. Ista skupnost tudi sprejema tiste, ki želijo spoznati Gospoda in zaživijo novo življenje.«¹⁴⁵ Krščansko občestvo, ki je zibelka tistih, ki začutijo poseben klic za delo v katehezi, je resnična skupnost, polna darov in možnosti, pa tudi omejenosti in šibkosti. V tem občestvu na konkretnen način izkušamo Božje usmiljenje, pa tudi medsebojno sprejemanje in odpuščanje. Občestvo, ki izkuša moč vere, zna živeti in pričevati o ljubez-

¹⁴⁵ SPK 254.

ni, ki jo oznanja, ter vzgaja na popolnoma naraven način; je najprimernejši prostor za oblikovanje kateheta, saj se v njem srečujejo različne karizme in poslanstva, in naravni prostor, v katerem se uči in živi svojo vero.

134. Znotraj občestva ima posebno vlogo *skupina katehetov*. V njej, skupaj z duhovniki, hodimo tako po poti vere in doživljamo pastoralno izkušnjo, zorimo v identiteti kateheta in dobivamo vedno globlji občutek soodgovornosti znotraj evangelizacijskega procesa. Poslušanje človekovih potreb, pastoralno razločevanje, konkretna priprava, izvedba in preverjanje poti vere oblikujejo prostor za vzgojo in izobraževanje posameznega kateheta. Skupina katehetov je resničen prostor, v katerem je vsak lahko deležen kateheze in ostaja razpoložljiv za nove poti oblikovanja.

3. Merila za oblikovanje

135. Pri vzgoji in izobraževanju, oblikovanju katehetov moramo imeti pred očmi določene kriterije, ki pomagajo pri pripravi primernih izobraževalnih predlogov. Poleg priprave katehetov, da bodo mogli oznanjati v današnjem svetu, je nujno tudi, da z modrostjo usklajujemo pozornost do ljudi in do verskih resnic, osebno rast in občestveno razsežnost, skrbimo za duhovnost ter zanimanje in zavzetost za dobro skupnosti. Še bolj natančno pa upoštevamo tudi v nadaljevanju navedene kriterije:

a) *Misijonarska in evangelizacijska duhovnost*: v vsem vzgojno-izobraževalnem procesu je življenjskega pomena duhovna izkušnja z misijonarskega vidika. Da bi preprečili katehetovo skrb za »sterilno pastoralo«, ga bomo vzgajali v misijonarskem duhu, kar pomeni, da bo v svojem delovanju izhajal vedno iz osebne izkušnje z Bogom, ki ga vabi, naj se pridruži bratom na njihovi poti vere. Kateheta bo na ta način hranila misijonarska duhovnost pod vidikom hoje z drugimi, pa tudi vključitev v svet in zavzetost za evangelizacijo. Vse to ga bo obvarovalo tudi pred individualizmom, zaskrbljenostjo zase, krizo identitete in popuščanjem v gorečnosti.

b) *Kateheza kot celostno oblikovanje*: pri tem govorimo o oblikovanju katehetov, da bi bili sposobni ne le za poučevanje, temveč tudi za »celostno krščansko oblikovanje. /Pri tem/ si naloge sledijo tako, da istočasno uvajajo, vzgajajo in učijo. Potrebni so kateheti, ki so hkrati učitelji, vzgojitelji in pričevalci.«¹⁴⁶ Prav zato bosta vzgoja in izobraževanje katehetov črpala iz katehumenatske izkušnje, ki je poleg drugih elementov prepoznavna prav po viziji skupnosti krščanskega občestva.

c) *Slog spremljanja*: Cerkev čuti dolžnost, da katehete oblikuje v umetnosti osebne spremljanja na način, da jim daje možnost osebne izkušnje *biti spremljan*, da bi rasli v učenčevstvu, pa tudi da jih uvaja in vabi, da postanejo oni sami *spremljevalci* svojim bratom. Ta življenjski slog od kateheta zahteva ponižno razpoložljivost za vprašanja in za to, da bodo tudi različne življenjske situacije postavljene pod vprašaj, seveda vse z vidika sočutja in spoštovanja osebne svobode. Novost, v katero je katehet povabljen, temelji na medsebojni bližini, brezpogojnem sprejemanju in zastonjskosti, s katero stopi na pot z drugimi, da bi jih poslušal, razlagal Sveto pismo (prim. Lk 24,13-35; Apd 8,16-39), ne da bi vnaprej določil smer razvoja ali predpostavljal, da že vidi sadove, in ne da bi navezoval nase.

d) *Skladnost z načini oblikovanja*: »Kot splošno merilo je treba poudariti nujnost skladnosti med celotno pedagogiko oblikovanja katehetov in pedagogiko, lastno katehetskemu procesu. Zelo težko bi bilo za kateheta, da bi pri svojem delovanju improviziral slog in čut, ki ju ni bil deležen pri svojem oblikovanju.«¹⁴⁷

e) *Vidik učljivosti in samooblikovanja*: vede o vzgoji in izobraževanju nakazujejo nekatere drže kot predpogoj za učinkovit potek oblikovanja. Predvsem je nujno, da katehet

¹⁴⁶ SPK 237. Prim. tudi Kongregacija za duhovščino, *Splošni katehetski pravilnik - Direttorio catechistico generale* (11. 4. 1971), Ljubljana 1972, 31.

¹⁴⁷ SPK 237. Prim. Papež Frančišek, Apostolska spodbuda *Veselite evangelija - Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 171: »Bolj kot kdaj koli potrebujemo moške in žene, ki iz svoje izkušnje kot spremljevalci poznajo način ravnanja.«

raste v učljivosti, kar pomeni, da je vedro in pozitivno razpoložljiv za dotik milosti, življenja, ljudi, da bi se učil učiti. Poleg tega naj bi bil katehet razpoložljiv za samooblikovanje – sposobnost, da si privzgoji način samovzgoje in ga zna prilagoditi sebi in službi v Cerkvi. Konkretno lahko rečemo, da govorimo o ljudeh, ki so vedno pripravljene na preoblikovanje v odprtosti za novosti Duha, ki znajo upravljati in hraniti lastno vero ter sprejemajo skupino katehetov kot vir in možnost za posodabljanje.

f) *Dinamičnost delavnice v skupini*:¹⁴⁸ gre za praktični način vzgoje v veri, ki poteka v smislu *učenja v praksi*. To pomeni, da vrednotimo, kar živimo; vrednotimo prispevek in posameznikovo izražanje v luči učenja, ki more preoblikovati.

4. Razsežnosti oblikovanja

136. Vzgoja in izobraževanje kateheta zajema več razsežnosti. Najgloblja je tista, ki se nanaša na »*biti* katehet« in je pred »*delati* kot katehet«. Izobraževanje pomaga pri osebnem, verskem in apostolskem zorenju. Ta dimenzija se danes izgublja v sposobnost »*moči biti z*«, ki kaže, da je osebna identiteta vedno tudi identiteta odnosa. Da bi katehet dobro opravil svojo nalogo, je njegovo oblikovanje usmerjeno v »*znati*«, kar vključuje dvojno zvestobo: zvestobo sporočilu in zvestobo osebi v okolju, v katerem živi. Končno lahko rečemo, da je kateheza družbeno in vzgojno dejanje. Vzgoja in izobraževanje ne zanemarjata sposobnosti »*znati delati* kot katehet«.

137. Smeri oblikovanja katehetov nista neodvisni ena od druge, temveč sta med seboj tesno prepleteni tako, kot so med seboj prepletene nerazdeljive razsežnosti človeka. Za

¹⁴⁸ Prim. Janez Pavel II., *Govor pri molitveni vigiliji ob koncu 15. svetovnega dneva mladih* (19. 8. 2000): proces dejavne izkušnje dozorevanja dejanja vere kot sestavine notranjega preoblikovanja je Janez Pavel II. predstavil kot *delavnico vere*. http://www.vatican.va/content/john-paul-ii/it/speeches/2000/jul-sep/documents/hf_jp-ii_spe_20000819_gmg-veglia.html. V slovenščini Šola za animatorje to imenuje »laboratorij življenja« (op. prev.).

harmonično rast katehetove osebnosti je dobro, da sta vzgojna in izobraževalna dejavnost pozorni druga na drugo, da se med seboj ne preHITEvata, temveč iščeta uravnotežen razvoj, bolj izrazito pa se vključita, ko se pojavi večja pomanjkljivost.

138. Prizadevanja, da bi pridobili želene sposobnosti, katehetom ne smejo vsiljevati misli, da morajo biti strokovnjaki na mnogih področjih delovanja. Ohraniti morajo spoznanje, da imajo osebno izkušnjo Božje ljubezni in da so samo zato stopili v službo oznanjevanja Kraljestva. Zavest o lastnih omejitvah katehetu ne sme vzeti poguma za sprejem klica v službo; nasprotno, na klic odgovori, ker zaupa v živ odnos z Gospodom in v svojo željo, da bi živel verodostojno krščansko življenje ter občestvu velikodušno dal na razpolago svojih »pet hlebov in dve ribi« (Mr 6,38) osebne karizme. »Hkrati si prizadevamo za boljšo izobrazbo. /.../ Naša nepopolnost ne sme biti opravičilo. Nasprotno, naloga je stalni opomin, da se ne vdajamo povprečnosti, ampak da rastemo naprej.«¹⁴⁹

Biti in znati biti z: človeška in krščanska zrelost ter misijonarska zavest

139. V razsežnosti *biti* se katehet oblikuje, da bi postal *pričevalec vere* in *varuh spomina Boga*. Vzgoja in izobraževanje katehetu pomagata, da preverja svoje lastno katehet-sko delo kot priložnost za svojo človeško in krščansko rast. Katehet je povabljen, da nenehno raste iz svoje osnovne začetne zrelosti in zori v čustvenem ravnotežju, razvija kritičnost, notranjo enotnost in svobodo ter živi odnose, ki podpirajo in bogatijo vero. »Pravo oblikovanje krepi predvsem katehetovo duhovnost, tako da njegovo delo v resnici izvira iz pričevanja njegovega življenja.«¹⁵⁰ Vzgoja in izobraževanje dajeta katehetovi misijonarski zavesti podporo, ko ponotranja takšna pričakovanja Kraljestva, kot jih je pokazal Jezus.

¹⁴⁹ Papež Francišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija – Evangelii gaudium* (24. 11 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 121.

¹⁵⁰ SPK 239.

V času rasti katehetove človeške, krščanske in misijonske zrelosti pa vzgoja in izobraževanje predpostavljata spremljanje, da bi katehet lahko spoznal globino, iz katere izhaja vse njegovo delovanje.

140. Izhajajoč iz te notranje ravni raste za katehezo nujna in naravna sposobnost *znati biti z*. Ta potem postane vzgojno in družbeno dejanje. Sposobnost odnosov, ki je povezana z bistvom osebe (prim 1. Jn 2,18), je lastna cerkvenemu občestvu. V vzgoji in izobraževanju katehetov si zato pozorno prizadevamo, da bi razvili katehetovo sposobnost za odnose, ki se udejanji v razpoložljivosti za bratsko in vedro življenje znotraj človeških in cerkvenostnih odnosov.¹⁵¹

141. Da bi poudarila prizadevanje za človeško in krščansko zrelost katehetov, Cerkev opozarja na svojo nalogo, ki je v pozornem bdenju nad uresničevanjem njenega poslanstva. Vsem ljudem, posebej pa mladoletnim in ranljivim odraslim, se mora zagotoviti absolutna zaščita pred kakršno koli obliko zlorabe. »Da bi se taki pojavi v nobeni od teh oblik ne zgodili več, je potrebno nenehno in globoko spreobrnjenje src, izpričano z resničnimi in učinkovitimi dejanji, ki naj vključijo vse v Cerkvi, tako da bi osebna svetost in moralna zavzetost mogli podpreti in pospeševati polno verodostojnost evangeljskega oznanila in učinkovitost poslanstva Cerkve.«¹⁵²

142. Zaradi svoje službe ima katehet v odnosih z ljudmi določeno obliko avtoritete, saj jih spremlja v veri, zaradi česar v njem vidijo oporo. Zato je pomembno, da svojo službo opravlja s kar največjim spoštovanjem do vesti in osebe ter tako onemogoči kakšno koli zlorabo, pa naj bo to zloraba moči, ekonomska ali spolna zloraba. V procesih vzgoje in izobraževanja ter v poštenih pogovorih z duhovnim spre-

¹⁵¹ Za ta posebni vidik prim. točki 88 in 89 (*Vpeljevati v skupnostno življenje*) tega *Pravilnika*.

¹⁵² Papež Francišek, Apostolsko pismo *Vi ste luč sveta – Vos estis lux mundi* (7. 5. 2019).

mljevalcem dobijo kateheti pomoč za oblikovanje in izvajanje svoje enkratne avtoritete v službi bratom. Da ne bi zlorabili zaupanja, ki jim ga izkazujejo njim zaupani ljudje, se učijo razlikovati med *foro esterno* in *foro interno*, pridobivajo pa naj tudi veliko spoštovanje do svete svobode drugega, ne da bi si želeli z njim na kakršen koli način manipulirati ali ga oskruniti.

Znati: biblično-teološko oblikovanje, poznavanje človeka in družbenega okolja

143. Katehet je tudi učitelj, ki vero uči. Ko pričuje za svojo prvo krepost, ne sme pozabiti, da je odgovoren tudi za posredovanje vere Cerkve. V času svoje vzgoje in izobraževanja skuša ponotranjiti in poglobiti sporočilo, ki naj bi ga posredoval znotraj kulturnega, socialnega in bivanjskega okolja svojih poslušalcev. Zelo pomembno je, da izobraževalnega vidika ne zanemarimo, saj je tesno povezan z željo, da bi poglobili zavest o Njem, ki ga je katehet v veri že priznal za svojega Gospoda. Sprejemanje vsebine vere kot *modrosti vere* se zgodi predvsem v domačnosti s Svetim pismom in ob študiju *Katekizma Katoliške cerkve*, katekizmov krajevnih Cerkva in dokumentov učiteljstva.

144. Zato je pomembno, da katehet pozna:

- pomembna obdobja v zgodovini odrešenja: Staro zavezo, Novo zavezo in zgodovino Cerkve v luči velikonočne skrivnosti Jezusa Kristusa;
- temeljna sporočila in izkušnjo vere: *veroizpoved, bogoslužje in zakramente, moralno življenje in molitev*;
- temeljne elemente učiteljstva Cerkve, ki so povezani z oznanjevanjem evangelija in katehezo.

Poleg tega naj kateheti, ki na različnih koncih sveta živijo skupaj s katoličani različnih cerkvenih izročil, poznajo splošno teologijo, liturgijo in zakramentalni red svojih bratov. Na ekumenskih področjih in na področjih, kjer je prisotnih več različnih verskih praks, naj kateheti poznajo temeljne elemente življenja in teologi-

je drugih Cerkev in krščanskih skupnosti kot tudi prakse drugih verstev, saj morajo iz spoštovanja identitete vsakega stremeti k verodostojnemu in rodovitnemu dialogu.

145. Pozorno moramo spremljati način posredovanja sporočila, da bo to slišano in dejavno sprejeto. Treba je torej uskladiti:

a) *zgoščen in kerigmatični značaj*: različni elementi vere naj bodo predstavljeni skladno in enovito, tako da se bodo mogli sklicevati na človeško izkušnjo;

b) *narativni značaj*¹⁵³ *biblične pripovedi*, ki »vedno vključuje tudi bližanje Svetemu pismu v veri in izročilu Cerkve. Tako da bi tiste besede dojemali kot žive /.../, da bi lahko vsak vernik spoznal, kako je ta zgodovina tudi del njegovega življenja«;¹⁵⁴

c) *katehetski slog teoloških vsebin*, ki upošteva življenjske pogoje ljudi;

d) *poznavanje apologetičnega vzorca*, ki kaže, da vera ne nasprotuje razumu in prikazuje resnico s pravo antropologijo. Razsvetljuje jo naravni razum, ki poudari vlogo *preambula fidei*, da bi srečanje med vero, razumom in znanostjo »razvilo nov pogovor o verodostojnosti, prvotno apologetiko, ki naj pomaga ustvariti takšne predpostavke, da bi vsi prišlihni evangeliju«.¹⁵⁵

146. Katehet je poklican, da poleg zvestobe sporočilu vere pozna tudi konkretnega človeka in družbenokulturno

¹⁵³ *Qualità narrativa* oziroma narativno kakovost v tem primeru prevajamo kot *narativni značaj* (op. prev.).

¹⁵⁴ Benedikt XVI., Posinodalna apostolska spodbuda *Gospodova beseda - Verbum Domini* (30. 9. 2010), CD 131, Ljubljana 2011, 74.

¹⁵⁵ Papež Francišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija - Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 132; prim. tudi Škofovska sinoda, 13. redno plenarno zasedanje, Nova evangelizacija za izročanje krščanske vere. Končni seznam predlogov (27. 10. 2012), 17. [Http://www.vatican.va/news_services/press/sinodo/documents/bollettino_25_xiii-ordinaria-2012/xx_plurilingue/b33_xx.html](http://www.vatican.va/news_services/press/sinodo/documents/bollettino_25_xiii-ordinaria-2012/xx_plurilingue/b33_xx.html).

okolje, v katerem živi. Kot vsi kristjani živijo kateheti »v kar najtesnejši povezanosti z drugimi ljudmi svoje dobe; prizadevajo naj si, da bi docela razumeli način njihovega mišljenja in čustvovanja, kakršen se izraža v kulturi« (CS 62). Do tega znanja bodo kateheti prišli s pomočjo izkušnje in premišljevanjem o njej, pa tudi z dragoceno pomočjo humanističnih znanosti, proučevanih v luči socialnega nauka Cerkve. Med znanstvenimi vedami poudarimo predvsem psihologijo, sociologijo, pedagogiko, vzgojne vede, vede o vzgoji in izobraževanju ter komunikologijo. Cerkve je povabljen, da se s temi vedami posvetuje in njihove dosežke vključi v usposabljanje katehetov in katehetsko delovanje. Teologija in humanistične znanosti se lahko med seboj bogatijo.

147. Uporabo humanističnih znanosti pri vzgoji in izobraževanju katehetov usmerjajo nekatera merila:

- *spoštovanje avtonomije znanosti*: »Cerkve potrjuje zakonito avtonomijo človeške kulture in zlasti znanosti« (CS 59);
- *razločevanje in vrednotenje* različnih psiholoških, socioloških in pedagoških teorij, da bi znali ceniti njihov pomen in prepoznali njihove omejenosti;
- sprejemati prispevek humanističnih ved *z vidika vere in na osnovi krščanske antropologije*.

Znati delovati: pedagoško in metodološko oblikovanje

148. Znotraj razsežnosti *znati delovati* se katehet oblikuje, da bi napredoval kot *vzgojitelj in posredovalec*. »Katehet je vzgojitelj, ki olajšuje zorenje vere, ki jo katehumen ali katehiziranec uresničuje s pomočjo Svetega Duha. Prva stvarnost, ki jo je treba upoštevati na tem odločilnem področju formacije, je to, da se upošteva izvirna pedagogika vere.«¹⁵⁶ Ko katehet prepozna, da je njegov poslušalec dejavni subjekt, v katerem deluje Božja milost, stoji pred njim kot spoštljiv *posrednik* verske izkušnje, katere protagonist ni on sam.

¹⁵⁶ SPK 244.

149. Katehetovo pedagoško izobraževanje omogoča, da v njem dozorevajo nekatere drže:

a) *sposobnost notranje svobode in zastonjskosti, predanosti in doslednosti*, da bi mogel verodostojno pričevati za vero;

b) *komunikativne sposobnosti za pripovedovanje vere*, da bi mogel stvarno predstaviti zgodovino odrešenja in bi ljudje začutili, da so njen sestavni del;

c) *zrelost v vzgojni miselnosti*, ki vključuje razpoložljivost za oblikovanje zrelih odnosov in sposobnost vodenja skupin s pospeševanjem tako osebnega kot skupinskega učenja;

d) *vedrost v vzgojnih odnosih znotraj njihove čustvene razsežnosti*, tako da se katehet uglaši z notranjim svetom drugega in je tudi pripravljen ter sposoben izraziti lastna čustva;

e) *sposobnost priprave predloga itinerarija vere*, ki upošteva družbenokulturne razmere in dejanski način dela, ustvarjalno uporablja sodobni jezik, tehniko in pripomočke ter izvaja preverjanje.

Vzgojni proces je dragocen prostor rasti in dialoga, v katerem izkušamo napake in omejenosti, kar zahteva potrpežljivost in predanost. Dobro je tudi, da katehet raste v zorenju razpoložljivosti za vzgojo znotraj vzgajanja. Izkušnja je dejavni vadbeni prostor, v katerem je učenje bolj učinkovito.

150. Če je katehet vzgojitelj, ima nalogo mediacije med pripadnostjo skupnosti in katehetskim poslanstvom, ki ga živi v *občestvenem slogu*. Katehet svojega katehetskovzgojnega dela ne opravlja kot posameznik, temveč v skupnosti in v njenem imenu. Zato zna delati v skupnosti in išče možnost posvetovanja z drugimi kateheti in pastoralnimi delavci. Poleg tega je poklican tudi, da neguje kakovost odnosov in poživlja skupino katehetov.

5. Katehetsko oblikovanje pripravnikov na sveti red

151. V prizadevanju Cerkve za katehezo ima ta tudi odgovornost do tistih, ki so po redu posvečenja postavljeni za služabnike Božje besede. Kakovost kateheze v občestvu je odvisna tudi od posvečenih duhovnikov, ki skrbijo zanjo.

Zato med pripravami na posvečenje ne sme manjkati posebno uvajanje v oznanjevanje in katehezo (prim. DV 19). Da sta vzgoja in izobraževanje bodočih duhovnikov in stalnih diaconov primerni, se pokaže v konkretnih znamenjih: zavzetosti za oznanjevanje evangelija, sposobnosti katehiziranja vernikov, sposobnosti dialoga s kulturo, duhu razločevanja, razpoložljivosti za vzgojo katehistov laikov in sodelovanje z njimi, sposobnosti za oblikovanje novih idej za vzgojo v veri. Tudi za kandidate za posvečenje veljajo isti kriteriji, kot smo jih na splošno že imenovali.

152. V semeniščih in drugih vzgojno-izobraževalnih ustanovah naj:¹⁵⁷

a) bodo kandidati s pomočjo duhovne vzgoje prežeti z misijonarskim duhom, ki jih bo gnal, da bodo oznanjali evangelij, še posebej tistim, ki ga ne poznajo, hkrati pa ne zanemarjali vzgoje v veri tistih, ki so že krščeni;

b) bo kandidatom zagotovljena izkušnja prve evangelizacije in izvedba različnih oblik kateheze;

c) bodo kandidati uvedeni v podrobno in temeljito poznavanje *Katekizma Katoliške cerkve*;

d) kandidati preučijo *Obred uvajanja v krščanstvo odraslih* kot dragocen pripomoček za katehezo in mistagogijo;

e) kandidati spoznajo splošne katehetske smernice lastne krajevne Cerkve;

f) se kandidatom znotraj študijskega načrta zagotovi študij katehetike, nauka Cerkve s poudarkom na katehети, pedagogiki in drugih humanističnih ved.

153. Škofje bodo poskrbeli za vključitev zgoraj navedenih vsebin v izobraževalne programe za bogoslovce in kandidate za stalni diaconat. Poleg tega naj bodo posebej pozorni na katehetsko oblikovanje duhovnikov, posebej znotraj njihovega trajnega izobraževanja. To naj spodbuja nujnost

¹⁵⁷ Prim. Kongregacija za duhovščino, Temeljni načrt ustanove duhovništva, *Dar duhovniškega poklica - Il dono della vocazione presbiterale* (8. 12. 2016), CD 155, Ljubljana 2018, še posebej točke 29, 72, 157b, 177, 181, 185.

katehetsko-pastoralnega posodabljanja. Ob tem se bo v duhovnikih prebudila večja, neposredna in radikalnejša želja po katehetski dejavnosti, ki jim bo pomagala, da se bodo čutili vključeni v formalno oblikovanje katehetov.

6. Središča za vzgojo in izobraževanje

Središča za osnovno oblikovanje katehetov

154. Naloga *središč za osnovno vzgojo in izobraževanje katehetov* na župnijski, medžupnijski in škofijski ravni je, da nudijo osnovno sistematično oblikovanje. Dobro je ponuditi osnovno oblikovanje, ki vsebuje temeljne vsebine, predstavljene na preprost način, pa kljub temu tako, da ustrezajo dejanskim razmeram. Takšna vzgoja in izobraževanje sta sama v sebi *sistematična*, saj zagotavljata celovit in splošen izobraževalni okvir. Hkrati sta pozorna na *kakovost*, ker so v proces vključeni strokovnjaki z dobrim čutom in pastoralno izkušnjo. Tako oblikovanje omogoča pridobivanje znanja in izmenjavo z drugimi kateheti, kar bogati celotno občestvo.

Središča za strokovno usposabljanje odgovornih za katehezo in animatorjev

155. Namen *središč strokovnega usposabljanja* na škofijski, medškofijski in narodni ravni je spodbujanje vzgoje in izobraževanja animatorjev in odgovornih za katehezo ali katehetov, ki želijo doseči katehetsko specializacijo, ker bi se radi poklicno posvetili tej službi. Na izobraževalnem področju je primerno, da so ta središča organizirana za intenzivnejši in daljši študij. Izhajajoč iz skupnega osnovnega teološkega in antropološkega temelja si prizadevajo oblikovati izkustvene delavnice in s tem možnosti za katehetsko specializacijo, ki jo potrebuje določeno cerkveno okolje. Dejansko bi bila potrebna formacija odgovornih, da bi zagotovili nenehno izobraževanje ostalih katehistov. Zaznana je potreba po osebnem spremljanju udeležencev. Primerno bi bilo, da bi središča sodelovala z drugimi pastoralnimi uradi v škofiji

ali krajevni Cerкви, odgovorni za posamezne pastoralne dejavnosti pa bi ustanovili *središča za vzgojo in izobraževanje pastoralnih delavcev*.

Visokošolska središča za strokovnjake za katehetiko

156. Narodna ali mednarodna *visokošolska središča za vzgojo in izobraževanje strokovnjakov za katehetiko* omogočajo duhovnikom, diakonom, redovnicam in redovnikom ter laikom katehetsko usposabljanje na višji ravni z namenom, da bi pripravljali katehete za koordinacijo na škofijski ravni in znotraj dejavnosti posameznih redovnih družb. Poleg tega usposabljuje docente za poučevanje katehetike v bogoslovjih, redovnih vzgojnih hišah ali v centrih za izobraževanje katehetov, spodbujajo pa tudi raziskovanje na katehetskem področju. Glede na organizacijo študija so ta središča oblikovana kot univerzitetni inštituti, kar pomeni, da sledijo njihovim normam glede na določilo trajanja in pogoje sprejemanja študentov. Ker imajo velik pomen za poslanstvo Cerkve, je nujno, da se že delujoči inštituti za katehetski študij podprejo in da se hkrati omogoči ustanovitev novih. Škofje naj z veliko skrbnostjo izberejo osebe, ki jim bo zaupana naloga za ustanovitev teh akademskih središč, da v posameznih škofijah ne bo prišlo do pomanjkanja katehetskih strokovnjakov.

Drugi del

KATEHETSKI PROCES

Peto poglavje

PEDAGOGIKA VERE

1. Božja pedagogika v zgodovini odrešenja

157. Razodetje je veliko Božje vzgojno delo. Lahko ga razlagamo v luči pedagogike. V razodetju najdemo značilne elemente, ki nam lahko pomagajo spoznavati *Božjo pedagogiko*, ki more globoko navdihovati vzgojno dejavnost Cerkve. Tudi kateheza lahko hodi po Božji pedagoški poti. Vse od začetka zgodovine odrešenja se Bog razodeva kot pobudnik ljubezni, ki se izraža v mnogih vzgojnih pozornostih. Bog je poklical človeka in od njega terjal odgovor. Od Adama in Eve je pričakoval odgovor vere, v poslušnosti njegovi zapovedi. V svoji ljubezni je Bog kljub človekovi nepokorščini še naprej počasi, korak za korakom, posredoval resnico o svoji skrivnosti, vse do popolnega razodetja v Jezusu Kristusu.

158. Namen razodetja je odrešenje vsakega človeka, do katerega skozi vso zgodovino prihaja s pomočjo izvirne in učinkovite *Božje pedagogike*. V Svetem pismu se Bog razodeva kot usmiljeni oče, učitelj, modrec (prim. 5 Mz 8,5; Oz 11,3-4; Prg 3,11-12), ki srečuje človeka tam, kjer je, in ga osvobaja zla ter ga z vrvicami ljubezni priteguje k sebi. Postopoma in s potrpežljivostjo vodi k zrelosti izvoljeno ljudstvo in posameznika, ki ga posluša. Kot genialni vzgojitelj Oče dogodke, ki se zgodijo ljudstvu, uporablja za pouk v modrosti (5 Mz 4,36-40; 11,2-7), prilagaja se starosti in razmeram, v katerih ljudstvo živi. Poučuje z namenom, da bo nauk posredovan

naprej iz roda v rod (prim. 2 Mz 12,25-27; 5 Mz 6,4-8; 6,20-25; 31,12-13; Joz 4,20-24), opominja in vzgaja tudi po preizkušnjah in trpljenju (prim. Am 4,6; Oz 7,10; Jer 2,30; Heb 12,4-11; Apd 3,19).

159. Božja pedagogika je očitna tudi v skrivnosti učlovečenja, ko angel Gabrijel vpraša dekle iz Nazareta, ali bi dejavno sodelovala pri delovanju moči Svetega Duha: Marijin *fiat* je odgovor vere v vsej polnosti (prim. Lk 1,26-38). Jezus uresniči svoje odrešensko poslanstvo in razodene Božjo pedagogiko. Učenci so izkusili *Jezusovo pedagogiko*, o kateri pripovedujejo evangeliji, ko poročajo o različnih dogodkih: sprejemanju ubožca, preprostega, grešnika; oznanilu Božjega kraljestva, ki je vesela novica; ljubezenskem slogu, ki osvobaja zla in daje prednost življenju. Besede in molk, pripovedi in podobe postajajo prava pedagogika, ki razodeva skrivnost njegove ljubezni.

160. Jezus je svoje učence pozorno vzgajal v luči evangelizacije. Predstavil se jim je kot edini učitelj, istočasno pa kot potrpežljiv in zvest prijatelj (prim. Jn 15,15; Mr 9,33-37; Mr 10,41-45). Vse svoje življenje je učil samo resnico. Izzival jih je z vprašanji (prim. Mr 8,14-21.27). Temeljito jim je razlagal, kar je učil množice (prim. Mr 4,34; Lk 12,41). Uvajal jih je v molitev (prim. Lk 11,1-2). Pošiljal jih je oznanjat, ne samih, temveč kot majhne skupnosti (prim. Lk 10,1-20). Obljubil jim je Svetega Duha, ki jim bo posređoval vso resnico (prim. Jn 16,13) in jih podpiral v težavah (prim. Mt 10,20; Jn 15,26; Apd 4,31). Ko opazujemo Jezusa, torej vidimo jasne vzgojne prijeme. Jezus je znal sprejeti in izzvati Samarijanko, da je bila postopoma pripravljena sprejeti milost in spreobrnjenje. Vstali je postal bližnji emavškima učencema, šel je z njima, se z njima pogovarjal, z njima je delil njuno žalost. Istočasno pa ju je izzival, da bi odprla svoji srci, ju pripravil na evharistično izkušnjo in jima odprl oči, da sta ga spoznala; končno pa se je umaknil, da bi učenci lahko začeli svoje misijonsko delovanje.

161. Jezus Kristus je »učitelj, ki razodeva ljudem Boga in človeka človeku, rešuje, posvečuje in vodi; živi, govori, predrami, pretresa, svari, sodi, odpušča, hodi vsak dan z nami po poti zgodovine; kot Učenik prihaja in bo prišel v slavi«,¹⁵⁸ Za poučevanje uporablja vsa razpoložljiva sredstva in svoje poslušalce spodbuja k osebnemu odgovoru ter od njih pričakuje odgovor in, še globlje, poslušnost vere. Ta odgovor je zaradi greha oslabiljen in potreben stalnega spreobračanja. Ker je Jezus v človekovem življenju vedno prisoten in dejaven, človeka od znotraj poučuje, mu kaže resnico o njem samem in ga vodi proti spreobrnjenju. »Veselje evangelija napolnjuje srce in celotno življenje ljudi, ki se srečajo z Jezusom; ljudi, ki dovolijo, da jih odreši greha, žalosti, notranje praznine, osamljenosti. Z Jezusom Kristusom se vedno rojeva in oživlja veselje.«¹⁵⁹

162. Sveti Duh, ki ga je Jezus napovedal in obljubil učencem pred svojo pasho (prim. Jn 16,13), je dar in darovalec vseh darov. Tolažnik je učence vodil k spoznanju resnice in pričevanju »do skrajnih mej sveta« (Apd 1,8) o tem, kar so slišali, videli, zrl in tipali o Besedi življenja (prim. 1 Jn 1,1). Delovanje Svetega Duha sili človeka k dobremu, v odnos z Očetom in Sinom; previdno ga vodi in podpira v njegovem odgovoru Božjemu delovanju. Ko Sveti Duh deluje v človekovi globini in v njej prebiva, ga poživlja, oblikuje po Sinu in mu daje darove milosti. Vodi ga k spoznanju, da je skupaj s tolažbo in željo po samouresničitvi v njem najgloblja podobnost s Kristusom.

163. V soglasju z delovanjem Svetega Duha se uresničuje vernikova pristna prenova: ko sprejme maziljenje (prim. 1 Jn 2,27) in svoje življenje izroči Sinu, ga Sveti Duh naredi za novo stvar. Kristjani, sinovi v Sinu, prejmejo duha ljubez-

¹⁵⁸ Janez Pavel II., Posinodalna apostolska spodbuda *O katezezi v našem času – Catechesi tradendae* (16. 10. 1979), CD 5, Ljubljana 1980, 9.

¹⁵⁹ Papež Francišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija – Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 1.

ni in posvojitve, po katerem morejo priznati svoje sinovstvo in Boga imenovati Oče. Človek, prenovljen in posinovljen, je pnevmatološka stvaritev, duhovno in občestveno bitje, ki se prepušča Gospodovemu vetru (prim. Iz 59,19). Ta v njem prebujata »hotenje in delovanje« (Fil 2,13) in mu omogoča, da svobodno pristane na Očetovo voljo. »Sveti Duh podeljuje tudi moč, da oznanjamo novost evangelija s srčnostjo (*parrhesía*), z močnim glasom, v vseh časih in na vseh krajih, tudi proti toku.«¹⁶⁰ Ti ponavljajoči se klici omogočajo razumevanje pomena, ki ga ima Božja pedagogika za življenje Cerkve, pa tudi kot zgled za katehezo. Gre za klic, da bi se prepustili Jezusovemu Duhu, njegovemu navdihovanju in vodenju, ter v vernikih zasejali življenje vere.

2. Pedagogika vere v Cerkvi

164. Evangeljske zgodbe potrjujejo Jezusove vzgojne poteze in navdihujejo pedagoško dejavnost Cerkve. Že od začetka je Cerkev živela svoje poslanstvo »kot vidno in sodobno nadaljevanje pedagoške Očeta in Sina. Kot naša mati je tudi vzgojiteljica naše vere. To so globoki razlogi, zaradi katerih je krščanska skupnost sama v sebi živa kateheza. S tem, kar je, oznanja, slavi, deluje in ostane vedno življenjski, nujen in prvenstven kraj kateheze. Cerkev je v teku stoletij napravila zaklad pedagoške vere brez primere: gre predvsem za pričevanje svetih katehetov. Pestrost izvornih poti in oblik verske komunikacije kot katehumenat, katekizmi, itinerarji krščanskega življenja; dragocena dediščina /vzorcev/ katehetskega pouka, kultura vere, ustanov in služb kateheze. Vsi ti vidiki ustvarjajo zgodovino kateheze in po pravici vstopajo v spomin skupnosti in v katehetovo ravnanje.«¹⁶¹

165. Kateheza se navdihuje ob Božji pedagogiki, ki smo jo pravkar opisali. Na ta način je pedagoško delo postavljeno

¹⁶⁰ Prav tam, 259.

¹⁶¹ SPK 141; prim. tudi *Zakonik cerkvenega prava – Codex iuris canonici* (1983), Ljubljana 1983, kan. 169.

v službo odrešenjskega dialoga med Bogom in človekom. Pomembno je torej, da se pri tem:

- aktualizira pobuda zastonjske Božje ljubezni;
- poudari univerzalnost odrešenja;
- poudari nujnost spreobrnjenja v poslušnosti vere;
- sprejme načelo postopnosti razodetja in transcenden-ce Božje besede kot tudi njeno inkulturacijo v človekovo kulturo;
- prizna središčnost Jezusa Kristusa, Božje besede, ki se je učlovečila in katehezo določa kot *pedagogiko učlovečenja*;
- ovrednoti občestveno izkušnjo vere kot lastno Božjemu ljudstvu;
- oblikuje pedagogiko znamenj, znotraj katere so dejanja in besede v medsebojnem odnosu;
- spominja, da je brezpogojna Božja ljubezen končni smisel vseh stvari.

166. Način, kako se Bog razodeva in kako odrešuje, je povezan z odgovorom vere Cerkve v zgodovini in postaja vir ter vzor pedagogike vere. Zato se kateheza oblikuje kot proces, ki dopušča rast vere, upoštevajoč rast vsakega posameznika. Kateheza je torej *dejavna pedagogika vere*, ki upošteva vidike *uwajanja, vzgoje in izobraževanja*. Vedno ima pred očmi nujnost enotnosti med vsebino in metodo njenega posredovanja. Cerkev se zaveda, da znotraj kateheze učinkovito deluje Sveti Duh: njegova prisotnost omogoča enkratnost pedagogike vere.

Merila za oznanilo evangeljskega sporočila

167. Cerkev si v svoji katehetski dejavnosti prizadeva, da bi ostala zvesta temelju evangeljskega sporočila. »Ko poslušamo povsem pravoverno govorico, ki jo verniki sprejemajo, to včasih ne ustreza pravemu evangeliju Jezusa Kristusa zaradi govorice, ki jo verniki uporabljajo in razumevajo. Z najboljšim namenom, da bi jim posredovali resnico o Bogu in o človeškem bivanju, jim včasih dajemo napačnega boga

ali človeški ideal, ki ni pristno krščanski. Na ta način smo sicer zvesti formulaciji, a ne posredujemo bistva.«¹⁶² Da bi se izognili opisani nevarnosti in ker oznanjevanje evangelija navdihuje Božja pedagogika, je dobro, da kateheza upošteva nekatera pravila, ki so med seboj zelo povezana, saj izhajajo iz Božje besede.

Trinitarično in kristološko pravilo

168. Kateheza je nujno trinitarična in kristološka. »Skrivnost Presvete Trojice je središčna skrivnost krščanske vere in krščanskega življenja. To je skrivnost Boga v njem samem. Ta skrivnost je torej izvir vseh drugih skrivnosti vere; je luč, ki jih osvetljuje.«¹⁶³ Kristus je pot, ki vodi v intimnost Božje skrivnosti. Jezus Kristus ne samo, da posreduje Božjo besedo, on sam je Božja beseda. Razodetje Boga kot Trojice je za razumevanje enkratnosti krščanstva in Cerkve življenjskega pomena; pomaga razumeti tudi koncept osebe kot bitja odnosa in komunikacije. Brez jasne trinitaričnosti evangeljskega sporočila – po Kristusu k Očetu v Svetem Duhu – bi kateheza zatajila svojo enkratnost.

169. *Kristocentričnost* bistveno zaznamuje sporočilo, ki ga posreduje kateheza. Najprej to pomeni, da je v središču kateheze oseba Jezusa Kristusa, ki je živ, navzoč in delujoč. Evangeljsko oznanilo je predstavitev Kristusa, vse drugo pa je samo v povezavi z njim. Ker je Kristus »ključ, središče in cilj vse človeške zgodovine« (CS 10), kateheza verniku pomaga, da se dejavno vključi v zgodovino. Poleg tega pokaže, da je Kristus človekov zadnji smisel in njegova dopolnitev. Kristocentričnost pomeni prizadevanje kateheze, »da podaja to, kar Jezus uči glede Boga, človeka, sreče, moralnega življenja, smrti«,¹⁶⁴ saj evangeljsko sporočilo ne prihaja od človeka,

¹⁶² Papež Frančišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija - Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 41.

¹⁶³ *Katekizem Katoliške cerkve - Catechismo della Chiesa cattolica* (1993), Ljubljana 1993, 234.

¹⁶⁴ SPK 98.

temveč je Božja beseda. Opredeljevanje kristocentričnega značaja sporočila spodbuja hojo za Kristusom in občestvo z njim.

170. Kateheza in bogoslužje sta, upoštevajoč vero cerkvenih očetov, oblikovala poseben način branja in razlaganja Svetega pisma, ki nas še danes razsvetljuje. Zanj je značilen enkratni prikaz Jezusa v njegovih *skrivnostih*,¹⁶⁵ kar pomeni, da so poglobilni dogodki njegovega življenja zajeti v trajen teološki in duhovni pomen. Spomin na te dogodke obhajamo v različnih obdobjih cerkvenega leta in so predstavljeni v ikonografskih upodobitvah, ki krasijo naše cerkve. Te predstavitve Jezusove osebe vključujejo zbrana biblična dejstva in izročila Cerkev: prav ta način branja Svetega pisma je za katehezo posebej dragocen. Kateheza in liturgija se nista nikoli omejevali v branju Stare in Nove zaveze. Njuno skupno branje kaže, da more samo tipološki pristop do Svetega pisma v polnosti razumeti značilnost dogodkov in besedil, ki govorijo o enkratni zgodovini odrešenja. Tak način branja daje katehezi trajnost in ima še danes veliko vrednost. Človeku, ki raste v veri, omogoča razumeti, da se z Jezusom ni izgubilo nič, kar se je zgodilo v Stari zavezi, temveč se je v njem vse dopolnilo.

Zgodovinsko odrešenjsko pravilo

171. Jezusovo ime »Bog rešuje« pomeni, da je vse, kar se nanaša na njegovo osebo, odrešenjsko. Kateheza ne sme nikoli zanikati pashalne skrivnosti, saj je bilo po njej človeštvu darovano odrešenje ter so v njej utemeljeni vsi zakramenti in viri milosti. Odrešenje, opravičenje, osvoboditev, spreobrnjenje in Božje posinovljenje so temeljni vidiki velikega odrešenjskega daru. »Zato ima ‚ekonomija odrešenja‘ zgodovinski značaj, ker se uresničuje v času. /.../ Zato Cerkev, ko danes posreduje krščansko sporočilo, začenja z živo zavestjo, ki jo

¹⁶⁵ Prim. *Katekizem Katoliške cerkve – Catechismo della Chiesa cattolica* (1993), Ljubljana 1993, 512sl.

ima o tem sporočilu, obhaja nenehen ‚spomin‘ odrešenjskih dogodkov v preteklosti, tako da jih pripoveduje. V njihovi luči razlaga sedanje dogodke človeške zgodovine, ko Gospodov Duh obnavlja obličje zemlje, in vztraja v vernem pričakovanju Gospodovega prihoda.¹⁶⁶ Oznanilo vere zahteva upoštevanje vseh dejanj in besed, s katerimi je Bog človeku razodel samega sebe s pomočjo velikih dogodkov Stare zaveze, v življenju Božjega Sina Jezusa in v zgodovini Cerkve.

172. V moči Svetega Duha je človeška zgodovina in z njo zgodovina Cerkve zgodovina odrešenja, tudi našega časa. Gospod Jezus razodeva, da ima zgodovina svoj končni cilj in vsebuje Božjo navzočnost. Cerkev je kot romarica na poti proti Kraljestvu učinkovito znamenje cilja, h kateremu teži ves svet. Evangelij, ki je načelo upanja za ves svet in za človeštvo vseh časov, posreduje vizijo, ki vključuje zaupanje v Božjo ljubezen. Posredovanje krščanskega sporočila naj vedno vključuje odnos do smisla življenja, do resnice in človekovega dostojanstva. Kristus je prišel zaradi našega odrešenja, da bi imeli življenje v polnosti. »V resnici samo v skrivnosti učlovečene Besede res v jasni luči zasije skrivnost človeka« (CS 22). Božja beseda, ki jo premišljujemo pri katehezi, razsvetljuje človekovo življenje, mu posreduje najgloblji smisel in ga spremlja na poti lepote, resnice in dobrote.

173. Oznanilo Božjega kraljestva vključuje sporočilo o osvoboditvi in človeškem napredku, ki sta tesno povezana s skrbjo in odgovornostjo za stvarstvo. Odrešenje, ki ga podarja Bog in ga Cerkev oznanja, se razteza na vse družbeno življenje. Zato je prav, da gledamo na prepletenost celotnega sveta tega časa in tesno povezanost med kulturo, politiko, ekonomijo, delom, okoljem, kakovostjo življenja, revščino, družbenimi neredi in vojnama.¹⁶⁷ »Evangelij vsebuje notranje merilo popolnosti. Evangelij ne neha biti vesela novica, do-

¹⁶⁶ SPK 107.

¹⁶⁷ Prim. Papež Frančišek, Okrožnica o skrbi za skupni dom, *Hvaljen, moj Gospod - Laudato si'* (24. 5. 2015), CD 149, Ljubljana 2015, 17-52.

kler ni oznanjen vsem, dokler ne oplodi in ozdravi vseh človekovih razsežnosti in dokler ne zedini vseh ljudi pri gostiji Božjega kraljestva.«¹⁶⁸ Zadnja stopnja oznanila odrešenja bo vedno večno življenje. Samo v njem bo možna popolna izpolnitev želje po pravičnosti in svobodi.

Pravilo prvenstva milosti in lepote

174. Naslednje pravilo krščanskega pogleda na življenje je pravilo prvenstva milosti. Vsa kateheza mora biti »kateheza o milosti, kajti z milostjo smo rešeni, in spet je milost tista, po kateri morejo naša dela prinašati sad za večno življenje.«¹⁶⁹ Resnica, ki jo učimo, ima svoj začetek v Božji ljubeči pobudi in se nadaljuje s človekovim odgovorom, ki izvira iz poslušnosti in je vedno sad milosti. »Skupnost, ki evangelizira, doživlja, da je Gospod dal pobudo, saj nas je on prvi vzljubil (prim. 1 Jn 4,10). Zato znamo narediti prvi korak.«¹⁷⁰ Čeprav vemo, da Bog pričakuje sodelovanje s svojo milostjo in nas vabi, da vložimo v službo Kraljestva vse svoje intelektualne in praktične sposobnosti, ohranjamo zavest, da sadovi kateheze niso odvisni samo od sposobnosti katehetskega delovanja in načrtovanja.

175. »Oznanjevanje Kristusa pomeni pokazati, da vera vanj in hoja za njim nista le nekaj resničnega in pravičnega, ampak nekaj lepega, kar more celo sredi preizkušenj napolniti življenje z novim sijajem in globoko srečo.«¹⁷¹ Kateheza mora vedno posredovati lepoto evangelija, ki je zvenela iz Jezusovih ust in je bila namenjena vsem: ubogim, preprostim, grešnikom, cestinarjem in prešušnicam, vsem, ki so čutili, da jih Gospod sprejema, razume, jim pomaga, jih vabi ter

¹⁶⁸ Papež Francišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija - Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 237.

¹⁶⁹ *Katekizem katoliške Cerkve - Catechismo della Chiesa cattolica* (1993), Ljubljana 1993, 1697.

¹⁷⁰ Papež Francišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija - Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 24.

¹⁷¹ Prav tam, 167.

vzgaja. Oznanilo usmiljene in zastonjske Božje ljubezni, ki se je v polnosti razodelo v Jezusu Kristusu, umrlem in vstalem, je srce *kerigme*. Seveda so tudi vidiki evangeljskega oznanila, ki so težje umljivi, posebej tisti, kjer evangelij kliče k spreobrnjenju in priznavanju greha. Kateheza v prvi vrsti ni predstavitev morale, temveč oznanja lepoto Boga, ki ga je mogoče izkusiti, ki se dotika srca in spreminja življenje.¹⁷²

Pravilo cerkvenosti

176. »Vera ima nujno cerkveno podobo. Izpovedujemo jo iz notranjosti Kristusovega telesa kot uresničeno občestvo verujočih.«¹⁷³ »Kadar kateheza podaja Kristusovo skrivnost, v njenem sporočilu odmeva vera vsega Božjega ljudstva vse zgodovine: vera apostolov, ki so jo sprejeli od samega Kristusa in po delovanju Svetega Duha, vera mučencev, ki so jo izpovedovali in jo izpovedujejo s svojo krvjo; vera očetov in učiteljev Cerkve, ki so jo jasno učili; vera misijonarjev, ki jo nenehno oznanjajo; vera teologov, ki jo pomagajo bolje razumeti; vera vseh tistih, ki verujejo in se dajo voditi po Svetem Duhu.«¹⁷⁴ Poleg tega kateheza uvaja kristjane v skrivnost življenja v občestvu, ne le v odnos z Očetom po Kristusu v Duhu, temveč tudi v občestvo vernih po delovanju Svetega Duha. Ko kateheza vzgaja za občestvo, vzgaja za življenje v Cerkvi in kot Cerkev.

Pravilo enosti in celovitosti vere

177. Vera, ki jo posreduje Cerkev, je ena sama. Kristjani so razkropljeni po vsem svetu, pa vendar so eno samo ljudstvo. Tudi kateheza, čeprav razlaga vero v zelo različnih kulturnih jezikih, poudarja en krst in eno samo vero (prim. Ef 4,5). »Da bo vera tistega, ki postane Kristusov učenec, popolna, ima ta

¹⁷² Prav tam. V točki 165 so podane nekatere »značilnosti /oznanila/, ki so danes povsod potrebne«.

¹⁷³ Papež Frančišek, Okrožnica *Luč vere – Lumen fidei* (29. 6. 2013), CD 138, Ljubljana 2013, 22.

¹⁷⁴ SPK 105.

pravico sprejeti ne le nepopačeno in nezmanjšano, ampak polno in celotno, *besedo vere*«. ¹⁷⁵ Tako je temeljni kriterij kateheze, da izraža celovitost sporočila ter se izogiba delnemu in neskladnemu izražanju. Kristus ni dal spoznanja neke skrivnosti (tako imenovane *gnoze*) samo maloštevilnim in izbranim, ampak je njegov nauk namenjen vsem, po meri vsakega, kot ga je posameznik sposoben sprejeti.

178. Predstavitev celovitosti resnic vere se mora ravnati po načelu *hierarhije resnic* (prim. E 11), saj »vse razodete resnice izhajajo iz istega Božjega vira in jih sprejemamo z isto vero. Toda nekatere so pomembnejše in bolj neposredno izražajo srce evangelija«. ¹⁷⁶ Enost vere priča o svojem poslednjem smislu; dovoljuje neposredno oznanjevanje in učenje brez kakršnih koli omejitev ali krnitve. Učenje, čeprav podvrženo postopnosti in prilagoditvi glede na osebe, ki jim je posredovano, in okoliščine, v katerih je posredovano, ne zanika svoje enosti in skladnosti.

3. Katehetska pedagogika

179. Zaradi izzivov sedanjega časa vse bolj raste pomembnost zavesti o vzajemnosti vsebine in metode tako pri evangelizaciji kot pri katehezi. Prvotna pedagogika vere je dobila svoj navdih ob Božjem približevanju človeku in se izraža v dvojni zvestobi – Bogu in človeku – ter pomeni modro združitve teološke in antropološke razsežnosti življenja vere. Na katehetski poti načelo *»vzgajajoč oznanjevati in oznanjujoč vzgajati«* ¹⁷⁷ med drugim opominja, da katehetovo delo vsebuje iskanje in prikaz znamenj Božjega delovanja v življenju ljudi. Ko se sklicuje nanje, kaže na evangelij kot na tisto moč, ki spreminja vse bitje in mu daje popoln smisel.

¹⁷⁵ Janez Pavel II., Posinodalna apostolska spodbuda *O katehezi v našem času – Catechesi tradendae* (16. 10. 1979), CD 5, Ljubljana 1980, 30.

¹⁷⁶ Papež Frančišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija – Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 36.

¹⁷⁷ Prim. SPK 147; KV 1–4; Janez Pavel II., Posinodalna apostolska spodbuda *O katehezi v našem času – Catechesi tradendae* (16. 10. 1979), CD 5, Ljubljana 1980, 58.

Spremljanje posameznika na njegovi poti rasti in spreobrnjenja mora biti zaznamovano s postopnostjo spoznanja Božje skrivnosti ter odprtostjo in zaupanjem, da bo spoznanje počasi napredovalo.

Odnos do humanističnih ved

180. Kateheza je v prvi vrsti vzgojna dejavnost. Vedno se je uresničevala v zvestobi Božji besedi ter v pozornosti do drugih vzgojnih praks v določeni kulturi in sodelovanju z njimi. Zahvaljujoč raziskavam in razmišljanjem znotraj humanističnih ved so se pojavili teorije, pristopi in modeli, ki v temelju prenavljajo vzgojne pristope in pomenljivo prispevajo k poznavanju človeka, človeških odnosov, družbe in zgodovine. Njihovega prispevka ni mogoče zanikati. Posebno pedagogika in didaktika dajeta bogat delež vzgojnim katehetskim procesom. Pomembno vlogo ima tudi psihologija, posebej zato, ker pomaga razumeti motivacijske vzgibe, strukturo osebe, prvine, ki se nanašajo na stiske in patologije, različne stopnje razvoja in razvojne naloge, dinamike verskega zorenja in izkušnje, ki človeka odpirajo za skrivnost svetega. Družbene znanosti, posebej komunikologija, omogočajo poznavanje družbenokulturne razsežnosti, v kateri živimo in ki nas vse pogojuje.

181. Kateheza mora paziti, da Božjega odrešenjskega delovanja ne istoveti s človeško pedagoško dejavnostjo, hkrati pa biti pozorna, da teh delovanj ne bi ločevala ali ju postavljala enega proti drugemu. V logiki učlovečenja se zvestoba Bogu in zvestoba človeku globoko prepletata. Zavedati se moramo, da verski čut sam po sebi že pomaga pravilno vrednotiti prispevek humanističnih ved. Pristopi in tehnike humanističnih ved imajo svojo vrednost toliko, kolikor so v službi posredovanja in vzgoje v veri. Vera prepozna avtonomijo zemeljskih in znanstvenih stvarnosti (prim. CS 36) ter spoštuje njihovo logiko. Če so avtentične, so odprte resnici človeštva, hkrati pa tudi razsežnosti razodetja.

Šesto poglavje

KATEKIZEM KATOLIŠKE CERKVE

1. Katekizem Katoliške cerkve

Pogled v zgodovino

182. Od časov novozaveznih spisov je imela Cerkev v praksi kratke in zgoščene obrazce, s katerimi so kristjani izpovedovali, obhajali in pričevali svojo vero. V 4. stol. po Kr. so bile škofom dane na razpolago daljše in obsežnejše razlage vere za razliko od prejšnjih sintetičnih in skrčenih oblik. Dva zgodovinska dogodka – tridentinski koncil in obdobje po II. vatikanskem koncilu – pa sta Cerkvi dala celovit prikaz vere v obliki katekizma. Oba katekizma sta imela oz. zadnji še ima univerzalni značaj. Gre za pripomoček za celotno cerkveno skupnost in glavno oporno točko kateheze.¹⁷⁸

183. Med izredno škofovsko sinodo ob 20. obletnici II. vatikanskega koncila, ki je potekala leta 1985, so mnogi sinodalni očetje izrazili željo, da bi pripravili katekizem ali kompendij katoliškega nauka tako glede vere kot morale. *Katekizem Katoliške cerkve* je bil izdan 11. oktobra 1992, potrdil pa ga je Janez Pavel II.; 15. oktobra 1997 je sledila latinska izdaja *editio typica*. Ta katekizem je sad sodelovanja in posvetovanja znotraj celotnega katoliškega škofovskega zbora, velikega števila teoloških in katehetskih ustanov in drugih strokovnjakov mnogih znanstvenih strok. *Katekizem* je torej skupinsko delo in sad II. vatikanskega koncila.

¹⁷⁸ Janez Pavel II., Apostolska konstitucija *Zaklad vere – Fidei depositum* (11. 10. 1992), 1, v: *Katekizem Katoliške cerkve* (1993), Ljubljana 1993, 10. Grška beseda *katehismós* pomeni knjiga za katehezo, krščanski nauk; latinska beseda *compéndium* pomeni skrajšanje, povzetek.

Identiteta, namen in naslovljenci Katekizma

184. Katekizem »je uradno besedilo učiteljstva Cerkev, ki z verodostojnostjo zbira v jasni obliki na način organske sinteze temeljne odrešitvene dogodke in resnice, ki izražajo skupno vero Božjega ljudstva in pomenijo nujno temeljno oporo za katehezo«. ¹⁷⁹ Gre za izraz nauka vere, kot je bila vedno izpovedovana, vendar je od drugih dokumentov učiteljstva Cerkev drugačen, saj je njegov namen, da bi podal celovit povzetek bogastva vere, duhovnosti in teologijo cerkvene zgodovine. Razlikuje se tudi od krajevnih katekizmov, ki so namenjeni določeni skupini Božjega ljudstva, je pa varna in verodostojna oporna točka v njihovi pripravi, saj je »osnovno orodje za tisto enovito delovanje, s katerim Cerkev posreduje vso vsebino vere«. ¹⁸⁰

185. *Katekizem* je v prvi vrsti namenjen pastirjem in vernikom, še posebej tistim, ki v Cerkvi nosijo odgovornost v službi kateheze. Njegov namen je oblikovati »zanesljivo pravilo za poučevanje vere«. ¹⁸¹ Zato ponuja jasen in zanesljiv odgovor legitimni pravici vseh krščanih, da dobijo dostop do razlage vere Cerkev v vsej njeni celovitosti na sistematičen in razumljiv način. Prav zato, ker *Katekizem* upošteva katoliško izročilo, more spodbujati ekumenski dialog in ga lahko uporabljajo vsi, tudi nekristjani, ki želijo spoznati katoliško vero.

186. Prva skrb *Katekizma* je edinost Cerkev v eni veri, zato ne more upoštevati vseh različnih kulturnih razmer. »/I/z tega besedila /pa bo/ vsak katehetski izvajalec mogel dobiti veljavno pomoč za posredovanje, na krajevni ravni, edinstvenega in trajnega zaklada vere; s pomočjo Svetega Duha bo poskušal povezati skupaj čudovito edinost krščanske skrivnosti z množičnimi zahtevami in okoliščinami

¹⁷⁹ SPK 124.

¹⁸⁰ Papež Frančišek, Okrožnica *Luč vere – Lumen fidei* (29. 6. 2013), CD 138, Ljubljana 2013, 46.

¹⁸¹ Janez Pavel II., Apostolska konstitucija *Zaklad vere – Fidei depositum* (11. 10. 1992), 4, v: *Katekizem Katoliške cerkve* (1993), Ljubljana 1993, 13.

naslovljencev njegovega oznanila.«¹⁸² V različnih okoljih bo inkulturacija pomemben katehetski vidik.

Viri in zgradba Katekizma

187. *Katekizem* je dan Cerкви »za katehezo, prenovljeno ob živih izvirih vere«. ¹⁸³ Med temi izviri je predvsem od Boga navdihnjeno Sveto pismo, pojmovano kot ena sama knjiga, v kateri »izreka Bog eno samo besedo, svojo edino Besedo, v kateri izreka sebe v vsej celoti«. ¹⁸⁴ Svetemu pismu sledijo spisi cerkvenih očetov, po katerih »je en sam govor Boga, ki se razodeva v vsem Svetem pismu, in ena sama Beseda, ki odzvanja iz ust vseh svetih pisateljev«. ¹⁸⁵

188. Poleg tega *Katekizem* zajema iz izročila Cerkve, ki v svoje spise vključuje bogastvo ključnih obrazcev izpovedi vere. Ti obrazci so povzeti iz besedil cerkvenih očetov, različnih veroizpovednih spisov, koncilov, nauka papežev, vzhodnih in zahodnih liturgičnih obredov in tudi iz kanonskega prava. V njem so bogati navedki široke palete cerkvenih pisateljev, svetnikov in cerkvenih učiteljev. Doktrinalno besedilo bogatijo tudi zgodovinske opombe, hagiografske prvine in ikonografija.

189. *Katekizem* je sestavljen iz štirih delov, ki vključujejo vse temeljne razsežnosti krščanskega življenja in izvirajo v pripovedi Apostolskih del ter temeljijo na njej: »Bili so stanovitni v nauku apostolov in v občestvu, v lomljenju kruha in v molitvah« (Apd 2,42). ¹⁸⁶ Ob teh temeljnih razsežnostih se je

¹⁸² Janez Pavel II., *Lettera apostolica è motivo di grande gioia - Laetamur mag-nopere* (15. 8. 1997).

¹⁸³ Janez Pavel II., *Apostolska konstitucija Zaklad vere - Fidei depositum* (11. 10. 1992), 1, v: *Katekizem Katoliške cerkve* (1993), Ljubljana 1993, 11.

¹⁸⁴ *Katekizem Katoliške cerkve - Catechismo della Chiesa cattolica* (1993), Ljubljana 1993, 102.

¹⁸⁵ Avrelj Avguštin, *Enarratio in Psalmum* 103, 4, 1: CCL 40, 1521 (PL 37, 1378).

¹⁸⁶ Besedilo *Apostolskih del* 2,42 je navedeno tudi v točki 79 tega *Pravilnika*: iz temeljnih razsežnosti krščanskega življenja izhajajo naloge kateheze in torej vsebina katekizma.

oblikovala katehumenatska izkušnja antične Cerkve; nato je bila oblikovana in izražena vera v različnih katekizmih mnogih stoletij, z različnimi poudarki in izrazi. Ti so: *izpoved vere* (simbol), *liturgija* (zakramenti vere), *učencčevstvo* (življenje po zapovedih), *krščanska molitev* (očenaš). Našteti elementi so stebri kateheze in paradigma, v skladu s katero se oblikuje krščansko življenje. Dejstvo je, da kateheza odpira človeka veri v Boga, enega in troedinega, in njegovemu odrešenjskemu načrtu; vzgaja za liturgično delovanje in uvaja v zakramentalno življenje Cerkve; podpira vernikov odgovor na Božjo milost; uvaja v molitveno življenje.

Teološko-katehetski pomen Katekizma

190. *Katekizem* ne predlaga katehetskega metodološkega pristopa, ne daje nikakršnih navodil, niti ga ne moremo imeti za nadomestek katehetskega procesa, saj je vedno potrebno določeno posredovanje.¹⁸⁷ Kljub temu pa njegova zgradba »kaže razvoj vere in omenja velike teme vsakdanjega življenja. Človek stran za stranjo odkriva, da predstavljeno ni teorija, ampak srečanje z osebo, ki živi v Cerkvi.«¹⁸⁸ Sklicujoč se na celovitost krščanskega življenja *Katekizem* podpira pot spreobrnjenja in zorenja. Svojo nalogo opravi takrat, ko modrost besede spodbudi odprtost srca, pa tudi takrat, ko proces poteka v obratni smeri, ko milost odprtega srca spodbudi željo po globljem poznanju Njega, v katerega vernik polaga vse svoje upanje. Znanje, ki ga prinaša *Katekizem*, ni nekaj abstraktnega: njegova štiridelna struktura odseva vero, ki je izpovedovana, obhajana, živeta in moljena. Tako pomaga, da se oseba postopno sreča s Kristusom. Ni pa nujno, da bi katehetska dejavnost nujno sledila razporeditvi *Katekizma*.

¹⁸⁷ Prim. *Katekizem Katoliške cerkve – Catechismo della Chiesa cattolica* (1993), Ljubljana 1993, 24.

¹⁸⁸ Benedikt XVI., Apostolsko pismo *Vrata vere – Porta fidei* (11. 10. 2011), CD 134, Ljubljana 2012, 11.

191. Harmonična zgradba *Katekizma* odseva povezavo med teologijo in njeno vsebino, viri in medsebojnim vplivom vzhodnega in zahodnega izročila. Zgradba izraža enost med krščansko skrivnostjo in nenehnim pojavljanjem teoloških vrednot ter odseva harmonično lepoto, ki je značilna za katoliško resnico. Hkrati resnico povezuje z resničnimi razmerami v Cerkvi in družbi. Jasno je, da tako urejen *Katekizem* spodbuja uravnoveženost in ubranost katehetske dejavnosti.

192. Način predstavitve vsebine *Katekizma* kaže na Božjo pedagogiko. Razporeditev nauka sledi v polnosti Božjemu in človeškemu načrtu ter izraža zdrava prizadevanja za prenovo kateheze dvajsetega stoletja. Pripoved vere v *Katekizmu* daje absolutno mesto Bogu in delovanju milosti, ki v sami razporeditvi vsebine zavzema največ prostora: to je že samo v sebi katehetsko oznanilo. Po istih tirnicah so zelo natančno razporejeni še drugi kriteriji, o katerih smo že govorili in ki so nujni za plodovito evangeljsko oznanilo: osredinjenje Svete Trojice in kristocentričnost, pripoved o zgodovini odrešenja, cerkvenostnost oznanila, hierarhija resnic, pomembnost lepote. Iz vsega tega je razviden zadnji cilj *Katekizma*, ki je v tem, da bi v človeku prebudili željo po Kristusu in Božje hrepenenje za dobro človeka. Prav zato *Katekizem* ni toga predstavitev nauka, ampak dinamičen pripomoček, primeren za navdihovanje in graditev verske poti za življenje vsakega posameznika. Kot tak je pomemben za prenovo kateheze.

2. Kompendij *Katekizma* Katoliške cerkve

193. *Kompendij* je pripomoček, ki vsebuje bogastvo *Katekizma* v preprosti, neposredni in vsem dostopni obliki. Povzema zgradbo *Katekizma* in njegovo vsebino. V bistvu je *Kompendij* »zvest in zanesljiv povzetek *Katekizma* Katoliške cerkve. V strnjeni obliki vsebuje vse bistvene in temeljne pravine vere Cerkve. Tako sestavlja /.../ nekakšen vademekum, ki omogoča ljudem – tako verujočim kot neverujočim –, da z enim samim pogledom zaobjamejo celotno panoramo kato-

liške vere.«¹⁸⁹ Njegova posebnost je v dialoški metodi. »Gre za predložitev idealnega dialoga med učiteljem in učencem. Zaporedna vprašanja bralca kar potegnejo za seboj in ga povabijo, da odkriva vedno nove vidike resnice svoje vere.«¹⁹⁰ Poleg tega je dragocena prisotnost podob, ki bogatijo besedilo. *Kompendij* je zaradi svoje jasnosti in sintetičnosti primerna pomoč za pomnjenje temeljnih verskih vsebin.

¹⁸⁹ Benedikt XVI., *Motu proprio za odobritev in objavo Kompendija Katekizma Katoliške cerkve* (28. 6. 2005), v: *Katekizem Katoliške cerkve, Kompendij – Catechismo della Chiesa cattolica, Compendio* (2005), Ljubljana 2006, 6.

¹⁹⁰ *Uvod kardinala Josepha Ratzingerja* (20. 3. 2005), 4, v: *Katekizem Katoliške cerkve, Kompendij – Catechismo della Chiesa cattolica, Compendio* (2005), Ljubljana 2006, 13.

Sedmo poglavje

METODOLOGIJA PRI KATEHEZI

1. Razmerje med vsebino in metodo

194. Skrivnost učlovečenja navdihuje katehetsko pedagogiko, kar je povezano z vključevanjem prave metodologije v katehezo. Metodologija se mora ozirati na Božjo besedo, hkrati pa upoštevati zahteve pristne človekove izkušnje. Govorimo o življenju v zvestobi Bogu in človeku, da bi se izognili nasprotovanju, ločevanju ali neopredeljenosti glede odnosa med metodo in vsebino. Vsebina kateheze, ki je tudi objekt vere, ne more biti brezskrbno podrejena kakršni koli metodi, temveč zahteva, da se ob metodi razmišlja o naravi evangeljskega sporočila in njegovih virov ter upošteva tudi konkretne razmere cerkvenega občestva in posameznega kristjana. Pomembna je zavest, da vzgojni cilj katehez določa metodološko izbiro.

Pluralnost metod

195. Cerkev, ki ohranja živo zavest o prvenstvu milosti, se z odgovornostjo in iskreno vzgojno zavzetostjo posveča katehetskim dejavnostim in metodologiji. V katehezi nimamo samo ene metode, temveč je kateheza odprta in ceni različne metode. Upošteva tako pedagogiko kot didaktiko, vendar jo v razpoznavanju človeške resnice nujno vodi evangelij. V zgodovini Cerkve so mnoge karizme v službi Božje besede oblikovale različne metodološke poti, kar je znamenje življenja in bogastva. »Kateheza bo dosegla svoj pravi namen, vzgojo v veri, če bo uporabljala različne metode glede na starost in umsko razvitost kristjanov, glede na njihovo stopnjo cerkve-

ne in duhovne zrelosti in mnoge druge osebne okoliščine.«¹⁹¹ Posredovanje vere v katehezi, ki se nujno zgodi po človeku, ostaja milostni dogodek, ki se uresniči v srečanju med Božjo besedo in človeško izkušnjo. Apostol Pavel pravi, da je »vsakomur izmed nas bila dana milost po meri Kristusovega daru« (Ef 4,7). Milost se torej izrazi po zaznavnih znamenjih, ki odpirajo za skrivnost, kot tudi po drugih, človeku še neznanih poteh.

196. Ker Cerkev nima svoje lastne metode za oznanjevanje evangelija, je nujno treba razločevati med vsemi metodami, da bi ohranili to, kar je dobro (prim. 1 Tes 5,21). Kot se je v zgodovini že velikokrat zgodilo, lahko v katehezi cenimo ali metodologijo, ki je bolj usmerjena v življenjske izkušnje, ali tisto, ki je usmerjena na sporočilo vere. To je odvisno od konkretnih razmer, v katerih so subjekti kateheze. V obeh primerih je pomembno upoštevati *princip soodvisnosti*, ki postavlja v odnos oba vidika. Osebne in družbene dogodke v življenju in zgodovini bomo vedno lahko razložili v luči vsebine vere; po drugi strani pa je treba vsebino vere predstaviti tako, da bo viden njen vpliv na življenje. Tak pristop predvideva hermenevtično sposobnost: če bo bivanje razloženo v odnosu s krščanskim oznanilom, se bo razodelo v svoji resničnosti; po drugi strani pa bo *kerigma* imela vedno odrešenjsko vrednost in življenjsko polnost.

2. Človeška izkušnja

197. Človeška izkušnja je vedno sestavni del kateheze tako z vidika identitete kot procesa, pa tudi vsebine in metode. Ne predstavlja le prostora, v katerem odmeva Božja beseda, temveč je tudi prostor, v katerem govori Bog. K posameznikovi izkušnji ali izkušnji celotne družbe moramo pristopiti z držo ljubezni, sprejemanja in spoštovanja. Bog deluje v življenju vsakega človeka in v zgodovini. Katehet, ki

¹⁹¹ Janez Pavel II., Posinodalna apostolska spodbuda *O katehezi v našem času – Catechesi tradendae* (16. 10. 1979), CD 5, Ljubljana 1980, 51.

ga navdihuje Jezusov življenjski slog, dopušča, da se ga ta resničnost dotakne. Takšen pristop nas osvobaja pogleda na človeka in družbo kot na naslovljence neke ponudbe ter odpira možnost za vzajemni odnos in dialog, v poslušanju tega, kar Sveti Duh v tihoti že dela.

198. S svojim oznanilom Božjega kraljestva Jezus išče, srečuje in sprejema ljudi v njihovih konkretnih življenjskih razmerah. Za izhodišče svojega oznanjevanja uporablja dogodke življenja in zgodovine ter jih osvetljuje z lučjo modrosti. Način, kako je Jezus sprejemal izkušnjo, vsebuje spontanost, o čemer pričujejo predvsem njegove prilike. Izhajajoč iz okoliščin dejanj in vsem poznanih izkustev, je s prilikami v poslušalcih izzval vprašanja in v njih začel notranji miselni proces. Prilike niso samo primeri, s pomočjo katerih bi razumeli sporočilo, temveč so poziv k zavzemanju takšnega stališča do življenja, ki bo izražalo razpoložljivost in bo v sozvočju z Božjim delovanjem. Jezus je človeško izkušnjo pomagal doživljati tako, da moremo v njej prepoznati Božjo prisotnost in njegov klic.

199. Po Jezusovem zgledu tudi kateheza pomaga osvetjevati in razložiti življenjske izkušnje v luči evangelija. Današnji človek živi v razdrobljenih razmerah, iz katerih sam težko razbira njihov celostni pomen. To lahko pripelje do tega, da živi v razkoraku med vero, ki jo izpoveduje, in svojimi človeškimi izkušnjami, ki jih živi. Gledanje na eksistenco z očmi vere človeku omogoča razvoj modrega in celovitega razumevanja. Kadar torej kateheza zanemari povezavo med človekovo izkušnjo in razodetim sporočilom, zapade v nevarnost izumetničenosti in nerazumevanja resnice.

200. Jezus je uporabil človeške izkušnje in okoliščine, da je opozarjal na transcendentne resničnosti in hkrati pokazal, kakšno držo naj zavzamemo do njih. Za razlago skrivnosti Kraljestva je Jezus uporabil vsakdanje dogodke iz narave in človekovega dela (na primer seme, ki raste; trgovec, ki išče zaklad; oče, ki pripravlja sinovo svatbo ...). Da bi kateheza

ohranila krščansko sporočilo razumljivo, mora ovrednotiti človekovo izkušnjo, ki ostaja prvenstven pripomoček za dotik z resnico razodetja.

3. Spomin

201. Spomin je sestavna razsežnost zgodovine odrešenja. Izraelsko ljudstvo je nenehno dobivalo opomine, naj ohranja spomin in ne pozablja na Gospodovo dobroto. V srcu naj ohranja tiste dogodke, ki pričujejo o Božjem delovanju in so bili razumljeni kot odrešenjski, čeprav lahko tudi težko razumljivi. Marija ve, kako vse ohraniti v srcu (prim. Lk 2,51). Spomin torej v svojem najglobljem pomenu daje milosti prvo mesto; prepozna Božje darove in prebuja hvaležnost zanje; omogoča življenje znotraj tradicije in ji ne reže korenin. Kateheza ceni obhajanje ali *spomin* na velike dogodke v zgodovini odrešenja in tako pomaga posamezniku, da se čuti del te zgodovine. V tej luči razumemo pomembnost spominjanja v katehezi, kar je pomemben ključ za posredovanje izročila. Apostol Peter piše: »Zato vas mislim vedno spominjati na to, čeprav za to veste in ste utrjeni v pričujoči resnici. /.../ Potrudil pa se bom tudi, da se boste mogli tega kadar koli spominjati tudi po mojem odhodu« (2 Pt 1,12.15). Kateheza sodeluje pri spominu Cerkve in ohranja Gospodovo prisotnost živo. Spominjanje je torej sestavni del pedagogike vere že od začetka krščanstva.

202. Že od prvih stoletij Cerkve so imeli verniki dolžnost, da so se izpoved vere naučili na pamet. Izpovedi vere niso izročali v pisni obliki, temveč je ostajala živa v spominu in srcu vsakega vernika ter mu je pomenila vsakdanjo hrano. Pomembno je, da kateheza po določenem procesu, v katerem postane jasen pomen poznavanja razlage izpovedi vere ter tudi drugih besedil Svetega pisma, liturgije in ljudskih pobožnosti, pomaga pri učenju teh besedil na pamet zato, da bi ohranjali živo vsebino, ki je del skupnega bogastva vseh vernikov. »Cvetovi vere in pobožnosti, če moremo tako reči, ne poganjajo na pusti zemlji kateheze brez učenja na pamet. Bistveno je seveda, da človek ta, na pamet naučena besedila hkrati notranje usvoji

in jih vedno bolj dojema v njihovi globini; le tako bodo postala vir osebnega in skupnostnega krščanskega življenja.«¹⁹²

203. »Učenje obrazcev vere in njihovo verno izpoved je treba umeti še globlje v teku tradicionalnega in koristnega opravljanja *traditio* in *redditio*, po katerih na posredovanje vere v katehezi (*traditio*) ustreza odgovor subjekta na katehetski poti in potem v življenju (*redditio*).«¹⁹³ Ta odgovor ni samodejen, saj predana in slišana vera potrebuje primeren sprejem (*receptio*) in ponotranjenje. Da bi premagali tveganje nesmiselnega pomnjenja, ki bi bilo samo sebi namen, je dobro, da v katehezo vključimo še druge elemente katehetske dejavnosti, kot so na primer odnos, dialog, razmišljanje, tihota in spremljanje.

4. Govorica

204. Jezik¹⁹⁴ s svojimi značilnostmi tvori človekovo izkušnjo. Katehezo opredeljujemo glede na različnost oseb, njihovo kulturo, zgodovino ali prostor, način in sposobnost dojetanja resničnosti. Kateheza je pedagoška dejavnost, ki se izraža v različni govoricah svojih katehizirancev in hkrati uporablja svoj poseben jezik. »Ne verujemo v obrazce, ampak v stvarnosti, ki jih obrazci izražajo in glede katerih nam vera omogoča, da se jih *dotikamo*. /.../ Vendar se tem stvarnostim približamo s pomočjo teh obrazcev vere. Obrazci nam omogočajo izražati vero in jo predajati, jo obhajati v skupnosti, jo usvajati ter bolj in bolj živeti iz nje. Cerkev /.../ nas uči jezika vere, da bi nas naučila razumevanja vere in življenja.«¹⁹⁵

205. Kateheza uporablja jezik, ki izraža vero Cerkve. V svoji zgodovini je Cerkev posredovala vero po Svetem pismu

¹⁹² Prav tam, 55.

¹⁹³ SPK 155.

¹⁹⁴ »*Linguaggio*« lahko prevajamo z »govorica« ali »jezik«; v prevodu upoštevamo oba pomena besede (op. prev).

¹⁹⁵ *Katekizem Katoliške cerkve – Catechismo della Chiesa cattolica* (1993), Ljubljana 1993, 170–171.

(*biblična govorica*), z znamenji in bogoslužnimi obredi (*simbolno-liturgična govorica*), s spisi cerkvenih očetov, z obrazci veroizpovedi, z besedili učiteljstva Cerkve (*doktrinalna govorica*) ter s pričevanji svetnikov in mučencev (*performativna govorica*). To so temeljni jeziki vere Cerkve, ki vernikom omogočajo skupno govorico. Kateheza jih ceni in razlaga njihov pomen, zato imajo v življenju vernikov pomembno vlogo.

206. Kateheza ustvarjalno privzema kulturno govorico narodov, po kateri se značilno izraža vera, istočasno pa pomaga cerkvenim občestvom, da najdejo nov jezik, ki bo razumljiv njihovim poslušalcem. Tako je kateheza prostor inkulturacije vere. Dejansko je »poslanstvo vedno isto, toda govorica, s katero oznanjajo evangelij, zahteva, da jo s pastoralno modrostjo prenavljamo. To je bistvenega pomena bodisi zato, da nas naši sodobniki razumejo, bodisi zato, da bi katoliško izročilo moglo nagovoriti kulture sodobnega sveta in jim pomagati, da bi se odprle trajni rodovitnosti Kristusovega sporočila.«¹⁹⁶

Narativna govorica

207. Kateheza ceni vse jezike, ki ji pomagajo uresničevati svoje naloge; še posebej pa je pozorna na *narativni* in *autobiografski jezik*. V zadnjem času ugotavljamo, da se na mnogih kulturnih področjih na novo odkriva *pripoved*, in to ne samo kot jezikovni pripomoček, ampak predvsem kot pripomoček za posameznikovo samorazumevanje, razumevanje njegove okolice in kot tisti pripomoček, ki daje pomen njegovemu doživljanju. Tudi cerkveno občestvo se vedno bolj zaveda narativne identitete vere. O njej pričuje Sveto pismo s svojimi velikimi zgodbami o začetkih, očakih in izvoljenem ljudstvu, pa tudi z Jezusovo zgodbo v evangelijih in v pripovedih o prvi Cerkvi.

¹⁹⁶ Papež Frančišek, Govor udeležencem plenarnega zasedanja Papeškega sveta za pospeševanje nove evangelizacije (29. 5. 2015). [Http://www.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2015/may/documents/papa-francesco_20150529_nuova-evangelizzazione.html](http://www.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2015/may/documents/papa-francesco_20150529_nuova-evangelizzazione.html).

208. V teku stoletij je bila Cerkev kot družinska skupnost, ki je na razne načine nadaljevala pripovedovanje zgodovine odrešenja. Vanjo je vključevala tudi poslušalce. Narativna govorica ima sposobnost, da spravi v sozvočje vse jezike vere, zbrane ob osrednjem jedru oznanjenja, ki je pashalna skrivnost. Podpira izkušenski dinamizem vere, saj vključi vse posameznikove razsežnosti – čustveno, spoznavno in hotenjsko. Dobro je torej, da prepoznamo vrednost narativnosti v katehezi, ker poudarja zgodovinskost vere in njen bivanjski pomen. Tako nastaja rodoviten preplet Jezusove zgodbe, vere Cerkve in življenja poslušalca. Narativni jezik je posebej primeren za posredovanje sporočila vere v kulturi, ki vedno bolj trpi zaradi pomanjkanja globokih in učinkovitih komunikacijskih vzorov.

Govorica umetnosti

209. Kadar so *podobe* v krščanski umetnosti pristne, omogočajo slutnjo živega Gospoda, ki je navzoč in delujoč v Cerkvi in zgodovini.¹⁹⁷ Zato predstavljajo resnično govorico vere. Znan je rek: »Če te pogan izzove: ‚Pokaži mi svojo vero‘ /.../, ga pelji v cerkev in ga postavi pred svete ikone.«¹⁹⁸ Obsežna zbirka podob različnih slogov je v prvem tisočletju predstavljala skupni zaklad celotne Cerkve. Ob posredovanju univerzalnih simbolov, ki so se dotaknili najglobljih želja in čustev, ki vodijo do notranjega spreobrnjenja, je imela omenjena zbirka pomembno vlogo v evangelizaciji. V našem času pa morejo krščanske podobe pomagati pri izkustvu srečanja z Bogom tako, da njihova lepota spodbuja premišljevanje. To so podobe, ki temu, ki jih premišljuje, dvigujejo pogled k nevidnemu Drugemu, saj poudarjajo duhovni in eshatološki svet.

¹⁹⁷ Prim. Janez Pavel II., *Apostolsko pismo Dvanajst stoletij – Duodecimum saeculum* (4. 12. 1987), 11. http://www.vatican.va/content/john-paul-ii/it/apost_letters/1987/documents/hf_jp-ii_apl_19871204_duodecimum-saeculum.html.

¹⁹⁸ *Adversus Constantinum Caballinum*, 10: PG 95, 325.

210. Upoštevanje podob pri katehezi nas usmerja k stari modrosti Cerkve. Med drugim nam pomagajo k hitrejšemu in neposrednejšemu poznavanju in zapomnjenju dogodkov odrešitvene zgodovine. Tako imenovana *biblia pauperum* – urejen, vsem viden prikaz bibličnih dogodkov z različnimi umetniškimi izrazi po vseh katedralah in cerkvah – je še danes prava kateheza. Kadar so umetniška dela skrbno izbrana, se dotaknejo src in morejo tako na neposreden način in z več vidikov prispevati k razumevanju in ponotranjenju sporočila vere.

211. Tudi *glasbena dediščina* Cerkve neprecenljive umetniške in duhovne vrednosti je nosilka vere in dragocen pripomoček za evangelizacijo. V človekovega duha vliva željo po neskončnem. Moč *sakralne glasbe* je dobro opisal sv. Avguštin: »Koliko sem prejel ob tvojih himnah in spevih, v globokem ganotju, ko sem poslušal sladko doneče glasove tvoje Cerkve. Ti glasovi so se mi zivali v ušesa in točila se mi je resnica v srce in vse više je plamenelo v meni čustvo pobožnosti in tekle so solze in bilo mi je dobro z njimi.«¹⁹⁹ Bogoslužne pesmi posredujejo tudi bogastvo nauka, ki s pomočjo glasbe lažje prodre v spomin in se vtisne v človekovo srce.

212. V času stoletij je Cerkev uporabljala različne umetnostne izraze (literaturo, gledališče, kino itd.), zato je tudi danes poklicana, da se z modrim in kritičnim čutom odpre *soodobni umetnosti* in najde »celo tiste izredne načine lepote, ki morda malo pomenijo za tiste, ki evangelizirajo, za druge pa so postali posebno privlačni.«²⁰⁰ Umetnost ima sposobnost, da človeka usposobi za govorico čutov in mu pomaga, da ne ostane samo opazovalec umetniškega dela, temveč stopi z njim v odnos. Tako izkustvo umetnosti, ki je pogosto posledica dolgega iskanja smisla in duhovnosti, more pomagati pri spreobrnitvi čutenja, kar je tudi del verske poti; vabi k preseganju razumskosti, v katero se lahko ujame kateheza.

¹⁹⁹ Avrelj Avguštin, *Izpovedi*, Celje 1984, 9, 6, 14; CCL 17, 141 (PL 32, 769–770).

²⁰⁰ Papež Frančišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija – Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 167.

Jeziki in digitalna sredstva

213. Katehetski jezik se nujno srečuje z vsemi razsežnostmi komunikacije in njenih sredstev. Velike spremembe v komunikaciji, ki se kažejo predvsem v tehniki, so vzrok za spremembe kultur.²⁰¹ Nova tehnologija je oblikovala novo kulturno infrastrukturo, ki vpliva tako na način komunikacije kot tudi na življenje ljudi. V virtualnem svetu, ki ga nekateri vidijo kot enakovrednega resničnemu, ljudje pridobivajo podatke in informacije, razvijajo in izražajo svoja mnenja, se vključujejo v pogovore, se pogovarjajo in iščejo odgovore na svoja vprašanja. Če teh pojavov ne vrednotimo ustrezno, tvegamo, da bomo nepomembni za mnogo ljudi.

214. V Cerkvi smo pogosto navajeni enosmerne komunikacije: pridiganja, poučevanja, podajanja dogmatičnih sklepov. Samo pisana beseda bo težko dosegla najmlajše, ki so že navajeni na sporočila, prepletena z jezikom pisane besede, zvokom in podobo. Oblike digitalne komunikacije z možnostjo interakcije nudijo več možnosti. Nujno pa je, da si poleg tehničnega znanja pridobimo tudi učinkovite komunikacijske metode. Tako bomo zagotovili *prisotnost* pričevanja evangeljskih vrednot *v medmrežju*.

215. Informacijske in komunikacijske tehnologije, družbena omrežja in digitalne naprave omogočajo sodelovanje, skupno delo, izmenjavo izkušenj in medsebojno spoznavanje. »*Družbena omrežja*, poleg tega da so orodje za evangelizacijo, morejo biti dejavnik človeškega razvoja. Na primer, na nekaterih območjih in v kulturnih okoljih, kjer se kristjani čutijo osamljene, družbena omrežja krepijo čut njihove resnične edinosti z vesoljno skupnostjo vernikov.«²⁰²

²⁰¹ Za digitalno kulturo na splošno prim. točke 359–372 (*Kateheza in digitalna kultura*) tega *Pravilnika*.

²⁰² Benedikt XVI., Poslanica za 47. svetovni dan družbenih občil (24. 1. 2013). http://www.vatican.va/content/benedict-xvi/it/messages/communications/documents/hf_ben-xvi_mes_20130124_47th-world-communications-day.html.

216. Dobro je, da se občestva ne samo soočajo s tem novim kulturnim izzivom, marveč odgovarjajo novim generacijam s pripomočki, ki so pri didaktiki že v splošni rabi. Tudi prednostna naloga katehetike je, da vzgaja za smiselno uporabo teh pripomočkov in poglobljeno razumevanje digitalne kulture. Tako pomaga razločevati med pozitivnimi in negativnimi stranmi teh sredstev. Današnji katehet se mora zavedati, kako globoke sledi pušča za seboj virtualni svet, posebej pri najmlajših in najšibkejših, in kakšen vpliv ima ta svet na obvladovanje čustev ali na proces razvoja osebne identitete.

217. Virtualna resničnost ne more nadomestiti duhovne, zakramentalne in ekleziološke resničnosti, ki jo človek živi v neposrednem srečevanju z drugimi ljudmi. »Sredstva smo mi in temeljno vprašanje ni v pridobivanju izumetničenih tehnologij, četudi so potrebne za sedanjo in tehtno navzočnost. Naj nam bo vedno zelo jasno, da se Bog, v katerega verujemo, Bog, ki ljubi človeka, hoče razodeti po naših sredstvih, četudi so uboga, ker je on tisti, ki deluje, on preoblikuje, on rešuje življenje človeka.«²⁰³ Za pričevanje evangelija je nujna pristna komunikacija, ki je sad resnične interakcije med ljudmi.

5. Skupina

218. Krščansko občestvo je prvi subjekt kateheze. Zato mora katehetska pedagogika narediti vse, kar je mogoče, da bi razumeli pomen občestva kot temeljnega prostora za osebno rast. Vrsta občestva je vidna v dinamiki skupine, ki je konkretni prostor, v katerem se oblikujejo odnosi, »ki jih oblikuje Jezus Kristus« in ki se lahko »spremenijo v pravo izkušnjo bratstva.«²⁰⁴ Skrb za odnose v skupini ima pedagoški pomen: razvija čut pripadnosti Cerkvi in pomaga pri rasti vere.

²⁰³ Papež Frančišek, *Govor udeležencem plenarnega zbora Papeškega sveta za sredstva družbenega obveščanja* (21. 9. 2013).

²⁰⁴ Papež Frančišek, *Apostolska spodbuda Veselje evangelija - Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 87.

219. Skupina je pomembna za oblikovanje ljudi. To velja za vsa starostna obdobja: za najmlajše, ki jim skupina pomaga pri socializaciji; za mlade, ki občutijo potrebo po pristinih odnosih; za odrasle, ki si želijo podeljevanja in soodgovornosti v Cerkvi in družbi. Katehet je povabljen, da skupini omogoča izkušnjo občestva, ki je najbolj dosleden izraz življenja Cerkve in se najbolj vidno izrazi ob obhajanju evharistije. Če je skupina najboljši prostor za odnose med ljudmi, je tudi najprimernejši prostor za sprejem in podelitev odrešitvskega sporočila. Ob evangeljskem oznanilu v občestvu posredovanje vere predvideva neposreden stik med osebami.

220. Konstruktivna interakcija med osebami oblikuje skupino kot prostor, v katerem rasteta globoka podelitev izkušenj in komunikacija. Skupina na najboljši možni način doseže svoj cilj, ki je pomoč pri osebni rasti njenih članov, kolikor je v njej intenzivna in učinkovita komunikacija. V cerkveni stvarnosti skupino vodi Sveti Duh, ki je edini pravi spodbujevalec napredovanja v veri. Odprtost milosti pa ne zmanjša vpliva pedagoških disciplin, ki na skupino gledajo kot na družbeni pojav, in je podvržena svoji lastni dinamiki in zakonom rasti. Če znamo ceniti te prispevke, bomo mogli oblikovati prave možnosti za okrepitev čuta identitete in pripadnosti skupini. Tako bomo olajšali dejavno udeležbo vsakega člana. Ta bo spodbudila ponotranjenje vere in omogočila pozitivno reševanje medosebnih trenj. Vsaka dinamika v skupini doseže svoj vrhunec v nedeljskem srečanju, kjer skupina zori ob izkušnji srečanja z Gospodom in doživljanju bratstva z vsemi kristjani. Skupina tako raste v svoji razpoložljivosti za služenje, posebno najbolj ubogim, in za pričevanje v svetu.

6. Prostor

221. Kultura, družba in občestvo ne uporabljajo samo sebi lastne besedne in slikovne govorice ter govorice kretenj, temveč najdejo svoj izraz tudi v oblikovanju prostora. Podobno je tudi Cerkev posebej poudarila prostor, ko je za posredovanje krščanskega sporočila uporabila določene arhitektur-

ne elemente. V teku časa je oblikovala primerne prostore za ljudi in za izvajanje svojih dejavnosti: obhajanje Božjih skrivnosti, občestveno življenje in poučevanje. V starokrščanskih zgradbah je bilo na primer preddverje (*narthex*), običajno zgrajeno med ladjami in osnovnim pročeljem cerkve, namenjeno spokorjencem in katehumenom. Pogosto je bilo okrašeno s svetopisemskimi podobami ali je prikazovalo skrivnosti vere. Tako je bilo preddverje tudi neke vrste prostor za katehezo. V življenju skupnosti so poleg prostora za liturgijo pomembni tudi prostori za apostolat in krščansko vzgojo in izobraževanje, za uvajanje v skupnost in dobrodelnost.

222. V prostorih, namenjenih katehezi, občestvo izraža svoj način evangelizacije. V današnjem družbenem in kulturnem okolju je primerno premisliti o katehetskih prostorih kot o mestih, ki služijo kot pripomočki oznanilu ali vzgoji za medčloveške odnose. Zato je nujno, da so prijetni, vzdrževani, da dajejo občutek domačnosti in spodbujajo veselo udejstvovanje pri skupnih dejavnostih. Preveliki prostori, ki spominjajo na šolo, niso najprimernejši za izvajanje katehetske dejavnosti, zato bi bilo dobro, da se prostore preuredi tako, da bodo omogočili učinkovito katehezo.

223. Dejavnost Cerkve, izraženo kot *iti ven*, ki se vrši tudi v katehezi, zahteva prizadevanje za urejenost prostorov. Treba je opogumiti prizadevanja, da bi imeli katehezo na različnih krajih: doma, v stanovanju, vzgojnih središčih, kulturnih prostorih ali prostorih za rekreacijo, zaporu itd. Navedeni prostori služijo priložnostni katehezi in so izven dejanskih središč, v kateri so prostori redne kateheze. V prvih se ustvarjajo družinski odnosi, zato je kateheza še bolj povezana z vsakdanjim življenjem in posledično lahko tudi bolj nagovori.

Osmo poglavje

KATEHEZA V ŽIVLJENJU LJUDI

224. Vsak kristjan je poklican k zrelosti vere in ima pravico do njemu primerne kateheze. Zato je naloga Cerkve, da jo na zadovoljiv način omogoči. Evangelij ni namenjen abstraktnemu človeku, marveč *vsakemu* človeku, resničnemu, konkretnemu, zgodovinskemu, postavljenemu v določene razmere in zaznamovanemu s psihološkimi, družbenimi, kulturnimi in verskimi razsežnostmi, »ker je sleherni zajet v skrivnost odrešenja«. ²⁰⁵ Vera ni enostranska stvar in ima svoj delež pri človekovem razvoju, kar na neki način vpliva tudi na njeno rast in zorenje. Ne smemo pozabiti, da ima vsako življenjsko obdobje njemu lastne značilnosti in je izpostavljeno vedno novim izzivom krščanskega poklica.

225. Razumljivo je torej, da imamo različne katehetske poti, ki temeljijo na različnih potrebah katehizirancev, primerne njihovi starosti in življenjskemu stanu. Ob upoštevanju vzgojnih znanosti je treba nujno spoštovati razvojna antropološka in teološko-pastoralna dejstva. Zato je pedagoško pomembno, da vsak dobi tudi v katehetskem procesu sebi primerno pozornost in pomen. Glede na to nakazujemo nekaj splošnih prvin, ki naj služijo katehetskim načrtom lokalnih Cerkva in škofovskih konferenc kot smernice.

1. Kateheza in družina

226. Družina je občestvo ljubezni in življenja, ki jo oblikujejo »raznovrstni medsebojni odnosi – zakonski, očetovski,

²⁰⁵ Janez Pavel II., *Okrožnica Človekov Odrešenik – Redemptor hominis* (4. 3. 1979), CD 2, Ljubljana 1979, 13.

materinski, otroški, bratski in sestrski; vsi ti uvajajo sleherno človeško osebo v človeško družino in v *Božjo družino*, ki je Cerkev«. ²⁰⁶ Prihodnost ljudi, človeške in cerkvene skupnosti, je v veliki meri odvisna od družine, ki je osnovna celica družbe. Zahvaljujoč družini postaja Cerkev *družina družin*, bogatejša zaradi življenja domačih cerkva. Zato »Cerkev z notranjim veseljem in globoko tolažbo gleda na družine, ki ostajajo zveste evangeljskemu nauku. Zahvaljuje se jim za njihovo pričevanje in jih pri tem spodbuja. Te družine namreč izpričujejo verodostojno lepoto nerazvezljivega in za vedno zvestega zakona«. ²⁰⁷

Področja družinske kateheze

Kateheza v družini

227. Če je družina naraven prostor, v katerem je mogoče vero preprosto in spontano živeti, *je sama že oznanilo vere*. »Družina ima kot kraj kateheze enkratno prednost: izroča evangelij tako, da ga umešča v kontekst globokih človeških vrednot. Na tej človeški podlagi gradi tudi globoko uvajanje v krščansko življenje; prebujanje čuta za Boga, prvi koraki v molitvi, vzgoja moralne vesti in oblikovanje človeške ljubezni v krščanskem smislu, dojete kot odsev ljubezni Boga Stvarnika in Očeta. Skratka, gre za krščansko vzgojo, ki bolj pričuje kot poučuje; je bolj priložnostna kot sistematična, trajnejša in vsakodnevna, manj pa urejena po dobah.« ²⁰⁸

228. Zakonsko in družinsko življenje, živeto po Božjem načrtu, je že samo po sebi evangelij, v katerem lahko bremo o zastojni in potrpežljivi Božji ljubezni do človeštva. Krščanski zakonci v moči zakramenta svetega zakona sodelujejo pri skrivnosti enosti in rodovitne ljubezni, ki vlada med

²⁰⁶ Janez Pavel II., Apostolska spodbuda *O družini – Familiaris consortio* (22. 11. 1981), CD 16, Ljubljana 1982, 15.

²⁰⁷ Papež Frančišek, Posinodalna apostolska spodbuda *Radost ljubezni – Amoris laetitia* (19. 3. 2016), CD 152, Ljubljana 2016, 86.

²⁰⁸ SPK 255.

Kristusom in Cerkvijo. *Kateheza v družini* ima zato nalogo, da protagonistom družinskega življenja, predvsem zakoncem in staršem, omogoča odkriti tisti Božji dar, ki jim ga posreduje zakrament svetega zakona.

Kateheza z družino

229. *Cerkev oznanja evangelij družini.* Krščanska skupnost je *družina družin* in je tako Božja družina. Občestvo družin in družina sama sta druga drugi stalna in vzajemna opora: občestvo dobi od družine vero, ki je neposredna in po svoji družinski naravi povezana z življenjem, in obratno, od občestva dobi družina pravi ključ vere za preverjanje lastne izkušnje. V zavesti te povezanosti Cerkev v svoji notranji evangeljski zavzetosti oznanja evangelij družinam tako, da jim omogoča izkusiti, da je evangelij »tisto veselje, ki ,napolnjuje srce in celotno življenje ljudi', ker smo v Kristusu odrešeni ,greha, žalosti, notranje praznine in osamljenosti'.«²⁰⁹

230. V našem času *kerigma* prežema *katehezo z družinami*; saj »mora pred družinami in v njihovi sredi vedno znova odzvanjati prvo oznanilo, ki je ,najlepše', največje, najbolj privlačno in hkrati najbolj potrebno in ,mora biti v središču evangelizacije'.«²¹⁰ Poleg tega je *kateheza z družinami* v dinamičnosti misijonarskega spreobračanja zaznamovana s ponižno uvidevnostjo in konkretnim oznanilom, ki ni teoretično in odmaknjeno od osebnih problemov. Občestvo s svojim evangeljskim in katehetskim prizadevanjem, ki je namenjeno družinam, uresničuje versko vzgojo. Ta pomaga družinam pri oblikovanju jasne zavesti o svoji lastni identi-

²⁰⁹ Papež Frančišek, Posinodalna apostolska spodbuda *Radost ljubezni - Amoris laetitia* (19. 3. 2016), CD 152, Ljubljana 2016, 200; prim. tudi Papež Frančišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija - Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 1.

²¹⁰ Papež Frančišek, Posinodalna apostolska spodbuda *Radost ljubezni - Amoris laetitia* (19. 3. 2016), CD 152, Ljubljana 2016, 58; prim. tudi Papež Frančišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija - Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 35 in 164.

teti in poklicanosti: spremlja in podpira jih v njihovi nalogi posredovanja življenja, jim pomaga pri izvrševanju osnovne vzgojne naloge in spodbuja pristno družinsko duhovnost. Na ta način se družina zave svoje vloge in postane v občestvu in skupaj z njim dejavni subjekt evangeljske dejavnosti.

Kateheza družine

231. *Družina oznanja evangelij.* Če družina temelji na zakramentu svetega zakona, je domača Cerkev in ima svojo misijonsko razsežnost ter tako sodeluje pri misijonskem evangeljskem poslanstvu Cerkve. Zato je tudi sama nosilec kateheze. »Če tako posredujemo vero otrokom, da jo laže izražajo in v njej rastejo, to prispeva k temu, da družina postane oznanjevalka in začne sama od sebe dajati vero vsem, ki pridejo z njo v stik, tudi zunaj lastnega družinskega kroga.«²¹¹ Družina je torej poklicana, da po naravnem služenju z vzgojo otrok sodeluje pri oblikovanju krščanskega občestva in v družbi pričuje za evangelij. »Evangelizacijska in katehetska služba domače Cerkve mora biti tesno povezana in odgovorno usklajena z vsemi drugimi službami evangelizacije in kateheze, ki obstajajo in delujejo v cerkveni skupnosti, bodisi škofijski ali župnijski.«²¹² Tako je torej *kateheza družine* poseben prispevek, ki ga krščanske družine z njimi lastno tankočutnostjo lahko dajo različnim itinerarijem vere, ki jih predlaga občestvo.

Pastoralni napotki

232. Cerkev z materinsko skrbjo spremlja celotno življenje svojih otrok. Priznava, da so med življenjskimi obdobji nekateri prehodi posebej odločilni in v njih se človek lažje prepusti dotiku Božje milosti ter je pripravljen hoditi po poti

²¹¹ Papež Francišek, Posinodalna apostolska spodbuda *Radost ljubezni – Amoris laetitia* (19. 3. 2016), CD 152, Ljubljana 2016, 289.

²¹² Janez Pavel II., Apostolska spodbuda *O družini – Familiaris consortio* (22. 11. 1981), CD 16, Ljubljana 1982, 53.

itinerarija vere. V tem procesu je še posebej dragocena velikodušna pomoč drugih parov, ki že dlje časa živijo zakonsko življenje. Občestvo je posebej pozorno na trenutke, kot so opredeljeni v nadaljevanju.

a) *Kateheza mladih in odraslih, ki se pripravljajo na zakon*,²¹³ predvideva daljno, bližnjo in neposredno pripravo na obhajanje zakramenta svetega zakona, ki je pravi poklic. V itinerarijih priprave na zakon sta predvidena postopnost in upoštevanje katehumenatskega modela: »Skupaj z obnovljenim oznanjevanjem *kerigme* je treba dati prednost tistim vsebinam, ki jim, če so jim posredovane v privlačni in pristrčni obliki, pomagajo, da se ‚velikodušno in darežljivo‘ zavežejo za vseživljenjsko pot. To je neke vrste *uwajanje* v zakrament zakona, ki jim posreduje potrebne prvine, da bi ga lahko sprejeli z najboljšo notranjo pripravljenostjo in tako začeli družinsko življenje z neko trdnostjo.«²¹⁴ Pri navajanju naslovov teh itinerarijev naj se opušča poimenovanje *tečajji priprave na zakon*. Tako bo temu procesu vrnjen njegov pristi vzgojni in katehetski značaj.

b) *Kateheza mladoporočencev*²¹⁵ je mistagoška kateheza za pare, ki so se nedavno poročili. Pomaga jim odkriti, kdo so postali v moči prejetega zakramenta. Ti vzgojni programi naj bodo oblikovani v luči Božje besede in naj usmerjajo življenje parov, da se bodo vedno bolj zavedali prejetega daru in poslanstva.

c) *Kateheza staršev, ki prosijo za krst svojih otrok*: občestvo, ki ga predstavlja katehet in ki skrbi za sprejem, poslušanje in razumevanje prošnje staršev, pripravi primeren način, ki v starših prebudi spomin na milost prejetega daru vere. Primerno je, da so v proces vključeni tudi botri. Itinerariju priprave na krst naj se nameni dovolj časa.

d) *Kateheza za starše otrok, ki se uwajajo v krščanstvo*: občestvo z veseljem podpira vključitev staršev v proces

²¹³ Prim. Papež Frančišek, Posinodalna apostolska spodbuda *Radost ljubezni – Amoris laetitia* (19. 3. 2016), CD 152, Ljubljana 2016, 205–216.

²¹⁴ Prav tam, 207.

²¹⁵ Prim. prav tam, 217–230.

uvajanja njihovih otrok v krščanstvo. Za marsikoga je to proces poglobljanja vere, za druge pa primeren prostor za prvo oznanilo.

e) *Medgeneracijska kateheza* predvideva pot vere, ki bo zaznamovana s posredno vzgojno izkušnjo ne glede na leta; dogaja se znotraj skupine različnih generacij v družini ali občestvu v času liturgičnega leta. Pri tej katehezi je dragocena izmenjava izkušnje vere med generacijami, ki se zgleduje po prvih krščanskih skupnostih.

f) Nosilci *kateheze v zakonskih skupinah in v skupinah družin* so zakonski pari, ki so člani teh skupin. Cilj itinerarijev te kateheze je razvoj zakonske in družinske duhovnosti, ki dajeta moč in zagon zakonskemu življenju, tako da zakonci ponovno odkrijejo zakonsko razsežnost med Bogom in človeštvom ter vlogo družine znotraj Božjega kraljestva.

Nove družinske razmere

233. Negotovost in nepredvidljivost aktualnih družbenih in kulturnih procesov sta med drugim spremenili tudi pojmovanje in resničnost družine. Povečuje se število zakonov in družin v krizi. Krize rešujejo tako, da »se porajajo novi odnosi, novi pari, nove zveze in novi zakoni, ki ustvarjajo zapletene in problematične družinske situacije, kar zadeva izbiro krščanskega življenja«. ²¹⁶ Družina je zaznamovana z ranami in krhkostjo, izginja družinska povezanost s presežnim. Kljub temu je mnogo takih, ki se jim toži po družini, slutijo njeno vrednost, jo iščejo in si jo želijo zgraditi.

234. Cerkev želi s prizadevnostjo, spoštovanjem in pastoralno vnemo spremljati svoje ranjene otroke, ki živijo v težkih razmerah; želi jim vrniti zaupanje in upanje. »Cerkev se z vidika Božje pedagogike ljubeče obrača na tiste, ki so na nepopoln način udeleženi pri njenem življenju: skupaj z njimi prosi za milost spreobrnjenja; spodbuja jih, naj delajo dobro, ljubeče skrbijo drug za drugega in se dajo na razpola-

²¹⁶ Prav tam, 41.

go skupnosti, v kateri živijo in delajo.«²¹⁷ Pomembno je, da se vsako občestvo zaveda raznovrstnih družinskih resničnosti, z vsemi njihovimi pozitivnimi in senčnimi stranmi, ter jih na primeren način *spremlja* in *razpoznava* zapletene razmere, ne da bi pri tem zapadla v idealiziranje ali črnogledost. Pravzaprav »gre za to, da bi *vključili* vse ljudi; treba je pomagati vsakemu posamezniku, da najde svoj način, kako bo sodeloval v cerkveni skupnosti, da bi se čutil kot prejemnik ‚nezasluženega, brezpogojnega in zastonjskega‘ usmiljenja.«²¹⁸

235. Spremljanje v veri in uvajanje v življenje skupnosti tako imenovanih *izrednih* primerov torej pomeni, »da zelo resno vzamemo vsakega človeka in načrt, ki ga ima Bog zanj«.²¹⁹ Pri tem razvijemo odnos bližine, poslušanja in razumevanja. Poleg osebnega duhovnega spremljanja najdejo kateheti tudi načine za spodbujanje sodelovanja teh bratov in sester pri katehezi: v posebnih skupinah, katerih člani živijo v podobnih zakonskih in družinskih razmerah, ter v drugih že obstoječih skupinah družin in odraslih. Na ta način se bomo izognili osamljenosti in diskriminaciji ter prebudili željo po sprejetosti in odgovarjanju na Božjo ljubezen.

2. Kateheza otrok in mladostnikov

236. »Ta doba starosti, po izročilu razdeljena na *zgodnje* in *pozno detinstvo* ter *otročvo*, ima v očeh vere in samega razuma posebno milost začetkov življenja.«²²⁰ Označujeta jo preprostost in zastonjskost sprejetja. Že sv. Avguštin je malčka in otroka uvrstil v obdobje, v katerem se učita pogovora z Učiteljem, ki jima govori v njuni notranjosti. Že v času najzgodnejšega otroštva moramo otroku pomagati, da sprejme in razvije čut za Boga in po naravni poti zasluti njegov obstoj (KV 3). Antropologija in pedagogika potrjujeta, da je otrok

²¹⁷ Prav tam, 78.

²¹⁸ Prav tam, 297.

²¹⁹ Papež Francišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija – Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 160.

²²⁰ SPK 177.

sposoben dojeti Boga in da se vprašanja o smislu življenja pojavljajo tudi pri tistih otrocih, katerih starši verske vzgoje ne spodbujajo. Otroci imajo sposobnost, da postavljajo vprašanja o smislu v odnosu do stvarstva, Božje identitete, o vzrokih dobrega in slabega. Sposobni so se veseliti skrivnosti življenja in ljubezni.

237. Študije socioloških, psiholoških in pedagoških ved ter komunikologije so v veliko pomoč pri opredeljevanju značilne podobe malčkov v zelo različnih življenjskih okoliščinah in na različnih geografskih področjih. Družbene in kulturne razlike zelo vplivajo na otrokove in mladostnikove sposobnosti, na razumevanje njihovih potreb s strani odraslih, na življenje v družini, šolsko izkušnjo, odnose v družbi in odnos do vere. Še posebej je treba upoštevati pogoje *prerojenih digitalnih danosti*, ki zaznamujejo velik del malčkov današnjega sveta. Gre za globalni pojav. Čeprav posledice še niso jasno razvidne, gotovo prihaja pri novih generacijah do sprememb na področju spoznavne in odnosnostne razsežnosti, kar naravno vpliva tudi na versko izkušnjo.

238. Prav tako moramo poudariti, da mnogo malčkov in otrok močno občuti krhkost družinskih vezi, čeprav živijo v dobrih ekonomskih razmerah; drugi pa tudi danes živijo v življenjskih okoliščinah, ki jih zaznamujejo revščina, nasilje in negotovost. Ti otroci, ki zaradi mnogih razlogov trpijo pomanjkanje najnujnejše življenjske varnosti, imajo velikokrat okrnjeno tudi možnost, da bi spoznali in ljubili Boga. Občestvo Cerkve naj, kolikor je mogoče, vstopi v dialog s starši in jih podpre pri njihovem vzgojnem poslanstvu; naj bo prisotno in razpoložljivo v svoji materinski skrbi in naj jim nudi konkretno pomoč. Navedeno bo zanje prvo in temeljno sporočilo Božje previdnosti in dobrote.

239. *Otroštvo* ali predšolsko obdobje je pomemben čas za odkrivanje verske razsežnosti, ko se otrok od staršev in okolice nauči drž odprtosti in sprejemanja ali odpiranja in zapiranja pred Bogom. V tem obdobju pride do prvih spoz-

nanj vere: otrok odkrije dobrega in skrbnega Očeta, ki je v nebesih in h kateremu se obračamo s srcem ter držami ljubezni in češčenja; spozna ime Jezusa in Marije ter osrednje pripovedi o Jezusovem življenju; spozna verske drže, simbole in dejanja. Pri tem ne smemo podcenjevati obhajanja liturgičnega leta, na primer postavljanja družinskih jaslí v pripravi na božič,²²¹ kar malčku pomaga doživeti živo katehezo ob neposredni vključitvi v skrivnost učlovečenja. S tem ko je malček od vsega začetka v družini ali v drugih vzgojnih okoljih v stiku z različnimi oblikami krščanskega življenja, se uči in usvoji prvo ter vse nadaljnje stopnje *socialne religioznosti* ter razvija krščansko moralno vest. Bolj kot za katehezo v ožjem pomenu besede gre v tem starostnem obdobju za *prvo evangelizacijo in oznanilo vere v odlični vzgojni obliki*, ki je pozorna na razvoj zaupanja, zastonjskosti, samodarovanja, prošnje in sodeložnosti, kar je pogoj za umestitev odrešitjske moči vere.

240. Otroštvo (6–10 let) je po običajnem izročilu mnogih dežel obdobje, v katerem se v župniji zaključi s krstom začetno obdobje uvajanja v krščanstvo. Celoten itinerarij uvajanja v krščanstvo se sklene s poznavanjem osnovnih dogodkov zgodovine odrešitja, ki so potem še predmet poglobljenega razmišljanja prihodnjih let in ki vključujejo postopno ozaveščanje krščenceve lastne identitete. V katehezi uvajanja v krščanstvo je pozornost usmerjena na prvo spoznavanje vere (prvo oznanilo) ter na otrokov uvajalni proces v življenje Cerkve in obhajanje zakramentov. Kateheza, ki ni razdrobljena, temveč razporejena skozi celoten itinerarij, v bistvenih poudarkih predstavi vse skrivnosti krščanskega življenja in njihov vpliv na moralno življenje. Pri tem je pozorna tudi na življenjske razmere otrok in na njihova vprašanja o smislu. Itinerarij uvajanja v krščanstvo predvideva poučevanje resnic vere, kar je posebej poudarjeno ob pričevanju občestva, udeležbi pri liturgiji, srečanju z Božjo besedo v Svetem

²²¹ Papež Frančišek, *Apostolsko pismo Čudovito znamenje – Admirabile signum* (1. 12. 2019), CD – Nova serija 32, Ljubljana 2019,

pismu in dobrodelnosti. Škofovske konference določijo čas in način izvajanja itinerarija uvajanja v krščanstvo ter podeljevanja zakramentov.

241. Otroštvo je tudi obdobje vstopa v šolski svet. Najprej malček in potem otrok vstopa v skupnost, ki je večja kot družina in v kateri ima možnost razviti svoje intelektualne in čustvene sposobnosti ter oblikovati odnose. V mnogih deželah sveta se ob vstopu v šolo začne tudi poseben pouk v veri, v nekaterih primerih pa v šoli potekata tudi kateheza uvajanja v krščanstvo in priprava na prejem zakramentov glede na smernice krajevnega škofa. V teh primerih je sodelovanje med kateheti in učitelji pomemben vzgojni element in spodbudna možnost pričevanja za vero znotraj občestva odraslih.

242. Nujno je, da proces uvajanja v krščanstvo postane verodostojen izkušnjski vstop v celovito življenje po veri, zato je katehumenat nedvoumen vir navdiha. *Uvajanje v krščanstvo na osnovi katehumenatskega modela* je zelo primerno, vendar mora potekati po merilih, vsebinah in metodah, primernih za otroke. Oblikovanje razvojnega procesa uvajanja v krščanstvo za mladostnike na osnovi katehumenatskega modela predvideva obdobja, obrede prehoda in živo sodelovanje pri evharistični mizi, ki pomeni vrhunec uvajanja. Pri tem so kateheti dolžni spremeniti tradicionalni pogled na mladostnika, ki v njem vidi predvsem objekt skrbi in pastoralne pozornosti, ter sprejeti vizijo, da mladostnika glede na njegove sposobnosti postopno oblikujejo in mu omogočijo postati dejavni nosilec kateheze znotraj občestva in zunaj njega. Katehumenatski model daje glede na odnos do najmlajših ponovno prvenstveno vlogo družini in celotnemu občestvu. Tako pride do procesa vzajemne evangelizacije med različnimi cerkvenimi subjekti kateheze, vključenimi v proces.

243. Vsaka krajevna Cerkev je spodbujena, da s svojimi uradi in ustanovami presodi okoliščine, v katerih živijo otroci, ter prouči modele in itinerarije uvajanja in kateheze, da

bodo primernejši za spodbujanje zavesti Božjega otroštva in pripadnosti Cerkvi, ki je Božja družina in ki se zbira pri obhajanju velike noči na dan, posvečen Gospodu.

3. Kateheza v mladostni resničnosti

244. Prenovljena ponudba vere za mlade in razpoložljivost Cerkve za pomladitev, ki je v procesu duhovne, pastoralne in misijonarske prenove, sta tesno povezani. »Če /mladi/ svoje sposobnosti uporabijo za prenovo, plavanje proti toku, dosledno pričevanje, oživljanje sanj in novo iskanje«,²²² pomagajo cerkvenemu občestvu doumeti kulturne spremembe našega časa ter spodbuditi rast zaupanja in upanja. Vse občestvo ima nalogo posredovanja vere in pričevanja za skupno hojo s Kristusom. Bližina Gospoda Jezusa ob dveh učencih, ki sta potovala v Emavs, njihova skupna pot, pogovarjanje, Jezusovo spremljanje in pomoč pri odpiranju oči so zgled hoje z *mladimi*. V tem procesu se evangelij oznanja na mladosten, pogumen in ustvarjalen način; v tem procesu je predlog za zakramentalno življenje in duhovno spremljanje. Po posredovanju Cerkve bodo mladi mogli odkriti osebno Očetovo ljubezen in tovarištvo z Jezusom Kristusom. Tako bodo mogli živeti in obdobje življenja, ki je primerno za »velike ideale, velikodušno junaštvo, dosledno zahtevnost v mislih in dejanjih«. ²²³

245. Kateheza mladih se mora znotraj mladinske pastoralne vedno obnavljati, osveževati in uresničevati na najširši možni način. Zaznamovana mora biti s pastoralnimi dinamikami in odnosi, v katerih vladajo poslušanje, vzajemnost, soodgovornost in prepoznavanje mladostnega protagonizma. Čeprav ni jasnih meja in je znotraj različnih kultur prisoten njim lasten pristop, moramo znotraj tega

²²² Papež Francišek, Posinodalna apostolska spodbuda *Kristus živi - Christus vivit* (25. 3. 2019), CD 158. Ljubljana 2019, 100.

²²³ Pavel VI., Nagovor za beatifikacijo Nunzia Sulprizia (1. 12. 1973). http://w2.vatican.va/content/paul-vi/it/speeches/1963/documents/hf_p-vi_spe_19631201_sulprizio.html.

obdobja razločevati obdobje predpubertete, pubertete, mladih in mladih odraslih. Nujno je treba poglobiti študij sveta mladih, pri tem upoštevati rezultate znanosti in se zavedati razmer v različnih deželah. Ena izmed splošnih značilnosti sveta mladih je njihov način komunikacije. Nove generacije močno zaznamujejo *družbena občila* in virtualni svet. Ta daje mladim možnosti, ki jih prejšnje generacije niso imele, hkrati pa predstavlja tudi veliko tveganje. Upoštevati je treba izkušnjo znotraj razmerij, ki jih omogoča tehnologija, oblikovanje novega pojmovanja sveta, resničnosti in medčloveških odnosov. Nujno je treba vztrajati pri pastoralnem delu z mladimi, jim prilagoditi katehezo ter prevesti Jezusovo sporočilo v njihovo govorico.

Kateheza s predpubertetniki

246. Veliko znamenj kaže, da je predpuberteta²²⁴ življenjsko obdobje, ki ima svojo značilnost *prehoda* od znanega in varnega v nekaj novega in neznanega. Po eni strani lahko to povzroči zagon in navdušenje, po drugi strani pa izzove občutke zmede in izgubljenosti. Za obdobje predpubertete je značilna prav ta mešanica občutkov, ki si nasprotujejo in so polni nihanja, v čemer skrivajo potrebo po merjenju, preizkušanju, izzivanju, da bi kot nosilci in samostojni posamezniki lahko preimenovali svojo identiteto, ki si želi prerojenja. To obdobje, ki ga spremlja hiter razvoj telesne in čustvene razsežnosti, pomeni začetek počasne in težke rasti osebnosti posameznika.

247. Predpuberteta je čas, v katerem človek na novo oblikuje svojo podobo Boga, ki jo je zgradil v otroštvu. Pomembno je, da kateheza skrbno spremlja to občutljivo obdobje ter se s pomočjo raziskav in humanističnih ved razvija za priho-

²²⁴ Izraz *puberteta* ima v različnih kulturah različne pomeni. V našem primeru pomeni čas, ki traja približno od 10. do 14. leta. Drugod je to obdobje imenovano *prva mladostna doba* (ang. *early adolescence*), medtem ko izraz *predpuberteta* pomeni zadnjo stopnjo otroštva (od 9. do 10. leta).

dnost. Kateheze ni strah usmeriti se na bistveno. Predpubertetnikom ponudi vero in si prizadeva v njihova srca vsejati kali podobe Boga, ki bo z leti lahko zorela: *kerigma* pripoveduje o Gospodu Jezusu, ljubečem prijatelju, ki pomaga na najboljši način živeti odnose in ne sodi, ki je zvest, ceni darove in sanje, ki izpolnjuje želje po dobrem in lepem. Kateheza je povabljena v predpubertetniku prepoznati protagonista in ustvariti prostor oblikovanja značilnih odnosov za skupino, dati prostor izkušnji, ustvariti vzdušje, v katerem je mogoče postaviti vprašanja glede na evangeljsko sporočilo. Predpubertetnik more lažje vstopiti v svet krščanske izkušnje, ko odkrije, da se evangelij dotika odnosne in čustvene razsežnosti, za katero je prav posebej občutljiv. Katehet, ki je sposoben zaupanja in potrpežljivega čakanja, resno gleda na dvome in neuravnoteženost predpubertetnika ter postaja nevsiljiv, vendar prisoten spremljevalec.

Kateheza z mladostniki

248. Mladost je obdobje, ki traja približno od 14. do 21. leta, včasih tudi veliko dlje. Označuje ga želja po neodvisnosti in hkrati tudi strah pred ločitvijo od družinskega okolja; to povzroča določeno napetost med navdušenjem in popuščanjem. »Mladostniki so na poti, na prehodu. /.../ Živijo prav to napetost, najprej v sebi in potem z bližnjim,« toda »mladost ni patološko stanje, s katerim se moramo bojevati. Je del običajne, naravne rasti življenja naših mladih.«²²⁵ Občestvo in katehet torej skrbita za pripravo notranjega prostora, v katerem je prostor razumevanja in sprejemanja; brez sodbe in z iskreno vzgojno ljubeznijo opazujeta mladostniško iskanje ter ga z vnaprejšnjim uravnavanjem usmerjata proti življenju v odprtosti in drznosti.

²²⁵ Papež Frančišek, Govor na pastoralnem srečanju rimske škofije (19. 6. 2017). [Http://w2.vatican.va/content/paul-vi/it/speeches/1963/documents/hf_p-vi_spe_19631201_sulprizio.html](http://w2.vatican.va/content/paul-vi/it/speeches/1963/documents/hf_p-vi_spe_19631201_sulprizio.html).

249. Na poti vere mladi potrebujejo prepričane pričevalce, ki jim stojijo ob strani in z njimi sodelujejo. Eden izmed katehetskih izzivov je prav ta, ki se nanaša na šibko pričevanje živete vere izven domačega okolja. Odmik od obiskovanja cerkve, do katerega pogosto pride v mladostniški dobi, ni toliko odvisen od tega, kar so mladi dobili v otroštvu – pa čeprav je to še tako pomembno –, ampak od vesele in jasne ponudbe, primerne njihovi starosti. Hkrati pa mladi postavljajo pred veliko preizkušnjo verodostojnost odraslih. Potrebujejo duhovnike, odrasle in mlade odrasle, pri katerih vidijo, da svojo vero živijo z veseljem in dosledno. Občestvo mora poskrbeti, da bo izmed sebe za katehetsko službo izbralo tiste osebe, ki se bodo pripravljene uglasiti s svetom mladih, ki se bodo z njimi srečevale z veseljem in lučjo vere. Pomembno je, da se kateheza z močnim pridihom vzgoje in poklicanosti izvaja znotraj mladinske pastorale, ki se tudi izvaja znotraj krščanskega občestva in drugega življenjskega prostora, v katerem so mladi.

Kateheza z mladimi

250. Hitre kulturne in družbene spremembe se dotikajo tudi mladih. V nekaterih delih sveta pogojuje porabniška in meritokratska²²⁶ družba iskanje tiste študijske poti, ki mlade sili, da postanejo strokovnjaki s strogimi kariernimi cilji. Mnogi mladi zato začitijo nujnost selitve, saj želijo dobiti delovne izkušnje in sebi ustrezen študij. Mnogi pa zaradi pomanjkanja ponudbe dela dobijo občutek negotovosti, ki jih potisne v razočaranja in dolgočasje ter včasih celo do tesnobe in depresije. V deželah, ki so zaznamovane s trajno ekonomsko nerazvitostjo in konflikti kot vzroki za velike migracije, živijo mladi v ponižanju in splošnem pomanjkanju zaupanja v svojo prihodnost.

²²⁶ Meritokracija je ideološki pojem, ki označuje sistem, v katerem obstaja pozitivna povezava med sposobnostmi in zaželenimi koristmi (op. prev.).

251. Z vidika verske izkušnje opažamo velike razlike. Mnogi mladi kažejo pospešeno iskanje smisla, solidarnosti, družbeno zavzetost. Pogosto so odprti za versko življenje in dovzetni za razne vrste duhovnosti. Glede na cerkveno izkušnjo se v tem življenjskem obdobju mnogi oddaljijo od Cerkve ali so do nje brezbrizni. Med vzroki za tako držo so gotovo pomanjkanje pričevanja, verodostojnosti, duhovne in moralne podpore s strani družine, pa tudi pomanjkljiva kateheza in manj izrazito cerkveno občestvo. Prav tako je res, da se mladi dejavno in z navdušenjem vključujejo v življenje Cerkve, v njeno misijonarsko dejavnost in služenje ter živijo iskreno in intenzivno molitveno življenje.

252. Gospod Jezus, ki »je posvetil mladost že z dejstvom, da jo je živel«, ²²⁷ je v času svojega javnega delovanja mladim izkazoval Očetovo dobrohotnost, spraševal jih je in vabil k polnemu življenju. Cerkev želi izkazovati podobno zavzetost do mladih, kot jo je imel Jezus, zato jim želi potrpežljivo prisluhniti, razumeti njihov nemir, se z njimi pogovarjati s čistim srcem, jih spremljati na poti razločevanja njihovega življenjskega poklica. Pastoralna mladih v Cerkvi bo torej v prvi vrsti *poživljanje značaja človeškosti in misijonarstva*. To pomeni, da bo v človeški izkušnji prepoznala znamenja ljubezni in Božjega klica. V luči vere bodo mladi našli svoj pravi smisel iskanja resnice in svobode, željo po ljubiti in biti ljubljen, osebni navdih ter navdušeno prizadevanje za druge in za svet. Zaradi pomoči mladim, da bi odkrili, predelali in živeli svoje življenje po Božji volji, bo pastoralna mladih vedno iskala nove načine in nove strategije. Nujno je torej, da pastoralna mladih »pridobi drugačno prožnost in povabi mlade na dogodke, srečanja, ki jim bodo sem ter tja ponudili prostor ne le za prejemanje vzgoje, ampak tudi za to, da bodo živeli skupaj, da bodo praznovali, peli, poslušali resnična pričevanja

²²⁷ Škofovska sinoda, 15. redno splošno zasedanje, *Zaključni dokument - Documento finale* (27. 10. 2018), 63.

vanja in izkušali občestveno srečevanje z živim Bogom«. ²²⁸ Tudi kateheza z mladimi potrebuje nove opredelitve v tem smislu pastoralnega dela.

253. Vsaka vzgojno-izobraževalna dejavnost, ki povezuje liturgično, duhovno, doktrinalno in moralno vzgojo, bo osredotočena na »dve veliki osi: prva os je poglobljanje *kerigme*, izkušnja srečanja z Bogom po križanem in vstalem Kristusu, kar daje temelj. Druga os je rast v bratski ljubezni, v občestvenem življenju, v služenju.« ²²⁹ Kateheza bo torej predstavljala oznanilo Jezusove pashe, resnično mladost sveta, kot centralno točko, ob kateri se oblikuje odgovor poklicanosti. ²³⁰ *Poklicna razsežnost* pastore mladine pričakuje, da bodo izdelani vzgojni programi, ki bodo vključevali življenjsko izkušnjo. Ceniti je treba dejstvo, da se pot vere mladih velikokrat dogaja tudi v pripadnosti združenjem ali gibanjem v Cerkvi. Dinamika skupine omogoča katehezi, da ostaja globoko povezana s konkretnim izkustvom. ²³¹

254. Ob urejenih in celovitih katehetskih itinerarijih velja ovrednotiti tudi občasno katehezo, do katere pride v krajih, kjer se mladi gibljejo: v šoli, na univerzi, v kulturnih in športnih društvih. Poleg dogodkov na škofijski, narodni ali celinski ravni je treba omeniti tudi *svetovne dneve mladih* kot priložnost za nagovor mnogih mladih, ki jih drugače ni mogoče doseči. Dobro je, da duhovniki in kateheti v pripravi na *dneve mladih* organizirajo priprave, ki bodo mladim omogočale doživeti izkušnjo vere. Ne pozabimo na čar, ki ga mladi na tem romanju občutijo: pomembno je, da ga doživijo kot trenutek kateheze.

255. Ovrednotiti je treba ustvarjalni in soodgovorni delež, ki ga mladi prispevajo h katehezi. Služenje v katehezi

²²⁸ Papež Frančišek, Posinodalna apostolska spodbuda *Kristus živi - Christus vivit* (25. 3. 2019), CD 158, Ljubljana 2019, 204.

²²⁹ Prav tam, 213.

²³⁰ Prav tam, 8. poglavje.

²³¹ Prav tam, 219–220.

najmlajših je izziv za njihovo osebno rast v veri. To dejstvo vabi krščansko občestvo, da se posebej zavzame za vzgojo mladih katehetov: »Potrebna je tudi prenovljena prizadevnost za katehete, ki so pogosto mladi v službi drugih mladih, skoraj njihovih sovrstnikov. Pomembno je ustrezno skrbeti za njihovo oblikovanje in napraviti vse, da bo skupnost dala večje priznanje njihovi službi.«²³²

256. Danes Cerkev posebej pozorno gleda na prehod iz mladostne v odraslo dobo. V primerjavi s preteklostjo vidimo, da mladi vse bolj odlašajo s preходом v odraslost. To je opazno predvsem v nekaterih družbah. Zdi se, da nekateri kljub vsem možnostim za vstop v svet odraslih (starost, zaključen študij, želja po darovanju) ne najdejo primernih razmer, da bi udejanjili svojo željo po samouresničitvi, nimajo delovnega mesta in stabilnega ekonomskega položaja, kar bi jim omogočilo osnovanje družine. To dejstvo se seveda odraža v njihovem čustvenem in notranjem svetu. Veljalo bi domisliti nove možnosti pastoralnega in katehetskega delovanja, ki bi krščanskemu občestvu pomagale, da bi *mlade odrasle* vključili v svoj svet in jih podpirali na njihovi poti.

4. Kateheza z odraslimi

257. Danes je položaj odraslega zelo kompleksen. V primerjavi s preteklostjo odraslosti ne dojemamo več kot obdobja, v katerem je dosežena določena stopnja trdnosti, temveč kot trajen proces preoblikovanja, zavedajoč se sprememb osebne občutljivosti, prepletenosti odnosov, klika k osebni odgovornosti. V to živo dogajanje so vključeni tudi družinski, kulturni, družbeni dejavniki, ki odraslega stalno postavljajo pred izziv, da na novo opredeli lastno identiteto in se ustvarjalno odzove na razne prehodne trenutke, v katerih je. Proces *postati odrasel* se nujno sreča tudi z versko razsežnostjo, saj

²³² Škofovska sinoda, 15. redno splošno zasedanje, Zaključni dokument – Documento finale (27. 10. 2018), 133. <https://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2018/10/27/0789/01722.html>

je dejanje vere notranje dogajanje, ki je tesno povezano s človekovo osebnostjo. V obdobjih odraslosti je vera poklicana, da prevzame različne oblike, da se razvija in zori, da bo verodostojno in trajno odgovarjala na izzive življenja. Zato vsako spremljanje odraslega zahteva, da življenjske izkušnje niso samo zaznane, temveč tudi brane v luči vere kot nove možnosti, vključene v isti vzgojni proces.

258. Odnos odraslih do verskih vprašanj je zelo različen, zato je prav, da vsakega človeka sprejmemo in poslušamo v njegovi enkratnosti. Ne da bi zmanjševali pomen posameznih situacij, moremo upoštevati določene vrste odraslih, ki živijo vero na zelo različne načine:

- odrasle vernike, ki svojo vero živijo in jo želijo tudi poglobiti;
- odrasle, čeprav krščene, ki nimajo primerne vzgoje ali niso dokončali procesa uvajanja v krščanstvo in jih zato lahko imenujemo *kakor katehumeni*;²³³
- odrasle krščene, ki ne živijo svoje vere redno, pa kljub temu v določenih trenutkih svojega življenja iščejo stik z občestvom;
- odrasle, ki prihajajo iz drugih krščanskih veroizpovedi ali imajo drugačne verske izkušnje;
- odrasle, ki se vračajo v katoliško vero po doživetju izkušnje novih verskih gibanj;
- odrasle nekrščene, ki jim je namenjen pravi in resnični katehumenat.

259. Prizadevanje za zorenje krstne vere je osebna odgovornost vsakega in predvsem odrasel jo mora sprejeti kot svojo prednostno nalogo, saj je odgovoren za razvoj svoje osebne identitete. Vsak odrasel se ob tej prednostni nalogi sooča tudi z odgovornostjo v družini in družbi, kar lahko povzroči globoke krize. Zato sta tudi v tem življenjskem obdobju s posebnimi značilnostmi tako pomembna spremljanje in

²³³ Janez Pavel II., Posinodalna apostolska spodbuda *O katehezi v našem času – Catechesi tradendae* (16. 10. 1979), CD 5, Ljubljana 1980, 44.

rast vere. Slednja odraslemu pomagata, da zori v tisti duhovni modrosti, ki razsvetljuje in poenoti večplastne življenjske, družinske in družbene izkušnje.

260. Kateheza z odraslimi se torej oblikuje kot osebni in občestveni proces učenja, da bi odrasli pridobili *versko miselnost* »do mere doraslosti Kristusove polnosti« (Ef 4,1). Glavna cilja kateheze z odraslimi sta vzgoja in zorenje življenja v Duhu, ki se dogaja po principu postopnosti in napredovanja, da bi bilo evangeljsko sporočilo sprejeto v vsej svoji preoblikovalski razsežnosti ter bi tako prežarilo osebno in družbeno življenje. Kateheza z odraslimi doseže svoj cilj, ko postanejo odrasli sposobni prijeti vajeti verske izkušnje v svoje roke ter se odločijo za nadaljevanje poti in osebno rast.

261. Splošna naloga kateheze z odraslimi je, da se oblikuje z upoštevanjem različnih vrst ljudi in njihovih verskih izkušenj, na katere se sklicuje. *Posebne naloge*, ki sledijo in so lahko celo časovno opredeljene, v resnici kažejo na stalno prizadevanje občestva, da bi odrasle, ki jih sprejemajo v njihovi resničnosti, slišali v njihovih zahtevah in pravih potrebah. Posebne naloge kateheze z odraslimi so:

a) *prebuditi vero* s spodbujanjem nove verske izkušnje in s ponovnim vrednotenjem človeških in duhovnih virov, ki v človeku nikoli ne zamrejo, s svobodno in osebno obnovitvijo prvotne motivacije pod vidikom privlačnosti, prijetnosti in pripravljenosti;

b) *očistiti vero* vseh zavajajočih ali zmotnih verskih predstav. Pomagati odraslim, da spoznajo in priznajo omejenosti ter se odločijo odkrivati pristne temelje vere s pogledom na polnost življenja, h kateremu nas kliče evangelij;

c) *gojiti vero* s pomočjo življenja značilnih cerkvenih odnosov, ki spodbujajo oblikovanje zrele krščanske vesti, ki bo sposobna odgovoriti lastnemu upanju ter bo pripravljena na vesel in razumen pogovor s sodobno kulturo;

d) *pomagati pri podeljevanju in pričevanju vere*, tako da pripravi primeren prostor za podeljevanje in služenje v

Cerkvi in svetu kot uresničitev naloge razodevanja Božjega kraljestva.

Če povzamemo, ima kateheza z odraslimi nalogo spremljanja, vzgajanja in oblikovanja tipičnih potez odraslega kristjana, učenca Gospoda Jezusa, znotraj krščanskega občestva, da bo sposoben *izhoda* oziroma da bo vključen v družbene in kulturne razsežnosti ter bo v njih pričeval za vero in uresničevanje Božjega kraljestva.

262. Da bi katehezi z odraslimi priznali pomen in da bi mogla doseči svoje cilje, moramo upoštevati nekatere *kriterije*:

a) Bistveno je, da se kateheza navdihuje pri misijonarski in katehumenatski izkušnji ter postaja *izraz krščanskega občestva* v vsej njegovi celovitosti, saj je občestvo tisto naročje, ki prinaša vero. Ker je krščansko občestvo strukturni del katehetskega procesa z odraslimi in ne le prostor zanj, je nujno, da je sposobno obnove, da se upa izpostaviti izzivom občutljivosti odraslih našega časa in da je sposobno tudi sprejemati, biti navzoče in nuditi oporo.

b) Ker je kateheza odraslih tudi vzgojni proces *krščanskega življenja v njegovi celovitosti*, je pomembno, da nudi konkretne in stvarne izkušnje življenja vere (poglabljanje v Sveto pismo in nauk, duhovnost, obhajanje liturgije in ljudskih pobožnosti, izkušnja bratstva, misijonarsko poslanstvo dobroteljnosti in pričevanja v svetu ...), ki bodo odgovarjale posameznikovim potrebam v celovitosti čustev, misli in odnosov.

c) Na odrasle ne smemo gledati kot na naslovljence kateheze, ampak kot na *protagoniste skupaj s kateheti*. Nujno je torej, da odraslega spoštljivo sprejmemo kot osebo, ki že ima določene izkušnje in prepričanja na področju vere in ki je sposobna živeti svojo svobodo ter s pomočjo dialoga dopusti zorenje novim prepričanjem.

d) Kateheza z odraslimi naj bo pozorna na *razmere mož in žena* in naj jih prepozna, naj upošteva njihove značilnosti, znotraj katerih vsak živi svojo izkušnjo vere. Kateheza mora upoštevati *laičnost* odraslih, ki so po krstu poklicani, da iš-

čejo »Božje kraljestvo s tem, da se ukvarjajo s časnimi rečmi in jih urejajo v skladu z Božjo voljo« (C 31).

e) Pomembna je tudi skrb za *usklajevanje* kateheze z odraslimi, še posebej s pastoralo družine in mladih ter z drugimi razsežnostmi verskega življenja – liturgično izkušnjo, dobroteljnostjo, družbenokulturno razsežnostjo – z namenom, da bi prišlo do skladnosti celotne pastorale.

263. Pri katehezi z odraslimi je lik kateheta posebej pomemben, saj je spremljevalec in hkrati vzgojitelj, ki je sposoben odrasle podpreti v njihovi osebni rasti. Spremljevalec odraslih zavestno ohranja svojo vzgojiteljsko vlogo – čeprav znotraj odnosa iskrenega bratstva –, saj si želi usmerjati njihov odnos z Gospodom in Cerkvijo ter njihovo pričevanje v svetu. V primernem trenutku se je spremljevalec sposoben umakniti, saj tako v spremljancih spodbudi prevzem odgovornosti za osebno rast vere. Pomembno je torej, da so kateheti odraslih skrbno izbrani ter s primerno vzgojo in izobraževanjem uvedeni v to pomembno službo.

264. Kateheza z odraslimi ima veliko različnih *oblik* z različnimi poudarki:

- kateheza kot resnično in pravo uvajanje v vero oziroma spremljanje kandidatov za krst in druge zakramente uvajanja znotraj katehumenata;
- kateheza kot ponovno uvajanje v vero oziroma spremljanje teh, ki so že bili krščeni, pa niso dokončali poti uvajanja v krščanstvo ali niso bili resnično evangelizirani;
- kateheza kot novo odkritje vere v središčih duhovnosti ali drugih središčih oziroma evangelizacija, namenjena »oddaljenim«;
- kateheza oznanjevanja vere v vsakdanjem življenju, na delovnih mestih, pri rekreaciji, v primeru ljudskih pobožnosti ali na romanjih;
- kateheza zaročencev v pripravi na prejem zakramenta svetega zakona ali na prejem zakramentov otrok, ki

velikokrat postane izhodišče za prihodnje katehetske dejavnosti;

- kateheza, namenjena poglobljanju vere ob Svetem pismu, ob kakšnem dokumentu cerkvenega učiteljstva ali ob branju življenja svetnikov in drugih pričevalcev vere;
- liturgična kateheza, ki si prizadeva za zavestno obhajanje skupnih obredov;
- kateheza s posebnimi moralnimi, kulturnimi ali družbenopolitičnimi vsebinami, ki si, spodbujena v veri, prizadeva za dejavno vključitev v družbeno življenje;
- kateheza na področju vzgoje in izobraževanja pastoralnih delavcev, ki je prednostna priložnost za oblikovanje itinerarijev vere.

265. Ob koncu moramo priznati velik prispevek h krščanski vzgoji in izobraževanju odraslih, ki se dogaja v raznih združenjih, gibanjih in drugih cerkvenih skupinah ter zagotavlja stalno in raznoliko spremljanje. Značilno za te skupine je, da pogosto predstavljajo krščansko življenje kot osebno in bistveno srečanje z živo osebo Jezusa Kristusa znotraj izkušnje v skupini in bratskih odnosov. Ker omogočajo lažjo podelitev življenjskih izkušenj in oblikovanje bratskih ter prijateljskih odnosov, postajajo prav majhne skupine dragocena priložnost za medosebno posredovanje vere.²³⁴

5. Kateheza z ostarelimi

266. Starejši ljudje so bogastvo spomina in pogosto tudi skrbniki vrednot družbe. Družbene in politične izbire, ki njihovega dostojanstva ne priznajo, se obračajo same proti sebi. »Cerkev se ne more in noče prilagoditi miselnosti nepotrpežljivosti, in še toliko manj ravnodušnosti in preziranju, v odnosu do starosti.«²³⁵ Cerkev v starostnikih vidi Božji dar,

²³⁴ Papež Frančišek, Apostolska spodbuda *Vesetje evangelija – Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 127–129.

²³⁵ Papež Frančišek, *Splošna audienca – Udienza generale* (4. 3. 2015).

bogastvo občestva in v pastoralni skrbi zanje svojo pomembno nalogo.

267. Starostniki naj dobijo njim primerno katehezo, ki je pozorna do posebnosti njihovega verskega življenja. »Ostareli je lahko dočakal ta čas s trdno in bogato vero. Tedaj kateheza na določen način dopolnjuje opravljeno pot v duhu zahvale in zaupnega pričakovanja. Drugi živijo vero z bolj ali manj jasno in slabotno krščansko prakso. Tedaj postane kateheza trenutek nove luči in krščanske izkušnje. Včasih ostareli doseže svoja leta z globokimi ranami na duši in telesu. Kateheza mu pomaga živeti v duhu prošnje molitve, odpuščanja in notranjega miru. Položaj ostarelega v vsakem primeru zahteva katehezo upanja, ki prihaja iz gotovosti dokončnega srečanja z Bogom.«²³⁶ Upoštevati je torej treba različne osebne in družbene razmere, ki jih pogosto zaznamujeta osamljenost in občutek nekoristnosti. Tako naj bo kateheza tista, ki starostnikom daje občutek sprejetosti in priznanja v občestvu.

268. V Svetem pismu je starostnik predstavljen kot človek, ki je poln modrosti in Božjega strahu ter je zato skrbnik velike življenjske izkušnje, ki ga napravlja na določen način za *naravne kateheta v občestvu*. Starost je čas milosti, v katerem Gospod obnavlja svoj klic k skrbi in posredovanju vere, k molitvi, posebej k prošnji molitvi, k »biti blizu« potreb- nim. S svojim pričevanjem starostniki mladim posredujejo smisel življenja, vrednost tradicije ter nekatere verske in kulturne prakse, ovrednotijo spomin in žrtev preteklih generacij, z upanjem zrejo onkraj trenutnih težav. S priznavanjem njihovega dostojanstva Cerkev starostnikom pomaga, da se dajo na razpolago občestvu. Še posebno lahko izpolnjujejo katehetsko vlogo pri najmlajših, mladih in odraslih, tako da z njimi preprosto delijo svoje bogastvo modrosti in vere, ki ga nosijo v sebi. Skupnost pa jim izrazi svojo hvaležnost za njihovo dragoceno prisotnost ter spodbuja medgeneracijska

²³⁶ SPK 187.

srečanja med starimi in mladimi. Na ta način se izrazi tudi povezanost med spominom in prihodnostjo, med tradicijo in prenovi, saj se oblikuje naraven krog posredovanja vere iz generacije v generacijo.

6. Kateheza z osebami s posebnimi potrebami

269. Skrb Cerkve za osebe s posebnimi potrebami izvira iz načina Božjega delovanja. Ko gleda načelo učlovečenja Božjega Sina, ki se ponavzočuje v vsaki človeški resničnosti, prepozna Cerkev v osebah s posebnimi potrebami klic k veri in življenju, ki je dobro in zelo smiselno. Invalidnost je vsebina, ki ima velik pomen znotraj evangelizacije in krščanske vzgoje. Občestva so poklicana ne samo k skrbi za najšibkejšo, temveč k prepoznavanju Jezusove navzočnosti, ki se v njih posebej razodeva. To »zahteva dvojno pozornost: zavest, da je oseba s posebnimi potrebami, tudi težjimi in najtežjimi, *sposobna sprejeti vzgojo v veri*; in voljo, da se jo upošteva kot *dejavni subjekt* skupnosti, v kateri živi«. ²³⁷ V kulturnem okolju je žal razširjen narcističen in koristoljuben pogled na življenje, ki v osebah s posebnimi potrebami ne vidi širine človeškega in duhovnega bogastva, pozablja, da je ranljivost človekova temeljna razsežnost, ki mu ne preprečuje sreče in samouresničitve. ²³⁸

270. Osebe s posebnimi potrebami dajejo cerkvenemu občestvu možnost rasti, saj je zaradi njihove prisotnosti povabljen, da premaguje kulturne predsodke. Invalidnost lahko povzroči zadrego, saj izpostavlja težavo pri sprejemanju različnosti; lahko povzroči tudi strah, še posebej, če je zaznamovana s trajnostjo, saj na ta način spominja na krhkost vsakega človeka, ki se lahko sklene s trpljenjem in smrtjo. Prav zato, ker so osebe s posebnimi potrebami pričevalci

²³⁷ Papež Frančišek, *Nagovor udeležencem srečanja za osebe s posebnimi potrebami* (11. 6. 2016).

²³⁸ Papež Frančišek, *Nagovor udeležencem srečanja za osebe s posebnimi potrebami* (21. 10. 2017).

bistvenih resnic človeškega življenja, moramo nanje gledati kot na velik dar in jih sprejemati. Občestvo, ki je obogateno z njihovo navzočnostjo, se bolj zaveda odrešenjske skrivnosti Jezusovega križa. Ko občestvo zaživi vzajemen odnos sprejemanja in solidarnosti, postane vir dobrega življenja in poziv svetu. Kateheza tako pomaga kristjanom pri branju človeške bolečine v luči Kristusove smrti in vstajenja.

271. Naloga krajevne Cerkve je, da se odpre in sprejme medse osebe s posebnimi potrebami ter jih vključi v redno katehezo. Tako se zavzame za *kulturo vključevanja*, ki je nasprotna miselnosti izključevanja. Osebe z umskimi omejitvami živijo zaradi svojega notranjega uvida neposreden odnos z Bogom in zato potrebujejo v svojem verskem življenju primerno spremljanje. To od katehetov zahteva, da iščejo nove komunikacijske poti in primerne metode, ki bodo spodbujale srečanje z Jezusom. Priporočena je uporaba doživljajske govornice in take dinamike, ki bo vključila vseh pet čutov, pa tudi narativna metoda, ki bo katehizirance na njim primeren način vključila v katehetski proces. Primerno je, da kateheti dobijo za to službo primerno izobrazbo. Kateheti naj bodo blizu tudi družinam oseb s posebnimi potrebami, naj jih spremljajo in jih polno vključijo v občestvo. Odprtost življenju teh družin je pričevanje, ki zahteva veliko spoštovanje in občudovanje.²³⁹

272. Osebe s posebnimi potrebami, tudi z visoko stopnjo invalidnosti, so poklicane k polnosti zakramentalnega življenja. Zakramenti so Božji dar in bogoslužje živimo, še preden ga umsko dojamemo: nihče torej nima pravice, da osebam s posebnimi potrebami zavrne prejem zakramenta. Občestvo, sposobno odkriti lepoto in veselje vere, ki so je sposobni ti bratje in sestre, obogati. Zato je pomembna inkluzivna pastorala in vključitev v sodelovanje pri bogoslužju, še posebno

²³⁹ Papež Frančišek, Posinodalna apostolska spodbuda *Radost ljubezni – Amoris laetitia* (19. 3. 2016), CD 152, Ljubljana 2016, 47. V tej točki je govor o skrbi za osebe s posebnimi potrebami.

ob nedeljah.²⁴⁰ Osebe s posebnimi potrebami lahko razvijejo visoko stopnjo vere, ki razume zakramentalno življenje, molitev in oznanilo Besede. Te osebe torej niso le naslovljenci, temveč protagonisti evangelizacije. Zaželeno je, da bi osebe s posebnimi potrebami lahko bile tudi katehisti in bi s svojim pričevanjem še učinkoviteje posredovale vero.

7. Kateheza z migranti

273. Migracije so svetovni pojav; milijoni ljudi in družin se preseljujejo znotraj posameznih dežel predvsem zaradi urbanizacije, včasih pa tudi zaradi nevarnega prehajanja iz ene dežele v drugo ali z enega kontinenta na drugega. Vzroki za migracije so vojaški spopadi, nasilje, preganjanje, omejevanje svobode in kršitve človeškega dostojanstva, obubožanje, klimatske spremembe in selitve delavcev, ki jih povzroča globalizacija. »Ta pojav preseneča zaradi števila vpletenih, zaradi sprožanja družbene, gospodarske, politične, kulturne in verske problematike, zaradi dramatičnih izzivov, pred katere postavlja narode in mednarodno skupnost.«²⁴¹ Vse krajevne Cerkve poznajo ta problem, ker so v državah izvora, prehoda ali končnega cilja. Pogosto migrantski proces spremljajo velike humanitarne težave, pa tudi opuščanje verske prakse in kriza vere.

274. Cerkev, ki je »mati brez meja in ločnic«,²⁴² sprejema migrante in begunce ter z njimi deli svojo vero. Cerkev je vključena v solidarnostne strukture in strukture sprejemanja ter se tudi v teh razmerah trudi pričevati za evangelij.

²⁴⁰ Prim. Benedikt XVI., Posinodalna apostolska spodbuda *Evharistija, zakrament ljubezni - Sacramentum caritatis* (22. 2. 2007), CD 115, Ljubljana 2007, 58.

²⁴¹ Benedikt XVI., Okrožnica *Ljubezen v resnici - Caritas in veritate* (29. 6. 2009), CD 127, Ljubljana 2009, 62.

Latinska beseda *globus* pomeni »krogla, (zemeljska) obla«; angleška beseda *global* pomeni »kroglast, vesoljen«.

²⁴² Papež Frančišek, Nagovor udeležencem 7. kongresa pastorale migrantov (21. 11. 2014), 6. http://www.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2014/november/documents/papa-francesco_20141121_congresso-pastorale-migranti.html.

»Cerkev pospešuje načrte za evangelizacijo in spremljanje migrantov na vsej njihovi poti, začenši z deželo izvora, prek dežel prehoda, pa do dežele sprejema, s posebno pozornostjo, da bi odgovorila na njihove duhovne zahteve po katehezi, bogoslužju in obhajanju zakramentov.«²⁴³ V fazi sprejemanja ima *kateheza z migranti* nalogo, da podpira zaupanje v Božjo bližino in previdnost, tako da z vero osvetljuje njihove strahove in upanje. Kateheza znotraj *skupnosti za sprejemanje migrantov* si prizadeva za prebujanje solidarnosti in boja proti negativnim predsodkom. »Takšna kateheza se potem mora nanašati na zahtevne probleme, ki so že pred migracijskim pojavom in ga spremljajo, na primer demografsko vprašanje, zaposlitev in delovne razmere (vprašanje dela na črno), skrb za številne stare ljudi, kriminal, izkoriščanje ljudi«²⁴⁴ in trgovina z ljudmi. Lahko bi bilo učinkovito, če bi lokalne skupnosti spoznale nekatere značilne oblike vere, liturgije in pobožnosti migrantov, saj se iz tega lahko rodi izkušnja vesoljnosti Cerkve.

275. Kjer je mogoče, ponudimo katehezo, ki upošteva načine razumevanja in prakticiranja vere, značilne za dežele izvora. Takšna kateheza postane dragocena opora za krščansko življenje migrantov, posebej za prvo generacijo. Velikega pomena je omogočati uporabo maternega jezika, saj je to prva oblika izražanja lastne identitete. Cerkev namenja migrantom posebno pastoralo, ki upošteva njihovo kulturno in versko specifičnost. Bilo bi krivično, če bi zakramentom, ki so jih že prejeli, dodali izgubo njihovih obredov in njihove verske identitete.²⁴⁵ Krščanski migranti, ki živijo svojo vero, postanejo v deželah, ki so jih sprejele, oznanjevalci evangelija in na

²⁴³ Prav tam, 4. Prim. tudi Janez Pavel II., Posinodalna apostolska spodbuda Pastirji črede – Pastores gregis (16. 10. 2003), 72. Ni prevedena v slovenščino. http://www.vatican.va/content/john-paul-ii/it/apost_exhortations/documents/hf_jp-ii_exh_20031016_pastores-gregis.html

²⁴⁴ Papeški svet za pastoralo migrantov in potujočih, navodilo *Kristusova ljubezen do migrantov – Erga migrantes caritas Christi* (3. 5. 2004), CD 109, Ljubljana 2005, 41.

²⁴⁵ Prim. prav tam, 49.

ta način bogatijo duhovni zaklad krajevne Cerkve ter krepijo njeno poslanstvo z lastno kulturno in versko tradicijo.

276. Da bi zagotovili pastoralno skrb na katehetskem področju, ki bi bolj ustrezala potrebam migrantov – ti pogosto pripadajo drugim Cerkvam *sui iuris* in imajo svojo posebno teologijo, liturgijo ter duhovnost –, sta nedvoumno potrebna dialog in tesno sodelovanje med Cerkvijo, od koder migranti prihajajo, in Cerkvijo, ki jih je sprejela. To sodelovanje omogoča prejemanje katehetskih gradiv, ki ohranjajo njihovo tradicijo in materni jezik ter pomagajo katehete pripraviti za opravljanje naloge spremljanja migrantov na poti vere. Upoštevati je treba norme *Zakonika cerkvenega prava* in *Zakonik prava orientalskih Cerkva*.

8. Kateheza s priseljenci

Verska oskrba v deželah priseljevanja

277. Odnosi med Cerkvijo izvora in njenimi sinovi naj se ne prekinejo, ko se migracijski proces konča in ko se migranti ustalijo v novih razmerah znotraj ali zunaj državnih meja. S pomočjo misij, misijonov ali drugih oblik naj nadaljujejo duhovno spremljanje tam, kjer so se migranti naselili. Njihov cilj naj bo zagotoviti migrantom ohranitev živete vere, kot so jo živeli v domačem okolju; oblikujejo naj duhovno in materialno pomoč. Nekateri episkopati pošiljajo svoje duhovnike, redovnike in redovnice ter laike, ki jih žene misionarski duh, da bi zbrali in spremljali vernike svoje dežele. To delovanje se izvaja na različne načine glede na možnosti, ki jih dovoljuje pravo.²⁴⁶ Pogosto je v navedeno vključena

²⁴⁶ *Zakonik cerkvenega prava – Codex iuris canonici* (1983), Ljubljana 1983, govori o misijah za oskrbo duš, ki so »kakor župnije« (kan. 516); »osebne župnije« (kan 518); o kaplanih »posebne skupnosti« (kan. 564sl.); o »osebnih prelaturah« (kan. 294sl.); o duhovnikih, škofovih vikarjih in »vernikih drugega obreda« (kan. 393 § 2). V CCEO: kan. 16.38.147–148.193.588.916. Glede katoliških vernikov vzhodnih obredov na latinskih območjih prim. Papež Frančišek, Apostolsko pismo *O skladnosti med zakoniki – De concordia inter codices* (31. 5. 2016).

tudi ponudba katehetskih programov za uvajanje v krščanstvo in trajno vzgojo v jeziku in izročilu izvornih Cerkev. Vse to ustvarja dragocen pripomoček za krščanske migrantske skupnosti, bogati pa tudi duhovnost Cerkev gostiteljice. Kateheza naj bo organizirana in izvajana v dogovoru s krajevnim škofom, tako bo v soglasju z delno Cerkvijo in bo omogočeno spoštovanje identitete ter prizadevanje za vključevanje vanjo.

Kateheza v deželah izvora

278. Kratka vrnitev migrantov v kraje izvora pogosto sovпада s praznovanjem krajevnih izročil, ki jih pogosto zaznamujejo pestre ljudske pobožnosti. Ne glede na to, da gre za priložnostne vrnitve, jih velja upoštevati kot možnosti za ponudbo vere. Pri tem lahko rešujemo tudi verska in moralna vprašanja, ki so se zaradi migracij pojavila pri posamezniku. Zelo pogosto se zgodi, da migranti ob takšnih priložnostih prosijo za obhajanje nekaterih zakramentov zase ali za svoje otroke, da bi pri njih lahko sodelovale njim drage osebe. Prav je, da se poudari, da je pogoj za prejem zakramenta dobra katehetska priprava,²⁴⁷ ki naj bi se zgodila v migracijski deželi. Župnik se mora prepričati o njeni izvedbi, pa tudi zahtevati dokazilo z dokumenti. V nasprotnem primeru naj sam poskrbi za primerno pripravo.

9. Kateheza z osebami na obrobju

279. Z izrazom *oseba na obrobju* mislimo ljudi, ki so blizu obrobja ali že v njem; med te uboge štejemo begunce, nomade, ljudi brez stalnega bivališča, kronično bolne, odvisnike, zapornike, sužnje prostitucije itd. Cerkev gleda »še posebno na tisti del človeštva, ki trpi in joče, ker ve, da ji ti ljudje pripadajo

²⁴⁷ Prim. *Zakonik cerkvenega prava – Codex iuris canonici* (1983), Ljubljana 1983, kan. 851.889.913–914.1063.

po evangeljskem pravu²⁴⁸ »Zato mora biti Cerkev vedno budna in pripravljena, da prepozna nova dela usmiljenja ter jih velikodušno in navdušeno udejanja²⁴⁹ saj se zaveda, da je verodostojnost njenega oznanila odvisna prav od pričevanja del. Jezusova beseda (prim. Mt 25,31-46) podpira in spodbuja zavzetost vseh, ki delajo za Gospoda v službi najmanjših.

280. Cerkev tudi priznava, »da je najhujše izključevanje, zaradi katerega ubogi trpijo, pomanjkanje duhovne naklonjenosti«. Zato »se mora prednostna odločitev za uboge poglavitno kazati v izredni in zlasti verski pozornosti²⁵⁰. Obrobnim oznanjamo vero skoraj vedno neformalno in prilžnostno, pri čemer igrajo pomembno vlogo sposobnost srečevanja oseb tam, kjer so, pripravljenost na brezpogojno sprejemanje in sposobnost približevanja v resnici in z usmiljenjem. Glede na prvo oznanilo in katehezo je nujno, da upoštevamo različne razmere, se zavedamo potreb in vprašanj vsakega posameznika ter spodbujamo medosebne odnose. Občestvo je poklicano, da bratsko podpira prostovoljce, ki se posvečajo tej službi.

Kateheza v zaporih

281. Zapor običajno vidimo kot mejno situacijo, ki pa je resnično prava zemlja za poslanstvo evangelizacije. Je tudi mejnik pastorale, ki se drži cerkvenih usmeritev. Z očmi vere je mogoče zaznati Božje delovanje med zaporniki v človeško gledano brezupnih razmerah. Toda Bog govori v srcih ljudi, kjer koli so, daje jim svobodo, ki je nimajo in katere omejitev je »najtežja oblika prestajanja kazni, ker se dotika osebe v

²⁴⁸ Pavel VI., *Govor na začetku 2. zasedanja II. vatikanskega koncila* (29. 9. 1963). Prim. Papež Frančišek, *Apostolska spodbuda Veselje evangelija – Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 209–212.

²⁴⁹ Papež Frančišek, *Apostolsko pismo Usmiljenje in usmiljenja potrebna – Misericordia et misera* (20. 11. 2016), CD – Nova serija 26, Ljubljana 2016, 19.

²⁵⁰ Prim. Papež Frančišek, *Apostolska spodbuda Veselje evangelija – Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 200.

njenem najglobljem jedru». ²⁵¹ Zato je prebujati v srcih bratov »željo po *pravi* svobodi naloga, ki se ji Cerkev ne sme odpovedati«. ²⁵² Brez prenehanja naj jim posreduje Božjo dobroto in njegovo zastojnsko usmiljenje.

282. Glavna vsebina kateheze med zaporniki, ki ima pogosto priložnostni in izkušenski značaj, je *kerigma* odrešenja v Kristusu, ki jo pojmuje kot odpuščanje in osvoboditev. Oznanilo vere se zgodi v neposrednem srečanju s Svetim pismom. Ko človek besedo sprejme, ta tolaži in zdravi življenje, čeprav ga je greh popolnoma razdejal; odpira prostor za prevzgojo in obnovitev. Ob tem pa odnos, ki ga zaporniki stkejo s pastoralnimi delavci, omogoča razumeti Božjo navzočnost po znamenju brezpogojnega sprejemanja in pozornega poslušanja. Ti bratski odnosi zapornikom odsevajo materinski obraz Cerkve, ki je prav v zaporih priča spreobrnjenju ali na novo odkriti veri pri mnogih svojih otrocih, ki prosijo za sprejem zakramentov uvajanja. Cerkev prizadevno spremlja tudi tiste, ki zaključijo prestajanje kazni, in člane njihovih družin.

²⁵¹ Papež Francišek, *Homilija pri sveti maši za jubilej zapornikov* (6. 11. 2016).

²⁵² Prav tam.

Tretji del

KATEHEZA V KRAJEVNIH CERKVAH

Deveto poglavje

KRŠČANSKA SKUPNOST – SUBJEKT KATEHEZE

1. Cerkev in služba Božje besede

283. Bog je želel svojo Cerkev ob svoji Besedi in hrani jo s telesom in krvjo svojega Sina. Tisti, ki verujejo v Kristusa, so prerojeni, ne iz minljivega semena, temveč iz neminljivega, ki je Beseda živega Boga (prim. 1 Pt 1,23). Prerojenje pa se nikoli ne konča. Božja beseda je *vsakdanji kruh*, ki nenehno obnavlja in hrani pot Cerkve. »Kajti Cerkev je utemeljena v Božji besedi, iz nje se poraja in živi. Vsa stoletja svoje zgodovine je Božje ljudstvo v njej vedno našlo svojo moč in cerkveno občestvo še danes raste ob poslušanju in obhajanju Božje besede ter njenem preučevanju.«²⁵³ Zaradi prvenstva Božje besede je Cerkev deležna »polnosti poslušanja« (BR 1). Vzor Božjega ljudstva je Devica Marija, ki je poslušala in »je vse te besede shranila in jih premišljevala v svojem srcu« (Lk 2,19). *Služba Besedi* se torej rodi iz poslušanja in vzgaja v umetnosti poslušanja, saj more samo tisti, ki posluša, tudi oznanjevati. »Celotno evangeliziranje sloni na Besedi, ki jo slišimo, premišljujemo, živimo, obhajamo in izpričujemo. Sveto pismo je izvir evangelizacije.«²⁵⁴

²⁵³ Benedikt XVI., Posinodalna apostolska spodbuda *Gospodova beseda – Verbum Domini* (30. 9. 2010), CD 131, Ljubljana 2011, 3.

²⁵⁴ Prim. Papež Francišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija – Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 174.

284. Božja beseda je živa: raste in se širi sama po sebi (prim. Apd 12,24). »Beseda vsebuje zmožnost, ki je ne moremo predvideti. Evangelij govori o vsejanem semenu, ki raste samo od sebe, ko poljedelec spi (prim. Mr 4,26-29). Cerkev mora sprejeti to nedoumljivo svobodo besede, ki je učinkovita na svoj način in v zelo različnih oblikah, tako da se pogosto izmakne našim predvidevanjem in razbije naše okvire.«²⁵⁵ Kot Marija tako tudi Cerkev odgovarja: »Zgôdi se mi po tvoji besedi!« (Lk 1,38). Cerkev se torej daje v službo oznanjevanju Božje besede in postaja njena varuhinja. Nalogo ji je zaupal Gospod sam, ne zato, da bi ostala skrita, temveč da bi kot luč svetila vsem. Božja beseda je torej na začetku poslanstva Cerkve. »Beseda sama nas priganja k bratom: Beseda nas razsvetljuje, očiščuje, spreobrača; mi smo le njeni služabniki.«²⁵⁶

285. Svojo nalogo posredovalke Cerkev opravlja, sklicujoč se na Božjo besedo: oznanja na vsakem kraju in v vsakem času, skrbi zanjo, jo posreduje različnim generacijam (prim. 2 Tim 1,14); razlaga jo s karizmo, ki jo ima učiteljstvo; jo zvesto in zaupljivo oznanja, vse zato, »da bi ves svet slišal oznanilo odrešenja in bi ob poslušanju veroval, v verovanju upal in v upanju ljubil« (BR 1); sprejema vernike, ki se ji pridružujejo, potem ko so sprejeli Besedo in krst (prim. Apd 2,14).

286. »Kdor sprejme evangelij kot Besedo, ki odrešuje, v dinamizmu evangelizacije ta svoj korak redno izrazi v zakramentalnih znamenjih.«²⁵⁷ Vidimo, da je preseženo nasprotje med besedo in zakramentom, saj razumemo, da je služba Besedi nedvoumno tudi služba zakramentom. Sv. Avguštin piše, »da se človek rodi v Duhu po besedi in

²⁵⁵ Prav tam, 22.

²⁵⁶ Benedikt XVI., Posinodalna apostolska spodbuda *Gospodova beseda - Verbum Domini* (30. 9. 2010), CD 131, Ljubljana 2011, 93.

²⁵⁷ Pavel VI., Posinodalna apostolska spodbuda *O evangelizaciji - Evangelii nuntiandi* (8. 12. 1975), Ljubljana 1976, 23.

zakramentu.«²⁵⁸ Njuno prepletanje je najmočnejše v bogoslužju, predvsem v evharističnem, ki razodeva zakramentalni značaj Božje besede. »Beseda in evharistija sta med seboj tako tesno povezani, da ju ene brez druge ne moremo razumeti: Božja beseda se spreminja v zakramentalno meso pri evharističnem dogodku. Evharistija nam odpira umevanje Svetega pisma, kakor nam tudi samo Sveto pismo osvetljuje in pojasnjuje evharistično skrivnost.«²⁵⁹

287. Skupni subjekt evangelizacije je Božje ljudstvo, »ljudstvo romarjev in oznanjevalcev«.²⁶⁰ II. vatikanski koncil govori o *mesijanskem ljudstvu*, ki ga je Kristus posvojil, naredil za orodje odrešenja ter poslal človeštvu kot luč sveta in sol zemlje (prim. C 9). Maziljenje z Duhom ga usposablja za Kristusovo preroško službo in ga napolnjuje z darovi, kot je *sensus fidei*, ki usposablja za razločevanje, pričevanje in oznanjevanje Božje besede. »Vsi so bili polni Svetega Duha in so z vso srčnostjo (*parressía*) oznanjali Božjo besedo« (Apd 4,31). Cerkev se čuti odgovorno tako za evangelizacijo kot katehezo.

288. Odgovornost nosijo vsi. »V moči prejetega krsta je vsak član Božjega ljudstva postal misijonarski učenec (prim. Mt 28,19). Vsak krščeni je, ne glede na svojo vlogo v Cerkvi in stopnjo verskega znanja, dejaven nosilec evangelizacije. Bilo bi neustrezno misliti na evangelizacijski načrt, ki bi ga izvajali usposobljeni sodelavci, medtem ko bi ostali verniki samo sprejemali njihovo delovanje. Nova evangelizacija mora vključevati novo pojmovanje nosilne vloge vsakega krščenega.«²⁶¹ Če pa so odgovorni vsi, ne nosijo vsi enake odgovornosti. Odgovornost se razlikuje glede na darove karizme in služb, ki

²⁵⁸ Avrelj Avguštin, *O Janezovem evangeliju* – In Iohannis evangelim tractatus, 12, 5: CCL 36, 123 (PL 35, 1486).

²⁵⁹ Pavel VI., Posinodalna apostolska spodbuda *O evangelizaciji* – *Evangelii nuntiandi* (8. 12. 1975), Ljubljana 1976, 55.

²⁶⁰ Prim. Papež Frančišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija* – *Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 111.

²⁶¹ Prav tam, 120.

so sicer vsi za življenje in poslanstvo Cerkve enako pomembni.²⁶² Vsak prispeva svoj del glede na življenjski stan in od Kristusa prejeto milost (prim. 4,11–12).

289. Konkretna oblika evangelizacije je *sinodalna praksa*, ki se uresničuje na vesoljni in krajevni ravni ter se izrazi na zasedanju raznih sinod in svetov. Prenovljena zavest misijonarske identitete zahteva danes večjo sposobnost podeljevanja, komunikacije, srečevanja in tako skupne hoje za Kristusom in poslušnosti Duhu. Sinodalno zasedanje predlaga pomembne cilje za evangelizacijo: vabi k skupnemu razločevanju o načrtovanju poti, spodbuja k delovanju v sozvočju z darovi vseh, preprečuje izoliranost posameznih delov občestva ali posameznikov. »Sinodalna Cerkev je Cerkev poslušanja v zavesti, da je poslušati ‚več kakor slišati‘. Poslušanje je vzajemno, pri tem se vsak kaj nauči. Verno ljudstvo, škofovski zbor, rimski škof: drug drugega poslušajo in vsi poslušajo Svetega Duha.«²⁶³ Kar govorimo o *službi Besedi*, se konkretno uresničuje znotraj različnih cerkvenih stvarnosti in krajevnih Cerkva, ki uporabljajo različne načine izražanja.

2. Vzhodne Cerkve

290. »Katoliška Cerkev zelo ceni ustanove, liturgične obrede, cerkvena izročila in red krščanskega življenja vzhodnih Cerkva. V teh vrednotah, slavnih po častitljivi starodavnosti, sije izročilo, ki prek očetov sega do apostolov in ki je del od Boga razodete in nedeljene dediščine vesoljne Cerkve« (VC 1). Ti zakladi že od vseh časov dopolnjujejo evangelizacijo. Katoliška cerkev pogosto potrjuje, da »imajo pripadniki vzhodnih Cerkva pravico in dolžnost, da jih ohranjajo, spoz-

²⁶² Prim. Kongregacija za verski nauk, *Cerkve se pomlaja – Iuvenescit Ecclesia* (15. 5. 2016), CD 154, Ljubljana 2017, 10.

²⁶³ Papež Frančišek, *Nagovor ob 50. obletnici ustanovitve škofovske sinode* (17. 10. 2015). http://www.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2015/october/documents/papa-francesco_20151017_50-017_50-anniversario-sinodo.html.

Prim. tudi Papež Frančišek, *Apostolska spodbuda Veselje evangelija – Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 171.

navajo in živijo»,²⁶⁴ hkrati pa naj se na vsak način izognejo izgubi lastne identitete. Ko si Cerkev prizadeva za varstvo in posredovanje vere znotraj lastnega izročila, ima kateheza prvenstveno nalogo. Nujno je torej, da v katehezi »zasije pomembnost Biblije, liturgije in izročil Cerkev *sui iuris* v patrologiji, hagiografiji in sami ikonografiji«. ²⁶⁵

291. »Poudariti je treba, da se tako, kot je priporočeno v zahodni Cerkvi, tudi v vzhodni Cerkvi kateheze ne sme ločevati od liturgije, saj od nje črpa navdih kot od Kristusove skrivnosti *in actu*. To metodo za oblikovanje vernikov je sprejelo veliko cerkvenih očetov. Metoda se izrazi v katehezi za katehumene in pri *mistagogiji* ali *mistagoški katehezi* za tiste, ki so v Božje skrivnosti že uvedeni. Tako so verniki nenehno vodeni v odkrivanje Božje besede, v katero jih je uvažal Očetov Duh, in v smrt ter vstajenje njihovega Gospoda. Iz razumevanja tega, kar bodo obhajali, in polne vključenosti v to, kar so obhajali, dopolnijo svoj življenjski načrt: *mistagogija* je vsebina njihovega odrešenjskega in posvečenega življenja ter pot do pobožanstvenja. Kot taka je temelj duhovnosti in morale. Priporočeno je torej, konkretno, da imajo vzhodne Cerkve za izhodišče svoje kateheze sebi lastno in značilno bogoslužje.«²⁶⁶

292. Vsi kleriki in kandidati za prejem svetih redov, pa tudi posvečene osebe in laiki, ki jim je zaupano katehetsko poslanstvo, naj dobijo zdravo in solidno pripravo, kot jo predvidevajo cerkveni predpisi. Dobro naj bodo poučeni o obredih in liturgični praksi, posebej tam, kjer je na istem področju prisotnih več različnih Cerkva *sui iuris* (prim. VC 4). Poleg tega »naj bodo verni kristjani, pripadniki katere koli Cerkve *sui iuris*, tudi latinske Cerkve, ki so zaradi službe, poslanstva ali naloge pogosto v stiku s kristjani, člani druge Cerkve *sui*

²⁶⁴ Kongregacija za vzhodne Cerkve, *Navodilo za izvajanje liturgičnih predpisov Zakonika kanonov vzhodnih Cerkva* (6. 1. 1996), 10.

²⁶⁵ CCEO kan. 621, § 2.

²⁶⁶ Kongregacija za vzhodne Cerkve, *Navodilo za izvajanje liturgičnih predpisov Zakonika kanonov vzhodnih Cerkva*, prav tam, 30.

iuris, primerno vzgojeni in izobraženi ter naj poznajo pobožnost obredov iste Cerkve, glede na službo ali poslanstvo, ki ga opravljajo«. ²⁶⁷

3. Krajevne/delne Cerkve

293. »Oznanjevanje, posredovanje in življenjska izkušnja evangelija se uresničujejo v krajevni Cerkvi ali škofiji.« ²⁶⁸ Del Božjega ljudstva, »zbran v Svetem Duhu /.../, sestavlja krajevno Cerkev, v kateri resnično živi in deluje ena, sveta, katoliška in apostolska Kristusova Cerkev« (Š 11). V krajevni Cerkvi so vse strukture vesoljne Cerkve: evangelij, zakramenti, škofovstvo, ki s pomočjo duhovnikov vodi pastoralo. Krajevna Cerkev »je na določenem prostoru učlovečena Cerkev, obdarovana z vsemi sredstvi zveličanja, ki jih daje Kristus, a s krajevnimi potezami«. ²⁶⁹ Je celotna Cerkev, ni pa sama, temveč je v občestvu z drugimi Cerkvami. Samo eno ljudstvo je, »eno telo, en Gospod, ena vera, en krst« (Ef 4,4-5). Hkrati pa med njimi poteka tudi izmenjava, in »samo če smo stalno pozorni na oba pola Cerkve, bomo mogli dojemati bogastvo tega razmerja med vesoljno Cerkvijo in delnimi Cerkvami«. ²⁷⁰

294. Tako kot vesoljna Cerkev je tudi vsaka delna Cerkev subjekt evangelizacije. To, kar jo ustvarja, postane vir njene ga poslanstva. Prav po njej pridejo ljudje v stik z občestvom, poslušajo Božjo besedo, po krstu postajajo kristjani in se zbirajo pri evharistični daritvi, ki ji predseduje škof in je prvenstveni izraz Cerkve (prim. B 41).

²⁶⁷ CCEO kan. 41.

²⁶⁸ SPK 217. V celotnem dokumentu se izraz *delna Cerkev* nanaša na škofijo in na njej podobna področja (ZCP kan. 369). Izraz *krajevna Cerkev* se nanaša na ustanove, pridružene delni Cerkvi, ki so ustanovljene na določenem območju ali v narodu ali tudi v posameznem združenju narodov, med seboj povezanih s posebnimi vezmi.

²⁶⁹ Papež Frančišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija – Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 30.

²⁷⁰ Pavel VI., Posinodalna apostolska spodbuda *O evangelizaciji – Evangelii nuntiandi* (8. 12. 1975), Ljubljana 1976, 62.

295. Krajevne Cerkve, ki jih z vsem obdaruje Sveti Duh, nadaljujejo evangelizacijo in tako prispevajo k dobremu vesoljne Cerkve. Ko se zbirajo ob Božji besedi, so poklicane, da jo oznanjajo in širijo. Upoštevač evangelizacijski izziv želi Božja beseda doseči najbolj oddaljena področja in je odprta vsem obrobjem. Ker živijo na določenem prostoru, krajevne Cerkve evangelizirajo tam, kjer so ukoreninjene v zgodovino, kulturo, izročilo, jezik in probleme svojih ljudi. Božja beseda »goji in privzema sposobnosti, bogastva in običaje narodov, kolikor je vse to dobro; vse to pa s privzemanjem očičuje, krepi in dviga« (C 13). Tako se izpolnjuje binkoštni dar, po katerem Cerkev »govori v vseh jezikih, razume in objema v svoji ljubezni vse jezike in tako zmaguje nad babilonsko razkropljenostjo« (M 14).

296. Vsaka krajevna Cerkev je povabljena, da na kar najboljši način izvaja katehezo kot evangelizacijski izraz znotraj lastnega kulturnega in družbenega konteksta. Vse krščansko občestvo je odgovorno za katehezo, čeprav znotraj tega nekateri dobijo od škofa posebno katehetsko poslanstvo. Ti nastopajo in delujejo v cerkveni službi v imenu vse Cerkve.

297. Katehetska dejavnost se uresničuje v okoljih, ki včasih postavljajo pod vprašaj nekatere tradicionalne oblike uvajanja in vzgoje v veri. Različne krajevne Cerkve so si prizadevale, da bi pri preverjanju in obnovi pastorage določile cilje in izdelale načrte, v katere so vključile spodbude na ravni škofij, narodov in celin. Ta prenova od občestev zahteva tudi spremembo struktur. Močna je zahteva, da bi vso dejavnost Cerkve postavili v okvir evangelizacije, ki naj bi postala osnovni princip delovanja Cerkve. Tudi kateheza je podvržena temu misijonarskemu prehodu, zato oblikuje prostor in konkretne ponudbe za prvo oznanilo ter presoja svoje delovanje v luči katehumenata. Ko bomo v celoti ubesedili še ostale pastoralne elemente in izvedli resnično pastoralno razločevanje, se bomo mogli izogniti tveganju, ki ga predstavljajo aktivizem, pozitivizem in razpršenost ponudb.

4. Župnije

298. Izhajajoč iz misijonarske zavesti Cerkev, so župnije povezane neposredno v krajevno Cerkev, katere del so (prim. LA 10). Župnije so »krajevno urejene pod vodstvom župnika, škofovega zastopnika; v nekem oziru namreč te predstavljajo po vesoljnem svetu razširjeno vidno Cerkev« (B 42). Župnije ljudem posredujejo sredstva odrešenja, med katerimi imajo prvenstveno vlogo: Božja beseda, krst in evharistija. Župnija »temelji na teološki resničnosti kot *evharistično občestvo*«. ²⁷¹ Evharistija, ki je vez ljubezni, spodbuja skrb za najbolj uboge in je »znamenje mesijanske dejavnosti, če se njim oznanja blagovest« (D 6).

299. Župnije, ki stojijo na stebrih Božje besede, zakramentov in dobrotelčnosti, predpostavljajo prepletенost služb, poslanstev in karizem. »Odličen primer občestvenega apostolata je župnija, ki vse človeške raznolikosti, kar jih najde v sebi, zbira v enoto in jih vceplja v vesoljno Cerkev« (LA 109). Župnije odsevajo naravo Božjega ljudstva in so brez predsodkov odprte za vse ljudi. Župnija je »redno okolje, kjer se ljudje rojevajo in rastejo v veri. Zato je zelo primeren skupnostni prostor, da je služba Besede, ki se v njej uresničuje, hkrati pouk, vzgoja in življenjska izkušnja.« ²⁷²

300. Župnija kljub svoji pomembnosti ne sme zanemarjati vsakdanjih težav, ki ji povzročajo spremembe znotraj zgodovinskih, družbenih in kulturnih razmer. Te spremembe povzročajo pojave, kot so urbanizem, nomadstvo, pretočna migrantstva in zniževanje števila duhovniških poklicev. Usmerja naj se proces *misijonarskega spreobrnjenja*, pri čemer naj se ne omejuje na ohranjanje obstoječega, temveč naj se zagotovi evangelizacijska usmeritev. »Župnija ni krhka struktura. Prav zato, ker je zelo prožna, si more privzeti zelo različne oblike, ki terjajo učljivost in misijonarsko ustvarjalnost pastirja in župnijske skupnosti. Čeprav seve-

²⁷¹ Janez Pavel II., Posinodalna apostolska spodbuda *O krščanskih laikih - Christifideles laici* (30. 12. 1988), 26.

²⁷² SPK 257.

da ni edina evangelizacijska ustanova, bo še naprej, če se je le sposobna nenehno prenavljati in prilagajati, 'ista Cerkev, ki živi sredi domov svojih sinov in hčera'. To predpostavlja, da je resnično v stiku z družinami in z življenjem ljudi in ne postane neuporabna struktura, ločena od ljudi, ali vase zaprta skupina izbrancev.«²⁷³

301. Danes župnije zaposlujeta obnova medsebojnih odnosov in urejanje lastnih struktur tako, da bi bile manj birokratske. Predstavljajo se kot *občestvo občestev*²⁷⁴ in so manjšim občestvom ter gibanjem v oporo in pomoč pri pripravljanju lastne evangelizacijske dejavnosti. V nekaterih Cerkvah se oblikujejo nove notranje škofijske oblike, tako imenovane *pastoralne zveze*, v katerih je predvidena razširitev službene udeležnosti. Za svoj cilj imajo aktualizacijo evangelizacije s celostnim pristopom, vključujoč različne vrste pastorage na ustvarjalen in inovativen način.

302. Misijonarsko spreobrnjenje župnijo vabi, da premisli o vrsti kateheze, ki jo nudi predvsem znotraj novih družbenih in kulturnih okoljih. Kateheza ostaja privilegirani prostor vzgoje v veri, zaveda pa se, da katehetsko delovanje ni v središču njenega zanimanja, saj so v župniji prisotni še druge možnosti in drugi procesi oznanjevanja, ki niso nujno vezani na obstoječe strukture. Župnijsko občestvo bo znalo stopiti z njimi v stik in pogovor, prepoznalo bo njihovo vrednost in bo ob pastoralnem razločevanju prišlo do novih oblik evangelizacijske resničnosti na svojem območju.

303. Nujnost prenove evangelizacijskega navdušenja spodbuja k vnovičnemu razmisleku z očmi misijonarskega duha o

²⁷³ Papež Frančišek, Apostolska spodbuda *Vesetje evangelija - Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 28; prim. tudi Janez Pavel II., Posinodalna apostolska spodbuda *O krščanskih laikih - Christifideles laici* (30. 12. 1988), 26.

²⁷⁴ Janez Pavel II., Posinodalna apostolska spodbuda *Cerkev v Ameriki - Ecclesia in America* (22. 1. 1999), 41.

vseh pastoralnih dejavnostih krščanske skupnosti, vse do tistih najbolj rednih in najbolj običajnih. Tudi kateheza je poklicana k misijonarskemu spreobrnjenju. Še več, poklicana je k lastnemu prispevku, tako da vsem svojim procesom dodaja prvo oznanilo. Za uspešno prenovo župnijske kateheze je dobro upoštevati naslednje vidike:

a) *Občestvo misijonarskih učencev*: v središču evangeljskega oznanjevanja v župniji na prvem mestu ni niti pastoralna strategija niti skupina izbranih in elitnih strokovnjakov, temveč občestvo misijonarskih učencev, ljudi, ki imajo živo izkustvo vstalega Kristusa ter živijo nove odnose, ki jih on usmerja. Krščansko občestvo, ki tudi v ranjenosti njegovih članov in v skromnosti svojih virov živi *mistično bratstvo*, postaja prvo in naravno oznanilo vere.

b) *Misijonarska miselnost*: pri tem govorimo o zrelem pogledu na resničnost, izhajajoč iz pastore, ki je odprta za ideje, načrte, vnaprej izdelane vzorce in delovanje Vstalega ter njegovega Duha, ki hodi pred svojimi. V isti smeri in v luči dvojnega, vzajemno spoštljivega delovanja moramo gledati tudi župnijsko katehezo, ki je poklicana, da ponotranji nove odnosne in komunikacijske sloge. Tako na primer prehaja od sprejemanja v »biti sprejeta«; od imeti besedo in voditi komunikacijo do dati besedo ter v čudenju prepoznati svobodno Božjo pobudo. Ta misijonarska težnja vabi katehezo k decentralizaciji, *poslušanju* in *izhodu* k življenjskim izkušnjam ljudi, ki jih razsvetljuje z lučjo evangelija. Decentralizacija, ki se nanaša predvsem na razumska stališča, se more izraziti tudi s fizičnim prostorom: veselje Cerkve, ker sme posredovati Jezusa Kristusa, »se izraža tako v njeni skrbi, da ga oznanja na drugih najbolj potrebnih krajih, kakor v stalnem izhajanju na obrobja svojega ozemlja in na nova družbeno-kulturna področja«. ²⁷⁵

c) *Katehumenatski navdih za vzgojne predloge*: predvsem mladim in odraslim more župnijsko občestvo ponuditi celostne vzgojne možnosti, ki ob uživanju njene lepote omogočajo sprejetje in temeljno bivanjsko poglobitev *kerigme*. Kateheza, ki se

²⁷⁵ Papež Frančišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija - Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 30.

ne zna uskladiti z drugimi pastoralnimi delovanji, tvega, da postane sicer povsem pravilna v teoriji, toda neživljenjska. Tako bo imela tudi velike težave pri učinkovitem pričevanju evangelijske dobrote za ljudi našega časa.

5. Združenja, gibanja in skupine vernikov

304. Prepoznavanje pomena župnij ne vodi k zapiranju njihove cerkvene izkušnje. *Združenja, gibanja in druge skupine v Cerkvi* so po II. vatikanskem koncilu doživele nov razcvet. So resničnost Cerkve, kar kaže na njeno veliko evangelizacijsko sposobnost, posebej na področjih, ki so oddaljena od tradicionalnih struktur. V krščanski zgodovini poznamo veliko združenj vernikov, iz katerih sta izvirala prenova in apostolat. Zato velja ta združenja podpirati in priznati, da Duh svobodno deli svoje karizme (prim. 1 Kor 12,11). »Gibanja predstavljajo pravi Božji dar za evangelizacijo in misijonarsko dejavnost.«²⁷⁶ Čeprav so cilji in metode različni, imajo nekatere elemente vendarle skupne: ponovno odkritje občestvenosti; okrepitev pogleda na krščansko življenje, ki je v poslušanju Besede, sočutju, dobroti; pospeševanje laikata v cerkvenem in družbenem poslanstvu.

305. Cerkev je vernikom priznala pravico do združenj, ki temeljijo na osnovni človekovi pravici do povezovanja in krstnem dostojanstvu. »Globok razlog /.../ je ekleziološki razlog, kar odprto priznava II. vatikanski koncil, ki vidi v skupnostnem apostolatu ‚znamenje občestva edinosti Cerkve v Kristusu‘ (LA 18).«²⁷⁷ Včasih se pojavijo težave, ko se v združenju oblikujejo izključitvene drže in močna identifikacija z gibanjem ter nezadostna vključenost v krajevno Cerkev. Prav do krajevne Cerkve pa moramo gojiti občestveno dimenzijo. *Kri-*

²⁷⁶ Janez Pavel II., *Okrožnica Odrešenikovo poslanstvo – Redemptoris missio* (7. 12. 1990), CD 46, Ljubljana 1991, 72.

²⁷⁷ Janez Pavel II., *Posinodalna apostolska spodbuda O krščanskih laikih – Christifideles laici* (30. 12. 1988), 29.

teriji eklezialnosti²⁷⁸ so lahko pomembna pomoč pri premagovanju težav in pričevanju o enosti. Cerkevna združenja so »bogastvo Cerkev. Duh jih prebuja za evangeliziranje v vseh okoljih in na vseh področjih. Pogosto prinašajo novo oznanjevalno gorečnost in so sposobna stopiti v dialog s svetom ter prenavljajo Cerkev. Zelo koristno je, da ne izgubijo stika z bogato stvarnostjo župnije in se z veseljem vključijo v celovito pastoralo krajevne Cerkev.«²⁷⁹

306. Neko določeno zrelost so že dosegla tista temeljna cerkevna združenja, ki jih spodbujajo škofovske konference in so razširjena po mnogih deželah. Spodbujajo prenovo poslanstva, tako da izhajajo iz poslušanja Božje besede; evangelij skušajo zakoreniniti v kulturo in razmere v določenem narodu, predvsem med ubogimi; spodbujajo sprejemljivo izkušnjo življenja v občestvu; vključujejo posameznike v zavestno sodelovanje pri evangelizaciji. »Taka občestva so znamenje življenjske moči Cerkev, sredstvo vzgoje in evangelizacije, trdno izhodišče za novo družbo, osnovano na ‚civilizaciji ljubezni‘. /.../ Če živijo zares v edinosti s Cerkvijo, so resničen izraz povezanosti in sredstvo za gradnjo še globlje povezave. Zato so razlog velikega upanja za Cerkev.«²⁸⁰

307. Ta združenja, gibanja in občestva, katerih cilj je gojiti vse osnovne razsežnosti krščanskega življenja, povečajo posebno pozornost vzgoji in izobraževanju. Kajti »vsako /združenje/ ima po svoji metodi možnost izvajati vzgojo, ki je globoko zakoreninjena v sami izkušnji apostolskega življenja. Primerno je, da pri tem integrirajo, konkretizirajo in specificirajo vzgojo, ki

²⁷⁸ Prav tam, 30. Merila za cerkvenost so: prvo mesto poklicanosti vsakega kristjana k svetosti; odgovornost za izpovedovanje katoliške vere; pričevanje za globoko in prepričano občestvo, v sinovskem odnosu s papežem in škofi; dolžnost navzočnosti v človeški družbi.

²⁷⁹ Papež Frančišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija - Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 29.

²⁸⁰ Janez Pavel II., Okrožnica *Odrešenikovo poslanstvo - Redemptoris missio* (7. 12. 1990), CD 46, Ljubljana 1991, 51; prim. tudi Pavel VI., Posinodalna apostolska spodbuda *O evangelizaciji - Evangelii nuntiandi* (8. 12. 1975), Ljubljana 1976, 58.

jo njihovi člani prejemajo od drugih oseb in občestev.«²⁸¹ Vzgojni procesi, ki poglobljajo posamezno karizmo vsakega gibanja, niso alternativa katehezi. Kateheza ostaja bistvena oblika krščanske vzgoje. Zato je odločilno, da združenja, gibanja ali občestva določijo poseben čas za redno katehezo.

308. Pri katehezi v združenjih pa je treba upoštevati:

a) Kateheza je neodtujljivo delo Cerkve in je torej treba jasno opredeliti njeno ekleziološkost. Združenja, gibanja in posebna občestva naj svojo katehezo izvajajo v skladu s škofijskimi pastoralnimi načrti.

b) Obvezno je treba spoštovati katehezi lastno naravo in razvijati vse njeno bogastvo ter oblikovati vse dimenzije krščanskega življenja glede na čutenje in slog apostolata, ki je značilen za posamezno karizmo.

c) Župnija je poklicana, da ceni katehezo, ki se izvaja znotraj posameznega združenja, saj velikokrat bolj doseže človeka v njegovi notranjosti in preseže okvir posamezne župnije.

6. Katoliška šola

309. Katoliška šola »si prav tako prizadeva za kulturne vrednote in človečnostno izobrazbo mladine kakor druge šole. Vendar je zanjo značilno, da v šolski skupnosti ustvarja ozračje, ki ga oživlja evangeljski duh. /.../ Vso človeško kulturo končno usmerja k blagovesti odrešenja, tako da vera osvetljuje znanje, ki ga gojenci postopoma pridobivajo o svetu, življenju in človeku« (KV 8). Poudarimo na kratko naslednje značilnosti: skladnost s splošnimi vzgojnimi cilji javne šole; izvirnost vzgojne skupnosti, ki je prežeta z evangeljskimi vrednotami; pozornost, ki je usmerjena k mladim; nujnost vzgoje, ki povezuje vero, kulturo in življenje.

310. »Odločilni preobrat v zgodovini katoliške šole /je/ prehod iz šole – ustanove k šoli – skupnosti, /pri čemer/

²⁸¹ Janez Pavel II., Posinodalna apostolska spodbuda *O krščanskih laikih – Christifideles laici* (30. 12. 1988), 62; prim. SPK 261.

skupnostna razsežnost kot taka ni nek preprost sociološki pojem, ampak predvsem teološki.«²⁸² Katoliška šola je *občestvo vere*. Njen vzgojni temelj izhaja iz evangeljskih vrednot. Občestvena dimenzija je živeta zelo konkretno in oblikuje rahločutne in spoštljive odnose. Šolski načrt vključuje vso šolsko skupnost, skupaj s starši. V središču so vedno učenci, ki rastejo skupaj, pri čemer se spoštuje razvojni ritem vsakega posameznika. »Učitelji pa naj se zavedajo, da je največ od njih odvisno, ali bo katoliška šola svoje naloge in namene mogla tudi uresničevati« (KV 8).

311. Katoliška šola je *nosilec eklezialnosti*, ki razkriva poslanstvo Cerkev posebej na vzgojnem in kulturnem področju. V svojem delovanju se sklicuje na krajevno Cerkev, saj v bistvu katoliška šola ni nekaj izven nje. Zato ne moremo izključiti ali zanikati niti njene katoliške identitete niti njene evangelizacijske vloge. »Iz katoliške identitete namreč izhajajo poteze izvornosti šole, ki se predstavlja kot cerkveni subjekt, kraj pristne in posebne pastoralne dejavnosti. Deležna je evangelizacijskega poslanstva Cerkev in je prednostni prostor, v katerem se uresničuje krščanska vzgoja.«²⁸³ Ob upoštevanju različnih geografskih področij, kulturne identitete in naslovnikov se v šoli izvaja služba Besedi na več načinov. Posebnega pomena sta *nauk o katoliški veri* in *kateheza*.

312. Razlogi, zaradi katerih učenci ali njihovi starši izberejo katoliško šolo, so lahko zelo različni. Različnost izbir moramo spoštovati. Vendarle pa morata biti kateheza in poučevanje o katoliški veri predstavljena z vso njuno pomembnostjo za kulturo in pedagogiko tudi takrat, ko je motiv za izbiro šole le v njenem vzgojnem načrtu. »Katoliška šola si

²⁸² Kongregacija za katoliško vzgojo, Verska razsežnost pri vzgoji v katoliški šoli. Osnove za razmišljanje in prenovo – Dimensione religiosa dell'educazione nella scuola cattolica. Lineamenti per la riflessione e la revisione (7. 4. 1988), 31. https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/ccatheduc/documents/rc_con_ccatheduc_doc_19880407_catholic-school_it.html.

²⁸³ Kongregacija za katoliško vzgojo, *Katoliška šola na pragu tretjega tisočletja – La scuola cattolica alle soglie del terzo millennio* (28. 12. 1997), 11.

prizadeva za spodbujanje človeka v njegovi celovitosti. To naredi v poslušnosti Cerkvi in v zavesti, da se vse človeške vrednote v polnosti uresničijo v edinosti s Kristusom.«²⁸⁴ V okolju, ki je zaznamovano s kulturnim in verskim pluralizmom, imajo škofovske konference in posamezni škofje nalogo, da skrbijo za zagotovitev celostnega in doslednega izvajanja kateheze in pouka v katoliški veri.

7. Poučevanje katoliške vere v šoli

313. Šolski pouk katoliške vere se s časom zelo spreminja. Njegov odnos do kateheze je v različnosti in dopolnjevanju. Če različnost ni jasno razvidna, nastopi nevarnost, da oba izgubita svojo identiteto. Kateheza »pospešuje osebno pripadnost Kristusu in dozorevanje v krščanskem življenju. Šolski pouk pa učencem posreduje znanje o identiteti krščanstva in krščanskega življenja.«²⁸⁵ »Posebna značilnost verouka v šoli je, da je poklican vstopiti v kulturno okolje in vzpostaviti razmerje z drugimi oblikami znanja. Kot izvirna oblika službe Besede dejansko ta pouk vrašča evangelij v osebni, sistematični in kritični proces usvajanja kulture.«²⁸⁶ Danes je to »za učence edinstvena priložnost za stik z verskim sporočilom«.²⁸⁷

314. Kjer se uresničuje poučevanje katoliške vere, je ta v službi človeka in dragocen prispevek k šolskemu vzgojnemu načrtu. »Verska razsežnost je namreč znotraj kulturnega dogajanja, sodeluje pri celostnem oblikovanju človeka in omogoča preoblikovati znanje v modrost življenja.«²⁸⁸ Pravi-

²⁸⁴ Prav tam, 9.

²⁸⁵ Kongregacija za katoliško vzgojo, *Vzgajati k medkulturnemu dialogu v katoliški šoli. Živeti skupaj za civilizacijo ljubezni – Educare al dialogo interculturale nella scuola cattolica. Vivere insieme per una civiltà dell'amore* (28. 10. 2013), 74.

²⁸⁶ SPK 73.

²⁸⁷ Benedikt XVI., Posinodalna apostolska spodbuda *Gospodova beseda – Verbum Domini* (30. 9. 2010), CD 131, Ljubljana 2011, 111.

²⁸⁸ Benedikt XVI., Govor udeležencem na srečanju učiteljev katoliške vere – *Discorso ai partecipanti all'incontro degli insegnanti di religione cattolica* (25. 10. 2009). https://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/it/speeches/2009/april/documents/hf_ben-xvi_spe_20090425_insegnanti-religione.html.

ca staršev in učencev je, da prejmejo celostno vzgojo, saj je verska razsežnost ena izmed bivanjskih razsežnosti, ki jih institucija, kot je šola, v prizadevanju za usklajen osebnostni razvoj ne sme zanemariti. Pouk katoliške vere ima v tem smislu velik vzgojni pomen in služi razvoju celotne družbe.

315. Kot učni predmet mora pouk katoliške vere izražati isto sistematično zahtevnost in doslednost kot drugi predmeti. Improvizacija na tem področju je še posebej škodljiva in se je moramo izogibati. Nujno je, da so cilji doseženi glede na splošne cilje šole. Glede na druge predmete pa je pouk katoliške vere poklican, da zori v razpoložljivosti za spoštljiv in odprt dialog, posebno v sedanjem času, ko lahko pride do zaostrovanja stališč in nasilnih ideoloških spopadov. »Po veri torej gre lahko naprej pričevanje – sporočilo celostnega humanizma, ki se napaja iz lastne identitete in iz ovrednotenja svojih velikih izročil, kot so vera, spoštovanje človeškega življenja od spočetja do svojega naravnega konca, družina, skupnost, vzgoja in delo: to so priložnosti in sredstva ne za zapiranje, marveč za odpiranje dialoga z vsemi in z vsem tistim, kar vodi k dobremu in resnici. Dialog ostaja edina možna rešitev tudi pred zanižanjem vernosti, ateizmom in agnosticizmom.«²⁸⁹

316. »Vseh vzorcev verouka v šoli, ki so se pojavili v zgodovini po sporazumih z državami in po odločitvah škofovskih konferenc, ni mogoče spraviti v eno obliko. Vendar pa se je treba zavzemati, da bi verouk v šoli tako, kot je zasnovan, dosegel svoj namen in ohranil svoje značilnosti.«²⁹⁰ Glede na krajevne razmere bodo škofovske konference (in v posebnih primerih krajevni škofje) mogle razločevati med različnimi usmeritvami, ki bodo spodbujale posodobitev pouka katoliške vere. Škofovske konference so poklicane, da priskrbijo knjige in besedila ter druge učne pripomočke, če je to primerno.

²⁸⁹ Kongregacija za katoliško vzgojo, *Vzgajati za medkulturni dialog – Educare al dialogo interculturale*, prav tam, 72.

²⁹⁰ SPK 74.

317. Zaželeno je, da škofovske konference še posebej skrbijo za pouk o veri v šoli tam, kjer je prisotnih več krščanskih veroizpovedi, pa tudi tam, kjer je pouk o veri zaupan učiteljem neke določene veroizpovedi, ali tam, kjer se učitelji ne opredelijo za katero izmed veroizpovedi. Kadar je krščanski nauk predstavljen na primeren način, dobi poučevanje ekumensko razsežnost. V tem primeru mora biti, naj bo še tako težko uresničljivo, pouk razpoložljiv za dialog in navdihovanje odnosov z novimi verskimi gibanji, ki izhajajo iz krščanstva in evangeljskega duha ter so se pojavila v novejšem času.

318. Da bi bil pouk katoliške vere rodoviten, je temeljno, da so učitelji sposobni postaviti v sozvočje vero in kulturo, človeški in religiozni vidik, znanost in vero, šolo in druge vzgojne dejavnosti. Učiteljevo prizadevanje je predvsem vzgojno, usmerjeno v učenčevo človeško zorenje. Istočasno se od učiteljev pričakujeta vera in prizadevanje za njihovo osebno rast v njej; pa tudi to, da so vključeni v krščansko občestvo ter si želijo posredovati razloge za svojo vero s pomočjo lastne poklicne usposobljenosti.²⁹¹

²⁹¹ Prim. *Zakonik cerkvenega prava - Codex iuris canonici* (1983), Ljubljana 1983, kan. 804, § 2, in kan. 805.

Deseto poglavje

KATEHEZA V SODOBNIH KULTURNIH RAZMERAH

319. Če je kateheza umeščena v človeško skupnost, nosi v sebi kulturno in družbeno razsežnost. Gospodovi učenci v njej skupaj živijo »veselje in upanje, žalost in tesnobo današnjih ljudi« (CS 1). Vedno je aktualna naloga branja znamenj časa, še posebej pa v našem času, ki je zaznamovan s protislovji in hkrati s hrepenenjem po miru in pravičnosti, medsebojnih stikih in solidarnosti. Kateheza sodeluje pri izzivu Cerkve. Upre naj se nepravilnosti, izključevanju revežev, primatu denarja in postane preroko znamenje prizadevanja za polnost življenja za vse. To niso le vsebine, ki naj bi dobile določeno mesto, temveč so *sestavni deli* kateheze in pastore v Cerkvi; so znamenja kateheze, ki je v polnosti v službi inkulturacije vere. Posledično so osvetljena nekatera vprašanja s področja kulture, družbe, vere, ki kristjane opominjajo, da »evangelizirati pomeni ponavzočevati Božje kraljestvo v svetu«. ²⁹²

1. Kateheza znotraj pluralizma in kompleksnosti

320. Sodobna kultura je zelo kompleksna, saj so se zaradi globalizacije in množične uporabe komunikacijskih sredstev okrepile medsebojne vezi in soodvisnost na mnogih področjih, ki bi jih v preteklosti presojali posamično, danes pa zahtevajo skupen pristop. V današnjem svetu so znanja in kulturna prizadevanja med seboj prepletena, skupni so življenjski vzorci in pogoji ekonomsko-političnih sistemov,

²⁹² Papež Frančišek, Apostolska spodbuda *Veselo evangelija - Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 176.

prepletene so etnične in verske pripadnosti; stara in nova družbena vprašanja povzročajo različne in negotove razmere. V takšnih razmerah ljudje do življenja in vere pristopajo na zelo različne načine, s čimer pospešujejo razvoj kulturnega in verskega pluralizma, ki je sicer zelo poudarjen, a težko ustrezno umeščen v prostor.

321. Z družbenokulturnega ali religioznega vidika heterogena in spreminjajoča resničnost zahteva poseben pristop, ki ga imenujemo tudi *poliedričnost*,²⁹³ v katerem ohrani vsak vidik v svojem različnem odnosu do celote svojo vrednost in značilnost. Ta interpretativni pristop omogoča, da na videz različne pojave postavimo v medsebojni odnos. Pomembno je, da se Cerkev, ki želi vsem in vsakemu posredovati lepoto vere, zaveda te kompleksnosti in v svojem gledanju na resničnost dozori do te mere, da dobi globlji in modrejši pogled. *Sinodalni pogled* je tako obvezna metoda, ki naj jo občestvo v teh in podobnih okoliščinah sprejme in uresniči. To je skupna smer, v kateri pride do medsebojnega vplivanja in različnih vlog z namenom, da bi pri evangelizaciji vsi čim bolj sodelovali.

322. Ko govorimo o *bolj izrazitem verskem okolju*, mislimo na tisto okolje, v katerem Cerkev živi v določenem ekumenskem ali večreligioznem kontekstu. Pogosto se prav med kristjani pojavijo oblike verske nezainteresiranosti in nezaznavnosti, relativizem ali sinkretizem, temelječe na sekulariziranem pogledu, ki zanika vsako odprtost za tran-

²⁹³ *Poliedrični vzorec* se uporablja predvsem za razlago odnosa med lokalizacijo in globalizacijo; grška beseda *poliéder* pomeni »mnogoploskven«. Prim. Papež Frančišek, prav tam, 236, in papež Frančišek, *Poslanica za 3. festival socialnega nauka Cerkve* (21. 11. 2013). Ta vzorec more tudi osvetliti razmišljanje o pomenu karizem in darov v Cerkvi. Prim. papež Frančišek, *Govor gibanju Prenove v Duhu* (3. 6. 2015), in papež Frančišek, Posinodalna apostolska spodbuda *Kristus živi – Kristus vivit* (25. 3. 2019), CD 158, Ljubljana 2019, 207. Končno ta vzorec spremlja razgibanost pastoralnega razločevanja v zapletenih okoliščinah. Prim. papež Frančišek, Posinodalna apostolska spodbuda *Radost ljubezni – Amoris laetitia* (19. 3. 2016), CD 152, Ljubljana 2016, 4. Tu se izraz uporablja zadnjem navedenem pomenu.

scendentno. Pred izzivi določene kulture se lahko najprej čutimo zmedene in zbegane, nesposobne, da bi se soočili s temi pojavi in jih ovrednotili. Krščanska skupnost ob tem ne sme ostati indiferentna, saj je poklicana ne samo oznanjati evangelij tistim, ki ga še ne poznajo, temveč tudi podpirati svoje otroke v zavesti o njihovi lastni veri. Vrednost, ki jo današnja kultura daje *svobodi* v odnosu do vere, lahko vidimo kot dragoceno možnost, da Gospoda sprejmemo zavestno in zrelo v vsej globoki notranji razsežnosti in zastonjskosti. Iz tega je razvidno, kako zelo je kateheza notranje povezana z evangelizacijo. Kristjani tako oblikujejo svojo identiteto, ki je jasna in samozavestna, veselo stopajo v pogovor s svetom ter nežno, spoštljivo in zavestno utemeljujejo razloge svojega upanja (prim. 1 Pt 3,15-16).

323. Z *družbenokulturnega vidika* ne moremo zanikati vpliva medijev, ki so opazno pospešili globalno miselnost in zelo vplivali nanjo. Slednja po eni strani vsem daje neposreden občutek članstva v veliki človeški skupnosti ter omogoča sodelovanje pri njenih načrtih in virih, po drugi strani pa povzroča, da se posameznik lahko počuti kot brezimna žrtev. »Živimo v informacijski družbi, ki nas brez izbiranja zasipa s podatki, ki so vsi na isti ravni. Končno nas pripelje v zastrašujočo površnost, ko gre za moralna vprašanja. Zato je nujno potrebna vzgoja, ki uči kritično mišljenje in omogoča pot zorenja v vrednotah.«²⁹⁴

324. Krščanska skupnost je poklicana, da v duhu vere gleda na družbo, v kateri živi, da »odkrije temelj kultur, ki so v svojem najglobljem jedru vedno odprte in žejne Boga«.²⁹⁵ Tako lahko razloži aktualna znamenja kulturnih sprememb,

²⁹⁴ Papež Francišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija - Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 64.

²⁹⁵ Papež Francišek, Nagovor udeležencem Mednarodnega kongresa pastorage velikih mest - Discorso ai partecipanti al Congresso internazionale della pastorale delle grandi città (27. 11. 2014). [Http://www.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2014/november/documents/papa-francesco_20141127_pastorale-grandi-citta.html](http://www.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2014/november/documents/papa-francesco_20141127_pastorale-grandi-citta.html).

da bi jih pripeljala k evangeliju, ki vse prenavlja in oživlja. Zato bo zaželena v tistih *bivanjskih križiščih, antropoloških okoljih in modernih areopagih*, kjer se oblikujejo kulturne smernice in nova miselnost: v šoli, pri znanstvenem raziskovanju in na delovnih mestih; na področju *družbenih občil* in komunikacije; tam, kjer si prizadevajo za mir, razvoj, skrbijo za stvarstvo, ščitijo najšibkejše; v svetu pristočasnih dejavnosti, turizma, dobrega počutja; na področju literature, glasbe in drugih umetniških izražanj.

325. Večizraznost stvarnosti, ki jo zaznamujeta verski in kulturni pluralizem, je, kot kažejo zadnje raziskave, razpoznavna v vsakem človeku, saj je njegova notranja fiziognomija še posebno razgibana, kompleksna in mnogostranska. Zadnji motiv, zaradi katerega se Cerkev zanima za človeško kulturo, je služenje konkretnemu človeku. To izvaja v drži poslušanja in dialoga ter preizkuša vse, kar je dobro (prim. 1 Tes 5,21). Krajevna Cerkev in znotraj nje krajevno občestvo ali skupina bosta dejavnika pastoralnega razločevanja in si bosta prizadevala oblikovati pojmovanje *kerigme*, ki bo primerna za različna razmišljanja. Tako bo katehetski proces resnično inkulturiran v vse življenjske razmere in evangelij bo razsvetljeval življenje vseh ljudi. Pastoralna refleksija bo upoštevala nekatere življenjske prostore ljudi, ki imajo svoje značilnosti: urbano okolje velikih mest, kmečko okolje in prostor tradicionalnih krajevnih kultur.

Mestno okolje

326. Mesta in posebej velemesta so večplasten in globalen pojav, ki vedno bolj zaznamuje človeštvo, saj se na različne načine dotika vsakdanjega življenja ter vpliva na človekovo razumevanje samega sebe, na odnose, ki jih živi, na smisel življenja. V primerjavi z nemestnim okoljem ali mestnimi razmerami v preteklosti kulturne vzorce velikih mest danes ustvarjajo druge institucije in ne več krščansko občestvo. Te institucije »sprejemajo drugačne jezikovne rabe, simbole, sporočila in vzorce, ki ponujajo nove živ-

ljenjske usmeritve, ki so pogosto v nasprotju z Jezusovim evangelijem«. ²⁹⁶ To seveda ne pomeni, da v mestu verski čut ni prisoten, temveč da je posredovan na različne načine in ga moramo zato odkriti in ceniti. Cerkev je poklicana, da ponižno in drzno sledi Božji navzočnosti in prepozna mesto »s kontemplativnega stališča, se pravi s pogledom vere, ki odkriva Boga, ki prebiva v hišah mesta, na njegovih cestah in na njegovih trgih«. ²⁹⁷ Zaradi vseh dvoumnosti in protislovij postaja Cerkev »preroška navzočnost, ki daje slišati vrednote in načela Božjega kraljestva«. ²⁹⁸

327. Pot pastoralne navzočnosti, ki zna s pomočjo Gospodove besede razsvetliti srce mesta tam, »kjer nastajajo nove pripovedi (zgodbe) in vzorci«, ²⁹⁹ bo prevzela tudi kateheza. Svoje jasno, počlovečeno, upanja polno *kerigmatično oznani*lo bo postavila nasproti nečlovečnosti, izločanju in nasilju, ki se pogosto pojavljajo v velikih mestih. »Oznanjevanje evangelija je lahko podlaga za to, da bi v teh povezavah spet vzpostavili dostojanstvo človekovega življenja, kajti Jezus bi rad v mestih podarjal življenje v polnosti (prim. Jn 10,10)«. ³⁰⁰

328. Čeprav mestno življenje mnogim ljudem predstavlja enkratno priložnost za nove poglede, bratsko delitev in uresničenje njihovega življenja, lahko nemalokrat paradoksalno postane tudi prostor velike osamljenosti, razočaranja in nezaupanja. Lahko se spremeni v prostor, v katerem ni več sožitja, temveč prezir in zanikanje. Prav to pa je priložnost za ustvarjalno katehezo, ki se navdihuje pri

²⁹⁶ Papež Francišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija - Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 73.

²⁹⁷ Prav tam, 71.

²⁹⁸ Peta splošna konferenca latinskoameriških in karibskih škofov, Dokument Aparecida - Documento di Aparecida (30. 5. 2007), 518. http://www.vatican.va/content/benedict-xvi/it/homilies/2007/documents/hf_ben-xvi_hom_20070513_conference-brazil.html.

²⁹⁹ Papež Francišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija - Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 74.

³⁰⁰ Prav tam, 75.

katehumenatu in je sposobna ponuditi občestveno versko ozračje, v katerem je premagana brezimnost in priznana vrednost vsakega posameznika. Vsem je ponujen balzam velikonočne vere, ki celi rane. V katehetskem procesu je mogoče iznajti »nove prostore in možnosti za molitev in občestvo, ki so privlačnejši in pomenljivejši za mestno prebivalstvo«. ³⁰¹ Ustvariti je mogoče na primer znamenja in pripovedi, ki dajejo čut pripadnosti občestvu, saj tega čuta v mestu velikokrat primanjkuje. Mestna kateheza, ki se navdihuje pri katehumenatu, lahko župnijo spremeni v *občestvo občestev*, omogoča izkušnjo bratskega sožitja, razodeva materinskost Cerkev in pričuje usmiljenje in nežnost, ki dajeta smer življenju mesta.

Podeželsko okolje

329. Čeprav je proces urbanizacije danes zelo pomemben, pa ne smemo pozabiti na številna podeželska okolja, v katerih živijo mnogi narodi in v katerih je prisotna tudi Cerkev, ki z njimi deli veselje in trpljenje. To bližino moramo danes na novo okrepiti in obnoviti zato, da bomo občestvom na podeželju pomagali pri njihovem soočenju s spremembami, ki grozijo, da bodo popolnoma predrugačile njihovo identiteto in vrednote. Zemlja je prostor, kjer moremo izkusiti Boga; je prostor, kjer se Bog razodeva (prim. Ps 19,1-7). Na zemlji, ki ni sad naključja, temveč dar njegove ljubezni (prim. 1 Mz 1-2), Stvarnik razodeva svojo prisotnost, previdnost in pozornost do vseh živih bitij, še posebej do človeške družine. Iz opazovanja sprememb letnih časov in podeželskega življenja je tudi Jezus črpal snov za svoje najlepše prilike in nauke. Krščansko občestvo je vedno našlo pot za oznanjevanje in katehezo, saj je začelo pri stvarstvu, da je prišlo do Stvarnika. In to pot velja na nov način povzeti tudi danes.

330. Obdelovanje zemlje, skrb za rastline in živali, izmenjava dneva in noči, zaporedje tednov, mesecev in letnih časov

³⁰¹ Prav tam, 73.

so en sam klic k spoštovanju ritma stvarstva, k zdravemu in naravnemu vsakdanjemu življenju, kjer bomo našli tudi čas zase in za Boga. Kateheza pomaga pri odkrivanju tega sporočila vere, ko kaže na krogotok liturgičnega leta in na naravne elemente, ki so vključeni v liturgijo. Kmečka kultura na viden način skrbi za ohranitev vrednot, ki jih današnja porabniška kultura ne ceni. Evangeljskemu oznanilu na primer pripravljajo pot preprostost in zmernost življenjskega sloga, sprejemanje in solidarnost znotraj družbenih odnosov, smisel za delo in praznovanje, skrb za stvarstvo. Kateheza ceni to bogastvo, saj poudarja njegov krščanski pomen. Vse to bogati Cerkev, ki je povabljena, da tudi v svoji vzgojni in izobraževalni dejavnosti razmišlja o stvarstvu in zdravem načinu življenja, ju oblikuje in skrbi zanj.

Tradicionalne krajevne kulture

331. Globalna kultura si prizadeva izenačiti vse. Vdor sredstev množičnega obveščanja, migranti, ki iščejo boljše življenjske pogoje, zelo vplivajo na tradicionalne krajevne kulture. V veliko primerih je »globalizacija z vdorom teženj iz drugih, gospodarsko razvitih, a etično oslabljenih kultur, povzročila pospešen propad kulturnih korenin«. ³⁰² Nekatera zoperstavljanja tradiciji je zaznal že II. vatikanski koncil in na primer izpostavil usklajevanje med globalno kulturo in značilnostjo posameznega naroda; med spodbujanjem tega, kar narode združuje, in zvestobo krajevnim izročilom (prim. CS 53–62). Premišljevatni o tem je nujno povsod tam, kjer se morajo znanstveno-tehnološki rezultati uskladiti s tradicionalno kulturo. Cerkev je vedno poudarjala nujnost ohranjanja krajevnih značilnosti in različnost kultur, ki jih ogrožajo svetovni ekonomsko-monetarni procesi.

332. V različnih deželah še bivajo domačini (nekateri jih imenujejo tudi *staroselci* ali *domorodci*), ki se razlikujejo v je-

³⁰² Papež Frančišek, Apostolska spodbuda *Vesetje evangelija - Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 62.

ziku, obredih in posebnih izročilih ter oblikujejo družinsko in družbeno življenje po svojih normah. Nekatere od teh skupin so sprejele katoliško vero in jo integrirale v svojo kulturo ter v liturgijo vgradile svoje značilnosti. Pastoralni delavci, ki so sposobni svoje življenje deliti z njimi in si prizadevajo, da bi ljubili in poznali krajevne kulture, ne da bi do njih pristopali s predsodki ali zaničevanjem, naj »z veseljem in spoštljivostjo odkrivajo v teh izročilih skrita semena Besede« (M 11). Ko Cerkev v staroselskih ljudstvih odkriva prisotnost Svetega Duha, ki vedno deluje, jih vodi k polnemu napredku v Kristusu. »Kar koli je torej dobrega zasejano v srcu in duhu ljudi ali v posebnih obredih in kulturah raznih narodov, vse to misijonska dejavnost ne le ne uničuje, ampak ozdravlja, plemeniti in dovršuje na slavo Božjo« (M 9).

333. Kateheza, ki se izvaja v krajevnih tradicionalnih kulturah, si bo predvsem prizadevala za *spoznavanje* ljudi, s katerimi se srečuje v pristnem in potrpežljivem dialogu. Trudila se bo, da bo te kulture *preverila* v luči evangelija zato, da bi v njih odkrila delovanje Duha: »Spričo dejstva, da gre za pristno katoliško vero z lastnimi izraznimi oblikami in pripadnostjo Cerkvi, moramo tu veliko bolj spoznavati ‚seme Besede‘.«³⁰³ Ker potrebuje tako vsaka kultura kot družbena skupina očiščenje in zorenje, bo kateheza znala *prikazati* polnost in novost Jezusa Kristusa, ki ozdravlja in osvobaja od vsake šibkosti in izkrivljenosti.

334. Biti katehet med domorodci zahteva ponižno opustitev vsakega napuha in prezira v odnosu do tistega, ki pripada drugačni kulturi. Izogibati se mora zaprtosti in predsodkom, predvsem pa naivnim in praznim pohvalam. Katehet ne sme pozabiti, da je misijonar Gospodov učenec, in tako ohranjati srčnost za evangelizacijo in kulturi domačinov primerno katehezo, ne da bi jim vsiljeval svojo kulturo. »Zato krščanstvo nima enega samega kulturnega vzorca. /.../ V različnih ljudstvih, ki izkušajo Božji dar v skladu s svojo kulturo, Cerkev

³⁰³ Prav tam, 68.

izraža svojo pristno katoliškost in kaže ‚lepoto tega mnogo-
vrstnega obličja‘.³⁰⁴

335. Kateheti, ki delujejo med domorodci, naj skrbijo:

- da ne gredo mednje sami ali v svojem imenu, temveč naj jih povabi krajevna Cerkev, ali, še bolje, naj gredo v skupini z drugimi misijonarji;
- da nadaljujejo predhodno evangelizacijo;
- da takoj pokažejo, da so prišli zaradi vere in ne zaradi političnih ali ekonomskih teženj; naj bodo blizu ranjenim, najbolj ubogim in otrokom;
- da se s spoštovanjem čim prej naučijo jezika ter spoznajo obrede in navade domačinov;
- za sodelovanje pri obredih in bogoslužjih ter se vanje vključijo v primernih trenutkih ter predlagajo določene spremembe, če so potrebne; posebej naj se izognejo nevarnosti verskega sinkretizma;
- organizirajo katehezo za posamezne starostne skupine in podeljujejo zakramente ter cenijo tradicionalna praznovanja.

Ljudska pobožnost

336. Ljudska pobožnost je sad inkulturacije vere Božjega ljudstva v določenem okolju. Prevezla je različne oblike glede na ljudsko občutenje in kulturo. V nekaterih krščanskih skupnostih so pravi zakladi Cerkve in »posebni izrazi iskanja Boga in verskega življenja, izrazi, polni vneme in včasih prav ganljivo čistih namenov, ki bi jih lahko imenovali *ljudska pobožnost*«,³⁰⁵ pa tudi »*ljudska duhovnost ali ljudska mistika*«. Gre za pravo ‚duhovnost, utelešeno v kulturi preprostih‘. Nikakor ni brez vsebin, ampak jih odkriva in izraža bolj simbolno kakor pa z rabo funkcionalnega razuma. V

³⁰⁴ Prav tam, 116; prim. tudi Janez Pavel II., Apostolsko pismo *Ob začetku novega tisočletja – Novo millennio ineunte* (6. 1. 2001), CD 91, Ljubljana 2001, 295.

³⁰⁵ SPK 195; prim. Kongregacija za bogoslužje in zakramente, *Direktorij za ljudske pobožnosti in bogoslužje. Načela in smernice – Directorio su pietà popolare e liturgia. Principi e orientamenti* (17. 12. 2001), CD 102, Ljubljana 2003.

dejanju vere pa bolj poudarja *vero v Boga (credere in Deum)* kakor pa *verovati, da Bog obstaja (credere Deum)*.³⁰⁶ »Da bi razumeli to resničnost, se ji moramo približati s pogledom Dobrega pastirja, ki ne sodi, ampak ljubi. Že iz naravnega nagnjenja, ki ga podarja ljubezen, moremo ceniti Bogu všečno življenje, ki je prisotno v pobožnosti krščanskih ljudstev, zlasti pri ubogih.«³⁰⁷

337. Ljudska pobožnost ima nedvomno duhovni značaj, saj se »razodeva kot žeja po Bogu, kakršno lahko poznajo samo preprosti in ubogi. Človeka napravlja sposobnega za velikodušnost in požrtvovalnost prav do junaštva, ko gre za izpovedovanje vere. V njej se kaže izostreni čut za neizrekljive Božje lastnosti: za očetovstvo, previdnost, ljubečo in stalno navzočnost. Ljudska pobožnost poraja notranjo usmerjenost, ki je drugod zlepa ne srečamo v enaki moči: potrpežljivost, smisel za križ v vsakdanjem življenju, nenavezanost, odprtost za druge, predanost.«³⁰⁸ Poleg tega ima ljudska pobožnost tudi družbeni značaj, saj omogoča zdravljenje slabosti – kot so maskulinizem, alkoholizem, nasilje v družini, vraževernost –, ki se včasih pojavijo v nekaterih kulturah.³⁰⁹

338. Ljudska pobožnost obhaja skrivnosti življenja Jezusa Kristusa, predvsem njegovo trpljenje, smrt in vstajenje; nežno časti Božjo Mater, mučence in svetnike, moli za pokojne. Izraža se ob češčenju relikvij, z obiskovanjem svetišč, romanji in procesijam, molitvijo križevega pota, duhovnimi pleisi, rožnim vencem, uporabo svetinjc ter drugimi osebnimi,

³⁰⁶ Papež Francišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija – Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 124; prim. tudi Peta splošna konferenca latinskoameriških in karibskih škofov, *Dokument Aparecida – Documento di Aparecida* (30. 5. 2007), 262–263.

³⁰⁷ Papež Francišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija – Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 125;

³⁰⁸ Pavel VI., Posinodalna apostolska spodbuda *O evangelizaciji – Evangelii nuntiandi* (8. 12. 1975), Ljubljana 1976, 48.

³⁰⁹ Prim. Papež Francišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija – Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 69.

družinskimi in občestvenimi pobožnostmi. Ljudska pobožnost je »v sekulariziranem okolju, v katerem živijo naši narodi, še naprej veličastna izpoved živega Boga, ki deluje v zgodovini, in je kanal posredovanja vere«. ³¹⁰ Skoraj lahko rečemo, da je »zaloga« vere in upanja v družbi, ki izgublja svoj odnos z Bogom. V tem smislu je ljudska pobožnost »pristen izraz samodejnega misijonarskega delovanja Božjega ljudstva«, v katerem »ima glavno pobudo Sveti Duh«; ³¹¹ je »teološki kraj (*locus theologicus*), kateremu naj bi posvečali pozornost, zlasti glede nove evangelizacije«. ³¹²

339. Priznati pa moramo, da je treba nad ljudsko pobožnostjo bdeti in jo očiščevati, saj je velikokrat »odprta za raznovrstna izmaličenja religije, ki se vanjo prikradejo, celo za praznoverje. Večkrat se zaustavi na ravni kulturnih dejanj, ne da bi privedla do pristne pritrditve vere. Voditi more tudi do izoblikovanja ločin in tako ogroziti pravo cerkveno občestvo.« ³¹³ Oblike ljudske pobožnosti so podrejene času, zato se neredko ohranjajo in izvajajo zaradi osebnega izročila, kar lahko vodi do izgube njihovega osnovnega pomena. Ta tveganja so se še povečala v kulturi medijev, saj ti spodbujajo čustveni in senzacionalni vidik verskih pojavov, pogosto samo zaradi ekonomskih interesov.

340. Kateheza bo za pomen evangelizacijske moči ljudske pobožnosti skrbela predvsem tako, da jo bo ovrednotila in vključila v svoje vzgojno-izobraževalno delo. Sprejela bo sporočilno naravo obredov in ljudskih znamenj v smislu ohranjanja vere in njenega prenašanja iz roda v rod. V tem smislu so mnoge oblike ljudske pobožnosti pot kateheze. Še več, kateheza skuša nekatere izraze verske pobožnosti

³¹⁰ Peta splošna konferenca latinskoameriških in karibskih škofov, *Dokument Aparecida – Documento di Aparecida* (30. 5. 2007), 264.

³¹¹ Papež Frančišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija – Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 122.

³¹² Prav tam, 126.

³¹³ Pavel VI., Posinodalna apostolska spodbuda *O evangelizaciji – Evangelii nuntiandi* (8. 12. 1975), Ljubljana 1976, 48.

usmerjati k njihovemu evangeljskemu, trinitaričnemu, kristološkemu in ekleziološkemu izvoru, očisti jih zmot ali napačnega pojmovanja in iz njih oblikuje možnosti za novo krščansko življenje. Z modrostjo razlaga sestavine pobožnosti in v njih prepoznava dragocene vidike; povezuje jih s Svetim pismom in liturgijo, posebej z nedeljskim bogoslužjem, tako da vodijo k močnejši pripadnosti Cerkvi ter postanejo pristno vsakdanje pričevanje in učinkovit način dobrodelnosti v odnosu do potrebnih.

Svetišča in romanja

341. Obiskovanje svetišč je poseben izraz ljudske duhovnosti. Svetišča, ki imajo »v Cerkvi velik simbolni pomen« in »jih imamo še za svete kraje, h katerim hodijo romarji, da bi našli trenutek premora, tihote in premišljanja v sodobnem življenju, ki je pogosto burno, /... so/ izviren kraj evangelizacije, kjer se od prvega oznanila do obhajanja svetih skrivnosti pokaže mogočen učinek, kako deluje Božje usmiljenje v življenju ljudi.«³¹⁴ Pastoralna v romarskih svetiščih je primerna priložnost za oznanilo in katehezo, saj sta povezana »s *spominom* /.../, s posebnim sporočilom in *karizmo*, ki ji jo je Gospod zaupal in jo je Cerkev priznala, z *bogastvom* izročila in navad, ki so se tam uveljavile.«³¹⁵

342. S pastoralno v svetiščih je pogosto povezana izkušnja romanja, ki ima kot taka velik pomen. »Odločitev za potovanje v svetišče je že izpoved vere; hoja je prava pesem upanja, prihod na cilj je ljubeznivo srečanje.«³¹⁶ S ponovnim odkritjem biblič-

³¹⁴ Papež Frančišek, Apostolsko pismo Svetišče v Cerkvi – Sanctuarium in Ecclesia (11. 2. 2017). http://www.vatican.va/content/francesco/it/motu_proprio/documents/papa-francesco-motu-proprio_20170211_sanctuarium-in-ecclesia.html

³¹⁵ Papeški svet za pastoralno migrantov in potujočih, *Svetišče, spomin, navzočnost in prerošтво živega Boga – Il Santuario, memoria, presenza e profezia del Dio vivente* (8. 5. 1999).

³¹⁶ Peta splošna konferenca latinskoameriških in karibskih škofov, *Dokument Aparecida – Documento di Aparecida* (30. 5. 2007), 259.

nega izvora in antropološkega pomena romanja ter hoje v senci mnogih svetih prednikov bo krščansko občestvo dojelo romanje kot rodoviten pripomoček za oznanjevanje in rast v veri.

2. Kateheza v okolju ekumenizma in verskega pluralizma

343. Pojav preseljevanja ljudi zaradi študija in zaposlitve ali zaradi nasilja in vojn je pripeljal do stikov med različnimi narodi in na različnih ozemljih, tudi tam, kjer so bile v preteklosti prisotne druge Cerkve in krščanske skupnosti ali različna druga verstva. Sobivanje ver v šolah, na univerzah ali drugih življenjskih okoljih in rast mešanih zakonskih zvez Cerkev spodbujata, da svojo pastoralno in katehetsko dejavnost prenovi in prilagodi novim razmeram.

Kateheza v okolju ekumenizma

344. Kateheza je po svoji naravi dialoška,³¹⁷ če je podoba Svete Trojice in jo poživlja Sveti Duh. Neprestano si prizadeva za edinost vseh Kristusovih učencev. Kot vso dejavnost Cerkve tudi katehezo bistveno zaznamuje *ekumenska razsežnost*, ki izhaja iz delovanja Svetega Duha. Sveti Duh Katoliško cerkev spodbuja, da z drugimi Cerkvami ali krščanskimi veroizpovedmi išče tisto edinost, ki jo je želel Gospod in ki temelji na krstu, Svetem pismu, skupnem izročilu vere in danes še posebej na izkušnji skupnega mučeništva.³¹⁸ Po eni strani sta oznanjevanje evangelija in kateheza v službi dialoga in ekumenske vzgoje, po drugi strani pa je prizade-

³¹⁷ Glede dialoške narave Cerkve prim. točki 53 in 54 tega *Pravilnika (Kateheza kot delavnica dialoga)*.

³¹⁸ Gre za »ekumenizem krvi«. Prim. Janez Pavel II., Apostolsko pismo V zarji tretjega tisočletja – Terzio millennio adveniente (10. 11. 1994), CD 59, Ljubljana 1995, 37; Papež Frančišek, Homilija pri večernicah slovesnega praznika spreobrnitve svetega apostola Pavla – Omelia nei Vespri nella Solennità della Conversione di san Paolo Apostolo (25. 1. 2016). [Http://www.vatican.va/content/francesco/it/homilies/2016/documents/papa-francesco_20160125_vespri-conversione-san-paolo.html](http://www.vatican.va/content/francesco/it/homilies/2016/documents/papa-francesco_20160125_vespri-conversione-san-paolo.html).

vanje za edinstvo med kristjani verodostojen pripomoček za evangelizacijo sveta.³¹⁹

345. Kateheza si predvsem na tistih področjih, kjer je razdeljenost posebej vidna, prizadeva, da:

a) potrjuje dejstvo, da je razdeljenost huda rana, ki je v nasprotju z Gospodovo voljo, in da so katoličani povabljeni k dejavni vključitvi v ekumensko gibanje, še posebej z molitvijo (prim. E 1 in 8);

b) predstavi nauk katoliške vere z vso jasnostjo in tankočutnostjo, ob čemer mora »posebej upoštevati red ali hierarhijo resnic (prim. E 11) ter se izogibati izrazov in načinov podajanja nauka, ki bi ovirali dialog«;³²⁰

c) na pravilen način predstavi učenje drugih Cerkev in krščanskih skupnosti ter ob tem pokaže to, kar kristjane povezuje, in s kratko zgodovinsko razlago pove to, kar jih razdvaja.

Kateheza ima nalogo, da v luči svojega vzgojnega značaja v katehizirancih prebudi željo po edinstvi, jim pomaga živeti v stiku z ljudmi drugih veroizpovedi, neguje lastno katoliško identiteto in spoštovanje do vere drugih.

346. Zaradi nujnosti skupne evangelizacijske naloge in ne samo zaradi organizacijskih motivov je zelo pomembno predvideti in imeti »poskuse sodelovanja med katoličani in drugimi kristjani na področju kateheze za primerne ali celo za nujne kot dopolnilo običajne kateheze, ki je morajo biti katoličani deležni«. ³²¹ Tako pričevanje katehetskega sodelo-

³¹⁹ Prim. Pavel VI., Posinodalna apostolska spodbuda *O evangelizaciji - Evangelii nuntiandi* (8. 12. 1975), Ljubljana 1976, 77, in Papež Francišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija - Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 244.

³²⁰ Papeški svet za pospeševanje edinstvi kristjanov, *Ekumenski pravilnik za uporabo načel in določb o ekumenizmu - Directorio per l'applicazione dei principi e delle norme sull'ecumenismo* (25. 3. 1993), CD 53, Ljubljana 1994, 61; prim. tudi Janez Pavel II., Okrožnica *Da bi bili eno - Unum sint* (25. 5. 1995), CD 63, Ljubljana 1996, 18–20.

³²¹ Janez Pavel II., Posinodalna apostolska spodbuda *O katezezi v našem času - Catechesi tradendae* (16. 10. 1979), CD 5, Ljubljana 1980, 33.

vanja med kristjani, čeprav je omejeno zaradi razlik, posebej na zakramentalnem področju, lahko prinaša bogate sado-ve. »Če se osredotočimo na prepričanja, ki nas povezujejo, in na načelo hierarhije resnic, bomo hitro našli skupne oblike oznanjevanja, služenja in pričevanja.«³²²

Kateheza v razmerju do judovstva

347. »Ko Cerkev, Božje ljudstvo nove zaveze, globlje razmišlja o svoji skrivnosti, odkriva svojo vez z judovskim ljudstvom, ki mu je Gospod, naš Bog, najprej govoril.«³²³ Ob prepoznavanju skupnega bogastva spodbuja ter priporoča vzajemno zavest, prijateljstvo in dialog (prim. N 4). Zaradi svojih judovskih korenin je Cerkev zasidrana v zgodovini odrešenja. Pošten judovsko-krščanski dialog brez predsodkov more Cerkvi pomagati, da bolje razume svoje poglede na življenje, saj znotraj tega dialoga osvetli duhovno bogastvo, ki ga judovstvo hrani. Cilja tega dialoga sta: odločno stališče proti vsaki obliki antisemitizma ter skupno prizadevanje za mir, pravičnost in razvoj narodov.

348. Zaradi teh razlogov mora kateheza nameniti svojo posebno pozornost judovski veri in njenim vsebinam. Posebno skrb naj namenja naslednjim točkam:

³²² Papež Frančišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija – Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 246.

³²³ *Katekizem Katoliške cerkve – Catechismo della Chiesa cattolica* (1993), Ljubljana 1993, 839. Prim. Komisija za verske odnose z judovstvom, Smernice in navodila za izvajanje koncilске *Izjave o razmerju Cerkve do nekrščanskih verstev* – Orientamenti e suggerimenti per l'applicazione della dichiarazione conciliare *Nostra Aetate* (1. 12. 1974), 4.

tam, *Pripomočki ... – Sussidi per una corretta presentazione degli ebrei ed ebraismo nella predicazione e nella catechesi della Chiesa cattolica* (24. 6. 1985); prav tam: »Zakaj darovi in Božji klic ... – Perché i doni e la chiamata di Dio sono irrevocabili« (*Rim 11,29*). *Riflessioni su questioni teologiche attinenti alle relazioni cattolico-ebraiche in occasione del 50° anniversario di Nostrae Aetate n. 4* (10. 12. 2015). Prim. tudi Papež Frančišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija – Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 247–249.

a) Za kristjane judovstvo ne sme preprosto predstavljati samo neke druge veroizpovedi, saj ima krščanstvo svoje korenine prav v judovstvu, zato je odnos med njima edinstven: »Jezus je bil jud, ki je živel po judovskem izročilu svojega časa in ga je tisto versko okolje vzgojilo na določen način.«³²⁴

b) »Božja beseda je enotna in nedeljena resničnost, ki prevzame določeno obliko v zgodovinskem okolju vsakega človeka.«³²⁵ Božja beseda ima svojo dopolnitev v Jezusu Kristusu in izraz v Postavi, kjer je viden Božji poseg v blagor njegovega ljudstva.

c) Stara zaveza je sestavni del enotnega Svetega pisma in Cerkev izpoveduje svojo vero v enega Boga, ki je avtor obeh zavez, ter zavrača vsako domnevno nasprotje med njima.

d) Nova zaveza ne nadomesti zaveze med Bogom in njegovim ljudstvom, temveč jo predpostavlja: prva zaveza ni bila nikoli preklicana (prim. Rim 11,28-29) in ohranja svojo veljavo ter dobi dopolnitev v Jezusovi zavezi, ko je izpolnil svojo odrešenijsko skrivnost.

e) Na Cerkev in judovstvo ne smemo gledati kot na dve poti odrešenja: v izpovedovanju splošnega in enkratnega odrešenijskega dejanja Jezusa Kristusa, ki je srce krščanske vere, judje niso izključeni iz odrešenja. Cerkev namreč priča-kuje »dan, ki je znan samo Bogu, ko bodo vsa ljudstva enoglasno klicala Gospoda in mu služila v skupni vnemi (prim. Sof 3,9)« (N 4).

Kateheza v okolju z drugimi verstvi

349. Pojav verskega pluralizma se ne nanaša le na tiste narode, kjer je bilo krščanstvo od vedno manjšina, temveč tudi na družbe, ki so jih v zadnjih desetih letih zaznamovali migrantski tokovi. Priznati moramo dejstvo, da so različnosti kultur, narodov, ekonomij in družbe ter drugi vzroki močno spremenili način verskega življenja kristjanov. Odprla so se

³²⁴ Komisija za verske odnose z judovstvom, »Zakaj darovi in Božji klic ... - Perché i doni e la chiamata di Dio sono irrevocabili«, prav tam, 14.

³²⁵ Prav tam, 25.

vprašanja o resničnosti verskih vsebin in o njihovi svobodni izbiri. Ta precej mlada resničnost, ki je postavljena ob rob tradicionalnim razmeram, v katerih kristjan živi svoje krščanstvo znotraj manjšine, predstavlja za Cerkev izziv, ker mora preveriti svoj odnos do drugih verstev, tudi s pogledom na katehetsko dejavnost svojih sinov. Ob tem preverjanju »z odkritosrčno spoštljivostjo gleda na one načine delovanja in življenja, na ona pravila in nauke, ki se sicer v mnogočem razlikujejo od tistega, česar se sama drži in uči, a neredko odsevajo žarek Resnice, ki razsvetljuje vse ljudi« (N 2).

350. Kateheza med kristjani, ki živijo v okolju verskega pluralizma, bo imela nekatere izmed spodnjim poudarkov:³²⁶

a) s pomočjo poznavanja evangelija in vsebin drugih veroizpovedi in temeljitega procesa inkulturacije ver poglobiti in okrepiti *identiteto* tistih vernikov, ki živijo kot manjšina;

b) pomagati vernikom okrepiti *razločevanje* glede drugih veroizpovedi, da bodo priznali in vrednotili semena Besede, ki so prisotna v njih, in opustili tisto, kar s krščansko vero ni skladno;

c) opogumiti v vseh vernikih *misijonarski zagon za pričevanje vere; za sodelovanje pri obrambi človekovega dostojanstva; za vljuden in prisrčen dialog* tam, kjer je to mogoče; *za neposredno oznanilo* evangelija.

³²⁶ Prim. Prim. Pavel VI., Posinodalna apostolska spodbuda *O evangelizaciji – Evangelii nuntiandi* (8. 12. 1975), Ljubljana 1976, 53; Janez Pavel II., Okrožnica *Odrešenikovo poslanstvo – Redemptoris missio* (7. 12. 1990), CD 46, Ljubljana 1991, 55–57; Papeški svet za medverski dialog – Kongregacija za evangelizacijo narodov, *Dialog in oznanilo ... – Dialogo e Annuncio. Riflessioni e orientamenti sul dialogo interreligioso e sull'annuncio del Vangelo di Gesù Cristo* (19. 5. 1991) <http://www.internetica.it/dialogo-annuncio.htm>; Papeški svet za medverski dialog, *Dialog v resnici in ljubezni ... – Dialogo nella verità e nella carità. Orientamenti pastorali per il dialogo interreligioso* (19. 5. 2014) <https://www.shirmeizan.com/images/PDF/DialVerCar.it.pdf>; Papež Frančišek – Ahmad Al-Tayyer, Dokument o človeškem bratstvu za svetovni mir in skupno sobivanje – Documento sulla Fratellanza umana per la pace mondiale e la convivenza comune (4. 2. 2019), CD – Nova serija 34, Ljubljana 2020.

351. Posebno skrb je treba nameniti odnosu s pripadniki islama, ki so prisotni v mnogih deželah starega krščanskega oznanila. Za zaščito pred nasilnim fundamentalizmom naj Cerkev v svojem katehetskem delovanju spodbuja primerno pripravo katehetov, spoznajo naj muslimane in se srečajo z njimi, kar bo lahko preprečilo površna in škodljiva posploševanja.³²⁷

Kateheza v okolju novih verskih gibanj

352. Cerkev se mora soočiti z novimi verskimi gibanji, ki zajemajo različne vidike in jih je zelo težko opredeliti. V zadnjih letih se bohotijo na vseh koncih sveta. Govorimo o skupinah, ki imajo različna imena in različna izhodišča: nekatere se na različne načine sklicujejo na krščanstvo, čeprav so po nauku od njega zelo razlikujejo; druga izvirajo iz vzhodnjaških verstev ali domorodnih obredov; spet druga vsebujejo prvine magije, vraževerja, poganstva, spiritizma, vse do satanizma; potem imamo še tista, ki jih imenujemo *gibanja* na osnovi *močnega humanizma*, ki niso humanistični in terapevtski izraz. V veliko primerih nova gibanja vsebujejo neko obliko velike prepletenosti.³²⁸ Če so po eni strani ta gibanja plod človeškega odziva na materialistično, k porabništvu naravnano in individualistično družbo« in polnijo praznino, ki jo »je zapustil laicistični racionalizem«, ³²⁹ se po drugi strani zdi, da izkoriščajo uboge ali tiste, ki so v življenju doživeli neuspehe. Nujno moramo priznati, da krščansko občestvo ni vedno sposobno nagovoriti tistih kristjanov, katerih vera ni globoko

³²⁷ Prim. Papež Frančišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija – Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 252–254.

³²⁸ Papeški svet za kulturo in Papeški svet za medverski dialog, Jezus Kristus, nosilec žive vode. Krščansko razmišljanje o »Nex Age« – Gesù Cristo portatore dell'acqua viva. Una riflessione cristiana sul »New Age« (3. 2. 2003). [Http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/interrelg/documents/rc_pc_interrelg_doc_20030203_new-age_it.html](http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/interrelg/documents/rc_pc_interrelg_doc_20030203_new-age_it.html).

³²⁹ Papež Frančišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija – Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 63.

zakoreninjena in bi potrebovali temeljitejše spremljanje, namesto tega pa najdejo zadovoljitev svojih potreb v novih verskih gibanjih.

353. Ta pojav predstavlja za evangelizacijo velik izziv in krajevna Cerkev je posebej poklicana, da se vpraša, kaj je tisto, kar kristjane sili k priključitvi nekemu novemu gibanju. Da bi se vsak kristjan vedno znova odpiral veselemu oznanilu Gospoda Jezusa, ki je »živa voda za njegovo žejo« (prim. Jn 4,5-15), in se vedno znova zakoreninjal v krščansko občestvo, vsebuje katehetsko delovanje naslednje elemente:

a) oznanjati Jezusovo *kerigmo* Božje modrosti, ki nam v svoji velikonočni skrivnosti daje mir in pravo veselje; to je predlog za oblikovanje smisla življenja posameznika, ki posebej danes išče dobro počutje in skladnost;

b) truditi se, da bi Cerkev postajala pravo občestvo za življenje in vero, brez praznih in golih formalnosti, sposobno sprejemanja in bližine, pozornosti do trpečih, ubogih in osamljenih, pripravljeno ceniti dragocenost odnosa do vsakega posameznika;

c) zagotavljati temeljno svetopisemsko in doktrinalno znanje, tako da bo Sveto pismo vsem dostopno in razumljivo, pri čemer naj uporablja razne preproste katehetske pripomočke;

d) upoštevati simbole, dejanja in liturgične obrede ter ljudske pobožnosti, pri čemer naj ne omalovažuje čustvene ga naboja, ki se lahko dotakne človekovega srca.

Posebno pozornost naj se nameni tistim, ki so jih verska gibanja razočarala ali ranila in se želijo vrniti v krščansko skupnost. Pomembno je, da se bodo čutili bolj sprejete kot vodene. Katehet naj izvede dejanje sprave in ponovne vključitve v skupnost, ki naj vsebuje elemente razločevanja in razumevanja.

3. Kateheza v družbenokulturnih okoljih

Kateheza in znanstvena miselnost

354. Nenehni napredek znanosti, katere sadove množično uporabljamo, močno zaznamuje današnjo kulturo. Ljudje, prežeti z znanstveno miselnostjo, se sprašujejo, kako sta med seboj povezani vera in znanost. Pojavljajo se vprašanja o začetku življenja in sveta, človekovem pojavu na zemlji, zgodovini narodov, naravnih zakonih, duhovnosti, ki človeka ločuje od drugih živih bitij, človekovem razvoju in prihodnosti planeta. Če ta vprašanja vključujejo iskanje smisla, se dotikajo vere in zato izzivajo Cerkev. Različni dokumenti cerkvenega učiteljstva se ukvarjajo prav z vprašanjem odnosa med vero in znanostjo.³³⁰

355. Čeprav razpozna rezultate naravoslovnega redukcionizma in scientizma,³³¹ ki se od znanstvenih raziskav zelo razlikujejo, in se zaveda etičnih problemov, ki nastanejo ob znanstvenih dosežkih, Cerkev pozitivno gleda na znanstveno kulturo. Razume jo kot človekovo dejavnost, s katero človek sodeluje pri stvariteljskem Božjem delu v napredku človeške družine. Medtem ko po eni strani »evangeliziranje pazi na znanstveni napredek, da bi ga razsvetljevalo z lučjo vere in naravnega prava«,³³² je po drugi strani res, da ko »so v oznanjevanje evangelijskega sporočila sprejete kategorije

³³⁰ Med temi ima pomembno mesto okrožnica *Vera in razum - Fides et ratio* Janeza Pavla II., posebno posvečena tej temi. Prim. tudi nekatere strani II. drugega vatikanskega koncila: CS 5, 36, 57, 62; DV 13, 15 in LA 7; nekatere točke *Katekizma Katoliške cerkve - Catechismo della Chiesa cattolica*: 31–34, 39, 159, 2292–2296, 2417. Papeži so poleg tega imeli veliko nagovorov univerzam, znanstvenikom in ljudem s področja kulture.

³³¹ Scientizem trdi, da je resnično samo tisto, kar odkrijejo in povedo izkustvene znanosti; tako krči zapleten človeški pojav samo na njegove materialne sestavine. Zato po tem gledanju duhovna, etična in verska dejstva ne bi bila resnična in bi se jih skrčilo na subjektivne predstave, ker se jih ne more empirično preizkušati. Prim. Janez Pavel II., okrožnica *Vera in razum - Fides et ratio* (14. 9. 1998), CD 80, Ljubljana 1999, 88.

³³² Papež Frančišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija - Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 242.

razuma in znanosti, tedaj prav te kategorije postanejo orodje evangelizacije.³³³ Navidezna nasprotja med znanstvenimi spoznanji in nekaterimi nauki Cerkve moramo pri razlagi razodetja pojasniti s pomočjo biblične eksegeze in teološkega razmišljanja; vključiti moramo pravilno znanstveno epistemologijo, zgodovinska nesoglasja pa razložiti, tako da odprto spregovorimo o predsodkih in ideologijah.

356. Tehnika, sad človekovega razuma, je stalna spremljevalka človeške zgodovine. Njene moči morajo biti usmerjene v izboljšanje življenjskih pogojev in v napredek človeške družine. Medtem ko tehnika spremlja in pogojuje način življenja, vpliva tudi na človekov pogled nanj. Nekateri rezultati tehnološkega napredka spreminjajo človeka; človek postaja drugačen, ne da bi mogel oceniti posledice svojih sprememb. Med mnogimi znanstvenimi raziskavami prav raziskave s področja *umetne inteligence* in *nevroznanosti* postavljajo filozofska in etična vprašanja. Umetna inteligenca more človeku pomagati in ga v nekaterih primerih tudi nadomestiti, toda ne more sprejeti odločitev, ki so pridržane samo njemu. Nevroznanosti sicer pomagajo pri spoznavanju človekovega telesa, njegovih zmožnosti in funkcionalnosti možganov, kar je pozitivno, ne morejo pa razložiti človekove identitete, niti izničiti človekove odgovornosti pred Stvarnikom. Cilj tehnologije je služenje človeku. Ob človekovem znanstvenem in modro uporabljenem tehničnem napredku vrednotimo posebej to, kar omogoča izboljšanje življenjskih razmer, kar služi razvoju narodov in daje slavo Bogu.³³⁴ Istočasno pa Cerkev sprejema in temeljito razločuje antropološke izzive, ki izvirajo iz znanstvenega napredka.

357. Pri svojem rednem katehetskem delu se bo katehet zavedal, kakšen vpliv ima znanost na človeka, še posebej ne-

³³³ Prav tam, 132.

³³⁴ Prim. Janez Pavel II., Nagovor Papeški akademiji znanosti – Discorso alla Pontificia Accademia delle Scienze (13. 11. 2000). http://www.vatican.va/content/john-paul-ii/it/speeches/2000/oct-dec/documents/hf_jp-ii_spe_20001113_plenary-acad-science.html.

katere nejasne, nenatančne teorije, ki jih lahko spremlja še neprimerna pastorala. Kateheza naj zato postavlja vprašanja in uvaja pomembne vsebine, kot so vsebine o celovitosti vesolja, o stvarstvu, ki govori o Stvarniku, o začetku in koncu človeštva in sveta. Preseči je treba poenostavljene znanstvene poglede in se spopasti z nekaterimi pomembnimi zgodovinskimi dejstvi, ki imajo še danes svoj vpliv. Od tega, ali bodo vprašanja dobila primeren odgovor ali vsaj nakazano smer iskanja tega odgovora, je odvisen odnos do vere, posebej med otroki in mladimi. Zato je pričevanje krščanskih znanstvenikov zelo pomembno, seveda če kažejo na koherentnost v življenju, na skladnost in povezanost med vero in razumom. Kateheti naj poznajo osnovna besedila učiteljstva Cerkve, ki govorijo o odnosu med vero in razumom, med teologijo in znanostjo. Za pridobitev ustrezne izobrazbe naj se pripravijo primerni pripomočki in učbeniki.

358. Cerkev je poklicana, da evangelizira tudi znanstvenike, saj imajo pravo bogastvo lastnosti, ki jih pastoralni delavci znajo ceniti. Znanstvenik je strasten pričevalec skrivnosti; iskreno išče resnico; po naravi teži k sodelovanju, h komunikaciji in k dialogu; goji globino, natančnost in jasnost razmišljanja; ljubi intelektualno poštenost. Vse to so predpostavke, ki spodbujajo srečanje z Božjo besedo in sprejetost vere. V bistvu govorimo o pravi in resnični inkulturaciji vere v znanost. Kristjani, ki se profesionalno ukvarjajo z znanostjo, so zelo pomembni. Njim Cerkev namenja potrebno pastoralno skrb, da bi njihovo pričevanje postajalo vedno bolj učinkovito.

Kateheza v digitalni kulturi

Splošne značilnosti

359. Uvajanje in množična uporaba digitalnih sredstev sta povzročila velike in večplastne spremembe na mnogih področjih; prinašata tudi kulturne, družbene in psihološke posledice, ki v celoti niti še niso očitne. *Digitalnost* se ne nanaša le na tehnološka sredstva, temveč označuje tudi da-

našnji svet. V kratkem času je njen vpliv postal nekaj tako vsakdanjega, da je že povsem naraven. Živimo v kulturi, »ki je močno digitalizirana in ki zelo vpliva na čas in prostor, na dožemanje posameznika, drugih in sveta, na način komunikacije, na učenje, informiranje, na vstopanja v odnos z drugimi«. ³³⁵ *Digitalno* torej ni samo del obstoječih kultur, temveč se uveljavlja kot nova kultura, ki spreminja jezik, vpeljuje novo miselnost in spreminja lestvico vrednot. Vse se dogaja na globalni ravni, izničuje geografske razdalje in z možnostjo mreženja povezuje ljudi z vseh koncev sveta.

360. Internet in socialna omrežja ustvarjajo »neverjetno možnost dialoga, srečevanja in izmenjav med osebami kakor tudi dostopa do informacij in dogodkov. Po drugi strani pa je digitalno okolje prostor družbenopolitičnega sodelovanja in prostor dejavnega državljanstva; lahko olajša kroženje neodvisnih novic in more z razkritjem kršenja pravic učinkovito zaščititi najbolj ranljive. V številnih deželah predstavljajo splet in družbena omrežja neodtujljiv prostor za stik z mladimi in za njihovo vključevanje celo v pastoralne pobude in dejavnosti.« ³³⁶ Med pozitivnimi elementi digitalnosti sta gotovo razširitev in obogatitev človekovih spoznavnih sposobnosti. Digitalna tehnologija nam lahko pomaga pri pomnjenju, na primer s pripomočki za pridobivanje, arhiviranje in obnovitev podatkov. Digitalne zbirke podatkov in podpora orodja omogočajo boljše odločitve, saj moremo s pomočjo več podatkov, ki so nam na voljo, ovrednotiti učinke na različnih področjih. Z več vidikov torej lahko govorimo o digitalnem potencialu.

361. Priznati pa je treba, da je »digitalno okolje tudi prostor osamljenosti, manipulacije, izkoriščanja in nasilja, prihaja celo do skrajnih primerov, kot je *dark web* (temni splet). Digitalna sredstva komunikacije lahko pripeljejo v tveganje

³³⁵ Papež Francišek, Posinodalna apostolska spodbuda *Kristus živi - Christus vivit* (25. 3. 2019), CD 158, Ljubljana 2019, 86.

³³⁶ Prav tam, 87.

odvisnosti, osamitve in postopno izgubo stika s stvarnostjo, kar predstavlja oviro pri razvoju pristnih medosebnih odnosov. Nove oblike nasilja se razširjajo po *družbenih omrežjih*, na primer spletno *ustrahovanje*; *splet* je tudi kanal za razširjanje pornografije in spolnega izkoriščanja ljudi ali izkoriščanja prek iger na srečo.³³⁷ Ekonomski interesi, ki delujejo v digitalnem svetu, so »sposobni vzpostaviti tako prefinjene kakor tudi invazivne oblike nadzora in ustvariti mehanizme manipulacije zavesti in demokratičnega procesa«.³³⁸ Spomniti se moramo, da mnoge platforme podpirajo »srečevanja med osebami, ki mislijo na enak način, onemogočajo pa soočanja z različno mislečimi«.³³⁹ V digitalnem prostoru lahko pride do napačnega pogleda na resničnost, vse do oblikovanja pomanjkanja skrbi za notranje življenje, kar se kaže z izgubo identitete in korenin, v cinizmu, ki je nekakšen odziv na praznino, s postopnim razčlovečenjem in vedno večjim zapiranjem vase.

Antropološka preobrazba

362. Učinek razširjenosti digitalizacije v komunikaciji in družbi vodi v pravo antropološko preobrazbo. Tako imenovani *digitalni domorodci* so ljudje, ki so rojeni z digitalno tehnologijo v *večzaslonski kulturi* in rastejo v njej; tehnologija je zanje nekaj povsem naravnega in ob njeni rabi ne čutijo nikakršnega neugodja. Po drugi strani pa so vzgojitelji, učitelji in kateheti sedanje dobe nekakšni *digitalni migranti*, saj niso rojeni v digitalnem svetu, ampak so vanj vstopili naknadno. Temeljna razlika med obema skupinama je njun miselni pristop do novih tehnologij in njihove uporabe. Obstaja tudi razlika v načinu pogovarjanja. V skupini prvih je pogovor mnogo bolj spontan, interaktiven in sodeležen.

363. Zdi se, da *digitalni domorodec* raje uporablja sliko kot poslušanje. S spoznavnega in vedenjskega vidika je na

³³⁷ Prav tam, 88.

³³⁸ Prav tam, 89.

³³⁹ Prav tam, 89.

neki način postavljen v porabniško okolje, ki mu je nekritično podvržen. Uporaba digitalnih vsebin ni samo kvantitativna, temveč tudi kvalitativna, saj poraja nov jezik in nov način razmišljanja. *Multitasking* (večopravilnost), večtekstovnost in interaktivnost so samo nekatere značilnosti tega, kar se pojavlja kot novost in nepričakovan način razumevanja in komuniciranja, ki zaznamujeta digitalno generacijo. Poraja se bolj intuitivna in čustvena, manj pa analitična sposobnost. Mlade bolj kot tradicionalne oblike pripovedi privlači umetnost pripovedovanja zgodb (*storytelling*), ki sledi smernicam naratologije in lastnega jezika, prilagojenega *marketingu*. Govorica, ki na digitalno generacijo posebej vpliva, je govoriča pripovedi in ne prepričevanje z dokazi.

364. Nov jezik je namenjen uporabnikom in ne dekodiranju sporočila: pripovedovanje mejnih in problematičnih zgodb tvega, da bi polarizirali zapletene vsebine, ne da bi dokazovali ali posredovali rešitve. Če postane pripovedovanje edini način sporočanja, grozi nevarnost, da se bodo porajala le subjektivna mnenja o resničnosti. Subjektivizem tvega, da postanejo politična in etična vprašanja postranska stvar, odrinjena na zasebno področje. Moralna norma tvega, da bo razumljena kot avtoritativna, medtem ko bodo pripovedi iskale resnico in dobroto. Poleg tega pripovedništvo postavlja na preizkus celotno veselje, saj vse postane mogoče in o vsem se je mogoče dogovoriti; resnica tako izgubi središčni prostor. Ti pogledi kažejo na to, kakšno moč ima digitalnost s pripomočki, da bi našla nove in nepričakovane oblike za posredovanje vere. Hkrati je res, da mora dejavnost Cerkve poznati dvoumnost prepričljive govoriče, ki komaj pričuje za resnico.

Digitalna kultura kot verski pojav

365. *Digitalna kultura* se predstavlja tudi kot tista, ki vsebuje verovanja z religioznimi značilnostmi. Prodrone digitalne vsebine ter razširjeni avtomati s svojimi algoritmi in vedno bolj popolno programsko opremo si prizadevajo, da bi

na celotno veselje gledali le kot na pretakanje podatkov; da bi življenje in živa bitja razumeli kot nekoliko višja od biokemičnih algoritmov; da bi v skrajnosti verjeli, da človeštvo sledi kozmičnemu klicu in oblikuje sistem vserazumevajoče obdelave podatkov.

366. Stojimo pred neznanim in izzivalnim načinom življenja, ki spreminja koordinate zaupanja in avtoritete. Način, s katerim raziskovalni aparat, algoritem umetne inteligence ali računalnik sprašujemo po odgovorih, ki se nanašajo na osebno življenje, razkriva, da človek vstopa v odnos s strojem in da je njegov odgovor znotraj *fideistične drže*. Oblikuje se neke vrste univerzalna psevdoreligija, ki potrjuje nov izvor avtoritete in vsebuje vse komponente religioznega obreda: od žrtvovanja do strahu pred absolutnim, vse do podreditve novemu nepremičnemu stroju, ki zahteva ljubezen, a sam ne ljubi.

367. S svojimi tehničnimi in religioznimi sestavinami bi lahko ustvarili globalno kulturo, ki predvsem oblikuje način razmišljanja in verovanja prihodnjih generacij. Te bodo vedno bolj digitalne in bodo imele značilnosti ter obliko globalnega razmišljanja. Vse to bo posledica razširjenosti velikih platform, ki bodo pomagale pri izmenjavi mnenj in bodo hipne v svoji odzivnosti. Vse to pa je poleg lahko izziva tudi priložnost. Priložnost, da se razvijejo oblike in pripomočki, ki bodo mogli dekodirati antropološke potrebe, na katerih temeljijo ti pojavi, in dokončati neslutene načine evangelizacije, ki bodo podobno kot globalna digitalna kultura vsebovali globalne pastoralne dejavnosti.

Digitalna kultura in vzgojna vprašanja

368. Tehnološki razvoj na področju digitalnih medijev daje možnost neposrednega pristopa do vseh vsebin, brez kakršne koli vrednostne lestvice. Pri tem se oblikuje kultura, ki jo zaznamujejo neposrednost, instantnost, kratek spomin

in v kateri se pojavita pomanjkanje perspektive in pogleda na celoto. *Mediji* že po svoji naravi bolj kažejo selektivni pogled na svet, kot pa omogočajo neposredni stik z njim. Ob oblikovanju sporočil uporabljajo različne jezike ter jih širijo globalno in instantno. Nove generacije niso vedno oblikovane in kulturno opremljene, da bi se srečale z izzivi, ki jih predstavlja digitalna družba. Nujna je torej *vzgoja za medije*, saj se soočamo z neko obliko digitalne nepismenosti. V neskončni digitalni produkciji bodo digitalno nepismeni tisti, ki ne bodo razumeli kvalitativne in resnične razlike različnih digitalnih vsebin, s katerimi se bodo srečevali.

369. Vedno bolj spoznavamo, kako so *družbena občila*, še posebej digitalna, dejanski osnovni dejavniki družbe in že skoraj nadomeščajo tradicionalne, kot so družina, Cerkev in šola. V družbenih medmrežjih se vedno bolj razvija medosebnost, ki daje vse manj prostora družbeni tradiciji. Na operativni ravni moramo ceniti in razumeti omejenosti implicitnega učenja, ki ga digitalno obdobje dnevno ponuja. Mnoge *medosebne interakcije* so postale *virtualne* in so, predvsem pri mladih, popolnoma izpodrinile vse potrebe po tradicionalnih odnosih. Preprečujejo jim »neposreden stik s tesnobo, drgetom, veseljem drugega in z njegovo celovito osebno izkušnjo«. ³⁴⁰

Oznanjevanje in kateheza v digitalni dobi

370. Cerkev je poklicana, da razmisli o svojevrstni obliki iskanja vere digitalne mladine in posledično prilagodi svoj način oznanjevanja evangelija govoric novih generacij. Povabi naj jih, da bodo oblikovale nov čut pripadnosti občestvu, ki – podobno, kot doživljajo na spletu – vključuje in ne izključuje. Zdi se, da se začenja obdobje, v katerem bo kateheza nosilka potreb, ki bodo ustvarjale vedno manj standardne, a posamezniku prilagojene poti do vere. Pastoralni

³⁴⁰ Papež Frančišek, Okrožnica o skrbi za skupni dom *Hvaljen, moj Gospod – Laudato si'* (24. 5. 2015), CD 149, Ljubljana 2015, 47.

izziv bo v spremljanju mladega človeka v njegovem iskanju avtonomije, ki ga bo pripeljalo do odkritja notranje svobode in Božjega klica, po katerem se posameznik razlikuje od slepe pripadnosti čredi. Drug izziv predstavlja *razčiščenje govornice*, ki jo srečamo na spletu in ki je pogosto podobna verski govorici. Pomislimo na primer na Jezusov klic k učenčevstvu, ki ga moramo razložiti, da bi ga ne zamenjali z značilnimi spletnimi procesi: procesa postati učenec ne moremo enačiti s tem, kar se dogaja med *influencerjem* in njegovimi virtualnimi *sledilci*. Da bi pa mogli to narediti, potrebujemo vplivne osebe, ki s pomočjo osebnega spremljanja mladega človeka vodijo k odkritju osebnega življenjskega poslanstva. Ta pot zahteva odmik od osamljenosti, ki se hrani z *lajki*, k uresničevanju osebnih in družbenih načrtov znotraj občestva.

371. V procesu oznanjevanja evangelija ni vprašanje, kako uporabiti novo tehnologijo v evangelizaciji, temveč kako postati *evangelizacijsko prisoten v digitalnem svetu*. Kateheza, ki je ne moremo preprosto digitalizirati, mora poznati moč uporabe vseh potencialov in pozitivnih strani digitalizacije; zavedati pa se mora tudi, da kateheze ne moremo izvajati samo z uporabo digitalnih pripomočkov, temveč moramo nuditi prostor za izkušnjo vere. Samo na ta način se bomo mogli izogniti virtualizaciji kateheze, da katehetsko delovanje ne bi postalo šibko in neučinkovito. Naloga odraslih, ki želijo posredovati vero, je v tem, da spodbujajo izkušnjo. Samo kateheza, ki preide iz posredovanja verskega znanja v spremljanje in izkustvo Boga, bo sposobna dati smisel. Posredovanje vere temelji na pristnih izkušnjah, ki jih ne moremo zamenjati s poskusi: *izkušnja* spreminja in daje ključ za razumevanje življenja, medtem ko ostaja poskus na nivoju podobnosti. Kateheza je poklicana, da najde primerne načine, kako se bo srečala s pomembnimi vprašanji o smislu življenja, telesnosti, čustvenosti, identitete na splošno, pravičnosti in miru, ki jih digitalna doba razlaga popolnoma drugače.

372. Kateheza digitalne dobe bo posebljena, vendar to nikoli ne bo individualen proces: iz individualistične in izolirane *družbe* je treba preiti v cerkveno občestvo, prostor, v katerem izkušnja Boga postane skupna in sodeležna v življenju z drugimi. V posredovanju vere ne smemo razvrednotiti moči liturgije, ki tudi posreduje vero in uvaja v izkušnjo Boga. Liturgija je sestavljena iz mnogih komunikacijskih kod, ki vplivajo na delovanje čutov (sinestezija) bolj kot verbalna komunikacija. Pomembno je, da ponovno odkrijemo sposobnost liturgije in sakralne umetnosti, da bi mogli izraziti skrivnosti vere. Evangelizacijski izziv prinaša s seboj izziv inkulturacije v digitalni svet. Pomembno je, da sredstev ne zamenjamo s ciljem. Pogovarjamo se, kako bomo upravljali splet, da bomo mogli rasti kot subjekti in ne kot objekti, da bomo presegli tehniko ter ponovno našli človeštvo, ki bo obnovilo svoj odnos s Kristusom.

Kateheza in nekatera vprašanja bioetike

373. Življenje in dobrota ustvarjenega temeljita na Božjem blagoslovu: »Bog je videl vse, kar je naredil, in glej, bilo je zelo dobro« (1 Mz 1,31). Ta blagoslov človeštvu zagotavlja urejen svet, istočasno pa od vsakega pričakuje njegov prispevek, s katerim bo svet varoval in mu dajal rast. V katoliškem svetu je bioetika na razumski ravni, ki se navdihuje iz Božjega razodetja. To pa na svoj način utemeljuje krščansko antropologijo. Znanstvena raziskava in njene aplikacije niso moralno nevtralne in njene usmeritve ne temeljijo zgolj na tehnični učinkovitosti, uporabnosti ali na prevladujočih ideologijah. Prvenstvene bioetične vsebine se nanašajo na začetek življenja (status človeškega zarodka, medicinska pomoč pri spočetju ...), na zdravje in na poskuse na človeku (genski inženiring, biotehnologija ...).

374. Znanstveni razvoj in njegove tehnološke aplikacije so na biološkem področju izboljšali pogoje človekovega življenja. *Genetika* zavzema v tem razvoju posebno mesto. Cerkev hvaležno podpira vse, ki se s skrbjo in zavzetostjo posvečajo

raziskavam na tem področju. Znanstvenik je po eni strani poklican, da preveri tehnične zmožnosti, po drugi strani pa se mora zavedati, da ni vse, kar je tehnično mogoče, tudi moralno dopustno. Treba je upoštevati etično razsežnost znanstvene raziskave in njenih aplikacij. Tehnično učinkovito dejanje bi bilo lahko v nasprotju s človeškim dostojanstvom.

375. Pomembno je, da skrbno razločujemo med *terapevtskim delom* in *manipulacijo*. Terapija, ki odpravlja genetske anomalije, bo dopustna, če deluje v dobro človeka, ne da bi pri tem posegala v njegovo identiteto in integriteto; v tem primeru terapija ne spreminja človekove narave. Telesno zdravljenje je skladno s človekovim dostojanstvom, medtem ko posegi na zarodku lahko povzročijo spremembo identitete človeške vrste, zato niso združljivi s spoštovanjem človeka.

376. Biotehnologija dovoljuje poseganje v zarodek ne samo pri napakah, ampak tudi pri drugih genetskih dejstvih. Pri genetskih poskusih moramo biti zelo pozorni in še posebej se moramo zavedati tveganja na področju *eugenike*, ki dejansko diskriminira človeka. Tehnične zmožnosti tako imenovanega genskega inženirstva z dejansko možnostjo avtomanipulacije in avtodefinicije globoko posegajo v samo središče antropologije, kar filozofija imenuje *transhumanizem*, saj posamezniku omogoča življenje na osnovi drugačnega in po samovolji drugega človeka določenega genetskega bogastva.

377. Širši pogled na tematiko, ki jo danes poimenujemo *gender*, polemizira s stavkom: »Moškega in žensko je ustvaril« (1 Mz 1,27). Glede na to stališče identiteta spola ni več neko dejstvo, ki ga človek sprejme in osmisli, temveč družbeni konstrukt, o katerem človek odloča avtonomno in ne glede na biološkost samega spola. Človek zanika naravo in se odloči, da si jo bo ustvaril sam. Glede na svetopisemsko pripoved o stvarjenju je človeka ustvaril Bog kot moškega in žensko. Cerkev se zaveda kompleksnosti razmer, včasih tudi konfliktov, v katerih živi posameznik. Cerkev ljudi ne obsoja, temveč jih vabi

in želi spremljati v vsakem času in v vsaki situaciji. Ko na vse gleda z očmi vere, se tudi zaveda, da spol ni le fizična stvarnost, temveč osebna resničnost, vrednota, zaupana v odgovornost vsakega posameznika. Na ta način morata biti tako spolna identiteta kot življenjska eksistenca odgovor na Božji klic.

378. Bioetična vprašanja vstopajo v katehezo in kot vsebina v njeno vzgojno-izobraževalno vlogo. Glede na okoliščine, in če je primerno, naj pastoralni delavci pospešujejo posebne itinerarije za vzgojo v veri in krščanski morali, kjer bodo imele primerno mesto vsebine o človekovem življenju, ki je Božji dar, o spoštovanju in celostnem razvoju človeka, o znanosti in tehniki, ki naj služita v dobro človeka. Upošteva naj se nauk Cerkve, ki je izražen tudi v *Katekizmu Katoliške cerkve*. Kateheza vodi katehete k oblikovanju vesti v zvezi z življenjskimi vprašanji in jih opozarja na previdnost pri izvirih, ki jih prednje postavljata znanost in tehnologija. Prav tako razkriva temeljne smeri oznanjevanja vere:

- Bog je prva in zadnja avtoriteta v odnosu do življenja, od človekovega spočetja do naravne smrti;
- oseba je vedno celota duha in telesa;
- znanost je v službi človeka;
- življenje mora biti sprejeto ne glede na stanje, v katerem je, saj je odrešeno po velikonočni skrivnosti Jezusa Kristusa.

Kateheza in celovitost osebe

379. Vsak človek je ustvarjen po Božji podobi, je enkrat ter ima notranje in neodtujljivo *dostojanstvo*. Utemeljeno je v razodeti resnici, ki v človekovi naravi izraža zapisana načela priznanja sledi večnega in vseprisotnega Boga stvarnika. Vse razodetje je usmerjeno v to resnico in predvideva enakost vseh ljudi pred Bogom, ki je edini zagovornik in sodnik življenja. V vsakdanjem življenju je zato nujno potrebno prizadevanje za obrambo življenja in dostojanstva pred mnogimi pojavi kulture smrti, ki je na različnih družbenih ravneh vedno bolj prisotna (prim. CS 27). »Obramba dostojanstva človeškega ži-

vljenja od prvega trenutka spočetja do naravne smrti je vedno našla v nauku Cerkve svoj dosleden in verodostojen glas.«³⁴¹

380. Cerkev v svojem poslanstvu stalnega spodbujanja in zaščite človeškega življenja jasno zagotavlja, da je človeško življenje sveto in nedotakljivo. V nauk Cerkve je vključeno stališče zadnjih papežev, saj »je treba močno poudariti, da je *obsodba na smrtno kazen* nečloveški ukrep, ki ponižuje; na vsak način naj se udejanja človeško dostojanstvo. Sama v sebi je v nasprotju z evangelijem, ker se hote odloči za odstranitev človeškega življenja, ki je vedno sveto v Stvarnikovih očeh.«³⁴² Kateheza si mora torej močno prizadevati, da bi ljudje razumeli nauk Cerkve in da bi ustvarili novo kulturo. Izziv spoštovanja dostojanstva in integritete človeške osebe ostaja aktualna vsebina pri oznanjevanju usmiljene Božje ljubezni v današnjem svetu.

Kateheza in ekološko prizadevanje

381. Širjenje znanosti in tehnike izraža po eni strani veličino človeškega duha, po drugi strani pa tega »ni spremljalo oblikovanje človeka za odgovornost, vrednote in zavest«.³⁴³ Področje, na katerem se jasno odražajo posledice *antropocentričnega pretiravanja*, je področje *ekološke krize*. Vprašanja, povezana z njo, moramo reševati sočasno: vprašanja onesnaževanja in klimatskih sprememb, uporabe naravnih virov in izumiranja biotske raznolikosti, planetarne neenakosti, poslabšanja kakovosti človeškega življenja in družbene dekadence. Ob vedno večjih in večplastnih eko-

³⁴¹ Papež Francišek, Govor udeležencem spominskega srečanja ob 25. obletnici Katekizma Katoliške cerkve – Discorso ai partecipanti all'Incontro commemorativo del XXV anniversario del Catechismo della Chiesa Cattolica (11. 10. 2017). [Http://www.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2017/october/documents/papa-francesco_20171011_convegno-nuova-evangelizzazione.html](http://www.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2017/october/documents/papa-francesco_20171011_convegno-nuova-evangelizzazione.html).

³⁴² Prav tam; prim. tudi *Katekizem Katoliške cerkve – Catechismo della Chiesa cattolica* (nova izdaja, 1. 8. 2018), 2267.

³⁴³ Papež Francišek, Okrožnica o skrbi za skupni dom *Hvaljen, moj Gospod – Laudato si'* (24. 5. 2015), CD 149, Ljubljana 2015, 105.

loških problemih so papeži³⁴⁴ stalno vabili k temeljitemu *ekološkemu spreobrnjenju*, ki se bo človekovega bivanja dotikalo tam, kjer se po zadnjih analizah zaznava korenino problema in možnost njegove razrešitve.

382. Na ekološko vprašanje nas opozarjajo osebe in organizacije različnih kulturnih in filozofskih smeri, toda tudi verniki so poklicani in nagovorjeni k zavedanju, »da so njihove naloge znotraj stvarstva in njihove dolžnosti v razmerju do narave in Stvarnika del njihove vere«. ³⁴⁵ Krščanski pogled na stvarstvo in človeško delo daje »kristjanom, pa tudi drugim verujočim, plemenite spodbude pri zavzemanju za naravo in za najšibkejše brate in sestre«. ³⁴⁶ Skupaj s temi spodbudami pa krščanski pogled na stvarstvo opredeljuje tudi alternativne kriterije, po katerih moramo presojati odnos med ekonomijo, skrbjo za stvarstvo, socialno pravičnostjo in političnimi odločitvami. Nujno je torej, da slišimo krik zemlje, ki je tesno povezan s krikom ubogih. V tem kriku odmeva ječanje stvarstva (prim. Rim 8,22) in v njem je skrit Božji klic.

383. Kateheza v teh znamenjih prepoznava Božji glas, zato znotraj pastoralnih dejavnosti ne bo prenehala v svojem poslanstvu motiviranja in podpiranja ekološke miselnosti in duhovnosti vernikov. Omenjena miselnost in duhovnost temeljita na svetopisemskih pripovedih in cerkvenem socialnem nauku. Kateheza, ki je dovolj dovzetna v skrbi za stvarstvo, spodbuja kulturo pozornosti, ki se nanaša na prostor, kjer ljudje živijo. To pomeni, da spodbuja spoštovanje v od-

³⁴⁴ Prim. še posebno: Pavel VI., Apostolsko pismo *Ob osemdesetletnici - Octogesima adveniens* (14. 5. 1971), Ljubljana 1972; Benedikt XVI., Okrožnica *Ljubezen v resnici - Caritas in veritate* (29. 6. 2009), CD 127, Ljubljana 2009. Zelo pomembna je okrožnica o skrbi za skupni dom *Hvaljen, moj Gospod - Laudato si'* papeža Frančiška.

³⁴⁵ Janez Pavel II., Poslanica za svetovni dan miru 1990 – *Messaggio per la Giornata Mondiale della Pace* 1990 (8. 12. 1989), 15. http://www.vatican.va/content/john-paul-ii/it/messages/peace/documents/hf_jp-ii_mes_19891208_xxiii-world-day-for-peace.html

³⁴⁶ Papež Frančišek, Okrožnica o skrbi za skupni dom *Hvaljen, moj Gospod - Laudato si'* (24. 5. 2015), CD 149, Ljubljana 2015, 64.

nosu do vsega; uči konkretno pojmovanje okolja in človekove odgovornosti do njega; vzgaja za krepostno življenje, v katerem človek sprejema ponižen in skromen življenjski slog, ki je osvobojen vsakega potrošništva; poudarja vrednost simbolike ustvarjenih stvari, predvsem v liturgičnih znamenjih. Govorimo torej o spodbujanju drž in o odgovornem ravnanju v smeri *celostne ekologije*, ki vključuje različne vidike znotraj družbenega nauka Cerkve: okoljsko, ekonomsko, socialno in politično ekologijo, kulturno ekologijo in ekologijo vsakdanjega življenja.

384. Kateheza si bo predvsem prizadevala ozavestiti vernike, da je prizadevanje za reševanje ekološkega vprašanja sestavni del krščanskega življenja. Potem bo oznanjala resnice vere, ki so podrejene okoljski tematiki: Bog, vsemogočni Oče in stvarnik; skrivnost stvarstva, ki je dar ter katerega vrhunec in skrbnik je človek; soodvisnost in skladnost vseh ustvarjenih stvari; odrešenje, ki je prišlo po Kristusu, ki je prvorojenec vsega novega stvarstva.³⁴⁷ Končno bo kateheza zaradi svoje sonaravne vzgojne razsežnosti kristjane spremljala, da bodo živeli znotraj moralnih zahtev vere, da bodo opredelili tiste drž, ki ovirajo poti do rešitev, da bodo našli teološke in duhovne utemeljitve ekološkega spreobrnjenja in da bodo podpirali konkretne dejavnosti v skrbi za skupni dom.³⁴⁸

Kateheza in odločitev za uboge

385. Odločitev ali prednostna izbira ljubezni do ubogih je posebna oblika prvenstva dobrotelčnosti in zadeva življenje vsakega kristjana kot Kristusovega posnemovalca.³⁴⁹ Ljube-

³⁴⁷ Prim. prav tam, Drugo poglavje in *Katekizem Katoliške cerkve - Catechismo della Chiesa cattolica* (1993), Ljubljana 1993, 279–384.

³⁴⁸ Prim. Papež Frančišek, Okrožnica o skrbi za skupni dom *Hvaljen, moj Gospod - Laudato si'* (24. 5. 2015), CD 149, Ljubljana 2015: o ovirajočih državah, št. 14; o utemeljitvah: št. 62–64 in 216; o resničnih dejanjih: peto in šesto poglavje.

³⁴⁹ Prim. Janez Pavel II., Okrožnica *O skrbi za socialno vprašanje - Sollicitudo rei socialis* (30. 12. 1987), CD 37, Ljubljana 1988, 42.

zen Cerkev do ubogih in do vseh, ki živijo v revščini, je sestavni del njenega izročila.³⁵⁰ »Za Cerkev je odločitev za uboge najprej teološka kategorija in šele nato kulturno, sociološko, politično ali filozofsko vprašanje.«³⁵¹ Ta odločitev temelji na Božji ljubezni do beguncev, razdedinjenih, zapuščenih, vdov, sirot, bolnikov, tako kot o tem nenehno pripoveduje Sveto pismo.

386. V edinorojenem Sinu je Bog sam postal ubog zato, da bi obogatil človeštvo (prim. Fil 2,6-8). Pri oznanjevanju Božjega kraljestva se je Jezus najprej obrnil na uboge (prim. Lk 4,18-19; Mt 11,5). Uboge blagruje (prim. Lk 6,20-21) in uči, da tisti, ki služi in sprejme ubogega, prizna njegovo, Jezusovo, navzočnost tako zelo, da se celo poistoveti z njimi: »Ste meni storili« (Mt 25,40). Jezus s tem nakazuje tesno povezanost med kontemplacijo Boga in osebnim odnosom do ranjenih in zavrženih. Svojih učencev ne poziva le, da bi služili ubogim, ampak da bi v njih in po njih odkrili in srečali Očeta. Za Kristusove učence je uboštvo klic k hoji za revnim Jezusom, je drža srca, ki jim preprečuje, da bi v naključnih stvarnostih videli življenjski cilj in pogoj za srečo. Tudi Cerkev je poklicana k življenju v uboštvu in s tem k popolni predanosti Bogu ter k nezaupanju zemeljskim sredstvom.

³⁵⁰ Za poznavanje cerkvenega učiteljstva glede izbire za uboge v zadnjih dveh stoletjih prim. Leon XIII., *Rerum novarum* (15. 5. 1891): http://www.vatican.va/content/leo-xiii/it/encyclicals/documents/hf_l-xiii_enc_15051891_rerum-novarum.html.

^{Pj} XI., Okrožnica Ob štiridesetletnici – Quadragesimo anno (15. 5. 1931), Ljubljana 1931; Janez XXIII., Okrožnica Mati in učiteljica – Mater et magistra (15. 5. 1961): http://www.vatican.va/content/john-xxiii/it/encyclicals/documents/hf_j-xxiii_enc_15051961_mater.html. Drugi vatikanski koncil, Pastoralna konstitucija o Cerkvi v sedanjem svetu *Veselje in upanje – Gaudium et spes* (7. 12. 1965); Pavel VI., Okrožnica *O delu za razvoj narodov – Populorum progressio* (26. 3. 1967), Ljubljana 1967; Janez Pavel II., Okrožnica *O skrbi za socialno vprašanje – Sollicitudo rei socialis* (30. 12. 1987), CD 37, Ljubljana 1988; Janez Pavel II., Okrožnica *Ob stoletnici – Centesimus annus* (1. 5. 1991), CD 45, Ljubljana 1991; Papeški svet Pravičnost in mir, *Kompendij družbenega nauka Cerkve – Compendio della Dottrina Sociale della Chiesa* (2. 4. 2004), Ljubljana 2007; Benedikt XVI., Okrožnica *Ljubezen v resnici – Caritas in veritate*, CD 127, Ljubljana 2009.

³⁵¹ Papež Frančišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija – Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 198.

387. Odločitev za uboge vsebuje misijonarsko gorečnost, ki vključuje obojestransko obogatitev: osvobajati in pustiti, da me osvobodijo oni; zdraviti njihove rane in pustiti, da me zdravijo oni; evangelizirati in hkrati biti evangelizirani z njihove strani. »Ubogi nas lahko veliko naučijo. Niso le deležni *verskega čuta (sensus fidei)*, ampak zaradi svojega trpljenja poznajo tudi trpečega Kristusa. Potrebno je, da se vsi od njih učimo evangelija. Nova evangelizacija je povabilo, da priznamo zveličavno moč v njihovem življenju in jih postavimo v središče poti Cerkve.«³⁵² Srečanje s Kristusom, ki je končni cilj vsake verske poti, se na poseben način uresničuje v srečanju z ubogimi, tudi s pomočjo izkušnje solidarnosti in prostovoljstva: »Če želimo resnično srečati Kristusa, se moramo dotakniti njegovega telesa v telesih trpečih ubogih kot odgovor na zakramentalno obhajilo, prejeto v evharistiji.«³⁵³

388. Kateheza dopušča, da jo izziva uboštvo, saj je prav uboštvo del evangeljskega sporočila. Kateheza vzgaja za evangeljsko uboštvo in za zmeren življenjski slog, saj prepozna njegovo vrednost in usmerja pogled na celostno vzgojo kristjanov. V kristjanih spodbuja nekatere temeljne drže, na primer spoštovanje človeka, podpira njegov razvoj spodbuja kulturo bratstva, ne sprejema siromaštva in krivice. Poleg tega kateheza spominja na to, da je uboštvo krepost, ki spodbuja, da na pravi način uporabljamo materialne dobrine, pomaga živeti zdrave in svobodne odnose ter čustva. Kateheti naj bodo posebej ob *svetovnem dnevu* ubogih bolj pozorni na to, da bodo katehezo spremljala tudi konkretna in otipljiva dejanja v odnosu do ubogih in obrobnih.

Kateheza in družbena zavzetost

389. Zaradi kompleksnosti družbenih problemov današnjega časa se lahko v kristjanih razrasteta nezaupljivost in

³⁵² Prav tam.

³⁵³ Papež Frančišek, Poslanica za 1. svetovni dan ubogih (13. 6. 2017). <https://katoliska-cerkev.si/poslanica-papeza-franciska-za-1-svetovni-dan-ubogih-2017>

nezainteresiranost, medtem ko je središče evangelija služba ubogim, saj »tako oznanjevanje kakor krščanska izkušnja težita k temu, da sprožita družbene posledice«. ³⁵⁴ Cerkev opozarja na tesno povezanost med evangelizacijo in celostnim človekovim razvojem ³⁵⁵ ter potrjuje, da vere ne moremo živeti kot neko zasebno stvar in brez resničnih posledic za družbeno življenje. »Pristna vera – ki ni nikoli lagodna in individualistična – vedno vključuje globoko željo spremeniti svet, posredovati vrednote in po našem zemeljskem potovanju zapustiti nekaj boljšega.« ³⁵⁶ Sestavni del poglobljanja vere je zorenje socialnega in političnega pogleda, ki si prizadeva za odpravljanje nepravilnosti, gradi mir in skrbi za stvarstvo ter pospešuje različne oblike solidarnosti in subsidiarnosti.

390. S pomočjo družbenega nauka Cerkve ³⁵⁷ in s prilaganjem svojih predlogov stvarnosti, v kateri živijo ljudje, kateheza omogoča evangeljski pogled na resničnost in opominja na obstoj strukturnega greha, ki negativno vpliva na družbo in okolje. Poleg tega motivira kristjane, da delujejo za dobro skupnosti tako na področju vsakdanjega življenja kot na širšem področju družbenega in političnega življenja. »Ljubezen do družbe in prizadevanje za skupno dobro sta odlični obliki ljubezni, ki zadeva ne le odnose med posamezniki, temveč tudi makroodnose, družbene, gospodarske /in/ politične.« ³⁵⁸

391. Kristjanom, ki imajo večjo odgovornost na socialnem, kulturnem, medijskem, ekonomskem in političnem

³⁵⁴ Papež Francišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija – Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 180; prim. tudi prav tam, 178–185.

³⁵⁵ Prim. Pavel VI., Okrožnica *Razvoj narodov – Populorum progressio* (26. 3. 1967), Ljubljana 1967, 14.

³⁵⁶ Papež Francišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija – Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 183.

³⁵⁷ Za zgoščen pogled na družbeni nauk Cerkve prim. Papeški svet Pravičnost in mir, *Kompendij družbenega nauka Cerkve – Compendio della Dottrina Sociale della Chiesa* (2. 4. 2004), Ljubljana 2007;

³⁵⁸ Papež Francišek, Okrožnica o skrbi za skupni dom *Hvaljen, moj Gospod – Laudato si'* (24. 5. 2015), CD 149, Ljubljana 2015, 231; prim. Benedikt XVI., Okrožnica *Ljubezen v resnici – Caritas in veritate* (29. 6. 2009), CD 127, Ljubljana 2009, 2.

področju, naj bo namenjena večja pozornost. Zaradi svojega poklica ali svoje službe v instituciji imajo prav oni možnost večjega vpliva za dobro skupnosti. Po laiških združenjih ali s pomočjo drugačnega pastoralnega prizadevanja je tem ljudem treba nujno ponuditi tako katehezo, ki bo podprla človekovo življenjsko odločitev za Kristusa, jih opolnomočila za evangeljsko razločevanje znotraj zapletenih razmer, jih odprla za dialog z vsemi in za moralno poštenost, ki bo odvrčala od razkoraka med vero in življenjem, med eklezialno pripadnostjo in zavzetostjo v svetu.

Kateheza in področje dela

392. Gospod je z delom svojih rok v Nazaretu najvišje ovrednotil vsako delo. Ko človek posveti svoje delo Bogu, se pridružuje Kristusovemu odrešilnemu dejanju. »S svojim delom človek navadno vzdržuje sebe in svoje domače, se povezuje s svojimi brati in jim služi; izvrševati more resnično ljubezen in sodelovati pri spopolnjevanju Božjega stvarstva« (CS 67). Vsak človek s svojim svobodnim, ustvarjalnim in solidarnim delom izraža dostojanstvo lastnemu obstoju, saj je »delo ena izmed značilnosti, po katerih se človek razlikuje od drugega stvarstva«. ³⁵⁹ V globalnem svetu pa na delo vpliva mnogo večplastnih pojavov in nasprotij. Spremembe na področju dela zahtevajo evangelizacijo ter krščansko vzgojo in izobraževanje za vse, ki so v te probleme neposredno vključeni ali nosijo večjo odgovornost.

393. V svoji službi vzgoje v veri kateheza predlaga družbeni nauk Cerkve kot tisto oporno točko, ki bo motivirala krščansko vzgojo in izobraževanje ter utemeljila evangelizacijo znotraj časnih stvarnosti, še posebej dela. Pozornost, ki je značilna za vzgojo znotraj laiških delavskih združenj in pastoralno delo med delavci, naj bo prisotna tudi pri redni katehezi otrok, mladih in odraslih: tako dopolnjuje celovi-

³⁵⁹ Janez Pavel II., Okrožnica *O človeškem delu – Laborem exercens* (14. 9. 1981), CD 13, Ljubljana 1981, 1.

to vzgojo kristjanove osebnosti. Pri obravnavanju vprašanj človekovega dela mora kateheza pokazati na plemenitost človekovega prizadevanja v svetu; podpreti mora krščansko pričevanje na delovnem mestu; pomagati mora vernikom, da bodo kvas sprave med spori; opogumiti mora prizadevanje za počlovečenje dela; zavzemati se mora za zaščito pravic najšibkejših.

Enajsto poglavje

KATEHEZA V SLUŽBI INKULTURACIJE VERE

394. »Delne Cerkve so globoko notranje povezane z ljudmi, pa tudi s težnjami, z bogastvom in mejami ter s tistimi načini molitve, ljubezni in gledanja na življenje in svet, ki so značilni za določeno človeško okolje. Te Cerkve imajo nalogo, da si bistveno vsebino evangeljskega oznanila globoko priličijo in prisvojijo ter jo brez najmanjšega izdajstva nad njegovo bistveno resnico prelijejo v govorico, ki jo ti ljudje razumejo, nato pa to blagovest v isti govorici oznanjajo.«³⁶⁰ Pri inkulturaciji vere je služenje tisto znamenje, h kateremu je danes posebej poklicana vsaka krajevna Cerkev; je znamenje stalne rodovitnosti Svetega Duha, ki krasi vesoljno Cerkev. »Vsak del Božjega ljudstva pričuje za prejeta vero in jo bogati z novimi, krepkimi izraznimi oblikami, ko prenaša Božji dar v svoje življenje v skladu s svojim darom, nudi pričevanje za prejeta vero in jo bogati z novimi zgovornimi izrazi.«³⁶¹ Katehetski itinerariji in katekizmi krajevnih Cerkev so znamenja rodovitnega procesa inkulturacije.

1. Narava in namen inkulturacije vere

395. Cerkev je poklicana, da se z evangelizacijo »vcepi v vse te skupnosti, in sicer s prav istimi nagibi, s katerimi se je Kristus s svojim učlovečenjem vključil v določene družbene in kulturne razmere ljudi, med katerimi je živel« (M 10). Ta prva oblika inkulturacije Božje besede ostaja kot prvotna oblika vsega evangelizacijskega delovanja Cerkve. Inkultura-

³⁶⁰ Pavel VI., Posinodalna apostolska spodbuda *O evangelizaciji – Evangelii nuntiandi* (8. 12. 1975), Ljubljana 1976, 63.

³⁶¹ Papež Frančišek, Apostolska spodbuda *Vesetje evangelija – Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 180; prim. tudi prav tam, 122.

cije pa ne moremo razumeti le kot preproste prilagoditve neki kulturi. Gre za temeljit, celovit in razvijajoči se proces. Govorimo o počasnem prodiranju evangelija v intimno področje človeka in naroda. »Končno si moramo prizadevati za takšno oznanjevanje evangelija, ki prebujajo novo povezavo evangelija s kulturo, v kateri je oznanjen z njenimi kategorijami.«³⁶²

396. Kateheza je »poklicana, da vsadi moč evangelija v srce človeške kulture in posameznih kultur«,³⁶³ in ima zato v procesu inkulturacije veliko odgovornost. Ko kateheza pojmuje kulturo kot hermenevitični prostor vere, ima večjo možnost, da doseže pomenljive cilje in postane *vzgoja vere in v veri*. Poseben prispevek kateheze pri evangelizaciji je poskus vstopanja v človeške odnose, je poskus vstopanja v način njihovega življenja in v odnos njihove osebne in skupne rasti. V bistvu je cilj inkulturacije v procesu ponotranjenja izkušnje vere. To je še bolj nujno v današnjem okolju, saj v njem manjkajo kulturne predpostavke za prenos evangelija, kakršne sta v preteklosti zagotavljali družina in družba; šibkost teh procesov postavlja osebno vero v krizo. Pomembno je torej, da se kateheza ne osredotoči samo na posredovanje vsebin vere, temveč ji je pri srcu tudi *proces osebne prilastitve vere*. To je dejanje, s katerim se na najboljši način izrazijo razlogi za svobodo in odgovornost, ki ju vera prinaša s seboj.

397. Glede na inkulturacijo vere ima kateheza pred očmi sledeče metodološke smernice:³⁶⁴

- a) začeti vzajemne osebne odnose, ki pospešujejo novo razumevanje evangelija, tako da natančno pozna kulturo ljudi;
- b) prepoznati, da evangelij vsebuje svojo lastno kulturno razsežnost, s pomočjo katere se je v stoletjih vključil v različne kulture;

³⁶² Prav tam, 129.

³⁶³ Janez Pavel II., Posinodalna apostolska spodbuda *O katehezi v našem času - Catechesi tradendae* (16. 10. 1979), CD 5, Ljubljana 1980, 53.

³⁶⁴ Prim. SPK 203, tudi CT 53.

c) sprožiti pravo spreobrnjenje, ki ga evangelij v svoji preobrazujoči in obnavljajoči moči nudi kulturam;

d) omogočiti razumevanje, da so semena evangelija že prisotna v kulturah, da jih presega in se v njih ne izgubi;

e) biti pozorni na to, da v novem izražanju evangelija v evangelizirani kulturi ne pride do zmanjševanja integritete vsebin vere, kar bi vplivalo na cerkveno občestvo.

398. »Kateheza se mora seveda izogibati manipuliranju s kulturo, ne sme pa se omejiti na to, da bi evangelij postavila ob njej ‚kot okras‘, temveč ga mora predložiti ‚življenjsko, globoko povezano‘, do korenin človekove kulture in kultur. To določa dinamičen proces, sestavljen iz različnih trenutkov, ki družno sodelujejo: v kulturi ljudi je potrebno *prisluhniti* kot nekakšnemu odmevu (slutnji, klicu, znamenju ...) Božje besede; *razločevati* to, kar je pristna evangeljska vrednota ali vsaj odprto za evangelij; *očistiti* to, kar nosi obeležje greha (strasti, strukture zla ...) ali človeške krhkosti; *odpreti prehod* v srca ljudi in jih spodbuditi h koreniti spreobrnitvi k Bogu, k dialogu z drugimi, k potrpežljivemu notranjemu zorenju.«³⁶⁵

399. Inkulturacija vere je sonaravna krajevnim Cerkvam in mora »zajeti vse Božje ljudstvo in se ne omejiti na nekatere izvedence, kajti znano je, da narod odseva tisti pristni občutek vere, ki ga ne smemo nikoli izgubiti izpred oči. /.../ Vera mora biti izraz življenja v občestvu, to se pravi dozorevati mora v srcu občestva, ne pa biti sad izključno znanstvenih raziskav.«³⁶⁶ Če je evangelij inkulturiran v nekem narodu, bo v moči lastne kulture posredoval vero na tako živ način, da bo postajala vedno nova in privlačna.

400. Kateheza, ki je v službi inkulturacije vere, si bo prizadevala oceniti vsa prizadevanja in kulturne načine, s katerimi se človek izraža; ti so lahko tradicionalni ali krajevni,

³⁶⁵ SPK 204, tudi EN 20.

³⁶⁶ Janez Pavel II., Okrožnica *Odrešenikovo poslanstvo – Redemptoris missio* (7. 12. 1990), CD 46, Ljubljana 1991, 54.

novejši ali imajo globalne razsežnosti.³⁶⁷ Kateheza vstopi v stik z raznoliko stvarnostjo, v kateri vsak narod izraža in živi svojo versko izkušnjo. Zato kateheza ceni posebej tista področja cerkvene pastorale, v katera je posebej poklicana, da bi v njih našla jezik in druge nove načine izražanja, iz katerih bo razviden resen in vesel misijonarski slog oznanjevanja: na primer katehumenat, uvajanje v krščanstvo, biblična pastorala, liturgična kateheza. Evangelij »se predaja naprej v tako različnih oblikah, da bi bilo nemogoče vse popisati in naštet; v njih je skupni osebek Božje ljudstvo s svojimi neštetimi dejanji in znamenji. Ko je torej evangelij sprejet v neki kulturi, se ne oznanja več samo od človeka do človeka. Ob tem moramo pomisliti, da delne Cerkve v tistih deželah, kjer je krščanstvo manjšina, ne spodbujajo le vsakega krščenca k oznanjevanju evangelija, ampak morajo vrh tega dejavno pospeševati vsaj začetne oblike inkulturacije.«³⁶⁸

2. Krajevni katekizmi

401. Katekizmi krajevnih Cerkva so neprecenljivi katehetski pripomočki, s katerimi kateheza prinaša novost evangelija v različne narodne kulture. Z njimi Cerkev posreduje evangelij na ljudem razumljiv način, saj ga srečuje tam, kjer živi, v njegovem kulturnem okolju. Katekizmi so oporna točka v določenem okolju, če so rezultat inkulturacije vere v krajevni Cerkvi. Izražajo torej razumevanje vere nekega ljudstva, hkrati pa so tudi pristen kulturni izraz. Krajevni katekizmi so lahko škofijski, regionalni ali narodni. Škofijske katekizme potrjuje škof ordinarij.³⁶⁹ Narodne katekizme, za katere skrbijo škofovske konference, odobri Apostolski sedež.³⁷⁰

³⁶⁷ Glede razvoja sodobnih kulturnih dogodkov prim. 10. poglavje tega *Pravilnika*.

³⁶⁸ Papež Frančišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija – Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 129.

³⁶⁹ Prav tam, kan 775, §1.

³⁷⁰ Prim. prav tam, kan. 775, § 2.

402. Katekizmi imajo dve glavni značilnosti: imajo uradni značaj ter so organska in temeljna sinteza vere. Krajevni katekizem je izraz škofovskega učiteljstva in *uradno besedilo* Cerkve. Temeljna kakovostna razlika teh katekizmov je njihov uradni značaj. Po tem se ločujejo od drugih pripomočkov, ki se uporabljajo v katehezi, na primer od didaktičnih besedil, neuradnih katekizmov, priročnikov za katehete. Katekizem je *organska in temeljna sinteza vere*, saj prinaša temeljne dogodke in resnice krščanske skrivnosti. Katekizem je v konkretnih razmerah in s pedagoško skrbnostjo strukturirana celota krščanskega razodetja in tradicije. Čeprav gre za pripomoček prvega reda, ni edini; nujni so tudi drugi pripomočki, primerni za neposredno delo.

403. *Katekizem Katoliške cerkve* je besedilo, na katerega se morajo zaradi njegove narave sklicevati vsi krajevni katekizmi. Ti so kljub medsebojni povezanosti drugega reda. Krajevni katekizmi se s svojo vsebino sklicujejo na *Katekizem Katoliške cerkve*, vključujejo pa tudi druge dimenzije katehetskega procesa. Soočajo se s problemi lastnega prostora, prizadevajo si za inkulturacijo sporočila v odnosu s katehiziranci, vsebujejo predloge, ki pomagajo pri izdelavi katehetskih itinerarijev. Niso torej le navaden povzetek *Katekizma Katoliške cerkve*.

404. Krajevni katekizem mora predstaviti vero v njenem odnosu do kulture, v kateri živijo katehiziranci. Pomembno je, da smo pozorni, kako dejansko živeti vero v določeni družbi. Katekizem zato vključuje vse tiste »izvirne izraze, ki razodevajo krščansko življenje, obhajanje slavij in miselnost«, ³⁷¹ vrsto lastne kulturne tradicije in sadove dela ter inkulturacijo krajevne Cerkve. Krajevni katekizem mora biti pozoren na to, da bo predstavil krščansko skrivnost skladno z miselnostjo in starostjo katehiziranca, da bo predpostavljal temeljne izkušnje katehizirančevega življenja in upošteval

³⁷¹ Pavel VI., Posinodalna apostolska spodbuda *O katehezi v našem času - Catechesi tradendae* (16. 10. 1979), CD 5, Ljubljana 1980, 53.

osebni razvoj vsakega človeka. Katekizem bo primeren pripomoček za pripravo vzgojno-izobraževalnih itinerarijev in bo v podporo katehetom pri umetnosti spremljanja vernikov na njihovi poti zorenja v krščanski veri.

405. Dobro je, da krajevna Cerkev prav zaradi zavesti svoje odgovornosti pri inkulturaciji vere nadaljuje izdajanje svojih katekizmov. Pastoralnemu razločevanju krajevne Cerkve in njeni ustvarjalnosti je zaupana odločitev o oblikovanju predstavitve štirih dimenzij krščanskega življenja,³⁷² tako da strukturira vsebino in razporedi dele katekizma glede na značilnosti prostora, da bo najbolje pomagala pri sprejetju in rasti vere svojih sinov. Isto velja tudi za različne načine in primerna sredstva, po katerih krajevna Cerkev oblikuje sporočilo vere.

406. V času nove evangelizacije Sveti Duh vabi kristjane k srčnosti, da bi našli »nova znamenja, nove simbole, novo osnovo za predajanje besede« v vedri zavesti, da je Kristus »večni evangelij« (Raz 14,6) ter »isti včeraj in danes in na veke« (Heb 13,8), »a njegovo bogastvo in njegova lepota sta neizčrpna. Kristus je vedno mlad in trajen izvir novosti. /.../ Vsakokrat, ko se skušamo vrniti k izviru in ponovno pridobiti izvorno evangelijsko svežino, se pokažejo nove poti, ustvarjalni načini, druge izrazne oblike, zgovornejša znamenja in besede z bogatim prenovljenim pomenom za sedanjí čas.«³⁷³

³⁷² Glede štirih razsežnosti krščanskega življenja, prim. točke v tem *Pravilniku*: Naloge kateheze, 79–87; Viri in zgradba katekizma, 189. Nekateri katekizmi imajo trodelno razčlenitev in so predstavljeni po zgodovinskih obdobjih odrešenja ali po svetopisemskih ali po teoloških naslovih (na primer zaveza, Božje kraljestvo ...). Drugi so zasnovani po Božjih krepostih ali na osnovi časov bogoslužnega leta. Spet drugi so razčlenjeni ob poglavitnih vprašanjih o smislu ali o stopnjah človeške in duhovne rasti ali ob nekaterih posebnih življenjskih okoliščinah ljudi.

³⁷³ Prav tam, 11.

Pojasnila za pridobitev potrebne odobritve Apostolskega sedeža za katekizme in druge spise, ki se nanašajo na katehetski pouk

407. Postopek za pridobitev odobritve Apostolskega sedeža je vzajemna dejavnost med krajevnimi Cerkvami in vesoljno Cerkvijo. Po eni strani krajevna Cerkev omogoča Apostolskemu sedežu, da poda svoje predloge in opažanja, ki bi po njegovem mnenju izboljšali kakovost katehetskega besedila, po drugi strani pa omogoča krajevni Cerkvi, da Sveti sedež obvesti o kontekstu kateheze in temeljnih točkah zanimanja, ki so prisotne na nekem določenem ozemlju, ter jih pojasni. »Predhodno odobritev Apostolskega sedeža, ki se zahteva za katekizme, ki so jih izdale škofovske konference, je treba razumeti v smislu, da so dokumenti, po katerih vesoljna Cerkev v različnih družbenokulturnih razmerah, katerim je namenjena, oznanja in posreduje evangelij in rojeva delne Cerkve in se razodeva po njih. Odobritev nekega katekizma je priznanje dejstva, da gre za besedilo vesoljne Cerkve za določene razmere in kulturo.«³⁷⁴

408. Z apostolskim pismom *Fides per doctrinam* je pristojnost za katehezo dana *Papeškemu svetu za pospeševanje nove evangelizacije*, ki izdaja predpisano odobritev Apostolskega sedeža katekizmom in drugim spisom, ki se nanašajo na katehetski pouk. Odobritev Apostolskega sedeža je obvezna za naslednje vrste besedil:

- za narodne katekizme;
- za narodne pravilnike za katehezo ali za podobna besedila enakega značaja;
- za regionalne katekizme in pravilnike;
- za prevode *Katekizma Katoliške cerkve* v narodne jezike;
- za besedila šolskih učbenikov na tistih področjih, kjer ima verski pouk katehetski značaj ali se šolske učbenike uporablja pri katehezi.

³⁷⁴ SPK 285.

Dvanajsto poglavje

USTANOVE V SLUŽBI KATEHEZE

1. Apostolski sedež

409. »Kristusova zapoved o oznanjevanju evangelija vsem stvarjem zadeva – skupaj s Petrom in pod Petrom – najprej in neposredno njé /škofe/« (M 38). Gospodu daje poslanstvo utrjevanja bratov v veri (prim. Lk 22,32). Zato sta oznanjevanje in posredovanje evangelija za Petrovega naslednika z zborom škofov temeljni nalogi. Svojo nalogo rimski papež izpolnjuje s poučevanjem in homilijami, pa tudi s katehezami.

410. Kar zadeva katehezo, rimski papež običajno deluje po *Papeškem svetu za pospeševanje nove evangelizacije*. Njegova naloga je, da bdi »nad pomembnim sredstvom za evangelizacijo, ki sta v Cerkvi kateheza in tudi katehetski pouk v njunih različnih izrazih, tako da bi uresničil bolj skladno in učinkovito pastoralno dejavnost. Krajevnim Cerkvam in krajevnim škofom Papeški svet nudi primerno pomoč v tej zadevi.«³⁷⁵ Na temelju zaupanih pristojnosti v povezavi s katehezo *Papeški svet za pospeševanje nove evangelizacije*:

- skrbi za pospeševanje verske vzgoje in izobraževanja vernikov vseh starosti in sposobnosti;
- je pristojen za izdajanje primernih norm, da bo kateheza primerno izvajana glede na tradicijo Cerkve;
- ima nalogo, da bdi nad pravilno vzgojo in izobraževanjem katehetov glede na metodo in namene, ki jih predvidi cerkveno učiteljstvo;

³⁷⁵ Benedikt XVI., Apostolsko pismo Vero podpira znanost – Fides per doctrinam (16. 1. 2013). http://www.vatican.va/content/benedict-xvi/it/motu_proprio/documents/hf_ben-xvi_motu-proprio_20130116_fides-per-doctrinam.html.

- daje predpisane odobritve Svetega sedeža za katekizme in druga besedila, ki so povezana s katehetskim poučevanjem;
- podpira katehetske urade posameznih škofovskih konferenc, spremlja njihove spodbude o verski vzgoji in izobraževanju in tudi tiste, ki imajo mednarodni značaj, koordinira njihove dejavnosti in jim po možnosti nudi potrebno pomoč.

2. Škofovske sinode ali svêti predstojnikov vzhodnih Cerkva

411. Pristojnost škofovskih sinod patriarhalnih Cerkva ali metropolitanskih Cerkva ali *svetih hierarhov* metropolitanskih Cerkva *sui iuris* je v tem, da znotraj lastnih meja »izdajajo navodila o katehetskem pouku, ki naj se v katehetskem pravilniku resno poenoti«. ³⁷⁶ Pomembno je, da vsaka katoliška Cerkev vzhodnega obreda *sui iuris* ceni lastno tradicijo in začne redakcijo svojega katekizma, ki naj bo prilagojen različnim skupinam vernikov ter opremljen z učbeniki in pripomočki. ³⁷⁷ Škofovska sinoda ima s pomočjo *komisije za katehezo* nalogo, da pospešuje in koordinira različne katehetske spodbude. ³⁷⁸ Poleg tega naj pozorno spremlja učenje vesoljne Cerkve in naj skrbi za strukturo in institucije, ki se posvečajo posredovanju vere, tako da skrbijo za bogastvo liturgije in teologije lastne Cerkve.

3. Škofovske konference

412. *Zakonik cerkvenega prava* določa, da se »pri škofovski konferenci lahko ustanovi katehetska služba z glavno nalogo, da pomaga posameznim škofijam pri katehetskem delu«, ³⁷⁹ kar je skoraj povsod že uresničeno. »Trebaja je upoštevati bistveno dejstvo, da so škofovske konference s svojimi

³⁷⁶ CCEO kan. 621, § 1.

³⁷⁷ Prim. CCEO kan. 621, § 3.

³⁷⁸ Prim. CCEO kan. 622.

³⁷⁹ *Zakonik cerkvenega prava – Codex iuris canonici* (1983), Ljubljana 1983, kan. 775, § 3.

komisijami in uradi za to, da pomagajo škofom, ne pa da jih nadomeščajo.³⁸⁰ *Narodni katehetski urad (ali Narodno središče za katehezo)* je torej ustanova, namenjena za službo škofijam lastnega ozemlja.

413. Narodni katehetski urad bo najprej naredil *analizo katehetskega stanja* na svojem ozemlju. Pri tem se bo poslužil tudi drugih akademskih in znanstvenih raziskav ter mnenj strokovnjakov s tega področja. Cilj raziskave bo *pripraviti narodni načrt za katehezo*, zato je njuno, da pride do *koordinacije dela* z drugimi narodnimi uradi škofovske konference. Omenjeni narodni katehetski načrt lahko poleg drugega zajema še vodilna katehetska načela in usmeritve, pripomočke za preverjanje in usmerjanje dela, ki bodo v pomoč katehezi v krajevni Cerkvi in bodo oblikovali tudi smernice za vzgojo in izobraževanje katehetov.³⁸¹ Poleg tega bo katehetski urad pripravljaval prave in lastne krajevne katekizme.

414. V povezanosti s škofijami bo narodni katehetski urad glede na potrebe in možnosti poskrbel za vzgojo in izobraževanje voditeljev škofijskih uradov tudi s pomočjo organizacije srečanj, študijskih seminarjev in publikacij. Poleg tega pripravljala katehetske dogodke na narodni ravni, koordinira dejavnosti škofijskih uradov in podpira posebej tiste škofije, ki nimajo dovolj lastnega katehetskega gradiva. Končno bo tudi skrbel za odnose med založbami in pisci ter zagotavljal, da bodo tiskana gradiva v skladu s katehetskimi potrebami v lastnem narodu.

415. Na mednarodni in celinski ravni so bili pri svetih škofovskih konferenc ustanovljeni razni organizmi za sodelovanje in posredovanje, vse do nudenja pomoči za preverjanje ter spodbujanje pastoralnega dela. V teh cerkvenih or-

³⁸⁰ Janez Pavel II., apostolsko pismo *Svoje apostole – Apostolos suos* (21. 5. 1998), 18. http://www.vatican.va/content/john-paul-ii/it/motu_proprio/documents/hf_jp-ii_motu-proprio_22071998_apostolos-suos.html.

³⁸¹ Prim. SPK 282. Taka besedila imajo različne naslove: *Katehetski direktorij, Katehetske smernice, Temeljna listina, Besedilo opornih točk* itn.

ganizmi delujejo tudi oddelki za katehezo, katerih namen je podpirati škofove in škofovske konference.

4. Škofija

416. Krajevna Cerkev, ki na konkreten način predstavlja eno Cerkev sveta, je pod škofovim vodstvom subjekt evangelizacije. Kot taka je »veliko več kakor organska in hierarhična institucija; je predvsem ljudstvo na svojem romanju k Bogu, /.../ ki presega vsak, še tako nujen institucionalni izraz«. ³⁸² Škofijska kurija s svojimi ustanovami (uradi, svēti, komisijami ...), ki pomaga razločevati in oblikovati pastoralne prioritete, sodeluje pri ciljih in oblikuje strategije, pri čemer se izogiba fragmentaciji predlogov; je v službi ljudstva, ki je evangelizator.

Škofijski katehetski urad in njegove naloge

417. V škofijski kuriji sta skrb in pospeševanje kateheze zaupana škofijskemu katehetskemu uradu. ³⁸³ Kateheza je tako temeljna naloga za življenje krajevne Cerkve, da mora vsaka škofija imeti svoj katehetski urad. Njegov voditelj je po možnosti izvedenec v katehezi, pomagajo mu sposobni ljudje, tako da se k različnim problemom lahko pristopa s potrebno odgovornostjo. Primerno je, da so člani te škofijske službe duhovniki, posvečeni in laiki. Škofijski katehetski urad sodeluje z narodnim katehetskim uradom pri škofovski konferenci in z drugimi narodnimi organizmi. Neguje tudi sodelovanje z drugimi škofijami. Med svoje naloge škofijski katehetski urad šteje tudi analizo stanja, sodelovanje pri celotni škofijski pastoralni, izdeluje svoj katehetski in delovni načrt, skrbi za vzgojo in izobraževanje katehetov.

³⁸² Papež Frančišek, Apostolska spodbuda *Vesetje evangelija – Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 111.

³⁸³ Škofijski katehetski urad (*officium catecheticum*) je bil ustanovljen z odlokom *Provido Sane*: prim. Sveta koncilna kongregacija, Decreto *Provido Sane* (12. 1. 1935); prim. *Zakonik cerkvenega prava – Codex iuris canonici* (1983), Ljubljana 1983, kan. 775, § 1.

Analiza stanja

418. Pri pripravi katehetske dejavnosti bo katehetski urad najprej analiziral stanje. Seznanjanje z resničnostjo se nanaša na družbenokulturno in versko stanje v luči pastoralne razlage za inkulturacijo vere. Ta analiza v prvi vrsti pomaga zbiranju informacij, ki so na voljo katehetom. *Družbenokulturna analiza* pomaga razumevati spremembe, ki se dogajajo v družbi in vplivajo na življenje posameznika. Vzporedno *analiza verskega stanja* proučuje »čut za sveto, to je tiste človeške izkušnje, ki po svoji globini težijo k temu, da odprejo človeka za skrivnost; verski čut, se pravi konkretne načine dojemanja in občestva z Bogom, z določenim ljudstvom; in položaje vere z različnimi kategorijami vernikov«. ³⁸⁴ Obe analizi omogočata uvid v *vrednote*, ki jih ljudje sprejemajo, in v tiste, ki jih zavračajo. Pri razumevanju družbenokulturnega in verskega stanja je koristno upoštevati raziskave, ki so jih izvedle znanstvene ustanove in raziskovalna središča.

419. Rezultati pomagajo katehetskemu uradu pri izvažanju njegove naloge *ocene stanja kateheze znotraj procesa evangelizacije*. Dejansko gre za preučevanje ravnotežja in poimenovanja katehetskih dejavnosti ter poskus razumevanja tega, kako se dejansko odvijajo (vsebina, slog, metoda, pripomočki ...). Poleg tega je treba upoštevati tudi stanje in izobrazbo katehetov. Ne smemo pa zdrsniti v »*diagnostično pretiravanje*«, ki ga ne spremljajo vedno uspešni in uresničljivi predlogi za rešitev. Po drugi strani pa ne bi nikomur koristil le sociološki pogled; sadove prinaša »*evangeljsko razločevanje*, ki je pogled učenca misijonarja«, ³⁸⁵ ki se v duhu vere in drži poslušanja ter dialoga veseli obstoječega in ga ceni ter s potrpežljivostjo spremlja rast v veri.

³⁸⁴ SPK 279.

³⁸⁵ Papež Frančišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija - Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), CD 140, Ljubljana 2014, 50.

Usklajevanje kateheze

420. Pomembna je usklajenost med katehezo in drugimi pastoralnimi razsežnostmi krajevne Cerkve. To ni »zgolj strateško opravilo, namenjeno večji učinkovitosti evangelizacijskega dejanja, temveč ima temeljno teološko razsežnost. Evangelizacijska dejavnost mora biti dobro usklajena, ker je njen cilj *enotnost vere*, ki podpira vse dejavnosti Cerkve«. ³⁸⁶ Kateheza je v tesnem odnosu z družinsko, mladinsko in poklicno, kot tudi s šolsko in univerzitetno pastoralno. Tudi če je pastoralna dejavnost Cerkve širša od katehetske, jo slednja v moči svoje uvajalne funkcije poživlja in napravi rodovito. Poudarek *kerigmatičnosti* in misijonarskosti v katehezi spodbuja pastoralno spreobrnjenje v našem času in torej tudi misijonarsko preobrazbo Cerkve.

421. Potreba po organski pastoralni zahteva sodelovanje kateheze z drugimi evangelizacijskimi dejavnostmi. Primerno bi bilo na primer, da se v krajevni Cerkvi ustanovi *komisija za uvajanje v krščanstvo*. V njej bi se združile različne službe: pastoralna prvega oznanila in kateheze, liturgična pastoralna in karitas, združenja in laična gibanja. Ta komisija bi škofijski pastoralni nudila skupne smernice za uvajanje v krščansko življenje tako za katehumenat nekrščenih kot za katehetsko delo s krščenimi, pri čemer je pomembno, da vsi pastoralni predlogi izhajajo iz skupnega izhodišča.

Škofijski načrt za katehezo

422. Nujno je, da škofija vodi skladno pastoralno dejavnost, tako da razne karizme, službe, uradi, strukture in organizacije uresničujejo isti evangelizacijski načrt. V najširšem pomenu škofijskega pastoralnega načrta »je škofijski katehetski načrt celostna katehetska ponudba delne Cerkve, ki jasno, skladno in usklajeno povezuje v celoto različne katehetske procese«. ³⁸⁷ Ti naj ne bodo organizirani ločeno, te-

³⁸⁶ SPK 272.

³⁸⁷ SPK 274.

mveč naj se vzajemno dopolnjujejo in pri tem upoštevajo, da »je organizacijsko načelo, ki povezuje različne procese kateheze v delni Cerkvi, skrb za katehezo odraslih. Ta kateheza je nosilna os, okrog katere se vrtili in navdihuje kateheza«³⁸⁸ drugih starostnih obdobj. Ne govorimo torej o dodajanju dejavnosti, ki bi bile namenjene katehezi malčkov in otrok, temveč o novem razumevanju celotnega katehetskega delovanja.

423. Načrt je navadno oblikovan glede na starostna obdobja. Tak način organiziranja kateheze ostaja seveda veljaven, toda danes moramo upoštevati še druge kriterije. Načrt more biti izdelan ob upoštevanju *stopenj rasti v veri*: nekateri delajo šele prve korake v iskanju Boga; drugi, ki že živijo iz vere, niso bili ustrezno katehizirani; tretji iščejo spremljanje v poglobitvi svoje vere. Drugi kriterij bi lahko bil upoštevanje *bivanjske stopnje* subjektov: zaročeni, ljudje, ki živijo v kočljivih razmerah, strokovnjaki itd. Raznoliko oblikovana ponudba vzgoje in izobraževanja pri katehetskem uradu bo spoštovala osebne procese in dinamiko občestva. Čeprav je zelo pomemben, pa škofijski katehetski načrt ne more nadomestiti osebnega spremljanja, temveč bo le v pomoč ljudem v posameznih razmerah; oblikoval bo potrebna navodila, da bodo kateheti lahko spremljali svoje brate na njihovi poti.

Delovni načrt

424. Če je škofijski katehetski načrt *celovit dolgoročni načrt*, ki vsebuje temeljne usmeritve, je *delovni načrt* konkreten kratkoročni načrt za konkretne razmere. »Izkušnja kaže, da je delovni načrt zelo koristen, ker določa nekatere skupne cilje in spodbuja k združevanju naporov in k delovanju pod skupnostnim vidikom. Zato mora biti stvaren, preprost, jedrnat in jasen.«³⁸⁹ Ta program razločuje vsebino, nakazuje delne cilje – jasne, postopne, preverljive –, predvidi dejavnosti

³⁸⁸ SPK 275.

³⁸⁹ SPK 280.

in tehnike, izdelava ali opredeli učbenike in materiale, določi časovni okvir. Pri sestavljanju programa je velikega pomena čas preverjanja, ki omogoča zapisovanje poti ter odprtost za spremembe in izboljšave.

Vzgoja in izobraževanje katehetov

425. Škofijski katehetski urad mora posebno skrb nameniti vzgoji in izobraževanju katehetov,³⁹⁰ saj ve, da se Sveti Duh poslužuje njihovega dragocenega in strokovnega sodelovanja, da bi vsi sprejeli evangelij. Urad skuša pripraviti vzgojno-izobraževalno ponudbo za katehete glede na njihove resnične potrebe in upoštevajoč času primeren način. Ta ponudba naj upošteva razsežnosti *bivanja, znati biti z, znati, znati narediti*. Pri tem pa naj se izogiba poudarjanju ene same razsežnosti na račun drugih. Končni cilj, ki ga lahko bolje zasledujejo *središča za usposabljanje*, sta tako temeljna in nadaljnja vzgoja in izobraževanje katehetov, kot tudi vzgoja in izobraževanje odgovornih, voditeljev, koordinatorjev kateheze glede na izbiro in potrebe krajevne Cerkve. Zato je pomembno, da škofijski katehetski urad sodeluje z drugimi uradi na škofijski ravni ter neguje zaupljiv odnos, podporo in sodelovanje z laiki in duhovniki v župnijskih občestvih, v katerih se dejansko izvajata vzgoja in izobraževanje katehetov.

³⁹⁰ Za splošna načela oblikovanja katehetov prim. 4. poglavje tega *Pravilnika*.

SKLEP

426. Občestvo z Jezusom Kristusom, mrtvim in vstalim, živim in vedno navzočim, je končni cilj vse dejavnosti Cerkve in tudi kateheze. Cerkev vedno posreduje to, kar je v svojem času prejela: »Kristus je umrl za naše grehe, kakor je v Pismih. Pokopan je bil in tretji dan je bil obujen, kakor je v Pismih. Prikazal se je Kefu, nato dvanjasterim« (1 Kor 15,3-5). Ta prva izpoved vere v vstajenjsko skrivnost je srce vere Cerkve. Kot spominja apostol: »Če pa Kristus ni bil obujen, je tudi naše oznanilo prazno in prazna tudi vaša vera« (1 Kor 15,14). Od Kristusovega vstajenja, ki je najpopolnejše pričevanje njegovega evangelija, izvira upanje, ki sega onkraj vidnega obzorja in pritrjuje večnosti: »Če samo zaradi tega življenja zaupamo v Kristusa, smo od vseh ljudi najbolj pomilovanja vredni« (1 Kor 15,19). Kateheza, ki je odmev velike noči v srcu človeka, neprestano vabi, da stopimo iz sebe, da bi srečali Živega, Njega, ki daje polnost življenja.

427. Jezus Kristus, Alfa in Omega, je ključ celotne zgodovine. Spremlja vsakega človeka, da bi mu razodel Božjo ljubezen. Vstali Križani je v središču poteka časov, da bi odrešil vse stvarstvo in človeka v njem. Iz prebodene strani križanega Jezusa se Sveti Duh razliva po svetu in rodi Cerkev. Evangelizacija, ki jo podpira Tolažnik, si prizadeva, da bi bili vsi ljudje brez razlik deležni te velike in poživljajoče skrivnosti. Kateheza, bistveni trenutek tega dogajanja, uvaja k zavestnemu in intimnemu srečanju z Odrešenikom človeštva. *Pravilnik za katehezo* je eden izmed prispevkov k temu poslanstvu. Želi opogumiti in podpreti vse, ki jim je pri srcu posredovanje vere, ta pa je vedno Božje delo. Vzrok velikega veselja je v želji, da bi mogli z Njim sodelovati in ne le tolažiti, razveseljevati in potrjevati v upanju, saj je Gospod vsega ustvarjenega za svoje sodelavce izbral svoja ustvarjena bitja.

428. Nad veselo nalogo evangelizacije v Cerкви žari Marija, Gospodova Mati, ki je v popolni pripravljenosti za delo Svetega Duha znala slišati in sprejeti vase Božjo besedo in je tako postala »najčistejše uresničenje vere«. ³⁹¹ Z zagotavljanjem domačnosti, ponižnosti, nežnosti, kontemplacije in pozornosti do drugih je Marija vzgajala Jezusa, učlovečeno Besedo, za življenje v pravičnosti in poslušnosti Očetovi volji. Na svoj način se je naučila slediti Sinu in je postala njegova prva in najodličnejša učenka. Ob jutru binkoštnega dne je s svojo molitvijo pod vodstvom Svetega Duha Mati Cerkve začela delo evangelizacije. Svojo priprošnjo nadaljuje danes in jo bo nadaljevala vse, dokler ne bodo ljudje našega časa srečali Kristusa in bodo rešeni v moči vere vanj ter bodo tako dosegli polnost življenja Božjih otrok. Najsvetejša Marija sveti kot najvišja kateheza, kot vzgojiteljica evangelizacije in vzor Cerкви za posredovanje vere.

Njegova svetost papež Frančišek je pri avdienci, ki jo je namenil podpisanemu predsedniku 23. marca 2020, na dan bogoslužnega spomina sv. Turibija di Mogroveja, odobril Pravilnik za katehezo in dovolil njegovo objavo.

+ SALVATORE FISICHELLA,
naslovni nadškof Voghenze,
predsednik

+ JOSÉ OCTAVIO RUIZ ARENAS,
upokojeni nadškof Villavicencia,
tajnik

³⁹¹ Katekizem Katoliške cerkve – Catechismo della Chiesa cattolica (1993), Ljubljana 1993, 149.

KRATICE IN OKRAJŠAVE

Drugi vatikanski koncil (1962-1965)

AA – LA	<i>Apostolicam actuositatem</i> – Odlok o laškem apostolatu (1965)
AG – M	<i>Ad gentes</i> – Odlok o misijonski dejavnosti Cerkve (1965)
CD – Š	<i>Christus Dominus</i> – Odlok o pastirski službi škofov v Cerkvi (1965)
DV – BR	<i>Dei Verbum</i> – Dogmatična konstitucija o Božjem razodetju (1965)
GE – KV	<i>Gravissimum educationis</i> – Izjava o krščanski vzgoji (1965)
GS – CS	<i>Gaudium et spes</i> – Pastoralna konstitucija o Cerkvi v sedanjem svetu (1965)
LG – C	<i>Lumen gentium</i> – Dogmatična konstitucija o Cerkvi (1964)
NA – N	<i>Nostra aetate</i> – Izjava o razmerju Cerkve do nekrščanskih verstev (1965)
OE – VC	<i>Orientalium Ecclesiarum</i> – Odlok o katoliških vzhodnih Cerkvah (1964)
OT – DV	<i>Optatam totius</i> – Odlok o duhovniški vzgoji (1965)
PO – D	<i>Presbyterorum ordinis</i> – Odlok o službi in življenju duhovnikov (1965)
SC – B	<i>Sacrosanctum concilium</i> – Konstitucija o svetem bogoslužju (1963)
UR – E	<i>Unitatis redintegratio</i> – Odlok o ekumenizmu (1964)

Drugi dokumenti

- AAS** *Acta Apostolicae Sedis - Uradno glasilo Apostolskega sedeža* (1909-)
- AL - RL** Papež Frančišek, *Amoris laetitia - Apostolska spodbuda Radost ljubezni*, Cerkevni dokumenti 152, Družina, Ljubljana 2016
- ASS** *Acta Sanctae Sedis - Uradno glasilo Svetega sedeža* (1865-1908)
- CCC - KKC** *Catechismo della Chiesa Cattolica - Katekizem katoliške Cerkve*, Slovenska škofovska konferenca, Ljubljana 1993
- CCEO** *Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium*
- CCL** *Corpus Christianorum - Series Latina*
- CD** *Cerkveni dokumenti*, Družina, Ljubljana
- ChV - KŽ** Papež Frančišek, *Christus vivit - Posinodalna apostolska spodbuda Kristus živi*, Cerkevni dokumenti 158, Družina, Ljubljana 2019
- CIC - ZCP** *Codex Iuris Canonici - Zakonik cerkvenega prava*, Nadškofijski ordinariat, Ljubljana 1983
- CT - OK** Papež Janez Pavel II., *Catechesi tradendae - Posinodalna apostolska spodbuda O katehezi v našem času*, Cerkevni dokumenti, Družina, Ljubljana 1980
- DGC - SPK** Kongregacija za duhovščino, *Direttorio generale per la catechesi - Splošni pravilnik za katehezo*, Cerkevni dokumenti, Družina, Ljubljana 1998
- EG - RE** Papež Frančišek, *Evangelii gaudium - Apostolska spodbuda Veselje evangelija*, Cerkevni dokumenti, Družina, Ljubljana 2014
- EN - OE** Papež Pavel VI., *Evangelii nuntiandi - Posinodalna apostolska spodbuda O evangelizaciji*, Cerkevni dokumenti, Nadškofijski ordinariat, Ljubljana 1976
- PG** *Patrologia graeca* (J. P. Migne) - *Grška patrologija*
- PL** *Patrologia latina* (J. P. Migne) - *Latinska patrologija*
- RICA - UOK** Kongregacija za bogoslužje in disciplino zakramentov, *Rito dell'Iniziazione Cristiana degli Adulti - Uvajanje odraslih v krščanstvo*, Slovenska škofovska liturgična komisija, Ljubljana 1978

ANALITIČNO KAZALO

Apologetika 145

Apostoli 79, 93, 127, 176, 189

Binkošti 67, 295, 428

Birma (zakramenti) 70, 110, 122

Bog 2, 11–15. 18–19, 23, 30, 33, 36, 50, 58 (opomba), 64, 91, 105–106, 112, 157–158, 165, 168, 171, 174, 179, 187, 192, 197, 217, 236, 247, 171, 281, 283, 324, 326, 336–337, 347–348, 373, 378, 379, 382–383, 386, 427

Bogoslužje (liturgično leto, evharistija, zakramenti) 1, 34, 63–65, 74, 76, 81–82, 87, 95–98, 109, 110, 113, 116, 144, 170, 188–189, 202, 205, 211, 240, 253, 262, 272, 286, 290–291, 340, 353, 372, 421

Bogoslužno (bogoslužje) leto 82, 98, 114, 170, 232, 239, 239, 330, 405

Cerkev 1, 4, 11, **21–29**, 64, 67, 69, 78, 89, 92–94, 100, 110–113, 122–123, 128, 130, 132, 141, 164–167, 171–172, 176, 177, 182, 186, 195–196, 204, 205, 208, 214, 219, 226, 229, 231–232, 234, 244, 252, 256, 266, 269, 274–275, 279–280, 281, 281–289, 290, 292–296, 299–300, 305–306, 308, 311, 319, 325, 31–334, 344, 347–348, 355, 370, 377,

380, 385–386, 389, 394–395, 401, 407, 411, 416, 426–428

Božja beseda (Sveto pismo, izročilo) 17, 23, 25–27, 36, 55, 65, 74, (opomba), 90–92, 93–94, 117, 151, 165, 167–169, 172, 180, 194, 195, 197, 283–287, 291, 294–295, 298–299, 304, 306, 327, 347–348, 358, 395, 398, 405, 428

Božje kraljestvo 15, 37, 50, 75, 79, 85, 138–138, 159, 172–174, 198, 200, 232, 261–262, 319, 326, 386

Božje ljudstvo 21, 93–94, 96, 110, 114, 158, 165, 176–177, 184, 283, **287–289**, 293, 299, 336, 338, 347–348, 394, 399–400, 416

Bratstvo 14, 31, 34, 89, 105, 140, 218, 220, 226, 263, 2654, 303, 328, 388

Cerkev – krajevna 243, 271, 275, 293 (opomba), 335, 401, 404–405, 407, 410, 413

Cerkev – delna 10, 114, 123, 130, 143, 152, 155–156, 225, 271, 276, 277, 289, **293–297**, 298, 301, 305, 311, 326, 353, 394, 399–400, 407, 412, 414, **316–425**

Cerkve – vzhodne 144, 276, 277 (opomba), 289, **290–292**, 411

Cerkveno učiteljstvo **26–27**, 89, **93–94**, 144, 152, 184, 188,

205, 264, 285, 354, 357, 378,
383, 404, 410
Cerkvenost (eklezialnost) **176**,
192, 305, 308
Čustvo (bratstvo, odnosi) 5,
59, 64, 66, 76, 106, 126, 139,
149, 208, 209, 241, 247, 256,
262, 336, 353, 371, 388
Delo (poklic) 20, 117, 173, 259,
256, 264, 274, 318, 358, 391,
392–393
Diakoni 17–118, 151–153
Dialog 31, 33, 41, 53–54, 58,
89, 149, 151, 160, 165, 197,
203, 244, 252, 261, 268, 305,
315, 322, 324, 333, 358, 360,
391, 398, 419
Dialog – judovsko krščanski
347
Dialog – ekumenski (eku-
menizem) 144, 185, 317, 322,
343–346
Dialog – medverski
Dozorevanje (zrelost, postop-
nost, osebni proces) 1, 3–4, 33,
50, 56, 64, 67, 77, 80, 113, 116,
136, 139, 148–149, 158, 166,
180, 190, 224, 257, 259–260,
313, 318, 323, 333, 389, 398,
404
Družba 16, 20, 43, 45–46,
53–54, 60, 73, 103, 173, 180,
196, 220, 226, 231, 237, 180,
196, 220, 226, 231, 237, 250,
259, 264, 266, 273, 304,
306, 314, 319–320, 323–324,
326–328, 330, 337, 353,
354, 359.362, 379, 381–383,

389–391, 404, 418
Družina 117–118, 124–127,
226–235, 228, 231–232,
238–239, 242, 249, 264, 271,
300, 420
Duhovniki 110, **115–116**, 123,
134, **151–153**, 249, 254, 277,
292, 293, 298, 417, 425
Duhovnost 3–4, 24, 32, 34,
38, 40, 43, 71, 76, 88, 129, 135,
139, 142, 152, 163, 170, 184,
212, 217, 230, 232, 235, 244,
251, 253, 259, 262, 276, 277,
280, 291, 336–337, 341, 347,
354, 383
Ekologija glej stvarstvo
Evangelij 1, 23, 31, 33, 41,
43–44, **58–59**, 66, 69, 74, 92,
99, 103, 107, 159, 164, 167,
172–173, 175, 178, **179**, 207,
224, 227–228, 247, 284, 286,
293, 3065, 313, 324, 327, 350,
380, 389, **395–400**, 406, 426
Evangelizacija (oznanilo, ka-
teheza) 1, 5–6, 23, **28–48**, 60,
63, **66–74**, 88, 101, 109, 121,
132, 135, 160, 179, 230–231,
239, 242, 272, 274, 281, 283,
286–289, 290, 294–295,
300–303, 304–306, 311, 319,
321–322, 340–341, 344–353,
387, 389, 393, 395–396, 410,
416, 420, 427–428
Evangelizacija kulture **42–**
44, 355, 358, 367, 371–372,
393, 397
Evangelizacija – nova 5–6,
38–41, 48, 51, 54, 66, 288,

304, 338, 387, 406

Evharistija (zakramenti) 70, 81, 96–98, 160, 219, 242, 286, 294, 298, 340, 387

Govorica (umetnost, pripoved, simboli) 41, 44, 98, 149, 167, 204–217, 221, 245, 271, 326, 359, 363–364, 370, 394, 400

Greh – grešniki 12–15, 33, 64, 107, 159, 161, 175, 229, 282, 390, 398, 426

Hoja za Kristusom 18, 31, 83, 169

Inkulturacija (kultura, evangelizacija) 3, 10, 42–43, 64, 114, 165, 186, 206, 319, 325, 336 350, 358, 371, **394–406**, 418

Izročilo (tradicija) **24–27**, 72, 80, 91–95, 98, 112, 145, 170, 185, 188, 191, 206, 290, 385, 402, 410

Izkušnja 2–3, 24, 42, 46, 56, 63–64, 74, 76, 80–81, 95–96, 135, 138, 144–146, 148–149, 159–160, 165, 175, 189, 194–195, **197–120**, 204, 208–209, 212, 219–220, 232, 242, 247, 252–254, 257, 260, 262, 265, 268, 293, 299, 303, 369, **371–372**, 400

Jezus Kristus (Gospod, Beseda, sin, vstali) 1–4, **11–18**, 22, 27, 29, 33–37, 38, 51, 55, 58, 75–76, 78, 83–84, 86, 91–92, 96, 101–102, 107, 110, 112–113, 117, 122, 131–132, 143, 157, 159–165, 168–173,

174–177, 187, 198–200, 201, 209, 218, 239, 244, 247, 252–253, 260, 269, 279, 283, 287–289, 303, 327, 329, 332–333, 338, 344–345, 348, 350, 353, 384, 344–345, 348, 350, 353, 384–387, 392, 395, 406, 409, 426–428

Jezus Kristus (Kristocentri- zem) 102, 132, 165, 169, 192, 427

Karizma 64, 85, 120, 133, 138, 195, 288, 299, 304, 307–308, 321 (opomba), 341, 422

Katehetika 101, 114, 152, 156, 190–191, 417

Katehetski urad 243, 410, 412–414, 417–435

Kateheza 1–3, 34, **55–74**, 110, 133, 157, 164–166, 179–181, 189, 194, 197, 225, 297, 303, 313, 319, **396–398**, 426

Kateheza – karizmatična 2, 57–60, 65, 66, 230, 247, 253, 282, 303, 325, 327, 353, 420

Kateheza – kontekstual- na **319**, 325, 328, 330, 333, 340341, 345–346, 348, 350, 353, 357, 370–372, 378, 380, 383–384, 388, 390–391, 393

Kateheza – mistagogična 2, **64**, 74, **97–98**, 113–232, 290

Kateheza – naloge 79–89

Kateheza in poslanstvo 3, 5, 48–50, 55, 65, 66, 139, 230, 252, 262, 297, 302–303, 350, 400, 420

Kateheza kot katehumenatski

navdih 2, **61–65**, 135, 232, 242, 262, 297, 303, 328, 421

Kateheza – priložnostna 121, 223, 227., 254, 264, 278, 280, 282

Katehisti (občestvo, posvečeni, diakoni, vzgojitelji, družina, oblikovanje, starši, laiki, učitelji, duhovniki, pričevalci, škofje) 4, 58, 64, 110–129, 130–156, 164, 179, 186, 197, 216, 219, 232, 235, 241–242, 247–249, 251–255, 262–263, 268, 271–272, 296, 334–335, 353, 357, 362, 378, 388, 404, 413, 417–419, 423, 425

Katehumenat 31, 34, 61–65, 189, 242, 258, 262, 264, 421

Katehumeni 63, 98, 125, 148, 221, 258, 291

Katekizem katoliške Cerkve 6, 143, 152, **182–193**, 378, 403, 408

Katekizem – katekizmi 143, 14, 189, 394, **401–408**, 410, 411, 413

Kerigma (kerigmatičen; oznanilo, kateheza, prvo oznanilo, evangelij) 2, 33, **57–60**, 63, 71, 145, 175, 196, 230, 232, 247, 253, 282, 303, 325, 327, 353, 420

Komunikacija 47, 208, 213–215, 220, 271, 303, 323–324, 359, **362–364**, 372

Komunikacija (priobčevanje) vere 14, 27, 33, 64, 81, 101, 113, 132, 136, 140, 148–149, 164,

184, 195, 205, 219, 372, 400, 401

Krst (zakramenti, novo življenje) 1, 21, 61, 69–70, 78, 83, 110, 122, 177, 232, 240, 262, 264, 285, 288, 294, 298, 305, 344

Krščansko – življenje 4, 31, 34–35, 61, 63–65, 70–71, 73–74, 75, 77, 79, 86, 88, 95–96, 98, 113, 126, 135, 138, 189, 190, 227, 239–240, 262, 265, 304, 313, 384, 405

Kultura (inkulturacija) 5, 31, **42–49**, 53, 73, 116, 143, 146, 151, 173, 180, 186, 206, 208, 213–216, 237, 250, 256, 269, 271, 289, 295–296, 302, 306, 309–312, 313–314, 318, **319**, **320–342**, **354–393**, 395–398, 401, 404, 407, 418

Kultura – krščanska **102–105**, 164

Kultura – digitalna **213–217**, 237, 245, **359–372**

Laboratorij 134–135, 149, 155

Laiki 111, **121–129**, 262, 277, 292, 304–308, 391, 393, 417, 421, 425

Lepota (umetnost) 5, 13, 41, 47, 57, 84, 104–105, **106–109**, 124, 159, 172, **175**, 191–192, 209, 212, 230, 247, 272, 303, 334, 406

Ljubezen 1, 31, 34–35, 65, 72, 74, 84, 100, 116, 117–118, 240, 262, 299, 304, 340, 385, 390, 421

Marija 87, 99–100, 109, 127, 159, 201, 239, 283–284, 338, 428

Metoda 4, 38, 41, 179, 190, **194–196**, 197, 242, 271, 307, **397**

Milost – prvenstvo milosti 14, 19, 33, 109, 135, 148, 160, 162–163, 171, **174**, 189, 192, 195, 201, 220, 232, 234, 288

Mistagogija 35, 63–64, 98, 113, 152, 232, 291

Mladina (mladi) 126, 129, 214, 216, 219, 232, **244–256**, 268, 303, 309, 357, 360, 363–363, 367–370, 393, 420

Molitev (bogoslужje, duhovnost) 35, 79, 82, 86–87, 126, 144, 160, 189, 227, 251, 268, 272, 328, 338, 345, 394, 428

Morala (etika) 38, 79, **83–85**, 93, 141, 144, 169, 183, 253, 264, 291, 323, 355–356, 364, 373–374, 378, 383–384, 391

Mučenci (mučeništvo) 99–100, 176, 205, 338, 344

Nauk (zaklad vere) 12, 28–29, 44, 69, 80, 114, 183–184, 192, 205, 211, 253, 262, 317, 345, 353, 380

Nauk – družbeni 146, 383, 390, 393

Načrt 43, 114, 116, 134–135, 253, 274, 297, 413, **422–424**

Novo življenje 1, 4, 13–14, 20, 56, 64–65, 76, 83–84, 113, 133, 163, 426, 428

Občestvo (občestvenost) 2, 4, 28, 33–34, 41, 63–65, 71, 73, 76, **88–89**, 111, 116, 131, 133–134, 150, 160, 164, 174, 176, 208, 218–219, 226, 229, 231–231, 234–235, 242, 244, 248–249, 251, 255, 261–262, 268, 269–270, 283, 294, 296–297, 298–303, 304, 306, 309–310, 322, 328–329, 339, 352353, 370, 372, 399

Občestvo (srečanje) s Kristusom 3, 15, 18, 50, **75, 77–78**, 79, 112, 138, 169, 303, 322, 391, 426

Občestvo – cerkveno (občestvenost, sinodalnost; družbe in gibanja, skupnosti, župnija, katoliška šola) 4, 21, 31, 50, 64, 79, 88–89, 93, 123, 131, 140, 150, 154, 176, 182, 189, 293, 301, 305–306, 328, 371, 398, 415

Občila – družbena 45, 47, 245, 320, 324, 331, 361, 368–369

Oblikovanje (formacija) 2–3, 4–6, 50, 55, **63–64**, 71, **75**, 79–89, 97, 113, **131**, 160, 189, 219, 232, 253, 260, 265, 291, 306–307, 309, 314, 340, 344, 378, 383, 388, 393, 404, 410

Oblikovanje katehistov 116, 130–156, 255, 263, 271, 276, 292, 357, 378, 413–414, 417, 419, 425

Oblikovanje – nenehno 56, 73–74, 259, 277

Oče (Bog, Stvarnik) 12, 22, 52, 58, 75, 78, 86, 91, 109, 112,

131, 158, 163, 164, 168, 227, 239,
244, 252, 274, 329, 357,
379–380, 384, 428
Očetje – cerkveni 92, 97, 170,
176, 188, 205, 290–291
Odnos (relacija) 5, 17, 21, 47,
59, 131, 136, 139–140, 149–
150, 164, 168, 176, 180, 197,
203, 204, **218–220**, 222–223,
226, 237, 241, 245, 247, 257,
261–263, 265, 270, 280, 282,
301, 303, 310, 326, 359, 361,
369, 386, 390, 397
Odgovor vere (dej vere, osebni
proces, izpoved vere) 3, 19, 21,
28, 33, 64, 73, 157, 159, 161,
166, 174, 189, **203**, 243
Odrasli (mladi) 77, 219, 232,
249, 256, **257–265**, 303, 37,
393, 422
Odrešenje (zgodovina odreše-
nja zveličanje) 2, 11–16, 22, 25,
30, 53, 58–59, 75, 85, 93–94,
98, 110, 113, 131, 158–159,
161, 165, 171–173, 174, 181,
184, 189, 196, 201, 219, 239,
270, 282, 286, 293, 298, 348,
387, 428
Otroci in mladostniki 98,
219, 236–243, 268, 357, 422
Oznanilo (oznanjati; katehe-
za, evangelizacija, poslanstvo,
prvo oznanilo) 1–2, 13–16,
38, 41, 48–52, 57–60, 68, 75,
92–93, 101, 108, 131, 133, 159,
163, 167–178, 192, 196, 219,
227, 229, 231, 239, 280, 282,

285, 293, 303, 327, 342, 346,
350, 355, 370, 378, 389
Oznanilo – prvo (kerigma) 31,
33, 37, 41, 56–58, 63, 66–68,
78, 117, 152, 230 232, 238,
240, 280, 297, 303, 341, 421
Oseba 17–18, 21, 47–48, 54,
64–65, **75–77**, 102, 105, 131,
136–142, 168, 172, 179–180,
195, 197–198, 204, **224**,
226, 235, 246, 248, 252, 256,
257–263, 265, 267–268, 269,
273, 279, 281, 314, 325, 328,
352–353, 356, 360–361, **362–**
364, 370, 373–378, **379–380**,
381, 388, 392, **396**, 404, 418
Osvoboditev (odrešenje) 58,
78, 107, 158, 161, 171, 173,
229, 281–282, 333
Orodja (instrumenti) 114, 116,
149, 192–193, 222, 247, 316,
353, 357, 364, 371, 401–402,
404–405, 407–408, 411, 413,
424
Papež – rimski 93, 289, 354
(opomba), 380, 381, 409–410
Pedagogika (vzgoja, spremlja-
nje, oblikovanje, postopnost,
humane vede) 114, 135,
146–147, 149, 152, 180–182,
195, 204, 220, 225, 236–237,
312, 402
Pedagogika vere 52, 65,
148–150, **164–166**, 179, 194,
201, 218, 402
Pedagogika – Božja 79,
157–165, 167, 192, 234
Pobožnosti – ljudske 37, 82,

202, 262, 264, 278, **336–342**, 353

Poklic (poklicanost) 14, 17, 35, 83, **85**, **110–113**, 115–116, 122, 133, 138, 198, 224, 232, 249, 252–253, 370, 377, 386

Ponotranjenje (dozorevanje, notranji proces) 3, 71, 73, 76–77, 105, 113 (opomba), **131**, 139, 202–203, 210, 220, **396**

Poslanstvo 3, 5, 16, 20–21, 22–23, 28, 31, 33, 40–41, 44, 48–50, 55, 61, 64–65, **66–67**, 69, 75, 79, 92, 98, 110, 112.113, 135, 139, 159–160, 164, 206, 231, 252, 277, 281, 284, 289, 294, 298, **303**, 306, 311, 338, 350, 387, 400

Poslušanje (dialog, vzajemnost, odnosi) 28, 58–59, 73, 84, 134, 174, 197, 235, 245, 252, 258, 261, 282, **283**, **289**, 303, 304, 306, 325, 398, 419

Posredovanje vere 5, 21, 22–28, 36, 74, 91, 93, 100, 112–113, 114, 124, 126, 143, 158, 167, 169, 175.177, 181, 201, 203, 204, 227, 231, 265, 268, 285, 290, 293, 338, 34', 371, 396, 399–400, 406, 409, 426–428,

Postopnost (zrelost) 53, 61, 63–64, 71, 77, 98, 113, 157, 160, 178, 179, 190, 195, 232, 240, 242, 260, 424

Posvečeni (posvečeno življenje) 111, 119–120, 277, 292, 417

Pot – itinerarij 31, 33–35, 41, 63–65, 69–70, 98, 116, 117, 125, 149, 151, 195–196, 225, 230.232, 240, 243, 253, 257, 262, 271, 277, 291, 303, 307, 330, 357, 370, 378, 393, 394, 403–404, 417, 419, 422, **424**
Pouk krščanskega nauka 37, 241, **311–312**, **313–318**, 408
Prenova struktur (pastoralno spreobrnjenje) 40, 297, 300–302

Preoblikovanje (transformacija) 3, 20, 55, 71, 76, 96, 98, 131, 135, 175, 179, 209, 260, 314, 371

Pričevalci (pričevanje) 16, 23, 31, 33, 51, **58–59**, 64–65, 74, 88, 97, 99–100, 110, **112–113**, 130, 135, **139**, 143, 162, 164, 295, 227, 240, 244, 249, 261., 268, 270–272, 279, 287, 315, 328, 346, 350, 358, 393

Pripoved 59, 145, 149, 171, 192, **207–208**, 271, 328, 363–364

Proces (pot) kateheze 3, 63–74, 75, 135, 150, **166**, 180, 190, 197, 203, 225, 242, 262, 325, 328, 372, 398, 403, 422

Proces (pot) evangelizacije 4–6–, **31–37**, 39, 43, 56, 66–74, 286, 303, 334, 419, 429

Proces – osebni, notranji (spremljanje, ponotranjenje, dozorevanje, oseba) 3, 43, 78, 113 (opomba) 130, 149, 190, 198, 216, 220, 224, 246, **257**,

259–260, 313, 396

Razločevanje (prepoznavanje)

33, 42, 64, 73, 84–85, 108,
122, 134, 147, 196, 216, 234,
252, 287, 289, 297, 302, 321
(opomba), 325, 350, 350, 356,
372, 391, 398, 405, 416, 419

Razodetje 11–30, 36, 40,
51–53, 93–94, 101, 157–158,
165, 168, 171, 178, 200, 201,
290, 355, 373, 377, 379, 402

Resnica 14–15, 17–19, 22–23,
41, 50–51, 59, 80, 83, 94,
101, 109, 113, 135, 145, 157,
160–162, 167, 172, 174, **178**,
181, 184, 191, 193, 195–196,
199–200, 210, 240, 252, 270,
315, 349, 358, 364, 379, 384,
394, 402

Resnica – hierarhija 178, 192,
345–346

Simboli 64, 82, 205, 209, 239,
326, 336, 341, 353, 383, 406

Simboli vere (izpoved vere) 21,
63, 78, 80, 144, 189, 205

Sinoda 289, 321

Skupina 116, 134, 135, 149–
159, 218–220, 232, 235, 247,
253, 265, 303–308, 325

Služba – Božje besede
36–37, 55, 112, **283–289**,
299, 311, 313

Služba – katehetska 110–111,
122–123, 185, 231, 255, 263

Skrivnost 2, 4, 6, 11–12, 14,
19, 25, 37, 51, 53, 55, 63–64,
71, 79, 81–82, 96–98, 113, 130,
144, 157, 159, 168, 170–172,

176, 179–180, 186, 191,
194–195, 200, 208, 221, 224,
228, 236, 239–240, 270, 286,
291, 338, 341, 347–348, 358,
372, 378, 384, 402, 404, 418,
426–427

Spomin 13, 139, 164, 171, 193,
201–203, 210, 266, 268, 360,
368

Sporočilo (vsebina, zaklad
vere, nauk, Božja beseda,
izročilo, evangelij) 36, 53, 73,
80, 91, 105, 131, 136, 143–145,
167–178, 194, 196, 199–200,
206, 208, 219, 260, 309, 313,
330, 388, 394, 403

Spoznanje 4, 6, 17, 22, 34, 74,
79–80, 81, 94, 113, 117, 122,
133, **143–147**, 152, 162, 177,
180, 185, 190, 210, 238–240,
309, 313–314, 322, 350, 353,
397

Spremljanje (spremljati) 3, 50,
55, 64, 68, 85, 111, **113**, 118,
132, **135**, 139, 155, 179, 203,
234–235, 244, 252, 259, 261,
263–265, 271, 351, 370, 371,
404, 419, 423

Spreobrnjenje 15, 19–20, 31,
33–35, 61, 63–64, 66, 73, 77,
141, 160–161, 165, 171, 175,
179, 190, 212, 234, 282, 381,
384, 397–398

Spreobrnjenje – pastoralno
5, 40, 49, 230, 244, 297,
300–303, 420

**Srečanje (občestvo) s Kristu-
Som** 4, 29, 34, 48, 56, 63–65,

68, **75–76**, 97, 113, 130, 161, 190, 198, 220, 252–243, 265, 271, 387, 426–428

Sveto pismo (Božja beseda, evangelij) **25–27**, **58**, 72, 74, 80, 87, **90–94**, 106–107, 135, 143–145, 158, 170, 171, 182, 187, 202, 205, 207, 240, 262, 264, 268, 282, 283, 286, 290, 340, 344, 348 353, 383, 385, 426

Svetniki 99–100, 109, 164, 176, 188, 205, 264, 338, 342.

Starostniki 266–268

Starši 124–125, 228, 232, 236, 238–239, 310, 314

Stvarstvo 91, 106, 109, 173, 236, 329–330, 357, 373, 377, **381–384**, 427

Sveti Duh 2, 4, 12, **16**, 19–20, 22–24, 26, 31, 33, 36, **39**, **42**, 58, 78, 84, 86, 92–93, 110, 112, 131, **162–163**, **166**, 168, 171, 176, 197, 220, 260, 287, 289, 293, 295, 303, 304–305, 332–333, 338, 344, 394, 406, 425, 427–428

Sveta Trojica 14, 51, 75, 78, 168, 189, 192, 344

Sveti redovi (diakoni, duhovniki, škofje)

Subjekti (nosilci: odrasli, otroci, mladi ...) 4, 40, 77, 89, 111, 124, 132, 135, 148, 196, 203, 204, 218, 230–231, 242, 247, 261–263, 269, 287–288, 294, 311, 390, 396, 400, 403–403, 416, 423

Svoboda 17–19, 39, 47, 59, 85, 102, 131, 135, 139, 142, 149, 163, 248, 252, 261–262, 281, 322, 349, 370, 387, 396

Škofi (škofija) 19, 24, 93, 110, 114, 115, 123, 153, 156, 241, 277, 289, 294, 296, 198, 312, 316, 401, 409–410, 411, 412, 416

Šola (katoliška) 41, 241, 254, 309, 313–318, 324, 343, 369, 420

Teologija 37, 72, **101**, 114,

143–145, 155, 176, 184,

190–191, 225, 355, 357, 411

Ubogi 15, 131, 159, 175, 279–280, 298, 306, 309–312 319, 335, 336–337, 340, 382,

385–388

Učenci (apostoli, misijonarji) 1, 4, 16, 21, 33–34, 40, 42, 50, 68, 79, 86, 89, 112, 121, 127, 132, 135, 159–160, 162, 177, 261, 288, 303, 319, 334–335, 344, 370, 386, 419

Učitelji (katehisti, vzgojitelji) 24, 82, 93, 100, 113, 135, 143,

158, 160–161, 193, 236, 362
Učlovečenje 29, 91, 159, 165, 172, 181, 194, 239, 269, 395

Umetnost (lepota) 105, 109, 209–212, 372

Upanje 28, 31, 72, 107, 113, 172, 244, 267–268, 327, 338, 426–427

Usklajevanje (koordinacija) 115, 156, 262, 410, 411, 413–414, 417, **420–421**

Usmiljenje 14–15, **51–52**, 58, 133, 158, 175, 234, 279–281, 328, 341, 380

Ustvarjalnost 40, 64, 129, 149, 151, 206, 244, 257, 300–301, 328, 405–406

Uvajanje v krščansko življenje (kateheza, bogoslužje, zakramenti, novo življenje) 4, 31, 34, 56, **61–65**, **69–72**, 79, 81, 98, 112, 125–126, 135, 166, 176, 189, 227, 232, 240–243, 264, 277, 282, 297 421

Večno življenje 12–13, 35, 85, 173–174, 426

Velika noč (Vstali Gospod, Beseda) 14, 55, 60, 63–64, 98, 107, 113, 144, 162, 171, 208, 243, 253, 291, 328, 353, 378, 426

Vera 2, 17–21, 33–35, 43–44, 51, 56–57, 72, 79–80, 85, 88, 101, 113, 164–166, 176–178, 184, 199, 203, 204, 224, 227, 257, 261, 267, 287, 299, 318, 322, 333, 336, 354, 357, 370, 389, 394, 396, 399, 401, 426, 428

Vera (dej vere, osebna pot, notranji proces, izpoved vere, odgovor vere) 4, 21, 78, 113 (opomba), 135 (opomba)

Vera – izpoved 34, 58, 69, 78, 188–189, 202–203, 338, 342, 348, 426

Vere (religije) 33, 37, 43, 144, 258, 317, 320, 322, 325, 335, 343, **349–353**

Veselje 4, 41, 59, 68, 82, 84, 109, 161, 175, 211, 229, 249, 272, 324, 353, 427–428

Vest 84, 142, 227, 239–240, 261, 322, 361, 378, 381

Vsebine 4, 58, 60, 80, 92, 93, 101, 113, 143, 145, 154, 166, 179, 184, 193, 194, 196, 197, 202, 241, 282, 336, 349, 396–397, 403

Vzajemnost dialog, poslušanje) 33, 58, 133, 146, 179, 197, 229, 242, 245, 270, 289, 293, 303, 387, 397, 404

Vzgoja (vzgajati, oblikovanje) 55, 64, 77, 80, 105, 113, 118, 120, 124–125, 132, 133, 135, 136, 140, 149, 157–160, 164, 166, 176, 179–181, 189, 194–195, 216, 227, 230–231, 238–239, 242, 249, 262, 299, 309–312, 314–315, 318, 323, 345, 368–369, 378, 384, 388

Vzgoja v veri 31, 35, 74, 79–89, 98, 152, 269, 302, 393, 396

Vzgojitelji 113, 115, 125, 135, 148, 150, 158, 263, 362

Zaklad vere (vsebina, nauk, izročilo) 44, 93–94, 113, 114, 186

Zakramenti 16, 31, 34–35, 56, 62–63, 69–70, 74, 81, 83, 96, 98, 117, 122, 144, 171, 189, 240–241, 244, 264, 272, 274, 278, 282, 286, 293, 299, 335

Združenja in gibanja (cerkvena) 253, 265, 301, **304–308**, 421

Zgodovina 21, 22, 42, 55, 73,
91, 100, 102, 144–145, 169,
171–172, 176, 180, 195–196,
197–198, 208, 295, 338, 348,
354–356, 427

Zgodovina odrešenja 12, 74,
113, 132, 144, 149, **157–163**,
170, **171–173**, 192, 201, 209,
210, 240, 347, 406 (opomba)

Zloraba 141–142

Znamenja časa 5, 42, 319

Znanost 45–46, 53, 318,

354–358, 373–378, 381

Znanosti – humanistične

114, 135, 146–147, 152,

180–181, 225, 237, 247

Župnija (občestvo) 116, 154,
240–277, 298–303, 304–305,
308, 328, 425

Kazalo

PRAVILNIK ZA KATEHEZO ZA NAŠ ČAS	5
PREDSTAVITEV.....	9
UVOD.....	17

Prvi del

KATEHEZA V EVANGELIZACIJSKEM POSLANSTVU CERKVE

Prvo poglavje

RAZODETJE IN NJEGOVO POSREDOVANJE	23
1. Jezus Kristus razodeva Očeta in je razodetje Očeta	23
2. Vera v Jezusa Kristusa: odgovor Bogu, ki se razodeva	26
3. Posredovanje razodetja v veri Cerkve	28
4. Evangelizacija v sedanjem svetu.....	35

Drugo poglavje

IDENTITETA KATEHEZE.....	45
1. Narava kateheze	45
2. Kateheza v procesu evangelizacije	52
3. Namen kateheze	56
4. Naloge kateheze	58
5. Viri kateheze	62

Tretje poglavje

KATEHET	73
1. Identiteta in poklic kateheta	73
2. Škof, prvi katehet	75
3. Duhovnik pri katehezi	76
4. Diakon pri katehezi.....	77
5. Posvečene osebe v službi kateheze	78
6. Katehisti laiki	79

Četrto poglavje

OBLIKOVANJE KATEHETOV	85
1. Narava in namen oblikovanja katehetov	85
2. Krščanska skupnost kot prednostni kraj oblikovanja	86
3. Merila za oblikovanje	87
4. Razsežnosti oblikovanja	89
5. Katehetsko oblikovanje pripravnikov na sveti red	95
6. Središča za vzgojo in izobraževanje	97

Drugi del

KATEHETSKI PROCES

Peto poglavje

PEDAGOGIKA VERE	99
1. Božja pedagogika v zgodovini odrešenja.....	99
2. Pedagogika vere v Cerkvi.....	102
3. Katehetska pedagogika.....	109

Šesto poglavje

KATEKIZEM KATOLIŠKE CERKVE	111
1. Katekizem Katoliške cerkve	111
2. Kompendij Katekizma Katoliške cerkve	115

Sedmo poglavje

METODOLOGIJA PRI KATEHEZI.....	117
1. Razmerje med vsebino in metodo.....	117
2. Človeška izkušnja.....	118
3. Spomin.....	120
4. Govorica.....	121
5. Skupina	126
6. Prostor	127

Osmo poglavje

KATEHEZA V ŽIVLJENJU LJUDI.....	129
1. Kateheza in družina.....	129
2. Kateheza otrok in mladostnikov	135
3. Kateheza v mladostni resničnosti	139
4. Kateheza z odraslimi	145
5. Kateheza z ostarelimi	150
6. Kateheza z osebami s posebnimi potrebami.....	152
7. Kateheza z migranti	154
8. Kateheza s priseljenci	156
9. Kateheza z osebami na obrobju	157

Tretji del

KATEHEZA V KRAJEVNIH CERKVAH

Deveto poglavje

KRŠČANSKA SKUPNOST – SUBJEKT KATEHEZE	161
1. Cerkev in služba Božje besede.....	161

2. Vzhodne Cerkve.....	164
3. Krajevne/delne Cerkve.....	166
4. Župnije.....	168
5. Združenja, gibanja in skupine vernikov.....	171
6. Katoliška šola.....	173
7. Poučevanje katoliške vere v šoli.....	175
Deseto poglavje	
KATEHEZA V SODOBNIH KULTURNIH RAZMERAH.....	179
1. Kateheza znotraj pluralizma in kompleksnosti.....	179
2. Kateheza v okolju ekumenizma in verskega pluralizma.....	191
3. Kateheza v družbenokulturnih okoljih.....	198
Enajsto poglavje	
KATEHEZA V SLUŽBI INKULTURACIJE VERE.....	219
1. Narava in namen inkulturacije vere.....	219
2. Krajevni katekizmi.....	222
Dvanajsto poglavje	
USTANOVE V SLUŽBI KATEHEZE.....	227
1. Apostolski sedež.....	227
2. Škofovske sinode ali svēti predstojnikov vzhodnih Cerkva.....	228
3. Škofovske konference.....	228
4. Škofija.....	230
SKLEP.....	235
KRATICE.....	239
ANALITIČNO KAZALO.....	241

Zbirka CERKVENI DOKUMENTI

Opomba: Objavljamo skrajšan seznam dokumentov, med njimi okrožnice in pomembnejše dokumente. Celoten seznam je objavljen v prejšnjih številkah.

2. Janez Pavel II., Okrožnica Človekov Odrešenik (1979)
10. Janez Pavel II., Okrožnica o božjem usmiljenju (1981)
13. Janez Pavel II., Okrožnica o človeškem delu (1981)
16. Janez Pavel II., Apostolsko pismo o družini (1982)
25. Janez Pavel II., Apostolska spodbuda o pokori in spravi (1985)
32. Janez Pavel II., Okrožnica o Svetem Duhu (1986)
34. Janez Pavel II., Okrožnica o Odrešenikovi Materi (1987)
37. Janez Pavel II., Okrožnica o skrbi za socialno vprašanje (1988)
41. Janez Pavel II., Apostolska spodbuda o krščanskih laikih (1989)
45. Janez Pavel II., Okrožnica Ob stoletnici (1991)
46. Janez Pavel II., Okrožnica Odrešenikovo poslanstvo (1991)
48. Janez Pavel II., Apostolska spodbuda Dal vam bom pastirjev (1992)
52. Janez Pavel II., Okrožnica Sijaj resnice (1994)
56. Direktorij za službo in življenje duhovnikov (1994)
58. Janez Pavel II., Apostolsko pismo V zarji tretjega tisočletja (1995)
60. Janez Pavel II., Okrožnica Evangelij življenja (1995)
63. Janez Pavel II., Okrožnica Da bi bili eno (1996)
78. Janez Pavel II., Apostolsko pismo Gospodov dan (1998)
80. Janez Pavel II., Okrožnica Vera in razum (1999)
87. Papeška biblična komisija, Interpretacija Svetega pisma v Cerkvi (2000)
91. Janez Pavel II., Apostolsko pismo Ob začetku novega tisočletja (2001)
94. Kongregacija za bogoslužje, Splošna ureditev rimskega misala (2002)
95. CEI, Kako oznanjati evangelij v svetu, ki se spreminja (2002)
99. Kongregacija za duhovščino, Duhovnik, pastir in voditelj župnijskega občestva (2002)
101. Janez Pavel II., Okrožnica Cerkev iz evharistije (2003)
102. Kongregacija za bogoslužje in za zakramente, Direktorij za ljudske pobožnosti in bogoslužje (2003)
104. Papeški svet za kulturo, Jezus Kristus prinašalec žive vode (2003)
107. Kongregacija za verski nauk, Pismo o sodelovanju moških in žensk (2004)
112. Papež Benedikt XVI., Okrožnica Bog je ljubezen (2006)
115. Papež Benedikt XVI., Posinodalna apostolska spodbuda Evharistija – zakrament ljubezni (2007)
118. Papež Benedikt XVI., Okrožnica Rešeni v upanju (2008)
124. Papeška biblična komisija, Sveto pismo in morala (2009)
127. Benedikt XVI., Okrožnica Ljubezen v resnici (2009)
130. Mednarodna teološka komisija, V iskanju univerzalne etike – Nov pogled na naravni moralni zakon (2010).

131. Papež Benedikt XVI., Posinodalna apostolska spodbuda Gospodova beseda – Verbum Domini (2011)
132. Italijanska škofovska konferenca, Pismo iskalcem Boga (2011)
134. Papež Benedikt XVI., Apostolsko pismo Vrata vere – Porta fidei (2012)
136. Mednarodna teološka komisija, Teologija danes – pogledi, viri in merila (2012)
138. Papež Frančišek, Okrožnica Luč vere – Lumen fidei (2013)
140. Papež Frančišek, Apostolska spodbuda Veselje evangelija (2014)
141. Komisija škofovskih konferenc Evropske skupnosti, Evropska skupnost solidarnosti in odgovornosti (2014)
142. Papeški svet za zakonska besedila, Navodilo Dostojanstvo zakona (2014)
144. Papež Pavel VI., Okrožnica Posredovanje človeškega življenja (nova izdaja) (2014)
145. Tretje izredno splošno zasedanje škofovske sinode – Sinodalno poročilo (2015)
146. Kongregacija za ustanove posvečenega življenja in družbe apostolskega življenja – Pozorno opazujte (2015)
147. Kongregacija za bogoslužje in disciplino zakramentov – Homiletični direktorij (2015)
148. Slovenska škofovska konferenca, Narodne smernice za oblikovanje in službo stalnih diakonov v Sloveniji (2015)
149. Papež Frančišek, Okrožnica o skrbi za skupni dom Hvaljen, moj Gospod – laudato si' (2015)
150. Skupno luteransko-katoliško obeleževanje reformacije leta 2017. Od konflikta do skupnosti (2016)
151. Papež Frančišek, Apostolsko pismo v obliki motu pripro Gospod Jezus, usmiljeni sodnik (2016)
152. Papež Frančišek, Posinodalna apostolska spodbuda Radost ljubezni (2016)
153. Konferenca katoliških škofov ZDA, Čisto srce mi ustvari (2016)
154. Kongregacija za verski nauk, Cerkev se pomlaja (2017)
155. Kongregacija za duhovščino, Dar duhovniškega poklica (2018)
156. Papež Frančišek, Apostolska spodbuda Veselite in radujte se (2018)
157. Dikasterij za laike, družino in življenje, Dati vse od sebe (2019)
158. Papež Frančišek, Posinodalna apostolska spodbuda Kristus živi (2019)
159. Kongregacija za katoliško vzgojo, Moškega in žensko ju je ustvaril (2019)
160. Papež Frančišek, Škofovsko občestvo,* Mednarodna teološka komisija, Sinodalnost v življenju in poslanstvu Cerkve (2020)
161. Papež Frančišek, Posinodalna apostolska spodbuda Ljubljena Amazonija (2020)
162. Kongregacija za duhovščino, Navodilo – Pastoralno spreobrnjenje župnijske skupnosti v službi misijonskega poslanstva Cerkve (2020)
163. Kongregacija za verski nauk, Pismo Usmiljeni Samarijan (2020)
164. Papež Frančišek, Apostolsko pismo Gorečnost za Sveto pismo (2020)
165. Papež Frančišek, Okrožnica Vsi smo bratje (2020)
166. Papež Frančišek, Apostolsko pismo Z očetovskim srcem (2021)
167. Papeški svet za pospeševanje nove evangelizacije, Pravilnik za katehezo (2021)